

LVGDVNI,

Excudebat Vidua
Balthazaris,
Arnolleti.

CONR. GESNERI

EVONYMVS, SIVE DE REMEDIIS SECRETIS:

Nunc denuò studio & diligentia Caspari VVolphij, medici & Physici singularis illustratus, & in lucem editus.

Adiecimus in Pharmacopolarum gratiam plurimas fornacum figuras, quò facilior hæc materia & dilucidior habeatur.

PARS SECVNDA.

LVGDVNI,
Apud Bartholom. Vincentium.

M. D. LXXIIII.

ILLVSTRI AC GENEROSO DOMINO

no Petro de Grantrye, D. de Besne, Equiti, & Francorum Christianißimi Regis à Consilijs, & eiusdem apud Alpinos Rhetos Oratori, Casparus Volphius singularis Medicus S. D.

SCITE quidem & prudenter, summus post Hippocratem Medicorum Galenus, alicubi monet, Illustriss. & generose Domine, non solere eos, qui præclaros viros imitari velint, ea in medium afferre, quæ vulgò trita sunt, sed quæ paucis cognita, aut perspecta sint. Præclara sanè oratio, & tanto Philosopho haud indigna, quippe qua prudenter innuit, minimè decere eos, qui magno excelsóque animo sint, in rerum abiectarum sordibus, & neglectis aut contemptis, sed magnis ac difficilibus rebus operam ponere, séque exercere. Hoc ipsum quoque, cum Gesnerus noster, pro ea qua præditus erat, & animi magnitudine & prudentia, facilè videret sibi quoque faciendum: ab ineunte statim

ætate, huic ſtudiorum generi, quod ſecretioris naturæ miracula contemplaretur, animum adiunxit. Igitur in eo naturæ ſtudio, primò omnium, quod difficillimum videbatur, tria magna & quidem præclara, De animalium hiſtoria, paucißimis hactenus cognita, non ſine omnium maxima admiratione, volumina confecit. Verum vt hæc eius opera, laudem merentur maximã, ita hi libri, maiorem multò peperiſſent admirationem, quos de natura & facultatibus Stirpium Mineralium & Metallorum, Inſectorum, Thermarum, Venenorum, & nonnullarum aliarum rerum, cõſcribere ſic conſtituerat, vt multam mihi reliquerit, ad eorum perfectionem, materiam vndecunque conquiſitam. Ex his omnibus, & quibuſdam aliis, ab eodem inchoatis, non poſtremum locum obtinebit, eximium profecto hoc, de Remediis ſecretis opus, itidem collectum, & nonnulla parte ſui iam inchoatum. Hoc enim ipſum, non ſolum modum & rationem docet, qua ſimplicium & compoſitarum rerum partes ſubſtantiales reſoluuntur, id quod per ſe eſt & vtile& pulchrũ: ſed etiam, quod multò eſt maius, ea remedia omnibus ſpectanda & ad vſum conuertenda proponit: quæ vti certißima, & exploratè

cogn

cognita habuit, ſic doluit, quod à pleriſque hactenus fuerint occultata. Nam quod ad deſtillationem attinet, ignorare poteſt nemo partium reſolutione, res quaslibet fieri validiores, meliores, atque ad vſum magis accommodatas. Cum etenim qui valetudine ſunt minus firma, non iis modò quæ grata & iucunda ſunt delectantur: ſed iis etiam gaudent quæ minima portione aſſumpta, citam & feſtinam ingenitæ temperaturæ actionem edunt: commodiſsima hæc illi viſa eſt ratio, qua ægris gratificetur. Tantum támque pretioſum & deſtillationis, & ſecretorum remediorum Theſaurum, cum plerique ſcirent à Geſnero mihi perficiendum relictum, cœperunt aliqui literis ad me datis, ad ſuſcipiendum tandem huius theſauri editionem me ſolicitare. Huc acceſsit id etiam, quod multi, qui ad me veniebant amici & peregrini, vbi ſupellectilem omnem paulò diligentius inſpexiſſent, vt cùm in Medicinæ tum Chymicæ artis ſtudioſorum gratiam, in lucem darem, ſunt me etiam atque etiam hortati. Alii rurſus, quaſi deberem hoc Geſneri manibus, me ceu religione quadam vrgebant: multi alii, præſertim erga quos eram paulò difficilior, ingratitudinis & inuidiæ nomine ſuſpectum me

habebant. At ſatis intelligebam non temer
& ſine iudicio eſſe diuulgandum illud, cu
ius tam multæ & magnæ commoditate
eſſent: nec etiam quantus labor ad id perfi
ciendum requireretur, ignorabam Ad ſum
mum, ſi dicendum ſit quod res eſt, vix ad i
abſoluendum acceſsiſſem, niſi tu quoque, Il
luſtriſs. & generoſe Domine, tuis me verbi
atque authoritate qua polles, tum, cum m
meámque inuiſere bibliothecam dignatu
fuiſti, extimulaſſes. Quam ſanè animi tu
propenſionem, cùm erga me declaratam
tum ipſi libro edendo præſtitam, non mod
eo tempore quo præſens eras, ſed etiam po
diſceſſum tuum mirificè ita ſum admiratus
vt ſemper poſtea animo meo impreſſa fueri
Igitur ab eo tempore, auidè cœpi quærere
qua ratione me tuæ humanitati magis ma
gíſque inſinuarem. Quod cum ſedulò co
gito, putaui me & meę voluntati, & multo
rum petitioni eo ipſo ſatisfacere poſſe, t
hunc Euonymi Theſaurum, ſub tuæ ma
gnificentiæ nomine & tutela in publicum
emitterem. Cum enim ea, vt refert in Rhe
toricis Ariſtoteles, quaſi quodam naturæ di
ctu, ſe mutuum oblectent, quæ vel gener
ſunt coniuncta, vel aliàs aliquid inter ſe ſi
militudinis habent: arbitror hæc quoqu
noſtro

noſtro illo theſauro recondita remedia,quia ſtudiis, quibus tu plurimum tribuis, aliquo modo ſunt affinia,tanto iucundiora ſuauioráque futura. Exiſtimo quoque viris eruditis & hominibus illarum artium ſtudioſis, hoc ipſo gratiorem hunc theſaurum futurum,quòd in tuo, qui nobilitate generis, & authoritate Conſiliarii & Legati Regii dignitate & honore præſtas,nomine exit. Spero quoque munuſculum hoc, etſi ſit mole exiguum: tamen & ob meæ erga te obſeruantiæ ſynceram teſtificationem, & quia multa naturæ arcana habet,quæ tu facis maximi,atque etiã magno ſtudio inueſtigas,tibi gratũ & optatum futurum. Deinde verò,quia cognitiſsimum eſt,tibi viro prudentiſsimo, quæ quantáque in hominibus interdum egerminet prauitas, quòd lingua prurientes,nimis quàm licenter, in alienam irruere famam, nulla non hora ſibi permittunt, eáque linguæ virulentia, planè ad venena natæ, optimum quẽque allatrant:hũc theſaurum tuæ curæ & tutelæ permitto, vt ſatyrico felle conſperſos, tuarum antidotis virtutum reprimas, áque omni calumnia defendas. Quod vt faceres,quemadmodum pro tua authoritate & prudentia potes, pluribus verbis te rogarem, niſi ſperarem, te &

horum studiorum delectatione, & eo qu[o]
me complecti cœpisti amore, ad id faciendum tua sponte adductum iri.
Vale Illustriss. & generose
Domine. Idibus Augusti, Anno
1569.

CONRADI GESNERI AD CANDIDVM LECTOREM ADMONITIO.

MVlta haberem, optimè Lector, in hoc opere excusanda, nisi sperarē, me etiam tacente, candidum & æquum iudicium ab eruditis, aut omnibus aut plerisque, aduersus omnem petulantiam zoilorum, mihi patrocinio firmissimo atque optimo futurum. Etenim quo quisque doctior vir est & melior, eò procliuiore est ad huius generis errores condonandos, natura ac voluntate. Idque mihi, in hoc præsertim adeò piè suscepto opere, de optimo & doctissimo quoque maximè polliceor. At si præter spem euenerit, acquiescā tamen in eo meo proposito, quòd rei Medicæ studiosis opem ferre, quantocunque conatu constituerim. Si verò displiceat alicui, quòd oratione inculta, planéque barbara sint hæc explicata: is intelligat, me noluisse veterum autorum verba, aut etiam recentiorum scripta,

temere emendare, ne viderer plus illis sapere. A
verò non puto quenquam esse, qui Thesaurum
tam preciosum propter sermonis incommoda
aut abijciendum aut negligendum existime
Quòd authorum nomina non vbique addide-
rim, fateor: at nollem quenquam existimare
factum hoc à me esse, vt aliquid authori de sua
qua dignus erat, laude detraherem: verùm po-
tius, quòd quis author fuerit, nesciuerim. Mul-
torum verò de industria suppreßi nomina, quòd
nominari ij noluerint. Sed neque hoc mole-
stum fuerit, quod multas aquarum, & oleorum
ac etiam extractionum descriptiones, penè sibi
ipsis similes, non expunxerim: factum hoc est, vt
conferendo, res alioquin obscura, clarior tibi
fiat. In vniuersum, quicquid in hoc thesauro po-
tui, id præstiti, & ea qua fide accepi, tibi offero.
Quàm facile sit colligere, intelligis: quam diffi-
cile collecta disponere, non nescis: quàm laborio-
sum sit res nouas, raras, abstrusas, Latinis ver-
bis antehac nunquam explicatas, quæque de-
monstratione viua potius quàm oratione doce-
ri debent, tractare: id hi norunt omnium opti-
mè, & mihi si quos hic admisi, condonare erro-
res possunt, qui ipsum melius sunt experti. Cre-
do etiam te, studiosè Lector, si vidisses huius
operis materiam, cum adhuc rudis esset, & ma-
ximam sui partem numerorum notis, hinc inde

ex

e varijs Græcis, Latinis, Italicis, Gallicis, Germanicis libris colligendam & transferendam in Latinum sermonem, indicaret: abhorruisset fortaßis ab eius susceptione animus tibi: non solum tanti laboris & molestiæ, verumetiam multorum huius ætatis hominum malignorum iudiciorum formidatione: & mihi, sat scio, tã patronum aduersus zoilos, quàm iudicem æquum & benignum, te præberes. Quod certè mihi de optimo, & doctißimo quoque, vt initio dixi, polliceor. Ac si mei voti compotem me factum intellexero, ad historiam stirpium perficiendam, hoc alacriore animo accedam.

Interim hoc eius apud te
depono pignus.
Vale.

TIT

TITVLI ET SVMMA CAPITA HVIVS LIBRI.

EVonymi de remediis secretis pars secunda, quatuor habet partes principes.

Prima, comprehendit ea quæ in genere de destillationibus erant dicenda, cuius præcipui tituli sunt:

Secunda pars, de aquis tantùm rarioribus & secretis tractat, exceptis ijs quæ è vino destillantur, & quintæ essentiæ dicuntur: huius tituli sunt:

De

Tertia oleorum diuersorum destillationem continet: cuius tituli sunt:

De

CONRADI GES-NERI MEDICI ET PHILOSOPHI SINGV-laris Euonymus, siue, De remediis secretis.

PARS SECVNDA.

De destillatione, quid sit, & quid præcipuè in eadem considerandum.

SVBLIMANDI artem, Fusoriam seu Destillationẽ, vt quidam vocant: siue vt Chymistæ volunt, alio quodam allecti scopo, Chymicam, & Chymisticam, Arabes inuenêre, vt author est Fumanellus. Hi nanque destillationem seu destillandi artem cum consideratione, pro hominum salute inuenerunt, inuentámque auxerunt. Est autem destillatio, vt inquit Ioannes Langius in Epistolis, humoris per calorem in vaporem resoluti, ac frigore rursum inspissati, eliquatio. Hanc actionem nonnulli, alio nomine

nomine. Sublimare dicunt, quod etiã ipsu[m]
nihil aliud significat, quàm subtilium par-
tium à crassioribus & fæculentis separatio-
nem: & operationem, qua corpora, quorum
vel substantia est impura, purior, & synceric-
redditur, vel partes terrestres, non vsque
adeò bene cohærentes, aut alioqui per to-
tam substantiam plus satis confusæ, constri-
guntur, & magis vniuntur, vt solutæ calore
in fundo relinquantur. Si etenim absque ca-
lore solis, ignis, aut putrefactionis, nempe
per licium, penicillum, spongiam, aut vas fi-
gulinũ crudum, humoris alicuius expressio
fiat, aut per cyssimbrium, vasculũ ex hedera
factum, relicta intus aqua, vino per poros re-
sudante, non propriè destillatio appellatur:
sed dum ex vase vitreo, super arenam posito,
ac floribus referto, aprico solis calore, in a-
liud oblongũ humor elicitur, hunc tum de-
stillare rectè dicimus. Si verò de vase fictili
stanneo, aut vitreo supra furnibulũ posito,
ac fundo eius arena, vel cinere ita circumse-
pto, vt collum eius instar cucurbitæ oblon-
gum, capitello rostro oblongo, simili naso
resimo coopertum, promineat, ignis succen-
si calore, vaporulentus humor extenuatus,
ac rursus frigore capitelli & aëris ambien-
tis ingrossatus, in ampullam rostro capitelli
appensam, guttatim defluxerit, id quoque
destil

deſtillationẽ appellamus. Vel deſtillatio eſt, vt idem Fumanellus lib de Comp. medicamentorum deſcribit humoris, paulatim ſeu guttatim, vi caloris, per alembicum, aut vas aliud, ex re ſubiecta extractio, ſeu effuſio, per quam, coctione quapiam, plutium ab inuicem fit ſecretio, & ſecretorum quorundam, quãdoq; ad formã vnam elicitam deductio variis affectibus, & morbis conducentem. In quam ſententiam etiam Ioannes Meſues his verbis ſcribit: Conſtat, quòd plures ſunt materiæ heterogeneæ in corpore concluſæ, ac velut concretæ, quæ opera Chymiſtarum vi caloris ſeparãtur. Et huiuſmodi quidẽ ſiue deſtillationes, ſiue corporum ſublimationes neque ſunt prorſus aqua nec penitus liquor vnctuoſus, ſed ſubſtãtia quædam differens ab ea, quam deſtillandam impoſueras, materia. Et hoc loco non ignorandum, verbũ hoc ſublimare, in alia quoq; apud Chymiſtas ſignificatione vſurpari: vt cum de Mercurio ſublimato dicunt, &c. De qua ſignificatione inferius dicetur.

In omni verò artificioſa deſtillatione, quãquam multa, variáque artifici occurrãt conſideranda, hæc duo tamẽ præcipuè diligenti conſideratione dignisſima ſunt, (quæ etiam in omni alio opere faciũdo, ab induſtriis artificibus, in cuiuſq; operis ſtatim limine adhiben

hibentur) vt videlicet & ſubiectæ materiæ ra-
tio habeatur, quæ nimirum aut qualis, quid-
úe natura ſua vel agere vel pati nata ſit: tum
verò ad opus felicius perficiendum, vt apta
& idonea ſeligantur inſtrumēta. Quæ duo
ſi eo quo par eſt modo in conſiderationem
venerint, de operis perfectione, déq; deſide-
rato fine minimè erit dubitandum. Vt enim
ipſa huius vniuerſitatis natura, non ex quo-
cunq; obuio, quodlibet corpus effingit: nec
ipſi etiam artifices, ex quouis ligno Mercu-
rium efformant, vt multis rationibus nobis
Phyſici perſuadent: ſed ex certa quadam &
ad ſuſcipiendam formā, proportionata ma-
teria, interuenientibus quoque certis cauſis
mediis, ſingula fiunt, ac generātur: ita in hac
quoque Chymica arte, ſiquidē vel oleum vel
aqua, aut quodcunque aliud, ex re quapiam
extrahendum ſit, materia ipſa primò omniū
eſt cognoſcenda, talis ne exiſtat, è qua vel
oleū vel aquā, aut ſimile ſperare poſsimus:
deinceps verò per quæ id commodè fiat, in-
ſtrumenta ſunt conquirenda. Quòd ſi enim
eiuſmodi natura rei deſtillandæ fuerit, quæ
humore eo aut liquore, quem quærimus, ſit
deſtituta, quid quæſo hoc aliud, quàm ab aſi-
no lanā poſtulare, aut è pumice aquam ex-
primere? Igitur cum omnia corpora mixta,
ex elementis ſint conſtituta, ideóq; alia ma-

gis

gis ſint aërea, alia magis aquea, alia verò ignea natura potius cōſtent, alia deniq; ſint terreſtria, pro cuiuſq; nimirū compoſiti mixtionis neceſsitate: cōſiderandum eſt, quantum quælibet res aquei elementi aut aërei, ignei aut terrei in ſeſe contineat. Quęcūque enim aquea conſtant natura, ab iis aquam ignis vi elicere, non omnino difficile fuerit: quemadmodum ex iis, quę aëreæ aut igneæ ſunt ſubſtantiæ, oleum arte deſtillatoria extrahere, facile eſt. Sic ſunt etiam multa corpora, terreſtria nimirum & præſicca, ex quibus aquam vel oleum extrahere, non modò difficile, ſed etiam impoſsibile eſt. Sūt etiam alia, è quibus aqua quidem facilè deſtillat, vt quæcunque humida & aquoſa fuerint: alia ex quibus oleum facilè, aqua verò minimè, vt quæcunque ariditate rigent omnia.

In deſtillationibus quarundam partium ſubſtantialium virtutes deſiderari, aut immutari, & cur tardius in vſum venerit deſtillatio, ex Iohan. Langio præcipuè.

CErtum eſt, terræ naſcentia cuncta, ex diuerſis & ferè inſectibilibus elementorū fruſtulis, velut atomis, eſſe coadunata: ac in illis diuerſas & contrarias, ſub vna tamen totius compoſiti forma, reſidere virtutes. Vnde

illa decantata rheibarbarici radix aluum laxat, eandem aſtringit & hepatis obſtructiones tamen aperit. En roſarũ ſuccus, ventrem à cholare expurgat, quem illarũ aqua & ſicca ſubſtantia aſtringit. Sed viciſsim illarum in vnguibus amaritudo reſerat, pulmoniſq; vlcera cõſolidat. Nunquid externa vrticæ ſuperficies prurit & vrit: internus verò eius ſuccus arteriis applicitus, febrilẽ cordis æſtum infrigidat? nunquid & quotidie videmus, ex eadem venæ ſubterraneæ minera, in furnibus lo diuerſa, plumbi, argenti, vel cupri & auri ſimul eliquari metalla? quorum tamen non parua pars in fumum reſoluitur. Quum igitur fæculentiores partes in fundo alembici ſubſideant, aëreæ verò in ſpiritus fatiſcant, ac humidiores cooperculi frigore ingroſſati, ex illius alueolo in ſubiectum vaſculum guttatim deſtillent: nihil certè mirum erit, in ſtillatitio aquarum liquore, aliarũ partium virtutes odores quoque & ſapores, paucis exceptis, deſiderari ac immutari. Vnde Meſue: Aqua, inquit, roſarum, per ſublimationem facta, multum roborat: nec tamen vt illarum ſuccus, vel per infuſionem recentium dilutũ purgat, quia ſubtilis earum caliditas eſt igne diſſoluta: adde quòd recondita formæ ſpecificæ virtus, vt in magnete, colocynthide, & ſcammonea, & aliis per totam æqualiter ſui

ſubie

ſubiecti ſubſtantiam diffuſa, diſperditis aliarum ſubiecti partium viribus, ſuum robur retinere non poteſt, quin illius actio quoque diſpereat. Vnde aqua per alembicum de colocynthide, aut rhabarbaro extracta, aluum ſubducere nequit: quum tamen illarum dilutum, in quo ſaltem aliquot horas macerantur, id facilè præſtabit.

Eodem quoque modo, herbæ omnes calidæ & ſiccæ naturæ, aquas ſuas quidẽ optimas reddunt, caliditatem propriam & ſiccitatẽ ſeruantes: at herbæ frigidæ & humidæ, ſuam non æquè ſeruant humiditatẽ, neque frigiditatem, quia ex igne in alembicum recepto, nonnihil caliditatis acquirunt, quæ propriã ab aqua aufert naturam, neq; aqua iſta, illius ſimplicis medicamenti à quo extruditur, amplius naturã habet, aut certè modicã. Vnde licet endiuiæ aqua & lactucæ ac ſolatri refrigerare ſoleant, modicè tamen id præſtant, cum alioquin, ſi proprias herbarũ à quibus extruduntur, qualitates ſeruarent, vehementer infrigidarẽt. Vt igitur proprias ſeruare poſsint herbæ etiã temperatura frigidæ, qualitates, decoquendæ potius forent, & decoctũ ſumendum. Quod ſi verò his potius quàm decoctis aliquis vti exoptarit, noſcat ſi balneo Mariæ vocato deſtillentur, humidarum ac frigidarum virium minus amit

tere, quàm ſi alembico eliquentur, vel capitello vocato: qua de re etiam inferius agetur, vbi de correctione aquarum ſermonē faciemus. In vniuerſum itaque, hoc apud omnes conſtat, non quamlibet formam, ſua virtute illæſa, in quouis mixto & κράσει, aut tēperatura, ſubſiſtere poſſe. Nil mirū igitur, aquas, præcipuè ſicco empyreumatis calore deſtillatas, à ſuorum parentū virtute degenerare. Quod certè plus doctos, quā imperitos terruit medicos, effecítq; vt illarū vſum ſerius acceptarint: alij verò, vt illarum defectum reſarcirent, varios per varia organa deſtillandi modos excogitarint. Primus ſiquidē, quod ego ſciam, ſed ferè etiam poſtremus Græcorum medicus Actuarius, aquæ roſarum meminit, dum ait: Stillatitij roſarum liquoris, quem Rhodoſtagma nominant ℔ j. cum ſaccharo ferueat, donec euaneſcat. At inter Arabes Meſue, ſublimationis aquarum abſinthij & roſarum meminit primus: Aqua, inquit, ſublimationis abſinthij, fit ſicut aqua roſata & ſimilia, quæ fiunt in vaſis ſublimationum. At poſtquam Rhaſis, Serapio, & Auicenna, alchymiæ animum adiecerunt, tum illarum vſus in medicinam irrepſit.

De

De destillationum formis seu differentijs.

QVoniam autem, vt iam dictum est, corpora, quæ per destillationem separare cogitamus, non eiusdem generis aut qualitatis sunt omnia, feréque fiat, vt alia à leuissima actione patiantur, alia verò vix ac ne vix quidem, intensis etiamnum agentis caussæ viribus, cedant: non temerè ab huius artis primis inuentoribus, atque etiam subsequentis ætatis cultoribus, variæ & discrepantes diuersis rebus destillandis formæ sunt excogitatæ, quarũ nimirum beneficio, eum quem præfixum tenebant scopum, facilius assequerentur. At rursus cùm constet pro varia destillationum forma & modo, necessaria quoque esse alia atque alia instrumenta, cuilibet modo accõmodata, rectè (meo quidem iudicio) de destillationum generibus prius, quàm de instrumentis, sermonem instituemus. Igitur cùm omnis, resolutione partium substantialium, caloris externi vi, fiat destillatio, duæ primæ sunt viæ ac rationes huius separationis, ab authoribus Chymicis propositæ. Intellexerunt etenim, siue per rationem, siue per experiẽtiam, alia quidem corpora contumacius succum de se fundere, alia verò facilius & minore negotio:

proinde hi alium quidem modũ faciliorem alium verò difficiliorem ſeu fortiorem, ex re ipſius neceſsitate adinuenerunt. Et hunc quidem per deſcenſum, illum verò per aſcẽſum fieri debere voluerunt, iiſdémq; nominibus appellarunt. Itaq; in vniuerſum omnem deſtillationem, vel per aſcenſum, vel per deſcenſum fieri dicimus. Horum modorum vterq;, rebus deſtillandis indiſcriminatim, prout ingenij dexteritas, aut experientiæ perſuaſio, cuiq; dictant, adhibetur. Frequentior tamen per aſcenſum deſtillatio eſt, ex herbarum vmbelliferarum ſeminibus, ex aromatibus, ſimiliter & ex lacrymis, reſinis, & liquoribus: per deſcenſum verò, è lignis iuniperi, aloes, guaiaci, piceæ, fraxini, &c. olea extrahuntur: quanquam & aquæ nonnullæ per deſcenſum, ex roſis, &c. deſtillentur.

Cæterum deſtillationis quæ per aſcenſum fit (vt de hac primò loco dicamus) licet plures modi ab authoribus nobis ſint propoſiti, poſſunt tamen ij omnes ad tres hos ordines, pro cauſæ nimirum agentis ſeu efficientis differentia referri. Ac primus quidem modus eſt quãdo aliquid in ſole, vi caliditatis ipſius deſtillamus: ſecundus verò igneæ caliditatis ſeu elementaris vi: tertius caliditate, quæ putreſcentibus rebus ineſt, perficitur, de quibus nunc ordine dicemus.

In ſo

In ſole fieri ſolet deſtillatio,locis calore ſolis æſtuãtibus, poſito ſuper calidam arenam vaſe vitreo,re deſtillanda repleto, vnà cũ appenſo ſeu coniuncto recipiente. Verùm hic modus noſtris regionibus, frigidioribus ſcilicet,nõ admodum vſitatus eſt:ſolent tamen olea multa inſolatione parare plerique, quæ fortè commodius decoctione fieri poſſent,vt quæ ineſt rebus facultas, vehementiori caliditate melius extraheretur

Multis ferè modis igneæ caliditatis vehementia, aquæ vel olea ex rebus compoſitis extrahuntur: aut enim ſimpliciter in cucurbita concluduntur res deſtillandę & igni imponuntur,aut eædem balneo Mariæ vocato immerguntur,aut cineribus aut arenæ,ſícq; ſubdito igne liquorem deſideratum euocãt. Et hic quidem modus, vt eſt optimus & vſitatiſsimus,ita latiſsimè patet,vt in ſequentibus videbitur.

Tertia deſtillationis forma per aſcenſum, fit vaſis deſtillatoriis medicamento refertis, & in acinorum aceruo, aut olearum recrementis vel fimo qualicunq; obrutis. horum enim omnium calore putredinali, è medicamentis diu in vaſe aliquo,olei vel vini ardentis aliouè liquore maceratis Chymiſtæ ſuam quintam eſſentiam depurgant, ac ſalutares inſtaurandæ iuuentutis ac propagandæ vi-

tæ aquas, & neſcio quæ non (inquit Langius in Epiſtolis) pultricia peſtis ac veneni pharmaca alexiteria, elicere promittunt: quibus vt ab auro nomen imponunt, ita auro quoq; compenſari ea volũt. Et hæc quidem tria deſtillationum genera, ob vaporum in ſublime aſcenſum, ſublimationes rectè dicuntur.

Altera verò apud Chymiſtas deſtillationum forma, per deſcenſum ab Alberto dicta, fit, olla vitreata in ſcrobem terræ defoſſa, cui alia medicamentis referta, in fundo foraminibus pertuſa, inſeritur, terráq; obruitur: ſupra quam lignis ſiccis (ἀκάπνοις) accenſis, medicamenti liquor per ollæ fundi foramina, in ollam inferiorẽ deſtillat & deſcendit: & hac ratione plerique oleum ex aſſulis lignorum iuniperi & aliorum conficiunt, Langius. Neque verò ignoramus etiam alias nonnullas in vſu eſſe deſtillationes, vt ea quæ per filtrũ fit, aut per torcular, &c. ſed de his in præſentiarum nihil niſi obiter dicetur.

De inſtrumentis quibus deſtillationes perficiuntur.

QVanquam omnis deſtillationis modus perficiatur, pro iudicio, ingenióque artificis aliter atq; aliter, & cuiq; ſua ſit ſententia: artifex tamen, quo quiſq; fuerit ingenioſior, ita omnia quæ ad operis perfectionem deſide

desiderabuntur, prius conquiret, ac proinde animo suo meditabitur, quibus instrumentis quodlibet debeat ac poßit commodißimè destillari, quàm destillandi opus suscipiat. Ex instrumentis autem, alia sunt vniuersalia, ideóque ad omnem destillationem requisita, cuius generis est calor: alia verò sunt particularia, certis tãtùm destillationum generibus accõmodata, cuiusmodi sunt infusio, putrefactio, fermẽtatio, fornaces, vasa vitrea, terrea, aut alterius materiæ, & si quæ sunt alia, &c.

De calore, instrumento vniuersali, necessario omnibus destillationum formis.

OMnis destillatio duobus præcipuè modis perficitur, prior quidem caliditate & siccitate, alter verò caliditate & humiditate. Vtriusque autem tres gradus constituuntur: primus est leuis caliditatis, seu qualitatis remissæ: secundus fortior, cum mediocritate tamen aliqua: tertius est violentus. Est igitur ignis moderandus, & regendus, pro natura ea, quam res destillanda habet, non negligendo etiam secundas qualitates atque tertias. Quamobrem quæ tenuioris sunt substãtiæ, vt lactuca, endiuia, & frigida: non ferunt calorem nisi moderatũ, & primi gradus. Quæ autem

autem crassa sunt, & substantiæ compactio-
ris, vt absinthium, & aromata, similiáque po-
tentiorem calorem requirunt. Antimonium
contra, cęteráque metallica, ipsum iam expe-
tunt ignem. Per calorem moderatum in de-
stillatione vini, & herbarum, ascendunt par-
tes etiam aqueæ: per violentiorẽ verò, ascen-
dunt tantùm tenuiores, aqueis relictis.

Sed habenda quoque est ratio vel maxi-
ma, ne ignis de lignis semiputridis graueo-
lentibus aut prunis in scrobe suffocatis, aut
carbonibus de terra erutis, quos λιθάνθρακας
appellant, succensus, suo virulento vapore va-
sa destillationis inficiat, & liquores coinqui-
net. Quam noxius enim horum vapor sit, cu-
bicula & hypocausta, & balnea his calefacta,
testantur: quæ in his diuersantes, non feren-
do capitis dolore affligunt, vomitúque & li-
pothymia prosternunt: id quod in balneis
Oenosponti ipse cum illustrissimo principe
Palatino grauiter sum expertus. Vnde Gale-
nus meritò redarguit Erasistratum, qui ob
aëris densitatem aut subtilitatem perire ar-
bitrabatur inhabitantes, quum potius ob pe-
stiferos in Charone barathros, aut domos nu-
per calce oblitas, aut carbonũ odores, noxio
scilicet horum vapore, interirent, Langius.
Non desunt tamen, qui hac in parte contra-
rium sentiant, existimantes neq; fumum, ne-
que

ne carbonum odorem, materiæ quæ destil-
tur quicquam officere, aut quoquo modo
terare posse, vbi cucurbita benè lutata &
ostructa fuerit. Destillatoribus verò, quíque
estillationibus præsunt potius, quàm rebus
estillandis, esse inimicum vaporem.

De reliquis instrumentis particularibus.

SVnt & alia quoque instrumenta, per quæ
ignea qualitas vel intenditur in destilla-
one, vel remittitur. Quamobrē destillatio
liquando fit mediante vapore, aliquando in
qua, vt in balneo Mariæ: aliquando per ci-
eres, per arenam, per contritos lapides, lima
uram ferri: aliquando his mixtis, vt quando
renæ aqua commiscetur, vt neque penitus
iat in balneo destillatio, neque omnino in a-
ena. Vbi notandum est destillationem, quæ
um farina laterum fit, omnium esse quorun
lam iudicio, optimam & tutiorem. calorem
nim æqualiter fouet, & vitra non æquè faci-
è rumpit, quæ duo in destillationibus perne
essaria sunt Sed de his omnibus, vbi & quā-
lo, nunc hoc, nunc illo medio sit opus, in
particularibus destillationibus dicetur.

Ad destillationem rerum, necessaria ali-
quando est infusio, aliquando putrefactio,
contri

contritio,& huiusmodi alia.

Infusiones quibus præparantur res desti-landæ,ad olei vel aquæ extractionem, fiunt aut in aqua simplici elaborata, vt per canales longo itinere decurrente, aut in aqua destillata,aut in aqua vitę,aut vino,aut in aquis herbarum destillatis,aceto aut alio aliquo liquore:& sic infusa stant in sole, vel igne per semihoram,per horas etiam plures, noctem totam, etiam diem, biduum, triduum, per mensem aut plures, pro medicamenti natura,& vario medici scopo & necessitate. Res infusas aliquando exprimimus ante destillationem, & expressum demum humorem destillamus: aut integram infusionem, hoc est,infusum ipsum,& liquorem, in quo facta est infusio,simul in cucurbita,aut alio instrumento destillamus. Aquæ & olea quæ ex aromatibus parantur, fieri debent per infusionem in aqua simplici, non in vino, aut aqua vitæ:quia illa citò ascendunt nec ferunt secum aromatum vim:aqua autem non sine aromatica facultate ascendit. Aliquando ponimus res destillandas ad putrescendum, ac tandem finita putrefactione destillamus:aliquando tamen & ipsa putrefactio destillatio est, vt supra monuimus, & inferius quoque eius fiet mentio.

Fermentatio quoque materiarum ac infusionum

onum fit, aut ad ſolem canicularem, aut a-
oquin potentem, aut ad fornacem, aut in fi-
io equino. Fermentatio eget multis diebus,
quatuor aut pluribus, & quò melior facta
erit fermentatio ac præparatio, eò maior
olei & aquæ erit extractio.

De fornacibus, cucurbitis, capitellis, recipientibus & reliquis instrumentis, quædam in genere.

DE inſtrumentis materialibus, quibus artifices Chymiſtæ, in oleis aut aquis
eſtillandis vtuntur, peculiariter hic & ſeor-
m prolixius ſcribere, noſtri non eſt inſtituti,
uando ea omnia ſatis ſupérq; ab aliis ſcri-
toribus tractantur. Sufficiat nobis hic gene
alia quædã monuiſſe, & rariora inſtrumen-
a & modos deſtillationis propoſuiſſe.

Optima & aptiſsima deſtillatoriæ forna-
is forma, ſphærica eſt, ad cuius extructionẽ
ligẽdi ſunt crudi, probè tamen ſole arefacti,
ateres, vtpote qui coctis ſint tractabiliores,
t ad quancunq; etiam formam ferro facilè
ncidi poſsint. Fornacis quantitatem, ſecun-
ũ aheni proportionem determinato, & den
itatem ſeu parietum craſsitiem, pro tuo arbi
rio effingito. Quo tamen denſior circumfe-
entia ſeu latera fuerint, hoc plus caloris fo-
ent. Lapides crudi in humidum prius locũ,

velut

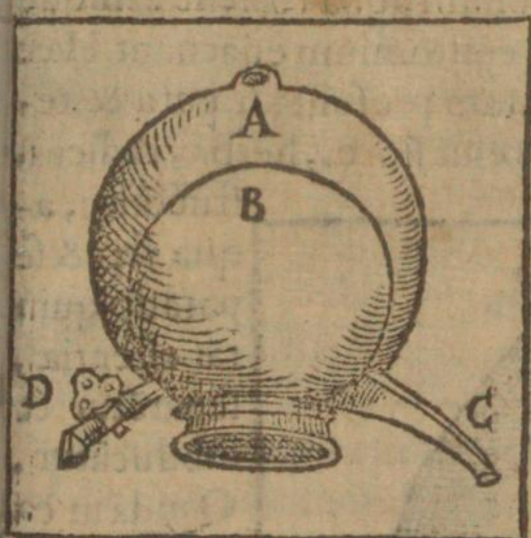
velut in cellam, vt ferro tractari melius pos-
sint, erunt recōdendi. Erunt autem sic aptan-
di lapides, ne iuncturæ conueniant, sed inæ-
quales fiant sic enim firmior fiet cōstructio.
Vniendi lateres luto pingui, è floccis de pan-
no abrasis, & fimo equino simul subactis.
Madefiat autem, vbi luto vti voles, in aqua
multum salita. De luti autem præparatione
in sequentibus. Arsenicum, auripigmentum,
cinnabaris, mercurius, sulfur, & similia, quo-
ties destillanda fuerint, extruenda est forna-
communis destillatoria, rotunda vel quadra-
ta pro voluntate destillatoris, cū duobus fo-
raminibus vtrinq; relictis ad euentationem
ignis. Huic est adaptandū vas aliud terreum
quod cineres & bociam recipiat, sícq; trans-
uersis ferramentis fornacis imponatur, ita vt
vndiq; luto vel terra claudatur, ne ignis inter
fornacē & vas terreū penetret. Tum supponа-
tur ignis, primo quidē vsq; quo incalescat for-
nax, & materia cōtenta liquescat lētus: post-
ea verò augeatur & fortificetur, tandiu quo-
ad nullus fumus per bociæ orificiū exhalet.

Aërea vasa aiebat quidam Chymista em-
piricus, nihil opus esse stanno induci: hoc
enim olea & aquas quodammodo attrahe-
re, remorari, & consumere magis, quàm æs.

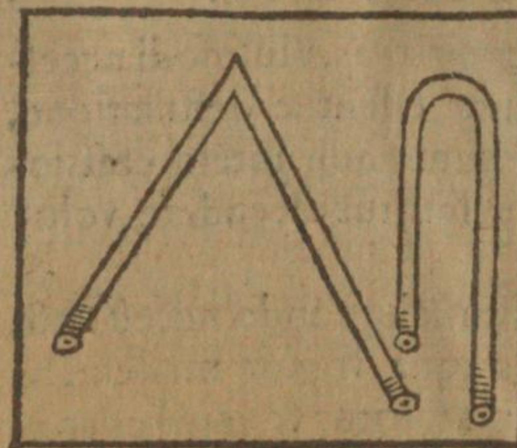
Cucurbitæ aliquando longissimæ requi-
runtur, vtpote quando liquorem puriorem,
& synce-

& ſynceriorem requirimus. Eiuſmodi neceſſariæ ſunt in quintæ eſſentiæ deſtillatione, vbi ſubtiliores tantum, non autem craſsiores & terreſtriores ſpiritus aſcendere volumus.

Inter deſtillandum, aliquando neceſſe eſt, capitellum pannis aqua frigida madefactis refrigerare, vt citius ſpiritus & vapores condenſentur. Verum hanc moleſtiam euitare licet, hoc modo parato inſtrumento, quod Lonicerus de arte deſtillatoria ita deſcribit: Cupreum vas ad formam aduſtoriæ galeæ, ſiue, vt vocant, alembici, figura B. hic ſignatũ, accipiatur: huícque aliud rurſus rotundum operculũ, quale A. litera monſtrat, prioem galeã non contingẽs, cui

frigida infunditur aqua, ſuperinducatur. Alembici item collum arundo operculi, C. refrigerat. Quod ſi aqua huic operculo ſeu vittæ infuſa, caluerit, per epiſtomium D. emittitur, ac recens denuò infunditur. Vel extractoriis etiam, qualia hic vides inſtru-

mentis, ad ho
ipsum vti licebit
quæ breuiore
parte in opercu
lum immissa, o-
mnem aquã ex
trahũt, qua ex-
tracta, frigida
suppleri poterit.

Aut aliter ex eodem.

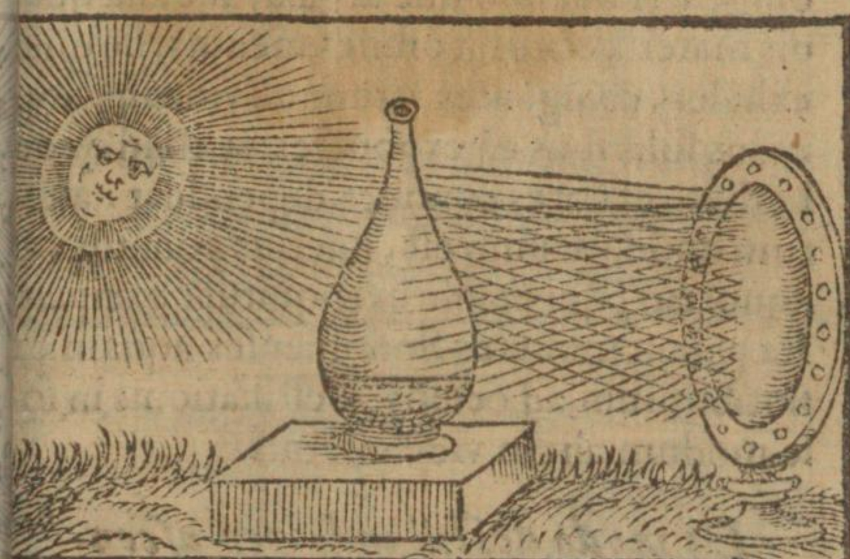
Bouis vesicã galeæ siue alembico superinducunt, eam probè circumligantes, quam circa alembici collum aqua replent, eámque si incaluerit, per epistomium euacuant. Hæc refrigeria plurimum prosunt, si pura & tenera simplicia, velut flores, herbæ, radices,

fructúsq;, aqua vitæ & separatio quintæ essentiæ, separẽtur & subducãtur. Quidã in ea sunt sententia, vt existimẽt instrumenta forinsecus nullo pacto refrigeranda, ne-

ne capitellũ neque roſtrum, quia olea rur-
m reprimunt, & in cucurbitam decidunt,
de nunquam poſtea eleuari poſſunt.
Roſtrũ non ſit longius ſpithamo vno, aut
o cũ dimidio, priuſquam aquam contin-
t: alioquin canali longiore exiſtẽte, tum
ea, tum aquæ nonnihil conſumuntur.

De modo deſtillandi in Sole.

DEſtillandi rationem per Solarium radiorum calorem, frigidis etiam regio-
bus vtcunque accommodatum, vt odorẽ
ores varij, cæteráque deſtillanda, & quali-
tem retineant, docet Adamus Lonicerus
Nat. hiſt. Cauum, inquit ignitum ſpecu-
m, Solis ſplẽdori obuerte, vitrum, cui ma-
ria ineſt, inter Solis radios, & ſpeculũ col-

locato, ita vt radij ſolares in ſpeculo ad vitr
ſecundum adiectam figurã, ſe reuerberent

Eſt & alius quidam modus, Italis præc
puè vſitatus, deſtillandi aquas in Sole, ho
modo: Accipiunt duo vitra, vnum vacuum
alterum herbis aut floribus plenum. Hoc
trum ita plenum panno lineo claudunt, pe
quem liquor deſtillare poſsit. Deinde huiu
collum, vitri vacui collo ſuperimponunt, a
diligenter aut luto ſiue argilla, aut alia qua
uis materia obturãt omnes meatus, ne qui
exhalet, colligantes vtrunque vitrum, atq
radiis ſolaribus ea exponẽtes: vt illud quo
herbas vel flores continet, dependeat: alte
rum quod vacuum eſt, inferius ponatur, v
liquorem, qui in ſole excoquitur, excipia
Ita parant mulieres Bononienſes aquam e
floribus rubi, ad oculos. Deſtillationis in ſo
le modum alium vide inferius.

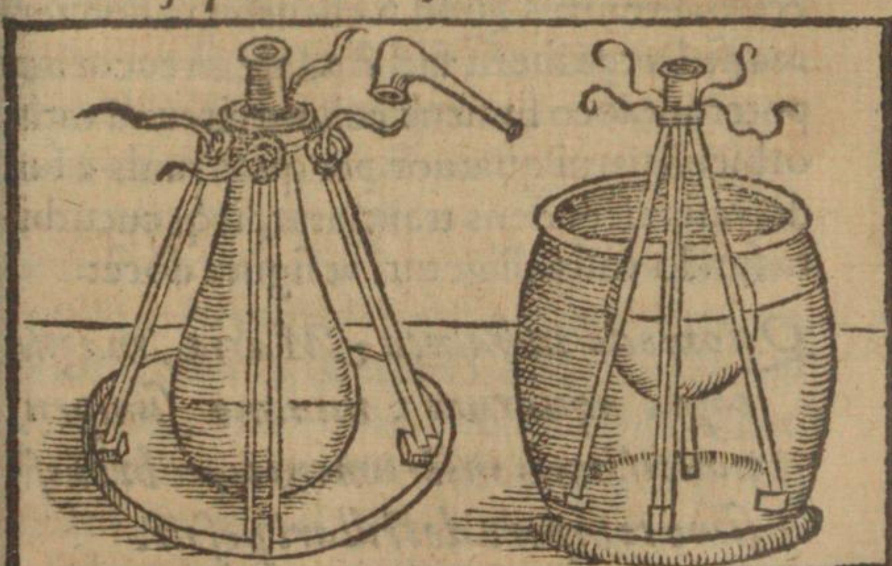
De modo deſtillandi per aſcenſum, & quid in ea operatione præcipuè ſit obſeruandum.

DEſtillationem, ſiue ſeparationem par
tium ſubtilium à craſsioribus, duobu
præcipuè modis fieri, ſuprà diximus, per a
ſcenſum videlicet, & per deſcenſum. Deſtil
latio autem per aſcenſum, alia fit in balneo

Mariæ

Mariæ dicto, alia in cineribus, alia in fimo, alia alio interueniente medio. In omni verò destillatione, hoc obseruandum venit, (imprimis quoties olea sunt extrahẽda è rebus) ne inchoata destillatio intermittatur. Quod si enim semel intermittatur, ita vt refrigeretur materia, nunquam poterit iterum perfici. nec enim amplius ascendit: quare continuanda operatio est.

Commodissima ratio, qua cucurbitæ, cum destillatio fit per balneum Mariæ, sine negotio, in lebete aquam calentem continente, ne supernatent, retinentur.

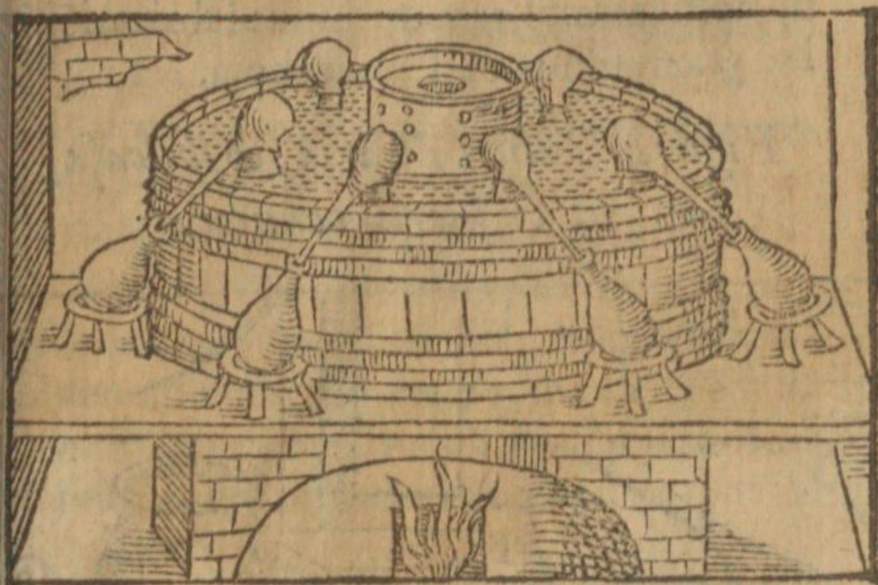

PAretur vas terreum, quod cucurbitam recipiat, quódq; aqua est replendum, satis

tis magnū, in cuius fundo interno quatuo[r] lateribus sibi inuicem oppositis, quædam e[-] minentiæ formentur perforatæ, vt per cu[-] iusque foramen funiculus traiici possit, a[d] hāc ferè formam. Vbi funiculum traieceri[s] in medium harum cucurbitam pone, priu[s] quam aquam effundas, cuius collo itidem funis est circumponendus, cui quatuor fu[-] niculi è fundo vasis perducti, sunt conne[-] ctendi æqualiter. Potest autem fieri funicu[-] lorum quatuor relaxatio, aut constrictio breuior aut longior, prout artifex profundā cucurbitam aut altam voluerit. Et hoc qui- dem modo percommodè retineri potest cu[-] curbita, quæ alioquin difficulter sub aqua continerętur. Quòd si cucurbita, non ter- rea, sed ærea fuerit facilè adaptari cucurbitę poterunt, loco funiculi collum circundantis, orbiculi parui quatuor, per quos funis è fun- do vasis ascendens traiiciatur, sicq; cucurbi- ta fundo vasis alligetur, vt figura docet.

Quomodo in balneo Mariæ, magna copia aquarum, minimo sumptu, paucissimis instrumentis, ac breuissimo tempore destillari possit.

SI quis magna aquarum copia, per bal- neum Mariæ destillandarum, opus habe- ret,

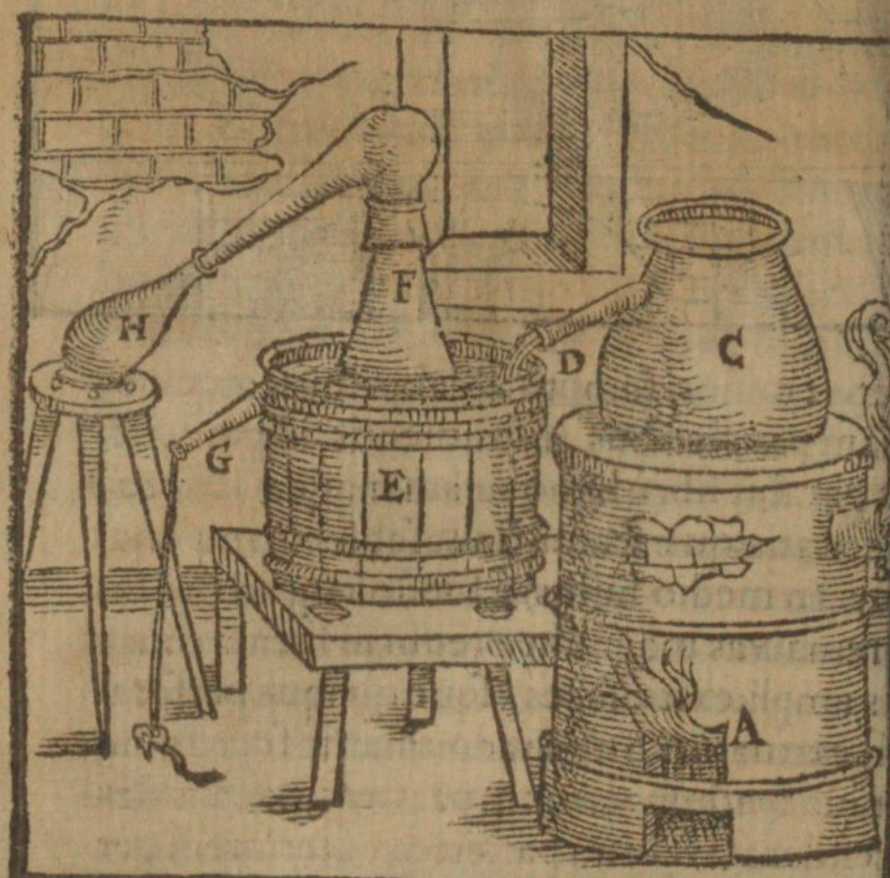

ret, vt minori ſumptu, & laboribus, atque e-
tiam paucioribus inſtrumentis id perficiat,
is parabit ſibi è ligno tinam magnæ ſatis ca-
pacitatis, quæ ſcamno aut ſubſellio impona-
tur. In medio huius, à fundo vſq; ad ora ſu-
prema, vas magnum æreum in forma cana-
lis ampli, extrinſecus vſque quaque perfora-
ti, extruatur. Sub fundo tinæ ſit fornax, in
cuius ſpatium vacuum pars ærei canalis de-
ſcendat, ita vt intra parietem exteriorem per
foratum canalis, & interiorem, aqua conti-
neatur: interior verò per tinam deſcendens
ignem contineat, quo calefiat aqua. Quo ſic
parato, circumcirca canalem, in ſpacium ti-
næ reliquum aqua repletum, ponantur cum
ſuis capitellis alembica, quorum naſus pro
mineat ad recipientia vaſa ſuſcipiēda, & fiat

 ſic

ſic deſtillatio. Formam huius fabricationis hic præmiſimus ex Pyrotechnia.

Figura Balnei Mariæ, Albucaſæ, vt Geſnerus conicit.

A. *Fornacis locus, vbi ignis accenditur.*
B. *Caminum.*
C. *Olla igni impoſita, in qua aqua bulliens continetur.*
D. *Canalis, per quem aqua feruida in tinam iuxta poſitam, effluit.*

Tina,

E. *Tina, aquam calefactam recipiens, cui cucurbita imponitur.*

F. *Cucurbita, cum suo capitello, continens rem seu materiam destillandam.*

G. *Canalis, seu via, per quam aqua effluit.*

H. *Vas recipiens aquam destillatam.*

Videtur sanè, inquit Gesnerus, optimus hic modus, & melior, quàm si ignis vasis destillatorijs subijciatur. Vide aliam formam huic ferè similem, inferius inter olea.

De quintæ essentiæ per balneum Mariæ destillatione.

REcipe vini albi optimi, aut aquę simplicis, aut roris Maialis, aut alterius liquoris puri, mensuras quatuor aut quinque, secundum capacitatem vitri, aut vesicæ, ita vt tertia pars vesicæ vacua relinquatur: vitro superpone alembicum: perlutetur cum albuminibus ouorum, cum farina & aqua mixtis, & super pannum lineum extensis. Reponatur ita in balneo Mariæ: deinde destilla lentissimo igne, die noctéque, ex quinque mensuris mediam: & quod destillasti, vsui pro extractionibus serua. Signum autem perfectæ destillationis quintæ essentiæ est, si supercilij pilum imposuetis, statímque fundum petat: tunc enim reduxisti quintam es-

ſentiam ad perfectionem, deſtillationib[illegible]
aptam. Hoc ipſum cum aqua ſimplici, a[illegible]
rore eſt agendum. Neceſſe eſt autem, cucu[illegible]
bitam eſſe longiſsimam, ne craſsi vapore[illegible]
aut terrei ſpiritus quoque aſcendant. Qui[illegible]
quies aut ſepties repetēda deſtillatio, aut to[illegible]
ties, donec perfecta ſit. Et hæc quidem rati[illegible]
videtur optima, quia extractiones alien[illegible]
qualitate minimè inficit.

Conficitur & tepēte aqua, dum calefact[illegible]
aut feruente ſucco, cyathus ſuperponitur vi[illegible]
treus, in quo fumus tranſit in guttas. gutt[illegible]
inde collectæ in aquam cogũtur: ſic acetum[illegible]
in aquam facilè vertitur: aut ſic vapor ex he[illegible]
bis in vino incoctis per patinas colligitur[illegible]
Vtilis hęc ad oculorum maculas & ſuffuſio-
nes detergendas, maximè ſi albo aceto ruta
incoquatur. Cardanus.

Modus deſtillationis artificioſus, quo vno eodémque igne, ſimul & ſemel aquæ & olea extrahi poſſunt, nec non ſublimandi, & in balneo Mariæ deſtillandi commoditatem habens. Dicitur autem, deſtillatio in turri, à fornacis figura.

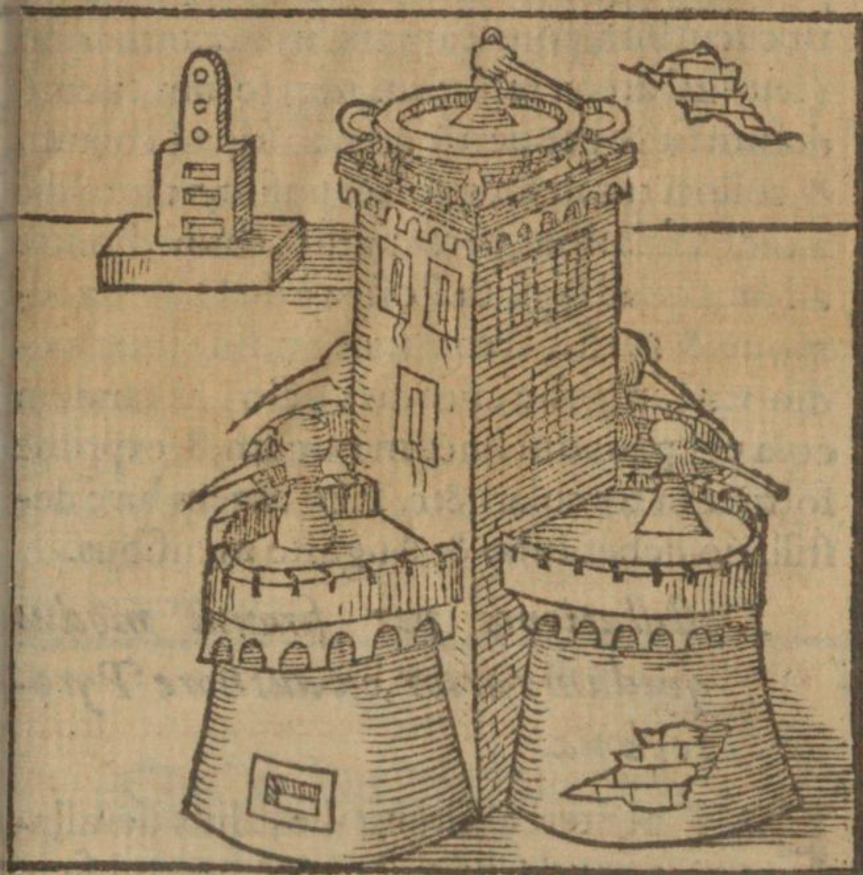
E Lateribus crudis aut coctis, extruatur in plano, forma turris rotunda, aut qua-
drata,

ſtrata, aut etiã hexagona, aut alia qualicunque, altitudinem habens vlnę vnius cum dimidia, aut duarũ aut trium, & in vniuerſum quacunque volueris altitudine & amplitudine: ita tamen vt ſatis validum & copioſum ignem capere & ſuſtinere valeat. In ea per ſpacium palmæ vnius, aut vnius cum dimidia, à terra extruatur crater, qui carbones ſuſtineat, vna cum feneſtra, aut foramine, per quod aër ſubingrediens, carbones euentilari poſsint. Quo facto, à facie turris exteriore ædificentur circum-circa, ab omnibus lateribus, fornaces qua videbitur amplitudine: altitudo verò à terra reſpondeat crateri intermediæ turris. In omnibus verò lateribus turris intermediæ, mox ſupra craterem carbones ſuſtinentem, fiant foramina ſatis magna, vt per ea ignea qualitas exterioribus fornacibus communicari poſsit. Formentur autem fornaces iſtæ, vt formam habeant propugnaculorum ciuitatum. His ſingulis foraminibus internæ turris, priuſquam machinæ exteriores accommodentur, adaptare oportet laminam ferream, tribus aut quatuor foraminibus, ſeſe mutuo, ordine & magnitudine conſequentibus, perforatam, vt è furno extrahi penitus vbi opus fuerit, poſſit: aut rurſus reponi, vbi per duo, vel tria, vel vnum tantum foramen, aut per maius vel

minus

minus, vim ignis penetrare voluerimus. I
ſummitate turris mediæ concameratio qu
dam eſt fabricanda, qua exactè, ne aër pe
inferiora ſubingrediens, ſuperius expirar
poſsit, fornax ſeu turris claudatur: ita tam
vt deponi & reponi rurſus pro neceſsitat
poſsit. Quibus præparatis, vacuum turri
mediæ carbonibus eſt explendum, ac tan
dem operculo claudendum, & vndique pe
lutandum: inferius verò per foramen ſe
oſtium ignis erit ſupponendus. Ita carbo
nes foraminibus prædictis viciniores, a
igne conſumentur: quibus conſumptis, il
qui in parte turris ſuperiore continebantu
ſenſim delapſi, vicißim accenduntur: ſicqu
ſeſe mutuo, quoad omnes fuerint abſum
pti, ſuccedunt. Qui hoc modo hiſque for
nacibus deſtillationem ſuſceperit, huic ſe
mel in die ignem viſitaſſe ſatis erit. Eſt au
tem tale ædificium non ingenioſum ſolùm
& elegans, ſed commodum etiam & per
utile. Vidi aliquando etiam eidem ædificio
balneum Mariæ, in turris ſummitate ac
commodatum, & vas ſublimatorium, pro
ut ſequens figura ob oculos ponit, ex Py
rotechnia.

DE

Destillationis per arenam modus quidam artificiosus.

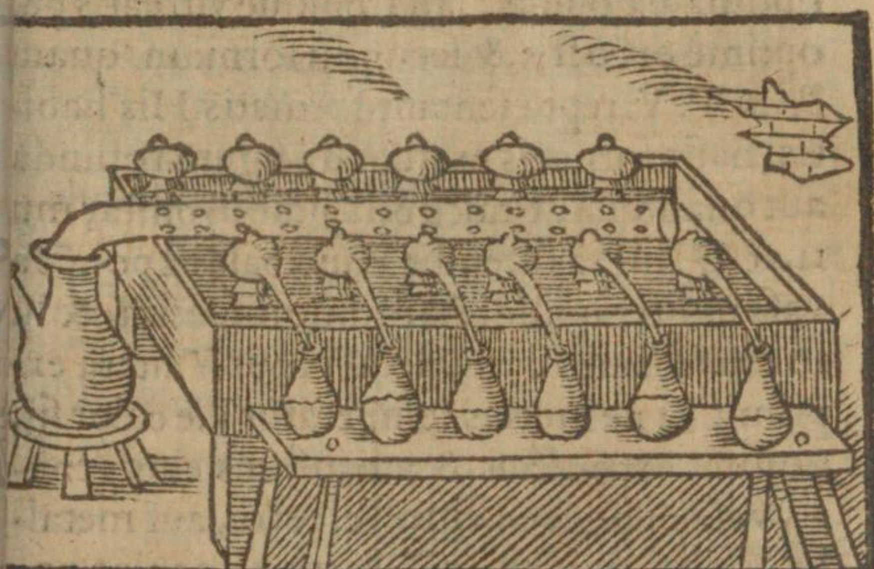
MAteriam destillandam cucurbitæ vitreæ includito, orificióque cum pasta, ne respiret vspiam, optimè obturato, hoc modo decoquito. Cucurbitam pone in caldarium aqua & palea plenum: bulliant simul suauiter, quoad amplius non bulliat, (fortè ad aquæ caldarij consumptionem) postea

poſtea ab igne remoue,& vbi refrigerata fuerit cucurbita,pone eam rurſus in cantharum (ſeu vas)arena repletum,ídq; totum circundatum ſit & coopertũ arena vſq; ad collum, & collocetur in loco ſoli expoſito,vt toto die à radiis ſolaribus percutiatur, ibíq; dimitte ad dies quadraginta.Poſtea è dicta arena remoue,& rurſus arenæ tantum,ſine intermedio vaſe,impone, per dies octo, ac tandem cola per pannum lineum nouum,& exprime fortiter in torculari,&c. Fieri autem hæc deſtillatio debet Iulio & Auguſto menſibus.

Deſtillationis per fimum modus quidam rarior,ex authore Pyrotechniæ.

EST præterea, inquit ille, alius deſtillationis apud Chymiſtas modus,qui fit in fimo equino, calore eius aucto per fumum ſeu vaporem aquæ ebullientis,ad hunc modum: Extruatur arca lignea ſex vlnarum longitudine, latitudine verò tanta,vt commodè & cucurbitarum corpora vtrinq; recipiat, & ſpacium nihilominus relinquatur,quo canalis inter vtrunq; bociarũ ordinem penetrare poſsit. Arca repleatur fimo ſicco, permixto ſtramini diſſecto, & imponatur in ſcamnũ, vt altior extet. Fimo cucurbitæ indantur, capitellis extra eminentibus, vt naſus recipienti

entibus adaptari queat. Inter has medias
tendatur canalis æreus, aut plumbeus, aut
iam, ſi placet, ligneus, habens multa fora-
ina exigua ſecundum totam canalis longi
dinē: extremitas altera ſit incurua, terram
rſus ſpectans. Tum rurſus aliud vas ter-
um aut æreum iuxta ponatur, habens col-
m oblongum, cui adaptetur canalis. Vas
ferius aqua replendum, & impoſitum tri-
di, igne calefiat, vt aqua ebulliat, ſicq; va-
res eleuati, per canalem fimum calefaciāt,
cucurbitę conſequenter, vt figura ſequens
bis repræſentat.

De deſtillatione per glaciem.

Mira quoq; hæc eſt deſtillatio. Putrefa-
cta aliqua materia, (ad mēſē vel duos)
glaciei

glaciei si exponatur, fieri asserunt, vt phlegma subsidens conglacietur, & pars oleo[rum] supernatet, & colando separari possit.

De artificiosa destillatoria fornac[e] Sarracenorũ, ex Gualtheri Ry[f]fy Germanico Vitruuio.

AD præparationem aut extructionem artificiosæ fornacis, qua Macedone[s] & Sarraceni vtuntur, primò omniũ extruen[da] da est, cum luto siue terra qua figuli vtuntu[r] optima, ex ollulis, lateribúsque vitreatis, & optimè excoctis, & secundũ formam quam R. S. T. V. repræsentant, formatis. His habi[tis], tis, basis fornacis extruenda figura rotunda aut quadrata, ex calce & lapidibus, instar muri, vt Q. litera ostendit. Huic basi imponẽda vasa inuitreata, decẽti ordine disposita, & luto tenacissimo compacta, prout Y. litera exprimit. Et ne inutilis temperatus ille calor sit, possunt extrinsecus & intrinsecus eius generis vasa disponi ex vitro vel terra, aut metallis optimè munita, vt Z. litera ob oculos ponit. Dispositis itaq; ad hunc modũ vasculis, aptanda sunt diligenti cura & recipientia vasa, ita vt optimè luto, ne respirent vspiã, claudantur, prout ostẽdit V. litera apposita. Iam vbi vel olea vel aquæ sint destillandæ, mate-

ria

ria vasculis est ingerenda, vt X. litera declarat, quibus deinde recipiẽs modo prædicto appẽdatur: in fornacis medio succendatur ex carbonibus ignis lenis, ne ex vasculis vllũ contingat. Hoc modo calore tẽperatissimo destillationẽ perficies. Hac fornace simul & semel quinquaginta aut sexaginta aquarũ species destillabis, vt

figura apposita oculis subiicit.

De instrumentis quibusdam destillatorijs, à Gesnero propositis, ab alijs iudicandis.

Videndum, inquit, num quid poßit commodè sic, tali instrumento, destillari.

A. *Vas æneum, stannatum igni imponendum, cui insit materia. Poterunt autem herbæ imponi per*

ni per se, vel substrata pauca arena.

B. *Vas terreũ quod in* A. *inseratur, vel contra, ita vt alterutrum vas intrinsecus limbũ habeat, in quẽ alterum recipiatur.*

C. *Vitreũ capitellũ vel terreũ, vel æreum stannatum, cuius orificium inseratur in orificium* B. *In* C. *summo, vapor cõuersus in aquam, descendet in imas eius partes quæ deorsum prominent, & cum libebit, emittetur per epistomium, tum gustandi gratia, tum ne redundent.* N*isi libeat in* C. *summo foramen facere, vt cum libet euacuare,* C. *totum extrahatur.*

D. *Additamentum pro aqua frigida, ad refrigerandum vas superius.*

Instrumentum aliud pro via.

TAle instrumentum 1. notatum, æreum, stannatum fieri potest, vt quouis circunfe-

inferas, ad destillandum fontes, &c. Poterit item per summum foramen euacuari. Aut posset tale etiam alembicum fieri, vt binario numero notata figura ostendit, cum epistomio vel rostello paruo in summo. Aut sic, vt figura ternario numero notata. Est autẽ tantum delineatio alembici, quod phialæ imponendum, vt prima figura declarat. Cuius pars inferior, hoc est, phiala, lutari potest, aut interrari, & prunæ superimponi.

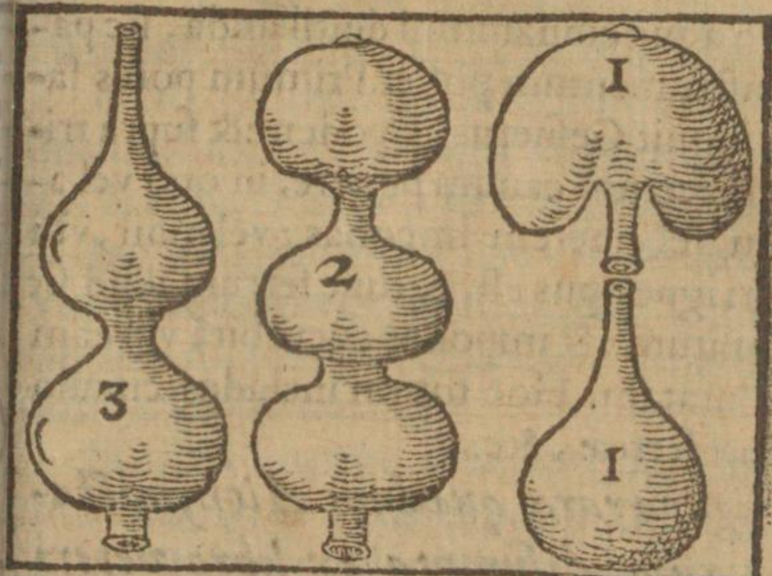
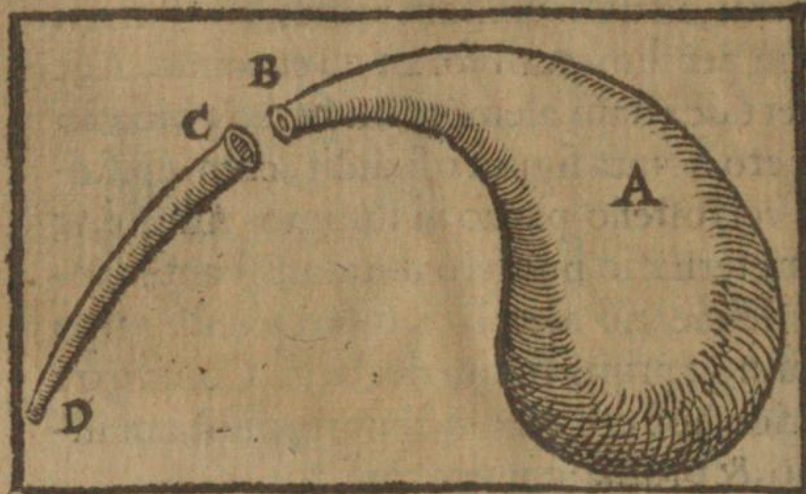

Figura noua retortæ.

Fiat retorta, ea forma vt A. *è bona terra, hoc est, ex tigillis fractis, è luto & limatura ferri.*

. *Inseratur in* C. *quod limbum habeat.*

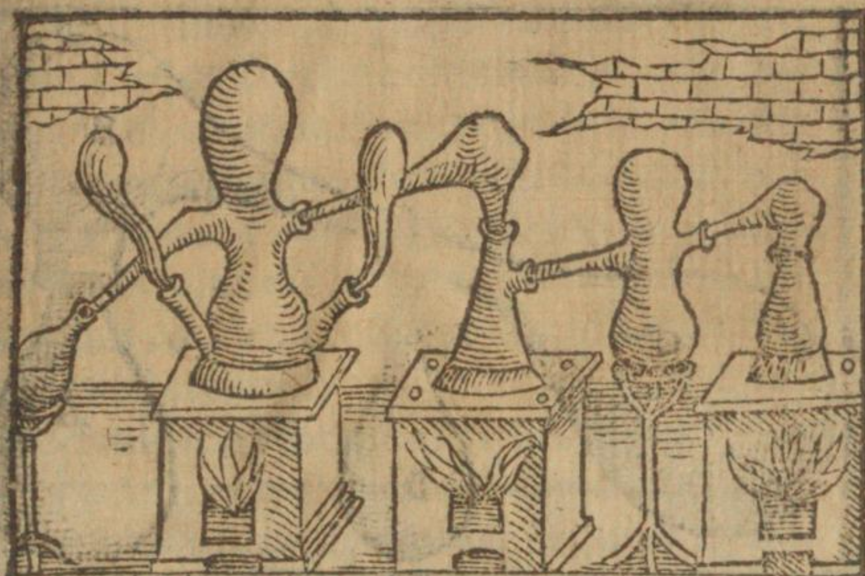
. *Acuminetur hoc loco canalis hic è terra, aut cupro: vt in quamuis phialam, aut ampullam vitream inseri possit.*

Pro aqua cinnamomi destillanda, sic parari instrumentum posset. Primùm potes facere, inquit Gesnerus, tripodem: & supra tripodem ferrum cauum ponere, in quo vel arenam, vel cinerem imponas: vel nihil, vbi maiori igne opus est, & tunc ferrum illud sit perforatum: & imponas cucurbitã vitream benè lutatam. Hoc totum includas circulo laminæ ferreæ, &c.

Figura rara quædam Alchymistarum, desumpta ex libro veteri Alchymico manuscripto.

VAsa separationis, vbi quinta essentia, seu spiritus occultus, vna destillatione capitur: & est formalissimus modus, simúlque abbreuiatio operis maxima: conducit autem tam ad aurum potabile, quàm pro lapide philosophorum.

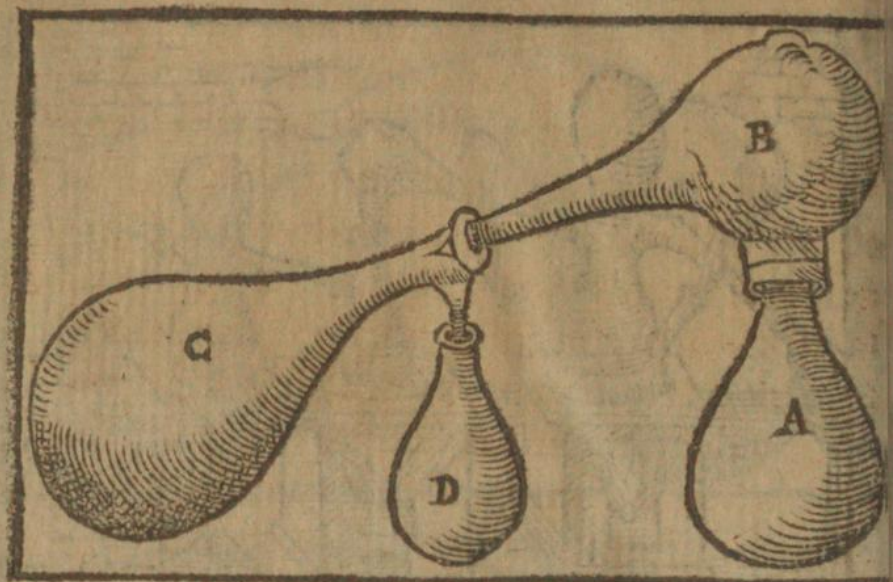

In isto furnello ad dextram tres habente flammas, debet esse arena minuta & cribrata, & ignis succensus sit trium candelarum.

In secunda fornace, quæ media est inter vtranque, etiam debet esse arena, & ignis tẽperatus duarum candelarum, vt flamma in fornacis ostio indicat.

In tertia fornace ad læuam, sit balneum Mariæ, & ignis vnius candelæ. Disponantur autem & ordinentur iuxta sese quàm possunt coniunctissimè: vt minimum spacium sit inter fornacem & fornacem, quemadmodum figura præcedens proponit.

In eundem quoque vsum excogitarunt Alchymistæ etiam sequentia instrumenta.

A. *Cucurbita continens materiam, cum su* *capitello.*

B. *Capitellum, cuius nasus desinat in* C.

In C. *Vitrum, transit occultus spiritus quinta essentiæ.*

In D. *Receptaculum, cadit simplex vinum aut phlegma quintæ essentiæ.*

De modo & instrumentis destillandi per descensum.

MOdus destillationis per decensum fit, in inuersa bocia, quę cum fornace optimo luto coniungitur, ea nimirum parte qua corpus bociæ fornacem contingit: tum carbones superimponuntur circum circa, & accēduntur, ita vt lentissimus sit ignis. Sufficit autem paruus ignis, quando immediatè bo

tè bociam tangit, augendus tamen eſt paulatim. Oportet verò ante deſtillationem, materiam contentam fortiter in bociam intrò intrudere & compellere: aut exiccare, aut cum albumine oui, aut longa fuſione in inuerſa bocia, ne effluat, continere. Inter deſtillandum, materia collo bociæ adhæret, &c. Hic modus autem propterea eſt perfectior, quòd videatur materia, ſemper retrocedēdo, ſæpius atq; iterum quaſi ſublimari. Sed modum & inſtrumenta melius ſequens figura exprimit, ex autore Pyrotechniæ.

Rogerius hunc modū propoſuit. Impleatur floribus, vel herbis olla, inferius habens anguſtū foramen, & os ſuperius ollæ coopeiatur: & tūc ſupponatur alia olla, & ligetur fundus ollæ ſuperioris cum ore inferioris,

cum argilla, & tunc ſepeliatur ſub terra, & ſit ibi per annum. Facta anni reuolutione, extrahatur, & in olla inferiori inuenietur oleum clarum, quod per calorem & fumoſitatem terræ extrahitur.

De deſtillatione per filtrum.

IMple poculũ aqua, & accipe particulam panni lanei, longitudine duorum palmorum: hanc totam humectabis, & impones poculo, ſic vt altera pars immerſa ſit aquis, altera extra poculum propendeat: tum extẽplò liquorem omnem effluere cernes. Erit autem aliquoties pannus ille, vbi nigrior eſſe cœperit, aut tardius guttæ ſtillarint, nimirum propter fæces imbibitas, exprimendus, & lauandus, ac denuò intromittendus.

De luto ſapientiæ vulgò dicto, quo Chymiſtæ vtuntur ad oblinenda vaſa deſtillatoria, & ad eorundẽ iuncturas claudendas.

POſt inſtrumentorum, quibus ad res diſtillandas neceſſariò vtimur, tractationem, dicẽdum nunc quoque eſt de eo, quod vaſa ipſa ab ignis violẽtia tuetur, eadémque coniũgit & copulat, quò deſtillatio melius perficiatur. Id ipſum autem luto perficiunt

Chy

hymistæ. Lutum autem aliud est commu- ne, quod seruit extruẽdis fornacibus & tur- bus ad destillationem aptis: aliud verò Sa- pientiæ dictum quo vasa vitrea oblinuntur, validius validissimam ignis vim perferãt: aliud verò, quod ruptis etiam & fissis vasis coniungendis & vniendis vtile est: quan- quam etiam eodem Sapientiæ luto aliquan- do fissuræ vasorum obstruantur.

Lutum commune bonum pro fornaci- bus, tale fieri potest: Accipito cretam, aut ar- gillam (terram) cui, si quidem tenax fuerit et viscosa, commisce parum arenæ, aut sabu- li, & adde etiam filamenta panni, & stercus equinum, & incorporentur simul optimè, consistentia plus molli, quàm dura aut sic- ca, Leonh. Fierauant.

Lutum pro extruendis fornacibus, ℞. Pi- los ceruinos ab ephippiario, benè percussos, aut lanam de panno, batituram ferri, cal- cem, sanguinem tauri, aut ouis: ex hac mix- tura fiant fornaces, cum lateribus.

Lutum quo vasa illinenda, ne vi ignis dis- siliant: Accipe farinæ tegularum subtilissi- mæ & cribratæ, batituræ ferri in puluerem redactæ & cribratæ, arenæ subtilissimè pul- uerisatæ & cribratæ, ana ℔ j. luti tenacis & pinguis iij. ℔ misce omnia, & hume- ctiant lixiuio, & misceantur baculo fortiter

circumagendo, quibus adde lanę tonsæ tertiam semper libram: redigatur in puluerem agitando, & probè commisceantur. Hoc ... to illinantur vasa, quæ findi aut rumpi violentia ignis nolumus.

Aliud quo frequenter vtor. ℞. Arenæ tenuissimæ ℔ j. batituræ ferri ℔ j. vitri puluerisati ℔ j. luti pinguis ℔ iij. quibus add. tertiam quamque ℔. lanæ tonsę de pann... cum aqua tartari antiqua: misce agitando ... verberando.

Aliud, ℞. Vitri Venetiani, tartari, ana, parum salis armoniaci, contunde simul. ... quid diligenter perlutandum est, aut vitrum cum vitro sigillandum, circum ipsa vasa l... ne, quando calent.

Aliud, ne vasa in igne rumpantur. Accip... aluminis ad placitum, impone in ollam, & affunde aquam puram putrefactam. Deco... quantur benè, & despumentur, post refrige... retur, tum illine vitra extrinsecus, quousque in ignem aut arenam collocanda sunt: exic... centur per se, ídque fiat tertio.

Aliud lutum defendens vasa, ne vi ignis aut spirituum facilè dissiliant, vtque in perpetuum aquam fortem contineant. Illita autem in sole exiccanda. Valet etiam pro vitris ceu vasis ruptis conglutinandis. ℞. Minij & vitri, ana q. ß. terantur in puluerem

sub

[s]ubtilissimum, & per setaceum subtile cri-
[b]rentur, post cum vernice incorporato, vt
[fi]at instar pulticulæ, addendo olei lini pa-
[ru]m. Hoc facto panno subtili inducatur, aut
[ar]tificiis vasorum, aut iūcturis impone: exic-
[ce]tur in sole, per se, quod tardius fit: ignem
[su]stinet, & aquam fortem, & species aquæ
[fo]rtis. Et hoc est verum.

Ad vitra claudenda, commodè adhiben-
[t]ur reliquarum ampullarum fundi. Item fa-
[r]ina, calx, & bolus armenus permixta, in
[f]orma pastæ.

Aliud, continēs vapores ne exhalent, iun-
[c]turis appositum. Sume vitri in tenuissimum
puluerem redacti, & lithargyri auri, ana ℔.
j. puluerisata per setaceum passentur, farinæ
tritici ℔. ij. commisceantur quàm diligen-
tissimè, subigantúrque cum albuminibus
ouorum, in formam pastæ fortiter subigen-
do, & panno lineo humido illine, quem iun-
cturis accommodato, post exiccationem,
rursus extrinsecus linteo inducatur, & reti-
nebit spiritus.

Si vitrum, quod igni esset impositum, fin-
deretur, hoc modo potest prohiberi, ne spiri-
tus exhalent. Albumen oui optimè agitatū,
cum panno lineo imponatur calidè, semel,
bis, térve successiuè, vt quasi intunicetur: ex-
iccata prima tunica, secūda imponatur, &c.

Lutū sapientiæ, ℞. Lutum & fimum equi

num:commiſce fortiter cum vino aut ce-
ſia, ſecunda vice cum lana de pannis de-
ſa, tertia cum farina ſimilacea, cum albu-
ne oui fortiter permiſcendo omnia : &
lutum ſapientiæ.

Aut accipe partes duas luti,& totidem
mi,& partem vnam batituræ ferri : pulue-
ſentur omnia : tum pars vna ſalis liqueſ-
in aqua,cum ea aqua ſubige reliqua, & cu-
panno circumpone.

Accipe terram tenacem,quę exiccetur,
ex ea fiat puluis ſubtilis , qui in parua aq-
quantitate ponatur. Poſtea fac puluerem
ſtercore equino,quod cũ albumine oui pe-
miſceto, optimè percutiendo , ac tum miſ-
cum priori mixtura. Hac mixtura perlutan-
tur vaſa.

Aliud, ℞. recrementi ferri ℔ j. ß. farinæ
volatilis ℔ ß.vitri puluerifati ℔ j.albumini
ouorum q. ß. miſce.

Lutum ſapientiæ fit,ex Capricciis Fiera-
uanti. Accipe cretam optimam & ſubtilem,
cui adde ſcoriam ferri pulueriſatam,& cine-
rem communem album , filamenta , ſtercus
equinum, & miſce.

Lutum ſapientiæ , quod laudat quidam
empiricus & antimonij præparator,fit è luto
ſubacto cum puluere laterũ,ſcoria ferri, pilis
cerui vel bouis , cum albuminibus ouorum.

De

De aquarum oleorúmue destillatorum correctione.

I omni destillationis specie plerunque
ccidit. vel ipsius agentis causæ, caloris
cet, vehementia, vel instrumentorum
o, aut denique ipsius artificis ignoran-
vt quæ destillant aquæ aut olea, aliquid,
ignex caliditatis, siue excrementitiæ,
superfluæ humiditatis, aut etiam alienæ
alitatis, gustum, odorémque acquirant:
óque permultum refert ad eorundem
uorum diuturnitatem, cognoscere quo
cto hæc vitia emendanda aut corrigen-
sint. Etenim in eo destillationis genere,
æ ignis agentis vi fit (inquit Langius) li-
t ea quæ natura sunt frigida, vt solatrum,
tybus, lactuca, & id genus alia, destillētur:
npyreuma tamen, id est, calorem siccum
ccidentarium, velut adusta concipiunt. De
uibus Galenus ait, adustorum nullum per-
ctè esse frigidum. relinquitur enim in eis
gneitas quædam, quam Aristoteles Empy-
euma vocauit. Sic atra bilis quoque, quam-
is terrestris & natura frigida, quæ ex san-
guine adusto gignitur, caloris nō est expers,
equè ac cinis & acetum: quare peritiores
Chymistæ, vt ille caloris feruor mitescat, &
quasi mulcebrior fiat, minúsque vires eua-
porent.

porent, vasis in aquam feruentem suspensis, quam balneum Mariæ vocant, destillationem hanc moliuntur, quam à priscis Græcorum myropolis didicerunt, qui ob easdem caussas, olea, vnguenta, ex nardo, spica, lasere, aut folio odorifera, in diplomate, etiam sub dio sereno, lignis ἀκάπνοις, & carbonibus prius incendio purgatis, leniter decoquebant. Qua ratione etiam medicamenta arteriaca & stomatica, quæ vulgus Arabũ Loch appellant, quoque olim decoquebant. Hactenus Ioh. Langius. Nec empyreuma solùm ex destillatione aquis vel oleis accidit, sed simul etiam aquosa quædam & excrementitia humiditas in iis colligitur, quæ & ipsa insolatione hoc modo auferri & corrigi debet. Aquæ destillatæ, per aliquot dies Soli exponi debent, in vasis linteo aut membrana perforata obturatis, vt quicquid excrementosum est resoluatur, simúlque exhalet empyreuma, quod in aquis destillatis à calore remanserat. In frigidis autem regionibus, vbi ex lento Solis calore & aëris, non potest decoqui & rectificari, aut humiditas resolui: ponatur vitrum aut olla rem destillatam continens, in vas aqua plenum, & decoquatur per duos, aut tres dies ad olei tertiam partem (si oleum fuerit) & sic humiditas excrementitia, si quæ fuerit, facilè

consu

ſumetur, & oleum rectificabitur, Roge-
s. Aut, quod Chymiſtæ in aqua vitæ fa-
nt, per balneum Mariæ aquoſa humidi-
ſeparetur. De reliquis autem rectifica-
nis modis, ſuo loco dicetur.

Nec minus periculum eſt, in deſtillatio-
quæ per fimi fœtidi & putrefacti calorem
ne ſcilicet putredinis aliquod veſtigium
iquore deſtillato deliteſcat. Hinc enim
quod Langius in Epiſt. refert, pleroſque
am eruditione & rerum peritia claros me
os, ob caloris putredinem, & fœtidi fimi
aporationem, qua pharmaca infici veren-
, ab hac deſtillationis ratione abhorrere:
ippe quòd fœtida ſemper ſint pernicioſa.
s reſpondet idem author, quòd ea, dum
vaſis putrefactionis eximuntur, ac tan-
m per alembicum deſtillantur, ab hac pu-
edinis contagione expientur, quandoqui-
em ignis calor veneno reſiſtat, & id corri-
t. Nam & Hera (inquit) ex Cappadocia
edicus, medicamenti ſui ſtypticitatem cor
ecturus, id tres menſes ſub terram defodit,
quaſi computreſcere ſinebat: eo ingenio
atus medicamenti ſubſtantiam fieri λεπτο-
μερεστέραν, id eſt, ſubtiliorum partium. Itaque
quid contagionis contraxerint fortè per
utrefactionem, id omne per deſtillationem
uferri poſſe, eſſe exiſtimandum.

DE

DE AQVIS.

De aquis ſimplicibus ex herbis præcipuè, & alÿs quoque corporibus ſimplicibus deſtillatis.

ACetum optimum ponatur in alembico (nimirum in balneo vel cinere) labiis benè clauſis colla, vel farina (vel papyro) diſſoluta cum aqua. Demũ fiat ignis lentus per ſpacium trium vel quatuor horarum. interea enim ſeparatur phlegma ab aceto, quod tanquam inutile abiicias. Cognoſcitur autem phlegma eſſe ablatum, quando conſump

onſumptum eſt acetum ad tertiã vel quar-
tam partem. Deinde benè claudantur par-
tes alembici, ne qua fiat euaporatio, tum
ignem auge paulatim, ſic extrahitur ſecun-
dò acetum acerrimum albiſsimũ vſque ad
fæces: ſignum eſt quod remanent fæces ni-
græ ad conſiſtentiam mellis vel picis. Si-
militer fit ex aceto roſaceo, ſambucino, ca-
ryophyllato, & aliis. Si quis in tali aceto,
quod eſt ſecundo extractum, poſuerit per
noctem pyrethrum, ſtaphiſagriam, vel he-
deram contuſa, in balneo Mariæ, deinde ex-
preſsione facta, eo quod craſsius eſt abie-
cto, & liquore in alembicum miſſo, diligen-
ter deſtillet, erit hæc tertia extractio multis
experimentis noſtris ad dolores dentium
utiliſsima. Ex libro Alchymiſtæ Lutetiæ. In
aceti ſolius deſtillatione, puto partẽ aquo-
ſam primum exire, deinde verò meliores.
Geſnerus.

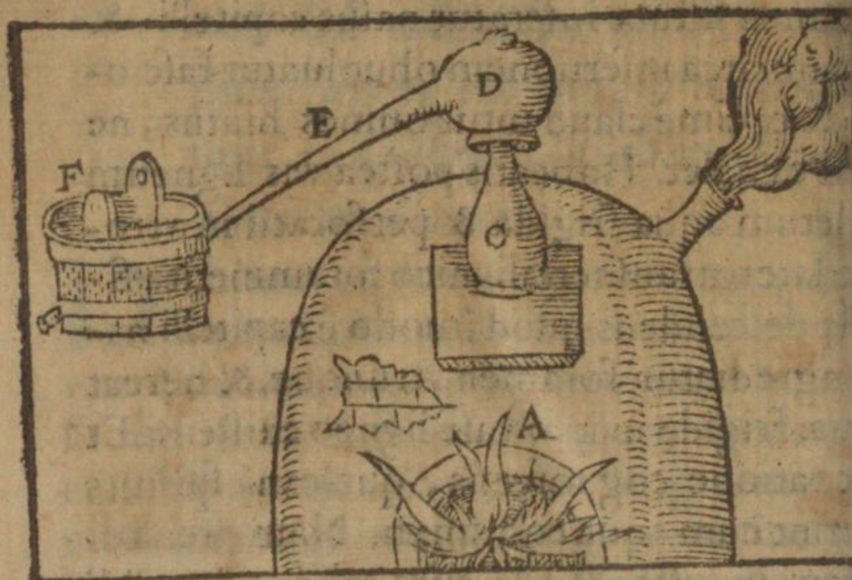
Aqua ſalſa, aut marina, hoc pacto dulcis
reddi poteſt. Effunde aquam ſalſam in ali-
quod vas, in eóque iuxta ignem ebulliat.
Poſtea fluat per alembicum, vt aqua roſa-
cea, & ſal in fundo relinquatur.

*Modus deſtillandi aquam ſimpli-
cem, & aquas fontium ther-
malium, vt in cognitionem re-*

rum his admixtarum, & ina
facultatum earundem deueni
mus, ex Gabrielis Fallopij lib. d
aquis medicatis.

DIssolutio aquarum thermalium per
lambicationem, bifariam fieri pote
vno quidem modo in balneo Mariæ: sed t
lis dissolutio difficilis est: altero modo p
elambicationem siccã, quæ fit igne in va
vitreis, siue sint vasa vrinaria vocata, siue b
ciæ, non multum refert, vt dixi: sat est, qu
hac dissolutione aquæ, quæ fit per elambi
tionem siccam, cognoscũtur ea omnia, qu
sunt aquæ commixta, non excludẽdo etia
vapores seu spiritus qui hac ratione cogn
scũtur. Habeatis paratum furnum, cui sub
iectus sit ignis: supra furnum, scilicet in ca
tate illa, sit vas testaceũ valde latum & ar
na expletum: capiatis deinde bociam, vel va
vrinarium (nihil enim refert) expletum a
qua thermali, & medietas ipsius submerga
tur in arena existente in vase testaceo. Sup
bociã autẽ collocetur capitellum vas voc
tũ, quod debet habere nasum: superimposi
to capitello bociȩ, claudãtur optimè fissura
& spacia existentia inter vas & vas. Habeat
deinde fistulã vitreã crassitudine vnius dig
ti, & perforatã in vtroq; latere, & in alterum
forami

ramen fistulæ inseratur nasus capitelli, & cumcirca insertionem obuoluatur fascio- & optimè claudantur omnes hiatus, ne id exhalet. Habeatis postea vas ligneum letum aqua frigida & perforatū in vtro- e latere transuersali vnico foramine: ita fi- la descendens quodāmodo è capitelli na- ingrediatur foramen vtrunque, & hęreat uæ frigidę in ipso vase ligneo existenti. Et c ratione cognoscetis, qualesnā spiritus erint cum aqua commixti. Nam arena e- tens in testacea olla, cum calida est, calidi illa agit etiam in bociam, & calefacit a- iam, è qua efferuntur continuè vapores, i petentes capitellum densantur, & ver- ntur iterum in aquam, quæ aqua descen- s per fistulam retinet adhuc vapores: quo- am aqua descendens per fistulā, refrigera- r quoquo modo à frigiditate fistulæ, & à igiditate aquæ existentis in vase ligneo, uam aquam fistula tangit: & ita frigiditas on finit vapores in aqua illa descendente istētes exhalare. Prosequamini deinde cū so igne sub furno, quousq; tota aqua fue- t consumpta. Postmodum extrahatis bo- iam, in qua si videritis superesse adhuc hu- niditatem aliquam, finite vt à sole absuma- ur, quo facto exponatis soli fæces residen- es in fundo vasis, & sinatis vt exiccentur.

Siccatæ cum fuerint fæces ad ſolem, in-
telligendum erit quid in ipſis contineatu
Quidam ſedimenta eſſe ponenda dicunt
pra tabellam politam, & ſub ſole eſſe inſp
ciẽda, vt ſi quod affuerit corpus luminoſu
ac lucidum, appareat nobis ratione ſolar
luminis. Ego verò alia prius facienda me
neo. Primũ extracta bocia, & calidis adh
ſedimentis, admouendus eſt naſus orific
bociæ. olfactu enim, ſi aderit argilla, aliá
terra, facilè cognoſcetur, quæ alia ratio
non cognoſcetetur: ex odore etiam fæcu
calidarum rubrica cognoſcitur, quia ſuau
erit: & eodem ſigno & ochræ præſentia in
telligitur. Deinde refrigeratis quodãmod
ſedimentis, accipiamus portionem ipſorum
& inter digitos teramus. ita enim in cogn
tione

onem veniemus sandaracæ, sulfuris, auri-
gmenti, & similiũ. Tum sedimentis siccatis
onantur supra tabellam ad solẽ. si enim alu
ninosa quædam fuerint corpuscula, illustra-
untur à sole, & illustrata apparebunt. Hoc
nè modo cognoscetis sal, si aderit in gru-
nis cõcretus: nitrũ etiam si adsit copiosum,
verò paucũ, difficilè admodum cognosci-
ur. Sulphur quoq; si purum adfuerit, colore
ognoscitur, quia subluteus, vel subpallidus:
odem modo etiam cineres & concretos la-
ides percipiemus. Metalla autem reliqua, vt
urum argentum, ferrum, stannum, & simi-
ia, non cognoscuntur: sunt enim aliquando
ta cum marmore, cinere & similibus cõmi-
ta, vt prorsus sensum effugiant, nec si guste
is sedimentum illud poteritis ipsa cognosce
e. Itaque alia via est procedendũ. Inspergen
dum igitur ipsum sedimentum laminæ fer-
reæ politæ atque cãdenti. ita enim facilè co-
gnoscitur cinis, marmor, gypsum, calx, sul-
fur, sal, nitrum, cerussáque. Si enim aderit
calx & marmor, non comburentur, sed post
quam alia quædam fuerint combusta, rema
nebunt ista, habebúntq; colorem candidio-
rem quàm antea. Sin autem videatis, quòd
adsit quædã materia quæ non exuratur, sed
fiat statim candidissima, sciatis quòd est gy-
psum: quare calx, marmor & gypsum cõmu-

 nicant

nicant in hoc, quod non exurũtur, ſed re-
nent, & fiunt candidiora: hoc tamẽ intere-
quod calx & marmor tardè fiunt candida
candor nõ eſt multò maior, quàm antea
ſet: contra verò gypſum citiſsimè acqu-
candorem, & illum quidem valde maiore
quàm haberet antea. Sulfur etiam fac-
hoc experimento cognoſcitur, quia eliqu-
tur & refert ſuum odorẽ. Sal quoque & n-
trum cognoſcuntur, quia ſedimẽta comb-
rentur ſi adſint, & ſcintillabunt: ſed hoc i-
tereſt, q a ſi aderit ſal, ſcintillabit & crepa-
ſimul: ſi verò nitrũ, ſcintillabit vtique, ſed
ne crepitu. Si autem materia ſit mixta
ſale & nitro, dum ſedimentũ exuritur, p-
tim ſcintillabit cum crepitu, partim ſine c-
pitu. Plumbum hoc experimento nondu-
potui reperire, credo tamen quòd ſi eſſet
illo ſedimento, eliquaretur ſupra lamina
candentem. Si ceruſſa aderit, ſedimentũ f-
rubrum, quod eſt etiam ſignum plumbi.
rum enim differunt, quoniam ceruſſa fit
plũbo, & ex ceruſſa ſandix. Si videritis qu
ſedimẽtum eliquetur, & fiat album, ac ſi
eſſet, nõ inferatis ſtatim adeſſe alumen, q-
hoc eſt aliquando indicium, quòd adeſt a-
men cum ſuo lapide: aliquando etiam ade-
& non eliquabitur, quia alumen eliqua-
tum à calido, tum ab humido. Metalla au-

reliq-

aliqua nulla dictarũ rationum cognoscuntur. Ego autem reperi artem quãdam, quam sum expertus in balneis Aponitanis, Lucensibus, & aqua Villensi, quæ talis est. Quãdo vultis experiri an aqua aliqua habeat chalcanthum, vel alumen, vel aliud simil, ecoqua primò aquam nõ in vase vitreo, sed in vase stanneo, vel ferreo: postea cũ aqua fuerit parum decocta, quiescat, deinde iterum coquatur parumper: mox in ipsam iniiciatis succum vel decoctum gallarum, pauca tamen quantitate: etsi cum aqua aderit alumẽ album vel chalcãthum, videbitis aquam fieri illico nigram. Aut accipiatur verzinum dictum medicamentum, & coquatur in aqua, ita vt aqua accipiat colorem veluti nigrum, deinde coletur, & huius aquæ portio inspergatur supra sedimentum, & si aderit alumẽ, color ille ater reddetur statim clarior. Et quod dixi de colore relicto à verzino, idem intelligatis de quacunque re alia: ita vt aqua pro tali experimento faciundo possit fieri ex omni materia, quæ possit aquam inficere colore nigro, & dummodo aqua sit nigra, non refert, ex qua materia sit reddita nigra. De astringentia autem qua alumen est prædictum, nihil dico, quia alumen in sedimento existens, non potest gustu dignosci: sæpe enim accidit, vt gustetis sedimentum,

 & sen-

& ſentiatis aſtrictionem: tamē illa non pro-
ueniet ab alumine, ſed fortaſsis à ſale vel ab
alia re. Ferrum, æs, & ſimilia metalla, non
poſſunt vlla ratione dignoſci, niſi ex corru-
ptione ſedimēti, ita vt quodlibet metallum
quod aderit, vertatur in proprium excremen-
tum, & ex proprio poſtea excremēto cogno-
ſcetis hoc vel illud metallum adeſſe. Et hoc
modo cognoſcitur ferrum, argentū, aurum,
chryſocolla, æs, & ſimilia. Stimulanda itaque
ſunt ſedimenta cum aliquo medicamento,
liquoréve acri, vt quodlibet metallum, in ſe-
dimento contentum, vertatur in proprium
excrementum. Acre autem erodénſque me-
dicamentum aptum ad hoc, erit acetū acer-
rimum, aqua erodens, & ſimilia. Accipiatis
igitur ſedimentum, & iniiciatis in aquā ver-
bi gratia, erodentem, & cum exiccatam ac
abſumptam videbitis eſſe aquam, obſeruate
an ſupra ſedimentum ſit excrementum ali-
cuius metalli: vt ſi ſupra ſedimentū videritis
concreuiſſe ferruginem, indicabitur quòd in
ſedimento fuerat ferrum. Si verò aderit æru-
go, eſt indicium æris: & ſic de reliquis. Me-
talla itaque cognoſcūtur per corruptionem,
& mutationem ipſorum in propria excre-
menta. Et hæc certè eſt rei veritas, vt vos po-
teritis facilè experiri, ſi acceperitis portionē
alicuius metalli, vt limaturam ferri, & com-
miſceb

iſcebitis cum aliquo ſedimento, & tenta-
ritis vt limatura corrumpatur, & videbitis
uod corrūpetur in propriū excremētum, id
t, in ferruginē. Et his modis cognoſcūtur
uot & quæ ſint res illæ, quæ cum thermali
ualibet aqua ſunt cōmixtæ, idq; beneficio
eſtillationis. Sed animaduertatis ne deci-
iat vos viridis color, qui aliquādo apparet
ı ſedimēto. neque enim inferendū, colorem
unc ob admixtū æs generatū, quoniam ſę-
e generatur ex bolo aliquo, qui pariter ſit
um ſedimento mixtus Igitur experiamini
n proueniat ex admixto ære, vel ferro: an
aſcatur ex ferrugine, an ex bolo aliquo, hoc
nodo. Accipiatis ſedimentū talis aquę, & in-
undatur in acetū ſtillatitium, & obſeruate
qualem colorem acetum cōtrahat: ſimiliter
qualis ſit color ſedimēti, quando fuerit exic-
catum: & ſi aderit ferrugo, color erit niger: ſi
bolus, color erit rubicundior, id eſt, minus
niger & tendens ad rubedinē. De odore au-
tem & ſapore nihil dico, quoniā tam varius
eſt ſapor & odor thermalium aquarum, vt
non poſsimus ex ipſis cognoſcere, quid ſit id
quod admixtum eſt, &c. Hæc omnia ex Fal-
lopio tanquam non omnino à præſenti ma-
teria aliena, integra volui aſcribere, quando
& alia multa de metallis huic libro aſcriben
tur: & multa etiam, vt & hæc, artificioſa in-

 dagine

dagine sint ad vsum hominum comparat

Aqua destillata è semine canabis cum su co allij eo modo quo aqua rosarum destill tur cosmetica est aqua. locis enim glabris quibus illinitur pilos crescere facit.

Aqua chelidonij maioris, quæ proprieta te sua morbis auxiliatur, tam calidis, quã fri gidis, robur præstat spiritualibus membris venenũ à corde pellit, quæ pulmoni obsun digerit, ipsúmque vlceratum consolidat & sanguinem epota sistit.

Chelidonij maio. folia, flores & radices omnia minutim incisa, & in vase fictili nouo vitreato, & luto obturato, in fimo equino diebus decẽ sepulta alẽbico destillata, quod primò liquabitur, aqueũ erit, quod secũdò, vt oleũ, qđ & iterũ destillato, vsuíq; seruato

Aqua è fragis destillatis, est singulare remedium, contra intrinsecos pulmonum & iocinoris calores, & sitim extinguendam.

Aqua lapatij minoris, curans qualemcunque catarrhum, ex Fierauanti libro 2. Lapatium minus cum foliis & radicibus destillatur, & omnis aqua seruatur. Hæc aqua in vitreo vase optimè obstructo, ad vsum seruatur. Accipe igitur tẽpore necessitatis huius aquæ ℥ iij. mellis albi crudi ℥ j. ß. ✻ commisce optimè incorporando, & bibitur manè ieiuno stomacho calidè, in egressu lecti: in

cæteris

cæteris optimè se gerat necesse est, nec vllo cibo catarrhum promoueat. Qui hoc genere remedii per spacium mensis continuè vsus fuerit, curatur ab omni catarrho perfectissimè, excipias catarrhum in hecticis & morbo gallico: nam prodest quidem in his, sed non curat. Ante vsum verò huius aquæ, sumenda est drachma vna aromatici Leonhardi, manè, ieiuno stomacho, superbibendo ℥ ii. vini. disponit enim hoc catarrhum ad solutionem.

Laricis ramusculos teneriores Vallenses mense Maio decerpunt, quibus vtuntur in balneis contra varios morbos, potissimum contra lepram. Aqua quoque ex eis distillata contra lepram valet, Munsterus: quanto magis igitur ipsa Larigna destillata?

Aqua è floribus Narantii, quæ aqua naphæ dicitur, per campanam elicita vi ignis, tantæ suauitatis & redolentiæ est, vt cæteras odoriferas aquas superare certum sit. Ea hodie apud medicos Hispaniæ pro leni vomitum proritante medicamento habetur, Amat. Lusitanus in Diosc. qui etiam alibi eandem tepidam ad vomitum prouocandum commendat.

Aqua quæ è nucibus auellanis recẽtibus (destillatione) fieri potest, potata, tormina mitigare præsentaneo remedio, drachmarũ duarum

duarum pondere, frequenti conſtat experimento, Alex. Bened.

Ex nucibus iuglandibus immaturis integris cum gulioca, aliqui aquam deſtillant vtilem in peſte: item vt imponatur podagrę. Gratarolus.

Aqua piloſellæ deſtillata, valet ad omnia vlcera tibiarum, etiam valde antiqua, ponendo prius in qualibet ℔ aquæ, mellis roſati, myrrhæ & lithargyri, ana ℥ ij. & parum camphoræ, deinde dimittatur ad ſolem per tres dies, poſtea coletur, & ex ea lauentur vlcera, & ſuperponantur petiæ lini in ea prius madefactæ. Et iſtud agas bis in die, & hoc non parui facias. Deſtillari herba debet menſe Septembri maximè, non exiſtente pluuia. In additionibus Pandect.

Aqua deſtillata è pomis ſylueſtribus immaturis, valet rubedini faciei, & ſyronibus eiuſdem.

Aqua mirabilis ex floribus roriſmarini, ℞. Ampullā vnam, quam imple floribus roriſmarini, ſepeliatur in arena vſq; ad medietatē, & ſic maneat per menſem aut plus, donec flores in aquam cōuertantur. Tum accipiatur & ponatur ad ſolē per quatuor dies, & inſpiſſabitur, & habebit virtutem balſami: cor, cerebrum, & totum corpus roborat, & valet ad debilitatem memoriæ, & delet

macu

maculas faciei & oculorum, si vna gutta proiiciatur in oculum duabus aut tribus vicibus, rectificat membra stupida curat paralysim, phlegma salsum, fistulas & cancrũ, quæ aliâs sanari non possunt.

Aqua alia è floribus rorismarini maximę virtutis: hominem in sanitate conseruans, & partes omnes corporis illæsas, visum cõfortans: dolorem remouens stomachi, & vẽtris inferioris, vtentem hilarẽ reddit, & pleraque alia bona facit. Elicitur autẽ per alambicum ex floribus rorismarini: dantur autem ℥ iiij. semel in hebdomada.

Aqua roris faciei venustatem conciliat, & rugas generari prohibet: In Laconico si in egressu balnei totũ corpus laueris hac aqua, permixta cum albumine oui, cutem dealbat, & à scabie tuetur.

Aqua limonum alembico extracta, aut succus pondere duarum vnciarum cum decocti raphani ℥ iij. pro vice si sumantur, sufficiunt ad renum lapidem.

Aqua rosacea odorifera, multis modis præparatur. Aliqui sumunt rosarum syluestrium quantitatẽ quam voluerint, eásq; digerunt per triduum in balneo, postea verò destillant in vapore aquæ calidæ. Aut replẽt alembicum foliis rosarum, ligatis in linteo: aut madefaciunt intrinsecus capitellum, vt

folia

folia rosarum parietibus adhæreant, sicque destillant aquam. Alij vbi posuerint stratum ex foliis rosarum, tum illud ipsum conspergunt aqua vitæ, & rursus superimponunt aliud stratum, tum iterum aspergunt aquæ vitæ, ac denuò supersternunt folia, idque vicissim pergere student ad repletionem cucurbitæ, ac tandem digerunt & destillant. Alij loco aquæ vitæ, aquam odoriferam parant è puluere caryophyllorum, sicque multò fit odoratior. Sunt nonnulli qui ad ℥ xij. aquæ rosarum, commiscent ℥ j. camphoræ, & destillant. Nonnulli cum santalis, & aliis aromatibus præparant. Quidam herbas odoriferas, aut flores similes, aqua tantùm simplici maceratos destillant. Rursus sunt qui croci integri ℥ ß. & aquæ rosarum ℔ ij. simul macerant, & destillant, aut, vt alij solent, sumunt aquæ rosaceæ ℔. ij. & croci triti ʒ j. & destillant. Quidam accipiunt vnciam vnam caryophyllorum pulueriſatorum, cum ℔ ij. aquæ rosarum, & similiter destillant.

Aquam rosarum è rosis Persicis, hic apud nos quidam destillat, quæ aluum soluit. Sumit autem ad alui solutionem, tantum aquam primò destillantem, priusquam adurantur rosæ, & destillat in balneo Mariæ, vbi etiam destillat herbas ficciores, alias

verò

rò in arena.

Aquam rosaceam, copiosiorem quidem è domestica rosa, sed minus odoratam quàm sylvestri fieri aiunt, Scaliger.

Aqua è floribus sambuci, alembico per destillationem extracta, iter facturus faciem abluat, ne à sole intumescat, aut lædatur.

Aqua scabiosæ herbæ pota, sanguinem conglobatum discutit, Alex. Ben.

Aqua florum solsequij in sole sic destillatur, mense præcipuè Augusto: Accipe mitram mulieris, multis suturis perforatam, vt solent sutura dicta, *ein Englesche nadt*; hanc in vitrum album impone, ne contingat fundum; cui impone florum bonam partem, & vitrum superius diligenter obstruatur, ne vel minimum perspiret, destilletur in sole quatuor aut quinque septimanarũ spatio. Hæc aqua multum clarificat visum & oculos. Aqua est nobilissima ad confortandum oculos. Et eodem penè modo melior fieret aqua ex verbasci foliis.

Aqua de floribus solsequij, prodest oculis & membro virili dolenti. Ex mammillis mulierum magnos dolores extrahit. Virgam virilem fouendo curat.

Aqua verbasci, & oleum florum eiusdem mirabiliter ad podagram faciunt, cuius experimentum iam factum est in muliere arthri

thritica, quæ admirata dolores tam citò [illegible]datos, & metuens ne narcoticum eſſet rem[illegible]dium, oleo vti recuſauit. itaq; poſt menſe[illegible] morbus repetiit Eſt autẽ aqua acetoſa, vn[illegible] facilè in vino maceratam prius herbam d[illegible]prehenditur ℞. Tapſi barbati cum floribu[illegible] & radice: infunde contrita cum vino rubr[illegible] & putrifices per duos menſes, deinde deſti[illegible]labis Linteo intincto locum affectum tega[illegible] quàm calidiſsimè ferre poterit: hoc bis au[illegible]ter repete, per triduum inunge oleo: & ſi fo[illegible]tè redierit dolor, iterum vtere. & deincep[illegible] non repetere aiunt.

Aqua deſtillata tapſi barbati putrefacta cum modico vino albo, poſt per alembicum deſtillata, eſt res mirabilis, expertiſsima i[illegible] omni dolore podagrico & dentium, feci & vidi, Incert.

Aqua deſtillata de floribus tiliæ, facien[illegible] clarificat, & maculas ſeu veſtigia à ſole im[illegible]preſſa, quas nos vocamus, *Die laubflecken*, ex[illegible]tergit. Madefiat pannus, & imponatur tribu[illegible] noctibus, & curat tribus vel quatuor ſepti-manis.

Aqua florum tiliæ, cõfert vteri malis diſ-poſitionibus, calculo, & epilepſiæ. Aqua ho-rum florũ deſtillata in vitro diligenter clau-ſo ſeruari debet ne odorem amittat. Huius aquæ accipe cochleare vnum plenum, eíque

adde

idde roris Maialis cochlearia tria, vel quauor, permiſcendo, hoc ipſo laua axillas & nammillas fœtentes hirci odore, & curat. oteſt etiam vir eadem vti, ad conciliãdum onum odorem.

Aqua tormentillæ, valet ad vulnera, canrum, & fiſtulas, & ad vulnera intrinſeca: uinetiã doloribus mammillarũ & pudeni virilis congruit, hydropem curat, oculos larificat ſuper omnes alias oculares aquas, & febres quoque ſiſtit. Paratur autem ex ierba tota cum radicibus, ſimul conciſis & leſtillatis. Qui hanc aquam continuis noiem diebus biberit, ab hydrope liberatur. nouet enim potenter vrinam. Ex libro veteri manuſcripto lingua Germanica.

Ad dolorem in meatibus vrinariis ab vrinæ acuitate. ℞. Liquoris ſtillatitij florum ıčtes, ſeu ſambuci, ℥ iij. ſacchari modicum: ſingulo mane ſumatur vſque ad dies decem.

Aqua deſtillata ex aſſa fœtida & trifolio bituminoſo in balneo Mariæ, menſura vnius cochlearis, valet ad vteri ſuffocationem.

De aquis ex ſeminibus, aromatibus, & reliquis quibuſdam ſimplicibus, vide inferius inter olea: ex horum enim pleriſque & aquæ & olea ſimul deſtillant.

De aquis ex animalibus, aut eorum dem partibus destillandis.

MOdus extrahendi substantiam a omnibus animalibus & ouis. ℞. Oua recentia pondere 9. vnciarum, salis communis præparati vnciam j. misce bene simul pistata, ponantur in phiala vitrea, cum suo antenotorio (sigillo) in balneo vel fimo diebus 20. ad minus. Deinde ponatur capitellum cum suo recipiente bene sigillato, & in cineribus lento igne destilletur paulatim, destillatum collige & serua. Similiter fit ex testudinibus, perdicibus, capis, pro hecticis: necnon pro leprosis, serpentes sic destillantur.

Aqua è sanguine hominis iuuenis destillata, ad arthritidem & defluxiones in articulos valet. ℞. Cruorē iuuenis, viginti circiter annorum, & incorrupti, & in vase stet, ad refrigerationem & separationem seri à sanguine, humorē aquosum abiice supernatātem, deinde in vase vitreo, hoc est, phiala, recondito in fimo equino per dies 16. vt putrescat, postea destilla in alembico, & cum ista aqua destillata inunge loca arthritica.

Aqua de stercore humano destillato per alembicum, præualēs in fistulis, & escharas sanat, & cicatricē reddit pulchrā, si ex ea vngatu

ur. Si in oculo ponatur, rubedinem & ca-
nem tollit, telam frangit, & lacrymas
it. In potu data epilepticis citò ſubuenit,
tiam ſi eorum capita vngantur. Super
ſtema poſita cum ſtuppis, citò rumpit.
um calce ſoluta detur, lapidem frangit.
qua iſta bibita, hydropicis ſubuenit.
rſui cuiuslibet canis, vel animalis rabi-
venenoſi citò ſubuenit, ſi ex dicta aqua
atur. Si ſtatim poſt venenum bibatur, ſa-
Bertapalia.

qua ex humano ſtercore hominis ru-
alembico ſtillans, linita confert alope-
vermibus, vlceribus corroſiuis, cancro
culorum maculis, bibita verò morbo
nitiali, renum lapidi, ac veſicæ, aſciti,
rſuíque animalis cuiuſque venenoſi.

qua è ſtercore hominis, naſci faciens
illos, Accipe ſtercoris humani, & in alem
vitreo deſtilla: vt verò non fœteat, com
ce camphoræ parum, aut muſci pulueri-
, & cum hac aqua laua locum, in quo pi-
naſci volueris, & vnge melle optimo, tri-
ta diebus.

qua deſtillationis ſtercoris humani la-
ur locus aut pars ſcabioſa, & curabitur:
etum eſt in omni ſcabie.

Aqua ſtercoris columbini (prius in vino
noctẽ macerati,) deſtillata, & bibita, pro

deſt calculo, Theophraſt.

Aqua caponis Marchioniſſæ deſtilla qua in puerperio vſa fuit. ℞. Caponẽ an rum 12. ſuffocetur & præparetur ſecund artem, & decoquatur in ſufficienti quar tate vini maluatici & aquæ roſarum & l raginis in diplomate: contundantur poſ carnes cum oſsibus & interaneis, deſtill tur ſecundum artem in balneo Mariæ p alembicum. Adde inter deſtillãdum ſpec diambræ, diamoſchi, de gemmis, diarrh don Abbatis, diamargaritonis calidi, aro tici roſati, ana ℈ iiij. coriandri præparati ℥ adde olei cinnamoni ğ. iiij. caryophyllor ğ. vj. miſce.

Aquæ caponis deſcriptio, ex Di penſatorio Colomenſium.

CAponi plurimum à nobis fatigato occiſo, pennæ ſiccæ euellantur citra lam aquæ immerſionem ſeu macerationo cúmq; caponem ita deplumatum & exin euiſceratum minutim vnà cum oſsibus, macho, epate, & corde cõnſcinde, alioq reliqua viſcera demantur. Vbi ſic haſchat id eſt, cõſcindendo cõminutus fuerit, tũc macerandum affunde aquæ roſatæ ſeſqu bram, bugloſſæ libram vnam, meliſſæ maioranæ ſelibram, vini maluatici libr

vna

am, vncias tres, cinnamomi vncias duas, ci drachmam vnam. seminum endiuiæ chmas tres, galangæ drachmas duas zin peris, nucis muschatæ, macis, santali citri- ana drachmam vnam, corticum citri ses- idrachmam, florũ cordialium, ana drach- am vnam, coriandri præparati, seminum lonum, ana drachmas duas, pineatum ℥ dorum arantiorum conditorum semun- m. Stent hæc simul omnia in infusione r horas vigintiquatuor, super fornacem l in alio loco calido. Exinde superimposi- adaptato alembico destilla per balneum ariȩ, & in destillato liquore extingue au- m candens, præsertim tempore vsurpatio- s. Ex Dispensat. Coloniensi.

Destillatio caponis magistralis, D. Petri ormatiensis. Decoxit caponem in aqua l sufficientiam, ita vt remanserint brodij ij. postea carnem cum iure posuit ad de- llandũ circa ℔ j. vel ℔ j. ß & nihil addidit ecierum, aut herbarum, aut radicum. Vsus t ista aqua in debilitate, in febribus, & erat ne nausea delectabilis.

Aliter capo generosus in aqua pura de- oquitur, cum foliis borraginis & buglossȩ na M. j. conseruȩ de violis, rosis, borragine buglosso, ana ℥ ij. (ex pulueribus cordia- bus aliquantulum adiiciatur) destillentur

omnia in balneo Mariæ, deinde aromat
cum puluere diatrium ſantalorum, & p
pina creberrimè, And. à Lacuna in fine
peſte.

Deſtillatio caponis cuiuſdam Docto
Accipe caponẽ veterẽ, ſex, ſeptem, vel o
annorum, deplumetur & exenteretur, &
noctem in aqua maceretur, poſtea in oll
nouam imponatur, quæ capiat menſu
aquæ quatuor, decoquatur & deſpume
& pinguedo diligẽter auferatur, & olla ſe
per plena conſeruetur. Poſt perfectam
coctionem & diſſolutionem oſsium, au
tuniculas omnes & pinguedinem: caro
rò minutim concidatur, & aquam deoct
& carnẽ conciſam, in quatuor bociis pe
tatis, continuo igne deſtilla: quo finito
quorẽ deſtillatũ coopertũ repone ad vſ
Confert iis quorum proſtratæ ſunt vires
debilitatis, quique cibum non appetunt.

Aqua caponis alia ad reſtaurandas
lapſas vires, ex præſcripto cuiuſdam me
Pulpa vnius caponis, detracta pinguec
& pelle, minutim incidatur, & cum a
bugloſſæ abluatur. Deinde addita conſe
violarum, borrag bugloſſ. ana ℥ j. ß. con
uæ roſarũ ℥ j. fol auri. P. vj. miſceantur
nia diligenter, deinde in duplici vaſe re
nantur, & ſecundum artem deſtiller

[..]ius liquoris exhibeatur frequenter co-[..]ear vnum per se, aut cum iusculis dis-[..]utum.

Alia eiusdem, à febre extremè dissolutis [..]ibus conueniens, ℞. Pulpam vnius ca-[..]cursu fatigati & venati antequam iugule-[..], pelle & pinguedine detractis, & in aquis [n]uphanis & lactucæ abluatur, addendo [co]nseruæ violarum recentis, & florum nenu-[ph]aris, ana ℥ j. conseruæ borraginis & bu-[gl]ossi, ana ℥ j ß seminis papaueris albi & [la]ctucæ, ana ʒ j. pulueris diamargaritonis [fri]gidi ʒ j ß succi pomorum redolentium [℥] ij. misceantur omnia simul & in duplici [va]se reponantur, destillentur secundum ar-[te]m, vtatur liquore iam destillato, modo [ia]m dicto.

Alia eiusdem in affectu frigido, vires col-[la]psas restaurans, ℞. Pulpæ capi vnius mul-[tu]m defatigati & diligenter loti cum vino [al]bo, aut etiam cum vino maluatico, si affe-[c]tus fuerit frigidior, adde conseruæ florum [s]aluiæ ℥ j. conseruæ stœchadis anthos & [bu]gl[os]cori, ana ℥ ß. cort. citri cum saccharo con-[di]ti, & minutim incisi, ʒ vj. cinnamomi [e]lecti interioris, nucis muschatæ, ana ʒ j. ponan-[t]ur omnia simul, vt prædictum, in balneo Mariæ, deinde destillentur s. a. Huius liquo-[r]is aliquot cochlearia exhibentur ægrotan-

tibus per certa interualla.

Sunt qui in quibusuis morbis, capitis presertim & frigidis, cum virium imbecillitate destillatas huiusmodi caponum aquas laudant, & nos colicis affectibus aliquando prodesse experti sumus, iis maximè qui flatuosi fuerint. aqua enim destillata ἄφυσος redditur, vt non amplius inflet, si rectè parata fuerit: adiicientur autem medicamenta alia atque alia à perito medico pro affectuum varietate.

Quam ob causam iura caponum, & alia pinguia, quum sint fluxilis & aereæ substantiæ, ægrè sublimentur.

AN quod pinguedo supernatans, humori subiecto pelliculam inducit, per quã subditus humor vix euaporare potest? sic oleum vino aut aquis odoratis affusum, exhalare non sinit: & raphanus quoque ex oleo comestus, de ventriculo eructationes quas solet, ciere non potest: sic etiam succos, quos incorruptos volumus seruare, oleo tegimus, ne vel spiritus conseruantes succum exhalent, vel ab aëre externo extrahantur. Langius in Epist.

Aqua

Aqua ſtillatitia reſtaurans, & hecticis vtiliſsima ex Capriciis Fierauanti. Accipiatur gallina bona iuuenis, quæ oua nondum poſuerit: deplumetur viua, vt ſanguis cõmoueatur, & ſpargatur per totum corpus & carnem: poſtquã fuerit deplumata, euiſceretur, tantùm inteſtina auferendo: quo facto contundatur in mortario ſimul cum oſsibus: his adiiciatur medullæ panis tantum, quantum eſt carnium cõtuſarum, & ſimul piſtentur vnà cum manipulo vno ſcabioſæ viridis aut ſiccæ, & tot auri foliis, quot pendet coronatus vnus, ac demũ adde tantum aquæ ſolani hortenſis, quantũ eſt in põdere omnium ſupradictorum: ſtẽt ſimul tota nocte, ac tum deſtillentur in balneo Mariæ, ad exactam fæcum relictarum exiccationem, & habebis aquam. Pro qualibet libra huius aquæ, adde ℥ j. aquæ noſtræ mellis (de qua alibi in hoc libro fit mẽtio) ſeruetur in vitro ne reſpiret. Vſus eius eſt in paſtu & extra paſtum bibendo. Valet ad tuſsim ſiccam febricitantium, & prodeſt mulieribus in partu laborantibus maxima ſiccitate.

Aquas ex ouorum albumine, itémq; vitello, Alchymiſtæ deſcribunt (obruunt prius quinque diebus fimo equino) addentes eiſdem ferè aliquid ſalis, item pinguia & reſinoſa. Multas eiuſmodi aquarum deſcriptio-

 nes

nes, lector legere poterit in Polychymia Dio-
dori Euchyontis à nobis edita.

Aqua hirundinis ad epilepsiam, ex Ron-
delletij methodo. ℞. Hirundinum ℥ vj. ca-
storei ℥ j. temperentur in vino per noctem,
& in alembico vitreo posita, fiat destillatio.
Capiat de hac aqua ad summum duo co-
chlearia semel in mense, manè ieiuno sto-
macho.

Emplastrum mirè conferens scrofulis &
fistulis, &c. Expertum est viperas, capite,
caudáque abiectis, per alambicum destilla-
re, & quod stillat scrofulis imponere ac fi-
stulis, Fumanellus.

Medicamentum contra lepram ex ranis.
Singulare vnum nolo reticere remedium,
(inquit Fumanellus) nec postponendum,
ex ranis confectum, cute interaneísque abie-
ctis, in vase æneo interius stannato, & fun-
do, variis foraminibus ad modum clepsydrę
perforato, impositis, ore vasis, ne perspiret,
contecto & lutato, & vase alio tanquam re-
cipiente ipsi substrato, terráque obruto, & su-
periori ollæ igne admoto, donec ranarum
humiditas destillauerit. stillatitius autem li-
quor die singula potandus propinabitur
℥ P. iij. mane singulo: & si mihi daretur
occasio, periculum inirem ex liquore carni
viperarum præparatarum stillatitio; rana-
rum

rum more. Vaſorum autem forma , quæ Nicolaus Florentinus conſtruere docet in ſuo magno commentario , ſermone 7. tractatus 5. cap.39. hæc eſt. ipſe nanque pręcipit, vas primum, ranis iam præparatis , ipſarum ore butyro farcito , implere , & ſtillatitio liquore cancrum linire, tanquam nobili medicamento.

VAS IGNE

CIR- CVNDATVM.

VA OBRVTVM.

Aqua faui mellis, valet ad generandos pilos: ſimiliter ad aſthma, ſi bibatur : vncta vel illita barbam creſcere facit. Multo autem melius fit ex oleo ac melle, quod vim habet maximam.

Mel deſtillatum & caluetiæ inunctum, etiam valde facit creſcere crines, poſt alopeciam ſcilicet, Theophraſt.

Ioan

Ioannes Mõtanus è melle ait, fieri aquam fortem: & tertia destillatione hunc ipsum liquorem fieri venenatum: è mercurio verò (qui per aquam fortem resoluitur in aquam) fieri liquorem salubrem & corroborantem.

Aqua ex melle dealbans faciem. ℞. Mellis rubei ℔ ij. gummi Arabici ℥ ij. misce ista duo simul, & destilla per alembicum cum suaui igne. Prima aqua est ad faciem purificandam, & dealbandam: secunda cum tertia facit ad capillos albos.

Aquã è melle destillauit Gesnerus, cuius aqua prima nonnihil ceram redolebat, alioquin satis grata erat & clara, albescens, quæ fortè colicis conuenire posset. Quæ secundò fluxit, aciditatem quandam habebat. Quæ tertiò, ea erat quasi acetum. Quę quartò, ferè acetum ipsum referebat. Cœpit destillationem mane hora septima, & ex dimidia mellis mensura, duas phialas paruas eo die collegit. Sero incœpit stillare, circa meridiem demum. Ignem fecit vsque ad horam nonam noctis, postridie mane rursus, ab hora sexta, vsque ad secundam, tum cœpit magnus fumus & subfœtidus exire, & materia ascendere (nimirum quando materiæ aquosæ nihil superest mel ascendit.) Extraxi tum totam cucurbitam, quod non debueram (sat erat altius in cinerem trahere) & erant guttæ

rubi

rubicundæ, adustæ in alembico, acres & odo re ferè vt oleum de ligno iuniperi. Cucurbita infra fissa est. Relictum in cucurbita mel erat russonigrum, adustum, subamarum, flauo co lore tingens.

Mulsam veterem in cineribus destillauit Dominus Gesnerus, in cucurbita relinquebatur materia ad nigredinem accedens & dulcis, graui odore. Aqua prima odorata erat, & gustu aquam vitæ referebat, non tamen flammam concipiebat. Secunda aqua, aquosior videbatur, cum aciditate quadam. Parum aquæ ex ea destillatur.

Aqua ex ranarum cruribus sublimato vapore collecta, phthisicis & hecticis efficacissima perhibetur ab Alex. Benedicto, necnon siccæ iocinoris distemperantiæ, bis die ieiunis sumpta tepens, medetur.

Aqua destillata mense Maio ex ranarum spermate (*froeschen leich*) impositáque podagræ, mirè demulcet dolores & prorsus tollit.

De aquis compositis è stirpibus maximè.

AQua conseruās visum diutissimè, oculósque ab omnibus maculis purgans. ℞. Vini albi, maturi & optimi, ℔ xij. panis recentis loti diligenter ℔ iiij. chelidoniæ, fœniculi, bulbi, squillæ, ana ℥ iiij. caryophyllorū ʒ iiij. misce in bocia cū capitello & reci-

recipiente, destillentur in balneo Mariæ, & igne extrahe ℔ v. aquæ quam serua seorsim. Valet, vt dictum est, ad oculos. In potu sumpta singulis diebus mane, continuando per mensem cõseruat corpus à magnis ægritudinibus. Estque secretum magnum, in multis morbis, Fierauanti.

Aqua pro oculis ex libro, manuscripto secretorum. ℞. Terebinthinæ (tormentillæ puto) fœniculi, rutæ, endiuiæ, betonicæ, chelidoniæ, euphragiæ, rosarum rubearũ, sileris montani, capillorum veneris, ana M.j. infundantur in vino optimo albo per diem & noctem, deinde pone ad destillandum cum toto vino per alembicum, & fiet aqua pro oculis mirabilis.

Aqua alia, ex eodem libro ad oculos excellens. ℞ Euphragiæ, *oreneglíæ, chelidoniæ, pentaphylli, verbenæ, florum rorismarini, ana M.j. omnia simul misceantur in modum salsæ, quibus affundatur vinũ Græcum vetustissimum & subtilissimum, ponãtur in ampullam vitreatam obturatã, per dies quatuor aut quinque. Post accommoda huic vino alembicum & recipiẽs, & destilletur igne lento. Postea huic aquæ adde sequentia, semen rutę, semen fœniculi, sacchari candi, tutiæ præparatæ & puluerisatæ, aloës hepatici, ana ℥ iij. omnia ista cum aqua prædicta

com

ommixta, in vitrea bocia cum alembico vt
ius lento igne destillentur, quam serua de-
ceps in vitro. Huius aquæ pone guttam
nam in oculum, quocunque morbo oculus
borauerit, modò sit frigidus, sanabitur.

Aqua magistri Petri Hispani quæ visum
tuit & oculos clarificat, & maculas & pan-
um delet. ℞. Semen fœniculi, petroselini,
pij, sileris montani, anisi, carui vtriusque se-
inis gallitrichi, rad. chelidoniæ, acori, beto-
icæ, foliorum agrimoniæ, tormentillæ, ru-
, verbenæ, ana terantur & ponantur in pri-
a die in vrina pueri virginis: secunda in vi-
o albo: tertia in lacte mulieris, siue asinæ:
uarta die destillentur hæc omnia, & serua
t balsamum, & obtura vas ne respirare pos-
t, quia virtus eius exhalaret.

Aqua mirabilis operationis, visum caligi-
osum clarificans, & sanitatem oculorum
onseruans, descriptionis Ioannis de Vigo,
℞. Succi fœniculi, succi chelidonij, rutæ eu-
phragiæ, ana ℥ ij. mellis ʒ x. sarcocollæ,
ntimonij tutiæ, aloës, ana ℥ ß. fellis capo-
um, gallorum & gallinarum, ana ʒ ij. nucis
muschatæ, croci, caryophyllorũ, ana ℥ j. sac-
chari candi de syrupo rosato ʒ. vi. hepatis
hircini sani ℥ ij. ß. anthos, sclareæ, ana M.
ß. contundenda contundantur subtilissimè,
& hepar frustatim incidatur, deinde omnia
misce

miſceantur, & ponantur in alembico vitre
& ſecundum artem bis lambicentur, & vt
re intra oculum, quia mirabilis eſt.

Aqua alia ad eandem intentionem, ei
dem. ℞. Fellis auium de rapina viuentiu
fellis gruis, ana ʒ ij. fellis perdicum, phaſ
norum & gallorum, ana ʒ iij. mellis ℥ j. ſu
fœniculi, ſucci euphragiæ, ana ℥ j. ß. vini g
natorum amborum, ana ℥ x. aloës, hepat
ſarcocollę, ana ʒ ij. cubębarum, piperis lon
& rotundi, ana ℈ j. cinnamomi ʒ j. ß. n
cis muſchatæ, caryophyllorum, ana ʒ j. ſa
chari candi de ſyrupo roſato ʒ vj. antim
nij, tutiæ, ana ʒ ij. ß. hepatis hircini ℥ iij. fl
ris roriſmarini M. j. omnia ad inuicem t
turentur & incidantur, & ponantur in va
vitreo, & ſecundum artem alambicentu
nam iſta aqua intra oculum poſita ſanit
tem oculi conſeruat, & viſum caliginoſu
& turbidum emendat.

Aqua precioſiſsima ad caliginem, neb
lam, & ad omnia vitia oculorum: viſum m
ro modo clarificat, & omnem oculorum m
culam abſtergit, ℞. Vini albi cyathos
ſucci fœniculi depurati & clarificati cyat
j. camphoræ ʒ j. tutiæ Alexandrinæ ʒ
zingiberis ℥ ß. mellis ℥ quatuor: teren
da terantur, & omnia in bacino de lot
no ponantur per nouem dies ad ſerenum

bi neque ros neque ſol percutiat, deinde
eſtillentur per filtrum, & in ampulla vitrea
quam deſtillatam ſerua, & mane & ſero
uttam vnam aut alteram oculis immittas.
rnoldus.

Aqua nobiliſsimæ operationis in catara-
is oculorum. reſoluit enim materiã in viis
culorum exiſtentem, cum notabili confor-
tione virtutis viſiuæ, Ioh. de Vigo. ℞. He-
atis hircini ſani & recentis ℔ ij. calami aro
atici, mellis, ana ℥ ß. ſucci rutæ ʒ iij. aquæ
helidoniæ ℥ ſex, aquæ fœniculi, aquæ ver
enæ & euphragiæ, ana ℥ iij. piperis longi,
ucis moſchatæ, caryophyllorum, ana ʒ ij.
roci ℈ j florum roriſmarini aliquantulum
ontriti, ſchiaræ ſiue bozomi, ana M. ß. ſar-
ocollæ, aloës hepatici, ana ʒ iij. fellis auium
e rapina viuẽtium, ſi inueniri poſsit, ℥ j. vel
oco earum capiatur de gallis, gallinis, capo
ibus & perdicibus in triplum, videlicet de
elle gallinarum, &c. omnibus prius tritura-
is & inciſis: deinde triturationi addantur,
cchari albi ℥ iij mellis roſati ʒ vj. miſcean-
ur omnia & cum alembico vitreo ſecundũ
rtem deſtillentur, & vſui reſeruentur benè
bturata. quia vnamquanq; debilitatem vi-
us confortat, & caliginem oculorum mun-
at cataractam futuram prohibet.

Aqua intra oculum poſita, dilatationem

pupillæ reſtaurans, cum aliquali virtutis ſiuæ confortatione. ℞. Fœniculi dulcis ℥ ſanguinis columbini ℥ j. tutiæ, antimonij, na ʒ ij. aquæ roſ. aquæ myrtillorum, ana ℥ ß. myrobalani citrini ʒ ß. miſce & cum vitreo ſecundum artem elambicetur aq Ioan. de Vigo.

Aqua experta ad viſum penè deperditu inſtaurandum, in oculos frequenter imm ſa. ℞. Fœniculi, chelidonii, ſaluiæ, roriſma ni, verbenacæ, rutæ, ſing. M. j. alembico d ſtillentur.

Aqua ad viſum inſtaurandū ferè dep ditum & albuginem. ℞. Virgæ paſtoris, m lefolii, vtriuſque M. j. chelidonii, verbenac rutæ, fœniculi, foliorum enulæ, ſing. M. j. c phuræ ℥ ß. recentia contūdantur, & alem co deſtillentur.

Collyrium, viſum fere deperditum reſt rans, & expertum. ℞. Apii, fœniculi, rut verbenacæ, benedictæ, quæ Caryophylla vocatur, cartophylaginis, quę & ceratoph lax, agrimoniæ, chamędryos, luminell pimpinellę, quercule minoris, fragarię, ſ uię, partes ęquales, infunde in vrinam pu ri parui, & adde piperis g̃ vij. & mellis bi modicum, & alembico deſtillato. R manellus.

Aqua de ſaluia, fœniculo, roſis rube che

helidonia, ruta, ana, cum modico verbe-
ę: non tantùm huius ſicut de aliis, fiat a-
ua, quę ſi mane & veſperi ponatur in ocu-
s, iuuat debilitatem viſus ſenectutis. Ar-
oldus.

Aqua alia in deſcenſus aquę principio, &
d tumorem & fluxiones. Aſſę ℥ j. mellis al-
i puri libræ ſ. aquę fœniculi, aquę rutę, ana
xij. aquę maioranę ℥ ß. alembico deſtillen
ur. Fuman.

Aqua, ſiue liquor deſtillatus ad prouocã-
um ſomnum, eſtque ſoporiferum ſecretũ.
℞. Opii Thebaici, alliorum mundatorum, a-
a ℥ ij. allia piſtello ligneo tunde in pila mar
norea, adde opium tritum, & bene concor-
ores vt fiat (ceu) opiata. Hoc deſtillabis in
ornuta leuiſsimo igne in cineribus. De hac
qua ſi opus fuerit inunge tempora, fron-
em, carpum: & caue ne extra neceſsitatem
taris, velut in maniacis, vt ęquũ videbitur.

Ad inducendum ſomnum aqua Fumanel
i, Succi papaueris vtriuſq; ana lib ſemis, ſuc
ci hyoſcyami albi & nigri, ana ℥ ii. ſucci por-
tulacę, lactucę, ana ℥ iii. ſucci fabę inuerſę
lib. ſemis, nenupharis ℥ iii. ſeminis cuiuſque
papaueris, radicum fabę inuerſę, ana ℥ ii. ſe-
minis lolii ℔ ß. hyoſcyami albi & rubri ℥
iii xyloaloës, nucis methel, ana ℥ i. ß. por-
tulacę, lactucę, ana ʒ i. ſcariolę ʒ i. ß. endiuię

℥ j.contundantur & ponãtur per tres dies vase vitreo, & destillentur, detur ʒ j cum vino & aqua.

Aqua somnum reducens Fumanelli, infundantur, macerentúrve, semen papaueris & semen lectucæ ad pondus ℔ vnius in vino horis 20. & addatur modicum opij, & elambicentur, detúrque ʒ j. hora somni.

Aqua siue liquor somnificus mirabilis, destillatus ℞. Diatragacãthi ʒ ij. sumach ʒ florum bedeguar ʒ iij. santali rubri ℥ ß. psilij ʒ j. cort. radicis mãdragoræ ℥ j hyoscyami ℥ ß. papaueris nigri ℥ ij. ß. papaueris albi ℥ ß. papaueris rubri totidem, opij ʒ ij. basilici ʒ j. ß. radicum alkekengi ʒ ij camphoræ ʒ j. sanguinis draconis ℥ j. seminis cicutæ ʒ ii. lapidis magnetis ℔ ß seminis portulacæ ℥ ij. seminis lactucæ ℥ ij. seminis endiuiæ iij. vini granati ℔ ß. seminis plantaginis ℥ vini de berberis ℔ ß. solani ℔ j Ex his omnibus destillatur aqua admirabilis, quæ potentissimum somnum inducit, si in lecti introitu ℥ pondus bibatur in haustu vini boni.

Aqua somnum inducens, ex Fumanello. Sumito piperis nigri hyoscyami albi, corticum mandragoræ, seminis lactucæ, lolij papaueris albi & nigri, sing partes æquas, terantur detúrque ʒ j aut in succo lactucæ per diem & noctem madescãt, elambicentúrque

& quo

quod effluit ad vſum reponito.

Alia Sumito ſucci hyoſcyami albi, ſucci
liorum papaueris albi & nigri, ſucci folio-
um mandragoræ, vel ſucci pomorum eius,
cci hederæ ſucci cicutæ, ſing. ℔ ß. ſeminis
ctucæ, ſeminis lolii, tritorum vtriuſq; ℥ iij.
r per alembicum deſtillato, quaque vice
ces terendo, & ei quod ſtillatum eſt cõmi-
endo: in tertia vltimáque deſtillatione,
uod exit in vaſe vitreo optimè clauſo, ad
ſum ſeruato, datóque guttas tantùm duas
ésve.

Aqua pro lotione capitis ex eodem. Com
oſitum, vt ferunt, expertiſsimum, occipitio
lito & decenti præmiſſo victu, ſomni tem-
ore diebus quadraginta, & thuris maſculi
rana deglutito. Cõpoſiti ſeries hęc eſt. Flo-
um roriſmarini, florum borraginis, florum
uglosſi, violarum, roſarũ, meliſſæ, ſing. ʒ j.
lorum chamęmeli ʒ ij. ß. foliorum lauri, ſtœ
hadis, maioranæ, ſaluiæ, ſing. ʒ vj. inciſa &
n ℔ j. ß. vini albi odor. diebus quinq; mace
rata, alambico deſtillentur, quódq; ſtillauit
in vaſe reponito vitreo, additisque terebin
thinæ ℔ j & thuris albi ℥ ij. maſtiches, myr
rhæ, mellis anacardi, ſing ℥ j. omnia trita, &
in vnum congeſta, & diebus quinque in ſtil-
latitio dimiſſa humore, denuo deſtillato, &
humori, qui ſtillauerit, adiicito nucis mo-

ſchatę,caryophyllorum,cubebarum, cinnamomi,maceris,cardamomi, ſing.ʒ vi. ligni aloës ʒ viii.ambari,moſchi, vtriuſque ʒ ß. trita omnia,commixtáq; post dies quinque ſuaui in principio deſtillato igne, in fine potentiori,& ad vſum ſeruato.

Aqua experta ad dealbandum faciem, cutim tenuandam,& maculas omnes de facie auferendas ℞.Terebenthinę electę,ac deſtillatę ℔ ii.thuris ℥ iii.maſtiches ℥ ß.dracunculi tantundem,omnia trita,& cum aqua terebinthinę commixta iterum deſtillato,ſumitoq; poſtea axungię ſuillę recentis liquatę ℔ i.caryophyllorum ʒ ii. nucis moſchatę ℥ iii.cinnamomi electi ℥ ß. ſpicę Celticę tantundem ſpicę nardi ʒ ii.caphurę ʒ iii.auri ʒ i.argenti ʒ ii. omnia tenuiſsimè trita alembico deſtillato:commiſcetóque huius aquę duplum cum ſequenti,& lota facie cum furfuris decocto, abluito cum aqua deſtillalata.℞.Aquæ ex argento viuo ℥ i.boracis, aluminis iameni,ceruſſę ablutę, ſingulorum ʒ i miſce,& vtere,vt dictũ eſt,ex Fumanello.

Aqua ad memoriam,tuta, & admiranda, decẽti victus regimine ſeruato.℞.Nucis moſchatę, caryophyllorum, zingiberis, trium piperum, ſingu ʒ iii iuniperi ℥ ß. hyperici, corticum citri, florum anthos, baſiliconis, maioranę, mentę, pulegii, baccarum lauri,

cala

minthę, ſpicę xyloaloës, cubebarum, car
nomi, calami aromatici, ſtœchadis,
ʒ.ʒ j.ß.acororum M.j.ß.origani, hyſſopi,
æ, caryophyllatæ, ariſtolochiæ, vtriuſque
oniæ, caſiæ ligneæ, pimpinellæ, dictami,
mentillæ, ſcabioſæ, matriſyluæ, aniſorum,
mini, ſeſeleos, naſturtij, ſing.℈ j.theriacę
tiquæ ℥.j.àquę ardentis, ſecundum artem
rificatę ex optimo vtque vino, térque qua
ue deſtillatæ ℔ viij.omnia trita & cribra
in vaſe vitreo ſeruata, more ſolito quater
r alembicũ deſtillentur, quaque vice, quod
ſtillatum eſt, recrementis in vaſis fundo
manentibus, reponendo: & quarta peracta
ſtillatione, adiicito, omnium myrobalano
m, anacardi ſin.℥ ij ß.tritáque & in vnum
ngeſta poſt diem ſextum deſtillato, igne
imũ ſuaui vtique, quo paulatim adaucto,
imò exibit imbecille quid aquę ſimile,
oſt ſubcitrinũ. vltimo aucto igne, citrinum
cultate potentius: quibus moſcho, ambari,
mbráue aromatizatis, vtitor bis in hebdo-
nada, cochlearis menſura ante cibum horis
ex. Quod ſi memorandi ſedem, temporá-
que lines, memoraberis quęcunque volue-
is, Fumanellus.

Aqua pro memoria, ℞.Florum fabarum,
ambuci, chamomillę, ana P.ij.rutę, meliſ-
æ, pimpinellæ, bugloſſæ, liquiritiæ raſæ

conquaſſatæ, ana M. iij fiat deſtillatio in alembico vitreo lento igne, vtere bis aut ter in hebdomada, ad ℥ ß. vel ℥ j.

Aqua ad maniam quæ eſt ſecretum precioſum & probatum in cura maniæ & melancholiæ ex libro quodam vetuſtiſsimo manuſcripto. ℞. Florum anthos borraginis, rad. bugloſſæ, croci, ana ʒ j. mali cydonij ℥ iiij. vini albi optimi benè digeſti, & clari ℔ ij. miſceantur & ſtent ſimul benè piſtata per diem vnum naturalem, deinde ponantur in fimum equinum diebus xv. in vaſe vitreo, tum deſtillentur in vaſe vitreo duabus vel tribus vicibus. Hanc aquam (inquit author) ſerua vt oculi pupillam. eſt enim valdè precioſa, quia eam ſum expertus in omnibus ęgritudinibus melancholicis valde efficaciter, & in dolore & tremore cordis. Doſis eius eſt ʒ j.

Alia aqua dealbatiua, faciens album colorem. ℞. Mellis rubei ℔ ij. gummi Arab. ℥ ij. miſce iſta duo ſimul & deſtilla per alembicum cum ſuaui igne. Prima aqua eſt ad faciem purificandam & dealbandam, ſecunda cum tertia facit capillos albos.

Aqua odorata, non deſtillata, ex Alex. Bened. Allachalach. vt ſcribunt Arabes, eſt quid compoſitum ex ſucco foliorum myrti, & aqua roſarum & ſantalis & parum aceti &

aquę

ne alkalef. aut ex ſucco fructuum benè re entium, & huiuſmodi mixtum fluidum nitur in vaſe ſtricti orificij, & ex applica- ne poſtea vaſis prędicti, & concuſsione ius, iuxta nares ſentitur odor, virtutem de confortans.

Aqua odorifera, guſtu ferè inſipida, ſed ore valde ſuauis, naſo illeui guttam, vide- tur ferè ſomnifera, Georg. Sighart. Reci- aſſæ dulcis, ſtoracis calamitę, ana vnciam gni aloes vnciam ſemis, caryophyllo- m, ſantali citrini, corticis citri, ana ʒ iij. ntundantur & infundantur in aquę roſa- m ℥ xxiiij per octo dies, poſtea deſtillen- r in balneo Marię, ſeruetur in vitro, in quo ſpende moſchi, ambrę, ana drachmam ſe- is, & vtere ad odoris gratiam.

Aqua probatiſsima ad morbum cadu- m. ℞. Radicis ireos, apij, fœniculi, petroſe- ni, aſparagi, bruſci, lupuli, ana M. ij capillo- m veneris, ſcolopēdriæ, florum tamariſci, na M. j. ſeminis aniſi, fœniculi marini, ana ʒ j. omnia quaſſata pone in alembico, fiat a- ua: capiat mane ℥ ij.

Ad epilepſiam propinat quędam aquam eſtillatam ex floribus tiliæ, vrtica minori c ceraſis: bibit hanc aquam quędam mu- er huic morbo obnoxia fælici cum ſuc- ceſſu.

Aqua ad vocem clarificandam efficax tuſsim difficilémque anhelitum, & lepram. ℞.Glycyrrhizæ abraſæ & ſucci eius, vtriuſque ℥ iij. ſpicæ nardi ℥ j. diatragacanthi, ſeminis melonis, ſeminis citrulli, ſeminis cucurbitę, radicis enulę, hyſſopi, thymi, epithymi, polypodii, ariſtolochiæ rotũdę, gentianæ, ireos, croci, ſatureiæ, origani pulegii, calaminthæ ſing. ℥ ß. omnia deſtillato & vtitor.

Aqua pectoralis maximarum virium, præcipuè valet in debilitate ſtomachi propter viſcoſos humores & putridos, quia emollit, & digeſtionem adiuuat, ſimúlque aperit, & eſt cordialis. ℞.Ficuum, paſſularum, dactylorum, nucum pinearum, coriandri, ana ℥ ij mellis communis ℔ j. miſce, infundantur in ℔ xx. aquæ communis, tum decoquantur ad conſumptionem ℔ vj. poſtea cola per pannum, & habebis aquam. Huic adde quintæ eſſentiæ noſtræ, ℥ iiij. & ſerua. Et hæc eſt aqua pectoralis, excedens ſua nobilitate omnium reliquarum pectoralium vires. Fieranti.

Aqua deſtillata ad hydropem, cuius recipiat patiens omni mane ieiuno ſtomacho ℥ iiij. & ſi vult, cum vino. ℞.Rad. ireos, fœniculi, petroſelini, apii, aſparagi, bruſci, lupuli, ana M ij. capillorum veneris, ſcolopendriæ, tamaricis, ana M. j. ſeminis aniſi, fœniculi,

cumini

mini,petroſelini, aſparagi, bruſci,lupuli, ℥ ß. zingiberis, galangæ, cinnamomi, cis,ana ʒ iij,omnia conquaſſentur,& ſi- l benè miſceantur, & deſtillentur: ex- tus ſum multoties.

Aqua hydropicos perſanans, quaque die tre bis loto & perfricato, pulſatilibúſque riis ſuperponẽdo emplaſtrum de baccis ri,præmiſsis tamen debitis euacuationi- s.Habet autem cinnamomi, caryophyl- um,trium piperum, xyloaloës,ſpicæ nar- opobalſami, galangæ, calami aromatici, ebatum,croci, ſin.tritorum ℥ j.terebin- næ ℥ iiij.deſtillato, & quod primò ſtillat, icito,quod ſecundò,vſui ſeruato: quoniã infarctu venas omnes liberat.

De aqua,alẽbico ſtillata à rebus infra de- riptis, p annũ ebibita, cochlearis mẽſura, ſperi & diluculo, ſingulis diebus quatuor vino,& cibariis puluere ſecũdo loco de- ripto ſuperpoſito,lapidẽ quẽcunq; in reni- vel veſica,etiã induratũ diſſoluit iliorũ ſe t dolorẽ,&morbos ex frigida cauſa curat. . Radicũ fœniculi, petroſelini,ruſci,rapha ,ſin.ʒ j.ß.omnia cõtuſa & vino potẽti ma- erata deſtillato,& ſtillatitio liquori adiicito ulueris ex cinnamomo ℥ ß.galãgæ,amba- ,zingiberis,calamẽthi,ſin ʒ j.&℈ ij macro iperis ʒ j.caryophyllorũ ʒ ij. ß. cumini ʒ j.

ameos

ameos,leuiſtici ſeu liguſtici, vtriuſque ʒ iij. ſpicæ nardi,caſiæ ligneæ,maſtiches, ſing. ʒ ij.ß.quæ iterum deſtillato, & cõmixtis cinnamomi,caryophyllorum,ſpicæ nardi,zingiberis piperis longi, xyloaloes, maceris,galangæ,zedoariæ,glycyrrhizæ,ſing. ʒ vij.g̃ x. ſucco,qui per alembicũ defluet,vtitor. Fum.

Aqua frangens lapidem in veſica & renibus.℞. Succi ſaxifragiæ ℔ ij.milij ſolis,ſucci petroſelini,vtriuſque ℔ j. aceti optimi ex vino odoro.℥ viij.elambicẽtur, & ſtillatitius liquor in vaſe vitreo ſeruetur, detúrque ℥ j. quaque vice mane, meridie,veſperi, quoniã probata eſt,Idem.

Aqua mirabilis & rara excernẽs arenulas renum,& eoſdem mundificans,ex lib.2.Fierauanti. Arenæ in homine cauſam habent caliditatẽ & ſiccitatẽ renum, & cum maxima difficultate,& ardore vrinã reddunt. His occurrendum eſt refrigerantibus & humectantibus,& ardorẽ auferentibus:cuiuſmodi eſt hoc ſequens remedium.℞.Seminis limonum paruorum,arantiorum,ana ℔ j.ſaxifragiæ ℔ vj meliſſæ,ſcolopendriæ, vitrioli,aſparagi,hyſſopi, radicis fœniculi, petroſelini, ana ℥ vj ſucci limonum paruorũ,tantum quantum ſatis eſt ad ſubigendum hãc materiã,ad formam paſtæ liquidæ, ſeu vnguenti liquidi. Deſtilletur hæc materia in

cam

mpana plumbea, quæ diligenter sit clausa commissuris, ad exiccationem materiæ, qua verò seruetur in vitro obturato Vsus mpore, primò corpus optimè est purganm ab humoribus crudis & viscosis, vnà m stomacho: quo facto, mane & sero bitur hæc aqua quantitate ℥ vj. In cibis abneat ab humidis & frigidis, vtatur siccis. st hoc in tali casu probatissimũ remediũ.

Aqua frangens lapidẽ vesicę qua vsus est Napulio Cardinalis. ℞. Filipendulæ ℔ vj. ad. acori ℔ iij. saxifragiæ cum radicibus, uantum de omnibus, conquassentur & po antur in alembico, & fiat aqua. Datur ℥ j.

Aqua ad lapidem renum mirandæ facultatis. Sumantur cicerum rubeorũ, corticum fabarum recentium, singulorũ ℔ iij. rubiæ tinctorum, artemisię, agrimoniæ, ceterach, ossium dactylorum, maxillarum lucij, sin. ℥ j. arantiorum acidorum num. v. limonum acetosorum iij. mellis despumati, sacchari electi, vtriusque ℔ j. ß. aquæ absinthij ℔ ij. mellis rosati ℥ iiij. cinnamomi electi ℥ ß. galangæ ℥ j. xyloaloës electi ʒ ij. pulegij ℥ j. maioranæ ℥ j. ß terenda terantur, & alẽbico destillẽtur: dentúrq; quaquevice ℥ iii. ieiuno.

Aqua mirabilis & experta lapidem frangens, siue fuerit in renibus, siue in vesica, ex Arnoldo de Villa noua. ℞. Rad. asparagi, rad.

arun

arundinis, saxifragiæ, virgæ aureæ, mirasc
omnium cum suis radicibus, ana ℔ ij. a
scillitici ℔ iiij. succi limonum ℔ ij. vitri a
sti, polij montani, ana ℔ j. ponantur om
parum cõtrita in vase destillationis, & qu
destillatum fuerit collige inde. Da ʒ ij. c
vino decoctionis leuistici, quia mirabili
valet.

Aqua destillata ad auditũ, ℞. Betonica
cepe j. crudum, rotundum, album, rosma
num, amygdalas amaras, anguillam gr
sam albam. pone simul in alembicum
quod exit, infunde auribus.

Aqua odorifera Damascena, vel aq
virtutis, tempore pestis, ℞. Aquę rosarum
iiij. belzoini, hoc est, assæ dulcis, storacis c
lamitæ, caryophyllorũ, ana ℥ j. santali vtriu
que, ana ʒ iij. corticis citri, cyperi Roman
cinnamomi, ana ℥ ß. camphoræ ℥ iij. lig
aloës ʒ vj. incisa & contusa, infundantur
vase vitreato cooperto membrana, stent
infusione per dies tres, quarto die destille
tur secundum artem per alembicum in ba
neo Mariæ. Postea adde zibetæ g̃ xx. mus
g̃ xx. b. distemperentur simul, & ponantur i
sole per dies xv. & erit aqua multum odo
rifera.

Aqua, liquórve stillatitius, ad pestilent
febres preciosus, probatúsq;. Sumitur aloë

ij.ß.myrrhæ ſtillatitiæ, quæ ſtacte dicitur, ij.croci ʒ j.nucis moſchatæ, caryophyllo-um, cardamomi, granorũ paradiſi, cubeba-ũm, cinnamomi, maceris, zingiberis, xyloa-ēs, caphuræ, ſeminum pomi citrij, ß.aceto-e ß.pæoniæ, xylobaſami, de vnoquoque ʒ florum roriſmarini, bugloſsi, borraginis, alendulæ, ſpicæ, ſing. ʒ j. ſtœchadis ℥ j. radi um dictamni, tormentillæ, zedoariæ, behen lbi, behen rubei, enulæ, acori, cyperi, carli-æ, rheibarbarici, foliorum ſonchi, ſeu criſ-ini, ſing. ʒ j. corticum pomi citrii tantundẽ, heriaces antiquæ, electuarii de gemmis, v-riuſq; ℥ j. moſchi g̃ iii. oſsis cordis ceruini ʒ ii. ſucci pomorum Apianorum, mellis, my-robalanorum chebularum, ſing. ℥ ß. ſaccha-ri ad omnium pondus: quæ omnia in bocia vitrea clauſa, duobus madefacta diebus, ſua ui deſtillentur igne: quódq; primò ſtillaue-rit, ad vſum reponatur, detúrque die ſingula cochlearium magnum: hoc enim vnum eſt ex veris in peſte medicamentis probatum. Quum verò quod ſtillat ad quandam ver-git albedinem, aut incipit turbari, vt quid inutile, abiiciatur, Fumanellus.

Aqua compoſita ad peſtem ex ſpeciebus liberantis. Speciebus liberantis affunde a-quã, & deſtilla eo modo, quo oleum caryo-phyllorum, aut aniſi, aut aliarum herbarum

ſicca

ſiccarũ deſtillatur. Hac deſtillatione ſacch-
rum clarificatur, tum pro ℔ j. ſpecierũ ℥
conficiuntur in forma tabellarum.

Aqua compoſita damaſcena, & oleum da-
maſcenum, ℞. Vini maluatici ℔ iii. aquæ
roſarum, lauendulæ, ana ℔ ſemis, cinnamo-
ni, caryophyllorum, ana ℥ ß. florum antho-
maioranæ, ana M. iiii. radicis caryophyllat-
corticis arantiorum, cupreſsi, coſti, balſam-
ana M. ß. foliorũ lauri, nucis moſchatæ, ana
M. j. ladani, nigellæ, ſtyracis calamitæ, ana
℥ j. pulueris ireos vncias ij. calami aromati-
ci, piperis longi, ana ℥ j. ß. camphoræ ʒ
ambræ muſci, ana ℈ ß. terenda terantur, in-
cidenda incidantur, macerentur per dies
tres: poſtea deſtillentur per vitrum, primo
aqua, deinde oleum deſtillat: rectificetur, ve
decoquatur in vaſe duplici.

Aqua ad ægritudines ex atra bile proue-
nientes, cordis tremorem, quartanam fe-
brim, lienis vitia, & muliebres affectus ex
frigida cauſa Florum libanotidis, quam ro-
rem marinum vocamus, florum & radicum
bugloſsi, cotoneorũ, ſing. ℥ iiij. croci drach.
ſemis, trita omnia, & vini albi ℔ ij. excepta,
per dies quindecim in vaſe vitreo, ſub fimo
recondita, deſtillato & vtitor, Fumanellus.

Aqua vt quis non corripiatur à febre. Su-
me ſuccum fumariæ ſeu fumiterræ depura-

tum

um, in quo passulæ diebus iij. quatuórve
macerentur, & elambicatum stillatitium li-
quorem, cum aqua lactis præbeto, Idem.

Aqua à morte liberans nuncupata, vim
omnibus præstans facultatibus corporis.
℞. Caryophyllorum, nucis moschatę, carda-
momi, cubebarum, mastiches, zingiberis,
rorismarini, rutæ, scabiosæ, sing ℥ ij. terantur
subtiliter, & cũ chelidonij succo mixta,
in aqua ardenti, per duos digitos superna-
tantibus, post diem vnum, suaui destillentur
igne in vase duplici, & ad vsum seruetur
quod exierit.

Aqua reiuuenescere faciens atque reui-
uiscere. ℞. Terebinthinę electæ ℔ j. mellis
puri ℔ v. aquę ardentis dictę ℔ ij. xyloaloes
optimè triti ʒ iij ß. santalorum tantundem,
olibani, gummi hederę, ossis de corde cerui,
zedoariæ, piperis longi, sing. ʒ iij. gummi
arabici ℥ j. nucis moschatæ, galangæ, cube-
barum, cinnamoni, carui, mastiches, mace-
ris, caryophyllorum, spicænardi, croci, zin-
giberis, sing. ʒ iij. moschi electi denarij pon-
dere: omnia terito alembicóque destillato,
donec aqua exierit clara, vt aqua fortis, &
cum exit aqua secũda, quæ ignea est, ignem
gradatim augeto: exibit enim aqua ad mel-
lis consistentiam.

Aqua alia Iuuentutis. Aqua ideò iuuen-

tutis vocata, quoniam iuuentutem conseruat, & vtentem à morbo liberat. Xyloaloës, caryophyllorum, zingiberis, galangæ, cardamomi, cubebarũ, granorũ paradisi, rhei barbarici cinnamomi, nucis moschatæ, aloës calami aromatici, maceris, sing. ℨ ij. omnia in tenuem pollinem redacta cribrato additóq; succi chelidonii ℔ ii. saluiæ, bryoniæ, buglossæ, fumiterræ, rutæ, betonicę, mẽtæ, borraginis, fœniculi, sing. ℔ ß. omnia in vnum redacta, cum vini albi, dulcis, optimi ℔ ii. destillato, & stillati liquoris, singulis diebus, æstatis tempore cochlear vnum, hyeme verò duo propinato.

Aqua destillata ad exiccandũ vlcera & fistulas, ℞. Aquæ vitæ optimæ & ter destillatæ q.u. in ea pone betonicæ, verbenæ, rorisinarini, hypericonis, ana. bene coctas impone ad aquam vitæ, vel iterũ destillentur simul, & ea lauentur vlcera.

Aqua mirabilis ad fistulam & omnes plagas. ℞. Rorismarini, lauri, myrti, apii syluestris seu domestici, quas quatuor herbas facito recẽter destillari per alembicũ vitreũ, cuius aquæ sume ℥ i. deinde ℞. Terebinthinę ℥ vi. gummi hederæ ℥ iii. thuris masculi ℥ ii. croci, mastices, cubebarũ, nucum muscatarum, myrrhę, galangę cinnamomi, aloës succocitrini, caryophyllorum, ana ℥ i. sed omnia subtiliter

ter pulueriżata ſint: & in prædictis aquis
bibita, pone in aludel per alembicum de-
llando. Hanc aquã reſerua in vaſe vitreo.
ec valet ad omnes fiſtulas â gula infra exi
ntes,& omnia vulnera, ſi de ea in eiſdem
ſueris,& peciam balneatam in dictis fiſtu
ſuperponas, eam mutando cum exiccata
rit. Valet multum & etiam confert cuili-
corporis paſsioni, apoſtemati & dolori-
s intrinſecis, bibendo de ipſa modicum.
verò fiſtula fuerit à gula ſuperius, addatur
dictis rebus ℥ i. piperis,& erit perfectiſſi-
: fæces autem quæ de dicta deſtillatione
rint relictæ, pulueriżes, etiam valebit ſi
perponatur cuicunque vlceri.

Aqua diuinæ operationis, vulnus omne
ui ſanans tempore, ſcabiem & exiturã ℞.
rtari albi calcinati, id eſt cũ argento viuo
cocti ac depurati, aquæ ardẽtis, quantum
icit ad deſtillandum: quod ſi pluries de-
letur, efficacior redditur. Fumanellus.

Aqua alia, probata ad fiſtulam, & quæ ita
urat ferrum, quòd poteris incidere aliud
rum, ac ſi eſſet lignum ℞. Lumbricos ter-
res,& de eis fac aquam per alembicum,
x radicibus raphani, fac aquam per alem
um: tum fac fieri tibi vnam laminam cul-
i quæ ſit à parte vna acuta, poſtea ponat
faber in ignę donec rubefiat, & extra-

hat, & extinguat in ea tribus vicibus æquali quantitate ſumptis: & temperata cum acumine ipſius cultelli, inde perforando vitrum deinde cādidetur: & iterum balnea in aquis ſupra dictis: deinde poteris incidere ferrum ſecuriter, & eſt mirabilis in fiſtulis.

Aqua ad omnia vulnera, ℞. Succi agrimoniæ, ſolani, plantaginis, ana ℔ ß. vini albi, (ana vitri albi) ℥ iiij. aluminis crudi ℥ iij. maſtiches ℥ ij. auripigmēti ℈ ß. albuminis ouorum numero vj. agitentur fortiter & deſtillentur, hac aqua lauetur bis in die.

Aqua alia ad fiſtulas, nodos, lupiā, porra, ſcrofulas, omnémque excreſcentiā, abſque dolore opus peragens. ℞. Olei ex lateribus electi ℔ v. thuris albi, maſtiches, gummi arabici, terebinthinæ Damaſcenæ, ſing. ℥ iij trita omnia alembico deſtillentur, & denuo additis ſalis ℔ v. alembicentur, vſúq; ſtillatitius liquor ſeruetur. Fumanellus.

Aqua ad vulnera citò ſananda. ℞. Aquæ ardentis, ℥ iiij. theriacæ ℥ ß. elambicentur, & vulneribus imponantur, aſperſis puluere myrrhę & aloës, Fumanellus.

Aqua quę valet ad omnia vulnera citò ſanāda, in quacunq; parte corporis, ſiue ſint recentia ſiue vlcerata, & ad fiſtulam, quod expertus ſum. ℞. Vini albi optimi deſtillati per alembicum, vel per vas ęreum cum qu

fit aqua vitiæ, ℔ ij. aquæ rosmarini, aquæ saluiæ, simul destillatarum, ana ℔ v. zacchari albi ℔ x. quæ omnia prædicta destillentur simul, deinde, ℞. Ampullam vnam plenam folijs rosmarini & saluiæ, ana, & misce cũ prædicta destillatione, & sic dimittas per vnũ diem, postea cola, & repone in vase vitreo. Modus vtendi, vt imponatur fistulis cum petia semper post exiccationem, rursus humectando.

Aqua alia ad extrahendum ossa, & ad seruandum ne membrum putrefiat, & valet in vulneribus. ℞. Terebinthinæ bene mundæ & albæ sine ablutione, picis naualis similiter benè mundæ, mellis apum, ana ℔ j. & resinæ pini albæ & recentis, & mellis ℔ v. hæc omnia destillentur per alembicum de vitro, & aquam illam reserua in ampulla.

Aqua composita, pro iis qui à morbo Gallico conualescunt, ex præscripto Rondelletij. ℞. Scobis ligni Guaiaci ℔ j. theriacæ bonæ veteris ℥ ij. conseruæ ros. bugloss. borraginis, ana ℥ ii. conseruæ helenij, & anthos, ana ℥ j. pulueris electuarij, de gemmis, lætitiæ Galeni, ana ʒ. ij. fiat infusio in vase oppleto vini albi & aquæ bonæ, ana quartariis iij. super cineres calidos destilletur in vase duplici cũ cinnamomo. Dilue in eo quod destillatum fuerit, sacchari q. s. cola per ma-

nicam Hippocratis, dato bibendam his, q
conualescunt à morbo Gallico.

Aqua theriacalis, ex eiusdẽ description
℞. Theriacæ veteris ℔ i. acetosæ M. iii. flor
chamomillæ, pulegii, graminis, cardui ben
dicti, ana M ii. temperentur in vino albo, d
stillentúrq;, aqua seruetur vsui, capiat æg
℥ ii. cum ℥ iii. aquæ acetosæ, buglossæ,
hoc cum ingreditur lectum vel stuphan
Hęc aqua curat dolores morbi Gallici, si p
se detur, vel cũ decocto milii solis, vel bar
nę, hoc est, lappę maioris. Ego, inquit, op
mo successu curaui multos pueros, senes,
debiles hac potione, vel addendo guttas a
quot decoctioni communi Guaiaci: propt
tenuitatem partium citò penetrat, & ad e
tra propellit. Hęc aqua, cum aqua extincti
nis auri omne vitium argenti viui emend
& castigat.

Aqua theriacalis ad epilepsiam, eiusdẽ.
Theriacę antiquæ qr. j. mithridatii qr. ß. r
dicũ enulæ cãpanæ ℔ ß. gallitrichi M. ii. c
lidonii maio. M. j. temperentur per nocte
in vino maluatico. Omnia simul ponant
in alembico vitreo, & fiat destillatio. H
aqua valet in omnibus affectibus cerebri
neruorum frigidis.

Aqua theriacalis Iacobi Siluij, qua in m
bo Gallico vtitur. ℞. Ligni Guaiaci ℔

aq

aquæ ℔ viij. vini albi nō dulcis ℔ ij. aquarū fumariæ, cichorij, chamomillæ, ana ℔ j. macerentur ſimul per noctem ſuper cineres calidos, adde polypodij quercini ℔ ß. epithymi ℥ ij. aſparagi ℥ vj. conſeruæ roſarum cichorij, borraginis, bugloſſæ, ana quar. ij. theriacæ bonæ, conſeruæ enulæ campanæ, ana quartar. j. deſtillentur vaſe duplici benè obturato. Doſis ℥ ij. vel iij. Quod ſi velis, poteris vnciis tribus aquæ theriacalis, addere ſacchari ℥ j. cinnamomi ʒ j. & rurſus per manicā Hippocratis deſtillare. ita enim ſapor erit gratior. Datur mane in lecto ad ſudores prouocandos.

Aquæ octo Sācti Aegidij, ad apoplexiam recentem, paralyſim, vulnera & febres. ℞. Hyſſopi, pulegij, caryophyllatæ, cichorij, ſingulorum partes æquales, in mortario conterantur, & deſtilletur in alembico aqua ſeruanda. Poſtea accipe rutæ, petroſelini Alexandrini, zedoariæ, aloës, lapidis calaminaris, ana partes æquales: contundantur ſimul, & in prædicta aqua decoquantur ad tertiæ partis conſumptionem, coletur deinde per pannum, & ſeruetur in vitro benè obſtructo. Elapſis quadraginta diebus, bibant de ea ſingulo quoque die mane, diebus 10. continuis, qui laborauerint prædictis morbis (fortè peſte) & cibus tardetur horis 6. Bibita præter-

ea ieiuno ſtomacho, præſeruat ab apoplexia & paralyſi. confortat enim ſupra modum membra. Si bibatur à ieiuno cum caſtoreo, recentibus his adhuc morbis, auxilio eſt. Vulneribus cum neruorum & venarum ſectione, optima eſt ſi cum ea lauētur. Omnes febres cuiuſcunque qualitatis curat, potata nouem diebus mane, ieiuno ſtomacho.

Aqua Philoſophorum ſecunda: Accipe rutæ (agrimoniæ) ſatirionis, chelidonij, zacchari, lapidis calaminaris (aliâs tutiæ) ana, contundantur omnia, & in alembico deſtillentur lento igne. Hæc aqua valde eſt pretioſa, ſanat quemuis oculorum affectum. In cibis ſumpta à ieiuno, contra omnia venena valet, eiiciendo ea per vomitum. A ieiuno potata, curat hydropem, & mundat ſtomachum ab omnibus excremētitiis humiditatibus frigidis. Ignem ſacrum extinguit vno die, ſi fiat cum ſtuppis canabinis & hac aqua emplaſtrum. Cancrum curat permixta cum aloë, emplaſtrata cum ſtuppis canabinis bis in die.

Aqua tertia eorūdem, quæ Petralis dicitur, Accipe ſeminis pimpinellæ, petroſelini, apij, lappæ, maſtiches ana, permixta contundantur cum ſanguine hircino, addendo modicum aceti fortis, & ſtent ſimul in obturato vaſe aliquot dies, poſtea deſtillentur, & ſequetur

uetur aqua, quæ calculum frangit rubrum
el album, acutum vel planum. Si verò cal-
ulus fractus fuerit, tunc bibatur stomacho
ieiuno de hac aqua, & in arenam ipsum con
inges. Qui tineam seu scabiem malam hac
auerit aqua, sanabitur & pili regenerabun-
ur. Omnis scabies corporis tribus vel qua-
uor diebus curatur, si ea lauetur. Generat
mane potata, bonum sanguinem in corpore.
Paralysim tollit bis in die pota cũ castoreo,
nisi morbus fuerit confirmatus: sanat etiam
morbum caducum & apoplexiam.

Aqua quarta, Accipe *hirundinum pullos,
cõtere & in puluerem redige, cui castoreum
admisce & nonnihil aceti boni, & per alem-
bicum destilla. Bibita valet contra apople-
xiam, aut epilepsiam. Si etiam iuuenis aliquis
14. annorũ ea fuerit correptus, si quadragin-
ta diebus mane de hac aqua gustarit, cura-
bitur. Valet tussi & asthmati nouẽ continuis
diebus pota mane. Confert cerebro, purgat
stomachum, pectus dilatat, & aufert causam
paralysim facientem, auget semen, & refri-
geratos calefacit. A ieiuno potata cum hys-
sopo, hydropem sanat à frigiditate ortam,
& febrem quotidianam. Abstineat tamen
ab hac aqua omnis prægnans mulier, quia
fœtum interficit. Cum hyssopo pota, mor-
bis capitis auxiliatur, & excitat appeten-

tiam, ſomnum conciliat, concoctionem iu-
uat, & vrinam pellit.

Aqua quinta, ℞. Hyſſopi, gladioli, ſab-
næ, abrotoni, ana partes æquales, ex his fi
paſta, & ſtet aliquot diebus impaſtata, poſt
deſtillatione extrahe aquam, quæ fortiſſi-
mæ eſt facultatis. Valet contra omnes febr
tam calidas quàm frigidas. Prouocat muli-
ribus menſtrua, ab ea tamen ſibi temperent
prægnantes, ne interimat fœtum. Pota aqu
fluxus ſanguinis ſiſtit, ſeu dyſenteriam, &
contra omnes fluxus ventris auxilio eſt
Purgat ab humiditatibus malis ſtoma-
chum, & vermes enecat. Cum caſtoreo po-
ta, paralyticis confert, calidè ſumpta ſingul
quoque die.

Sexta aqua Philoſophorum ex talpa, a
tingendum colore albo aliquid in corpor
humano vel animalis: Accipe talpam, eán
que in puluerem redige cum ſulfure, adden
do ſuccum chelidonij, & ſimul ſtent per ali
quot dies, ac poſtea deſtilla. Eius virtus e
eiuſmodi: Si animal colore nigrum nouem
diebus laueris hac aqua, eius pili reddentu
albi inſtar niuis. Item ſi huic aquæ comm
ſceantur cera & aloë, membrum paralyt
cum curat inunctione. Sanat morbum q
dicitur, Noli me tangere, ſi emplaſtri mod
imponatur. Capitis debilitatem emenda

Pri

ræterea aqua hæc commixta cum lapide laminari & aloë, sanat Lupum morbum, bis in die emplastri modo imponatur, aut iam si eadem aqua lauetur: caue tamen intra os ea vtaris.

Aqua septima, quæ dicitur aqua conserua onis: Accipe petroselinum, & contere in ortario, & destilla in alēbico. Hanc aquam ibat quis qui cibum non appetit, ieiuno omacho, omnem flatuositatem & cruditaem eius emendat, concoctionem procurat. urgat quoque pectus à superfluitatibus.

Octaua aqua, dicitur conduplicata, Accie seminis apij, & olei papaueris, sacchari lbi, caryophyllorum, ana conterantur in nortario, quibus adde aquam conseruationis prædictam, & simul mixta ponantur in lembicum ad destillandum. Valet hæc mirum in modum contra tussim & dolores pectoris, si mane frigidè, vesperi verò calidè bibatur. Bibita calidè cum castoreo, valet in omnibus splenis affectibus, & membrorum tremoribus, & caput cerebrúmque confortat. Octo has aquas, sancto Aegidio inscriptas, ex Germanico trāstulimus. Restabat nona quoque, sed eius descriptio imperfecta erat, ideóque intermisimus.

De

De aquis compositis, quæ Elixir [cut off] *cantur, quarum aliquæ ad bal*[cut off] *ma etiam, de quibus inferius,* [cut off] *ferri debent.*

ELixir factum olim per D. Ioannem B[cut off] tiuolum, & expertum: Nutrit & rest[cut off] rat mirabiliter, deinde confortat mem[cut off] neruosa, & neruos ipsos, stomachum scili[cut off] & cor: stomachum purgat, memoriã aug[cut off] ventositates resoluit, & appetitum excit[cut off] Dosis est pro vice, quantitas drachmæ dim[cut off] diæ. Qui stomacho fuerit calido, accipiat [cut off] aqua endiuiæ, etiam tempore calido: qui v[cut off] rò stomachum habebit frigidum, tempo[cut off] etiam frigido sumat cum aqua melissæ a[cut off] absinthij, aut simili. ℞. Rorism. mẽtæ, ana [cut off] ß. cinnam. ʒ j. succi liquiritiæ, liquiritiæ ras[cut off] ana ℥j ß. rhabarb. electi ʒ j ß. spicæ ℈ iij. cr[cut off] ci ℈ j. caryophyllorum, macis, nucis m[cut off] schatæ, galangæ, ana ʒ j. mannæ electæ, ol[cut off] de terebinthina, ana ʒ ij. tartari ʒ j. ß. pulp[cut off] caponis ℔ ß. pulpæ perdicis ℔ j. diarrho[cut off] don abbatis ʒ iij. fisticorum, amygdalaru[cut off] dulcium, pinearum mundatarum, ana ʒ vij[cut off] dactylorum passularum, penidiorum, ana [cut off] vj. musci ambræ ana ℈ ß. contundantu[cut off] omnia, & infundantur in aqua vitæ per die[cut off] tres, & postea in alembico vitreo destillẽtur[cut off]

habebis aquam vitæ puram. Si destillatio,
infusio potius, facta fuerit in vino mal-
ico, multò erit melior. Ex Italico manu-
pto translatum.
Aqua secreta, ℞. Vini maluatici optimi,
inde in eo flores, herbas, species, & quas-
que res volueris: stet tribus aut quatuor
bus in bocia benè lutata ad putrefactio-
m, postea destilla lentissimo igne, & non
t sequestratio, nisi in fine, tunc abstrahe a-
as ne fœteant & comburantur species. In
a aqua resolue saccharũ, post adde musci,
nbræ, cinnamomi: & si vis habere aquam
ultũ delectabilẽ, tũc ℞. Saccharũ candi. su
erfunde aquã vitæ optimã, & destilla aquã
tæ à saccharo, quousq; transeant spiritus:
iteram pone aquã in bocia prenominata, &
adent in ea iij. vel iiij. guttæ rubeæ aroma-
icæ, & potest reiterari talis destillatio cum
accharo cando vt prius, idq; toties quoties,
& erit res mirabilis, præsertim cũ auro, sicut
cis, & habebis aurum solutũ, mirabile, effi-
cacissimum & dulcissimum: & si vis habere
purum aurũ, pone caput mortuũ in loco hu
mido, & habebis artẽ mirabilẽ. Et iste supra
dictus modus præcellit alios, vt ratio dictat,
quam nõ reuelabo, propter causas quas scio,
Aqua aurea, vel elixir vitæ, ℞. Saluiæ qr.
iij. nucis moschatæ, macis, zingiberis, grano-
rum

rum paradiſi, caryophyllorum, cinnamom
ana ʒ ij. rhabarbari, caſtorei, ſpicæ nardi, a
℥ ß. olei laurini ℥ ij. aromata ſeorſim con
mixta in mẽſuris ſex vini optimi in olla inu
treata benè cooperta, per menſem macere
tur: quo elapſo tẽpore, coletur vinum, & a
mata contũdantur minutim, vt redigãtur a
formã pulticulæ: & rurſus affuſo priori vin
ſtent per triduum cooperta, ac tandem p
alembicum deſtillentur, & ſequetur aqu
clara inſtar cryſtalli, quam ſerua in va
vitreo obſtructo & vtere ad ſequẽtia. Si ha
aqua conſpergas piſces, aues, carnẽ ferinã, &
alia, incorrupta manebunt, quã diu volueri
Vinũ alieni odoris, pendulũq;, redditur odo
ratũ & integrũ, ſi huius aquæ modicũ affun
das. Apoſtemata interna, pota ſanat, aut illi
ta. Viſcera omnia cõfortat, & colicę prodeſt
Vulnera ſanat, ſi petia madefacta hac a-
qua, vulneri admoueatur. Apoplexiã immi-
nentem præcauet, bibita, aut cerebro illita.
Oris & gingiuarũ affectus curat, & anheli-
tus graueolentiã ob gingiuarũ putredinem,
nariũ item atque auriũ emendat. Si bibatur
à viris conſeruat eorundem vigorem, & timi
ditatem corrigit, exiccãdo humiditates. Fa-
ciei maculas, oculorum, atque etiam totius
corporis corrigit, ex Germanico incert.

Aqua alia aurea dicta, & virtutis ſingula-

imæ. ℞. Foliorum saluiæ ℥ ij. nucis mo-
atæ, caryophyllorũ, zedoariꝫ, granorũ pa
isi, ana ℥ ß. cinnamomi ℥ j. lauendulæ ℥
vini boni qr. iiij. hæc omnia habeãtur in
: benè obturato per 4. dies, postea cole-
vinum, aromata verò tundantur benè, ac
ũ vino cõmisceantur, in alẽbico aut bal-
Mariæ destillatũ fiat. Confortat retenti-
n stomachi appetitiuámq;, corrigit affe-
s pulmonis, splenis ac interiorũ omnium.
& amuletum venenorum omnium, san-
nem clarificat, anhelitus graueolentiam
polypum aufert, sed & grauedinẽ, tusses,
spnoeas, spirandi difficultates, confortat
ebrum ac memoriam, visum acuit, oculo
n qualescũque defectus sanat, vulneratis,
gellatis, aut ab alto cadentibus singularis
edicina, apostemata discutit: guttam, apo-
exiam non admittit: impetiginem, lepram
undat: in spasmo vltimum auxilium. Si vi-
s corruptis misceatur, rectificat odorem sa
rémque vini: conseruat senes, formosos &
ne coloratos.

Elixir vitæ, ex descriptione Fierauanti,
nnium medicinarum facultatem intendit,
modicum iis permisceatur. ℞. Caryophyl-
rum, nucis moschatæ, zedoariæ, zingibe-
s, galangæ, piperis albi, nigri, baccarum
niperi, corticum citri, cort. arantiorum,
saluiæ

ſaluiæ,baſiliconis,roriſmarini,mentæ,mai-
ranæ, baccarum lauri,pulegij, gentianæ,c-
lamenti,foliorum ſambuci, roſarũ albaru-
rubearum,ſpicænardi,cubebarum,aloës h-
patici, ſeminis artemiſiæ, ſem. maioran-
ana ʒ ij.ficuum,paſſularum, groſſorum,d-
ctylorum, amygdalarum,nucum pinearu-
ana ℥ vj. mellis albi ℔ j. muſci orient-
lis ʒ j. ſacchari fini ℔ iiij. miſce,cont-
ſis omnibus contundendis, & in aquæ vit-
℔ xv. infundantur.Sit autem aqua vitæ a-
minimum tertia vice deſtillata. Stent ita i-
bocia bene obturata,decem diebus aut am-
plius,poſtea in Balneo deſtillentur vſque a-
fæcum exiccationem.Poſtea extrahe aqua-
è recipiente,ponatúrque in Pellicano,& ci-
culetur in fimo equino per duos menſes co-
tinuos. Poſt circulationem tuum elixir ha-
bebis paratum. Poſt hæc accipe bociam
cum reliquiis fæcum, & deſtillentur in cine-
ribus fortiſsimo igne, etiam extillabit aqu-
rubra inſtar ſanguinis, quæ admodum fœ-
tet, & turbida eſt: quæ & ipſa circuletur v-
prior:& hæc eſt ignea ſubſtantia,quę etiam
mortuos ſuſcitare poteſt. Poſt circulatio-
nem ſeruetur. De priori aqua, quę pe-
balneum eſt extracta, ſi tertio quoque di-
per os ʒ j. accipiatur, corporis integritatem
conſeruat, & à morbis tuetur. Si vulnera e-

mad-

nadefiant bis térve ad summum, curantur:
culorum morbis omnibus apprimè conue
it, gutta vna instillata, visum conseruat. Fa-
es & pectus sæpius hac aqua lota, iuuentu
em conseruat. Per os assumpta, venerem sti
ulat, & mulieres infœcundas, ad conceptũ
isponit. Posterior aqua rufo colore prædi-
, doloribus matricis medetur per os sum-
ta: põdere duarũ drachmarũ asſũpta, pleu
tidem soluit: colicos dolores inunctione
rat, similiter & lienis duritiem, dentiũ, do
rem, anhelitus fœtorẽ, & alia huiusmodi
nat. Omnis generis febres tollit, quia po-
nter omnes humores discutit & dissipat.
cui ægroto vocis acciderit priuatio, dabis
nius ℥ j. cum altera ℥ prioris aquæ, intra
s, & loquetur: quod ego millies expertus
m.

Aqua mirabilis quæ dicitur mater Balsa-
i, cuius infinitæ & mirabiles sunt proprie-
tes, & in fistulis mirabilem operationem
oducit. ℞. Terebinthinæ ℥ j thuris mascu
℥ ij. aloes succocitrini, masticis, caryophyl
rum, galãgæ, cinnamomi, croci, nucis mo-
hatæ, cubebarum, ana ℥ j. gummi hederæ
v. omnia subtilissimè puluerisentur, dein-
in alembico benè lutato luto sapientiæ,
stillentur lento igne. Prima aqua erit clara
alba, donec incipiat croceari & inspissari,

tunc remoue ipſam, & collige ſecũdam, quæ erit crocea, ſpiſſa, & priori ſupernatat. Cum autem color ille croceus magis intenditur, remoueatur ſecunda, quia venit tertia, quæ eſt ſicut mel clarum: & propriè balſamũ vocabitur, & eius facultates quoque obtinet. Si eius guttam cum cuſpide cultelli in fundo cyathi aqua pleni poſueris, non diſſoluitur, quemadmodum verum Balſamum: poſtquam ſteterit per vnam horam, venit in ſuperficie aqua ſine diſſolutione. Ardet quoq; Deinde congelat lac, ſi in vna libra lactis ponatur vna gutta tepida ſtatim congelat illud, ſicut Balſamum. Prima aqua Balſamum dicitur, & hęc curat fiſtulam, ſonitũ aurium ſi de ea ij. vel iij. guttas mane auri impoſueris. Secunda aqua vocatur oleum Balſaminũ, quæ curat oculos expalpebratos, leproſos & lacrymoſos ſubitò, ſi cum ea mane & ſero laueris. Tertia vocatur Balſaminum oleum artificiale, quod in facultatibus idem eſt, quod naturale. Curat & ſtringit omnem tineã, ſcabiem & ſuperfluitatẽ, in quacunque parte humani corporis acciderit: omnia apoſtemata & omnia vlcera recenter eueniẽtia omnémq; tumorem oculorum, ſi cum ea laueris. Repercuſsiua eſt magis humorum frigidorum, quàm vlla alia medicina. Omnem dolorem dẽtium, vel ex verme, vel ex humo-

fluente, ſi cum ea laueris, curat, reſtringit, interficit. Et in omnibus venenis frigidis, cut bufonis, araneæ, ſerpentis, ſcorpionis, ptimè valet, nec eſt poſsibile vt hominem dant, ſi aliquis ab illis punctus, guttam te- dã huius appoſuerit. Omnia vlcera quan- mque profunda ſint, ſiue in carne, ſiue in eruis & oſſe, & apoſtemata ſanioſa, ſi cum laueris, ſine aliqua tenta, curat intra nouẽ ies, quantũcunque terribilia, ſeu immũda, ſtulata vel cancrata fuerint, etiam noli me ngere, & morbum Aegidii: habet etiã mi- abiles effectus in dulcificatione corporum etallicorũ. Omnem guttam frigidã, ſi cum a laueris, & ſi cum pãno lineo ſupra locum oloris emplaſtraueris, curat & percuſsiões pide, vel caſu, læſione loci facta, panno li- eo in eo tincto & ſuperpoſito deſiccat, & re ringit, neruóſq; fortificat vel confortat: & tias quòd eſt calidiſsima ſupra omnem gra um, & nulla res calidior reperiri poteſt: & ſt tantæ penetrationis & caliditatis, quòd ſi nam guttam tepidam poſueris ſuper ma- um, ſtatim penetrat ſine læſione, & non ſen ies. Tumorem pedum, tibiarũ, & dolorem uncturarum læſione ibi facta ſuperpoſita urat ex frigida cauſa, vel ex ſanguine corru pto. Dicitur hic liquor mater Balſami, quem i probare volueris, accipias pullum de-

plumatum & mundatum à viſceribus, po-
ſtea calefac eum ad ignem tandiu, quòd
vix poſsit teneri in manu, poſtea line eum
cum dicto oleo, & expone ſoli per duas ho-
ras ad exiccandum, & iterum iteretur vn-
gendo cum dicto oleo, & deſiccetur: poſtea
vbi vis repone, quia nunquã putrefiet, & hu-
ius generis plures habet facultates. Berta-
palia.

Aqua ſeu oleum magnificum, variæ ac
multa facultatis, ad viſum vtique inſtauran-
dum memoriámque. Membrũ quodcunque
litum roborat, pituitam ventriculum lædente
tẽ digerit, & ipſum roborat, cochlearis men-
ſura præbibitũ, quo etiam modo ieiunè ſin-
gulo die ſumptum, ab omni tuetur morſu
& venenoſorum morſui impoſitum, liberat
à veneno: illitum ſcabiem ſanat, & tineã: au-
ribus impoſitum, grauem tollit auditum, ad
oculos confert humentes, & ad omnem he-
betudinem: internorum verò tumores, potũ
liberat & dentes lotione: & ſi vlcus cancérq;
quaque die madefiant curãtur: pari modo &
neruorum reſolutio: crurũ ſanat tumores
omnémque ægritudinẽ à cauſa frigida pro-
uenientem. Accipit autẽ terebinthinæ ℔ ß
aquæ ardentis ℔ ij xyloaloes, ſantalorum
citrinorum & rubeorũ, cinnamomi electi
cubebarum galãgæ, nucis moſchatæ, carda-
momi,

nomi,croci,thuris,maceris,mastiches, zinziberis,spicæ nardi,caryophyllorum,de vno quoque ℥ iij gummi Arabici ℥ j.moschi ʒ j. umbari tantundem,omnia per se trita, & in cerniculo cribrata , cum aqua ardenti in vitreo vase per diem excipito,ignéque molliusculo destillato , donec stillans aqua exierit clara:cúmque colorem mutauerit aliud vas supponito,& vtrunque per se seruato. Fum.

Elixir , siue aqua vitæ composita, quæ ad Balsamelæa quoque erit referenda.

Recipe caryophyllorum,nucis moschatæ,zingiberis,galangæ,piperis longi,piperis nigri , zedoariæ , granorum iuniperi, corticum aranciorum, corticum citriorum, maioranæ,rorismarini,mentæ,baccarũ lauri,pulegii,aristolochiæ rotundæ,stœchados, sigilli b.Mariæ,cardui benedicti,florum cheiri, florum primulæ veris , rosarũ rubearum, florum sambuci,spicæ nardi, ligni aloës,cubebarum,cardamomi, cinnamomi electi,calami aromatici,saluiæ,basilici,gentianæ,calamẽti,santalorum omnium, acori,pæoniæ, radicum & granorum,macis,nigellæ,cornu ceruini,rasuræ eboris,chamædryos, chamæpityos,melligetæ,mastiches,thuris albi, aloës hepatici , myrrhę, florum camomillæ , a-

nethi, artemisiæ, betonicæ, ana ℥ iij. florum
borraginis, florum buglossæ melissæ, semi-
num anisi, fœniculi, carui, ana ʒ ij. specierum
electuarij de gemmis, specierũ diarrhodon,
specierum triasantali, specierum aromatici
rosati, ana drachmæ dimidium, diamoschi
dulcis diambre, electuarii de gemmis, theria-
cæ, diacori dianthos, ana ℥ ſ. florum lychni-
dis, altilis, rubrorum florum calendulæ, radi-
cum bardanæ, radicum filicis, ana ℥ ſ. cheli-
donii maioris cum radiculis à terrestri im-
mundicia repurgatis, & resectis foliis marci-
dis, si quæ fuerint, ℥ j. rhabarbari electi ses-
quiũciam, olei de terebinthina ℔ j. Omnia
supradicta benè puluerizata vel conquassa-
ta, ponantur quælibet & singula suo tempo-
re (incipiendo à vere, continuandóq; per æ-
statem) in aqua vitæ optima quæ facta sit ex
vino Rhenano antiquissimo, generosissi-
mo, non marcido aut fæculento per alembi-
cum vitreum non æneum, fermentetúrq; in
ea toto singulorum præsertim florũ & her-
barum colligendorum tempore, obturando
quàm exquisitissimè vas siue bociam (quæ
vitrea sit aut saltem terrea Sigburgensis Sa-
mia nostra) operculo vitreo circumlutato.
Aqua autem vitæ in qua macerabuntur di-
ctæ species, sit ad pondus librarũ vigintisex,
plus minus. Si in tres diuersas bocias diuide-
res

res aquam, similiter species & res ad ratam diuide: quia securius destillabis in tribus vicibus, quàm in vna. Et pone bociam cum superimposito alembico in balneo Mariæ sub moderato igne. Primùm exibit elixir vitæ, & serua illud per se benè obturando vas vitreum, ne respiret. Deinde stillabit aqua grossior quæ solum ad viliores vsus valet. Fæces verò, quæ remanebunt in alembico, cucurbita vel vesica, æquiualent theriacæ, & seruiũt pauperibus ad plures infirmitates.

Elixir vitæ aliud, mirabiliter caput roborans, priori ferè simile, nisi quod minori sumptu & labore comparari potest: ℞. Caryophyllorum, nucis muscatæ, zingiberis, zedoariæ, galangæ, piperis longi & nigri, corticum citri, seminis iuniperi, foliorũ saluiæ, basilici, rorismarini, maioranæ, euphragiæ, fœniculi, betonicæ, baccarum lauri, pulegij, gentianæ, calamenti, rosarum rubearum, spicæ nardi, ligni aloës, cubebarũ, cinnamomi, cardamomi, calami aromatici, stœchadis, macis, thuris masculi, ana ʒ j. postea, ℞. Ficuũ siccarũ, passularum, dactylorũ sine ossibus, amygdalarũ dulcium, ana ʒ j. ß. mellis ℥ vj. sacchari albi ad pondus omniũ, terantur omnia simul benè, & ponantur in aqua vitæ trium coctorũ, & postea repone omnia in ampulla vitrea, & destillentur lentè vt in

 aliis

aliis elixir vitę.

Aqua laudatiſsima, Balſami vires in ſe cō tinens, ad multas ægritudines neceſſaria ex Fumanello. Aqua quæ Balſami facultates ęmulatur, lætitiam affert cerebrum confortat, tumores intrinſecus ſuppuratos, ſeu vomicas rumpit pota, oculorum ruborem & maculas delet, fiſtulam curat, & cancrū impoſita, potu morbum ſanat comitialem: membrorum reſolutionem, ſeu paralyſim in uncta curat, quæ ex frigida eſt cauſa, vino modico cōmixta cochlearis mēſura, ieiunéque ebibita, ſenectutē retardat, & ſanitatē cō ſeruat, lētigines à facie, putredines, omnésq; maculas linita delet guttámque roſaceā, vulgo nuncupatam, faciei morbum ex eryſipelatis genere: dentium tollit dolorem, & aurium ſpiritum flatuoſum impoſita, narium fœtorem & gingiuarum ſynanchen, omnémque gutturis rumpit abſceſſum: melancholicis confert, iſchiadicis, podagricíſque: aſcitē curat, colíque dolorē à cauſa frigida, & coronariæ ſuturæ lita, omnē tollit capitis dolorē, ex frigida cauſa euenientem: vermes interficit, ad ℥ ß. quātitatē ſumpta, quo momodo & veneno obſtat. Plura etiā promittit, quàm ſcripta ſint. Cuius confecturæ hic eſt modus. Maſtiches, caryophyllorum, nucis muſcatæ, cardamomi minoris, cubebarum,

piperis

peris longi, cinnamomi, galangæ, zingi-
ris, ligni aloës, cardamomi maioris, de ſin
alis, ℥ ß. ſpicæ nardi ʒ iij maceris ʒ j caphu
ʒ j. ß nucis Indicæ. ʒ ß. vini albi, ſubtilis,
ri quod ſufficit, inuicem commixta ſuaui
ſtillato igne.
Species pro vino Maluatico deſtillato lo-
auri potabilis, ℞ Vini maluatici electiſsi-
menſuras vi. ponatur in bocia & deſtille-
r ſuaui igne per cineres, ſeptem vel nouem
cibus: aquam vitæ ſic benè rectificatam
one in vitro cum ſequentibus: ℞. Sperma
ti, ambræ electæ, rhabarbari optimi ſing.
ii muſci fini & electiſsimi ʒ.i. vel plus: po-
e huiuſmodi res in ſacculũ vel pilã de pan-
o raro ſubtili & bene mundo. Huiuſmodi
acculus poſtea ponatur ad vinum ſupra re-
tificatum, & bene claudatur orificium vitri:
fficietur tale vinum aurei coloris. Poſſet &
innamomi interioris aliquid addi, & erit
nagis delectabile. Virtutes huius aquæ: ve-
ena curat & expellit. Ad præſeruandum,
ontra peſtem detur gutta vna mane, cum
nodica medulla panis, factis prius aliis pur-
gationibus, & phlebotomia. Infecto verò da
eſtam nucis muſcatæ plenam cum mica pa
nis albi, deglutiendo curat. Ego verò do cum
aliis medicinis bezoarticis, & miſceo cum
electuariis cordialibus ad dirigendã opera-

tionem. Et in hac destillatione inueni mul
bona iuuamenta, Incert.

De aquis metallicis, & forti.

AQua argenti sublimati ad cancrũ, ex
tirpans eum radicitus, & citò interfici
si superponatur, ita vt non longa curation
sit opus, nisi quatenus vlcus est: fiat autem
aqua hæc hoc modo, Liquefiat stannum &
dum incipit refrigerari & condensari, pro
iiciatur super ipsum de Mercurio tantum
quantum est ipsum stannum, incorporen
tur, vt fiat totum sicut pasta, & illa pasta su
per lapidem purum & leuigatum poni &
duci & optimè triturari debet, & postquam
ita factũ fuerit, addatur ei de Mercurio su
limato quantum est ipsa pasta, & iterum te
ratur & ponatur super lapidem, & tunc fie
sicut aqua, & hoc per alembicum debet de
stillari, & quæ inde extrahitur aqua, debe
colligi, & seruari ad vsum.

Contra omnem scabiem, pustulas, impe
tiginem, serpiginem, & morpheam, &c. li
quor destillatus, ex Theophrasto. ℞. Enulæ
campanæ ℥ j. axũgiæ ℔ ß. argenti viui ℥ ß
sulphuris ʒ ij. destilla per alẽbicum, & vnge

Aqua aluminosa ad omnia vulnera, cuius
dam viri nobilis secretum. ℞. Succi agrimo-
niæ, solani, plantaginis, ana ℔ ß. vini albi ℥
iiij

j.aluminis crudi ℥ iiij. masticis ʒ ij auripig
menti ℈ ß.albuminum ouorum numero vj.
agitentur fortiter & destillentur. Hac aqua
abluatur vulnus bis in die.

Aqua aluminosa nuncupata, cuius in oris
& aliarum corporis partium,omnibus vlceribus
corrosiuis,mira vbique locorum facta
est experiētia. Accipiuntur autem aluminis,
succi portulacæ, succi plantaginis expressi,
seu vuæ omphacinæ,& albuminis, seu candi
li ouorum, ana partes æquales , & more aquæ
cinnamomi destillant pharmacopolæ.

Aqua aluminosa alia ex libro Fulgoni. ℞.
Albuminum ouorum numero quindecim,
aluminis rochæ,succorum plantaginis, portulacę,
solani, aquę rosarum , succi agrestæ,
ana ℔ ij.misce omnia, & destilla in alembico:
perducit vlcera antiqua ad cicatricem.

Experimentum quo se vsum fuisse quidā
retulit chirurgus,ad carcinomata. Lateritio
namque lapidi ignito aquam infundebat aluminosam,&
refrigerato lapide ac pendente,
aquam destillatam colligebat, in eáque
linteolum madefactum vlceri imponebat,
mirúmque modū carcinoma post dies paucos
curatum fuisse retulit,Fuman.

Aqua prestantissima ad maculas oculorum.
℞. Mellis albi ℔ ij.antimonii,tutię prę-
paratę,sacchari candi,ana ʒ iij. aloës optimi
ʒ ß.

℥ ß.chelidonii,rutę,euphragiæ,anaM ß.destillentur in alembico.

Aqua tutiæ præparatæ. ℞. Aquæ euphragiæ,aquæ fœniculi,aquæ matrisyluæ,ana ℔ ß.aquæ rof.℔ ij.tutiæ præparatæ ℥ ij.aloes ℥ ß.cuperosæ albę ℥ ß.camphoræ ℥ j.misce & fiet aqua probatissima, ex Arnoldo, ad maculas oculorum.

Aqua Marchasitæ quę oculorum destruit suffusiones,& confirmatas emollit. Marchasitæ frusta ignita, in oleo communi antiquo pellucido extincta tritáque,destillato,& denuo cum fæce sua terito,destillatóque.

Aqua ad lepram,alióſque morbos. Aqua stillatitia ad leprā, omnémque corporis defœdationem,oculos mundans, iuuentutem conseruans,& ad alia quàm plura efficax, vt experimēto coniici potest, Limaturæ,seu ramentorum argenti,æris,ferri,plumbi, chalybis,cadmiæ,auri,æreæ,&argenteæ,styracis, de omnibus æquale pondus, macerētur die vna & nocte in vrina pueri non polluti: altera verò die in vino albo calido, & die tertia,in succo fœniculi,& quarta die, in lacte mulieris masculum lactantis, quem peperit, quinta die in vino rubeo, & sexta in septuplo sui,albuminum ouorum:qua destillata, ad vsum reponantur.

Aqua contra leprā.℞. Roris maialis mēsuras

...ras quinque, sulfuris ℔ j. crystalli ℔ ß. camphoræ ℥ j. misce & mitte stare, postea decoquantur leuiter, & rursus quiescant, tum destilla, adde margaritas. Purgat choleram adustam & melancholiam.

Calx non extincta, cum ouorum albuminibus excepta, supérque marmoreum deducta lapidem ita stillato, vt quod crassius est descendat, & per diem & noctem in loco seruato humido, & denuo destillato, ad faciem dealbandam.

Alia aqua dealbatiua. ℞. Calcem & incorpora super marmore cum aqua albuminis ouorum per alembicum destillatorum: & fac ita spissum, sicut salsam, deinde pone in urinali in loco humido per diem & noctem, postea destilletur aqua ex his per alembicum, cum suaui igne, & sine fumo, & quod destillatur pone in vase vitreo.

Aqua faciẽ dealbans. ℞ Albuminis oui, boracis petrosi salis, aluminis rochæ, sing ʒ j. quodlibet per se tritum, albumini ouorum commixtum, destillato, vtitórque.

Aquę fortis hodie magnus est apud Chymistas & Aurifabros vsus, sed & in medicina quoque, ad nonnullos morbos depellendos celebratur. Amatus Lusitanus fœliciter vsus est ea, in magno & maligno faucium vlcere. A principio suffusionis quidam ea cu-

rantur

rantur, adhibita oculis. Chirurgus quidam aliquãdo in dentem mulieris imposuit, quæ inde ferè insaniebat, donec opio adhibito à medico quodam, melius habuit. Ad vlcera, fistulas, cancros & porros, dum non fuerint inossata, & concaua, solummodo madefaciendo cum pluma vel panno lineo ex aqua cum qua separatur aurum ab argento. Antiqui vt aurum ab argento separarent, vtebantur atramenti sutorij stillatitio liquore, vt nunc quoq; in Asia faciunt illi, qui ab argento aurum separant. Nostri verò vt aquã fortiorẽ reddant, & vehementiorem, salẽ petræ adiiciunt. Bellonius de medic. cadauera seruantibus. In aquam fortem, si ferrũ aut alia aliqua materia proiiciatur, statim ebullit, & sursum fertur, & nisi expiraret, vasa dissilirent. Sin aurum in eam inieceris, non æquè intumescit, resoluit id in arenã, reliqua metalla omnia in liquorem. Argentum vbi in ea fuerit liquatum, immittantur laminæ cupreæ, & argentum his adhærebit, quod postea scopa separatur, ac tandem fusione vniuntur.

Aqua fortis, ℞. Vitrioli, salis petræ, fiat aqua per destillationem, in quam ponas vasa argentea deaurata, & eliquabitur luna, & sol manet integer, postea cola, & si Solem demulcere volueris, appone ad prædictam

uam salis * .postea verò quodlibet sicca & epara. Alia.

℞.Aquæ fortis,salis cõmunis & salis ammoniaci parum,destillẽtur simul:aut si aqua rtis prius fuerit destillata, iam dictæ spees destillentur,& vocatur aqua regis,& serat aurum. Aqua fortis verò communis, parat tantum argentum, aurum graduat illustrat.

Aqua causticatiua in fistulis sine dolore:& iã valet ad glandulas,scrofulas, & porros, ad omnes excrescentias in corpore humao,& aufert sine dolore.℞.Olei laterini optii,masticis electi,gummi Arabici, terebinhinæ,ana ℥ iij.pistentur pistanda:& omnia imul misceantur, & per alembicum destilentur:quam destillationem misce & incorpora, cum ℔ ß. cineris cerri:& iterum detilla per alembicum, & quod fluit, reserua n vase vitreo benè clauso.

Aqua mirabilis in fistulis, cum qua scribi possunt literæ aureæ in ferro. ℞. Cornu arietis abrasum exterius,& incidatur subtiliter,& ponatur ad destillandum in alembico vitreo subtiliter,tunc ista aqua quæ exit operatur in ferro calido ipsum deaurãdo,& mirabiliter valet in fistulis.Bertapalia.

Aqua corrodens loco cauterii, adeo vt etiam corrodat ferrum,℞. Salis nitri ℥ ii.vitrio

trioli Romani ℔ j. cinnabaris, aliàs vcifur
iiii. quælibet per ſe terantur, deinde ſimu
miſceantur, & per alembicum deſtillentu
& hanc aquam collige, Idem.

Ruptorium, quo omnem contingit inc
dere tumorem, abſceſſúmve abſque ferr
Habet autem vitrioli Romani rubefacti
vj. ſalis, nitri, vtriuſque ℥ ij. gallarum,
lis ammoniaci, ſingulorum ℥ viij. vitrio
non rubefacti ℥ ij. omnia deſtillentur alem
bico, & in vaſe ſeruentur vitreo. Vſus qui
dem eſt, vt oliuæ ſarmento, lignóve acu
to in hac madente aqua, tumor incidatur
qua pariter & porri tolluntur, Fumanel
lus.

Aqua ad vlcera cacoëthica & quomodo
cunque maligna & fiſtulas, Religioſi cuiuſ
dam apoſtatæ medicamentum, de quo alib
ſcripſimus, mihi à pluribus iam annis rela
tum, & experientia comprobatum, omnem
detergens putredinem, & ad ſanitatem re-
ducens, quod habet chalcitidis, ſeu vitrioli
Romani ℔ j. ſalis nitri tantundem, aquæ
quod ſufficit, coquantur ſimul cum modico
argenti viui. Accipito autẽ aquæ huius cla-
rificatæ ℔ ij. argenti viui ℔ j. & omnia com
mixta alembico deſtillato, & peracta deſtil-
latione, vitream bociam frangito, & quod
intus eſt veluti fæx conterito, & denuo cum

præ

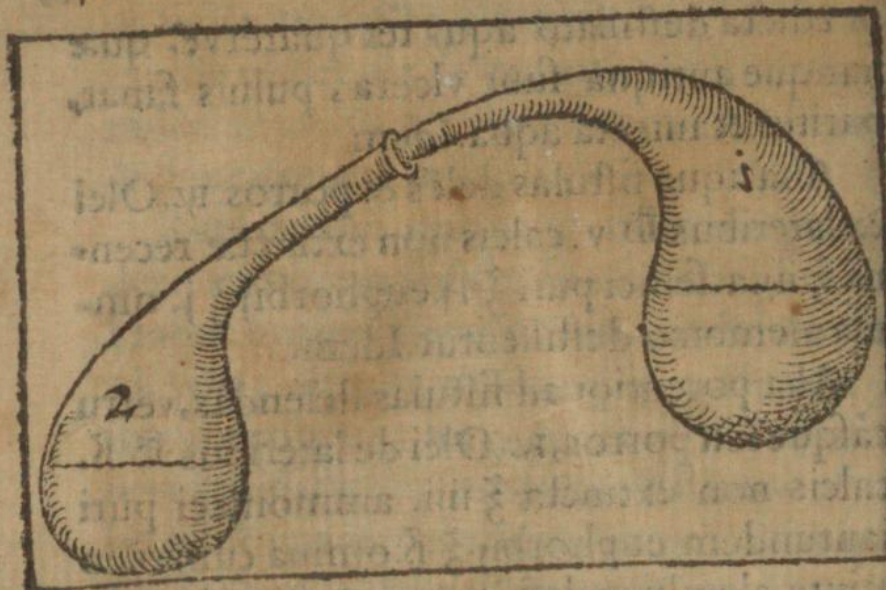
prædicta deſtillato aqua ter quatérve. quæ nanque antiqua ſunt vlcera, puluis ſanat, pariter & iniecta aqua. Idem.

Alia aqua fiſtulas delẽs & porros. ℞. Olei ex lateribus ℔ v. calcis non extinctæ recentis ℥ iij. arſenici puri ℥ ij. euphorbij ℥ j. omnia alembico deſtillentur. Idem.

Alia potentior ad fiſtulas delendas, verrucáſque ſeu porros, ℞. Olei de lateribus ℔ ß. calcis non extinctæ ℥ iiii. ammoniaci puri tantundem, euphorbij ℥ ß. omnia cum oleo mixta, alembico deſtillentur & ſtillatitius liquor ad vſum ſeruetur. Idem.

℞ Tartari albi, ſalis nitri, ana pulueriſentur ſubtiliter ſuper lapidem purificatum, poſtea fiat fouea in medio pulueris, & impone carbonem ardentem, & oleum quod inde fluit ſerua, & loca morpheatica cũ eo inungas, & ſanabuntur.

Aqua fortis (à Gallo empirico) ℞. Salis nitri, vitrioli, ana ℔ ij. aluminis vſti ℥ viii. omnia ſubtiliſsimè terantur, poſtea ponantur in cucurbitam vitream benè lutatam, hoc modo, da ſibi ignem, per horas decem ſemper augendo.

Aqua fortis, ℞.Auripigmenti,floris æris, ana ℥ ij.vitrioli Romani ℔ j. ß.salis nitri ℔ ij.aluminis ℔ iij. omnia pulueriſentur, & fiat ſecundum artem deſtillatio.

Aqua fortis ad fiſtulam antiquam, & profundatam etiam in oſſe,mirabilis, ex lib.manuſcripto vetuſtiſsimo.℞.Salis ammoniaci, vitrioli auripigmenti rubei & citrini, viridis æris,ana ℥ ij.vel plus,vel minus,pro tua voluntate, ponantur in alembico vitreo benè lutato, & fiat lentus ignis, augendo donec alembicum fiat rubrum, deſtillatum ſeruetur in vaſe vitreo benè obturato, quia aliter exhalaret. Tantę enim virtutis eſt aqua iſta, quòd oſſa penetrat,& ideò in cõcauo fiſtulę ponatur vna gutta modica: ſtatim cauterizat,ſicut ignis.Poſtea remoueatur arſura cũ

alb

albumine oui, aut butyro, tunc adhibeatur cautela in generatione carnis.

Alia, ℞. Salis petræ, vitrioli Romani, ana ℔ ij. aluminis calcinati ℔ ß. puluerisentur hæc omnia, & ponantur in cucurbita & destillentur. Dealbat hæc aqua dentes nigros, si cum penna anserum guttulam tantùm apposueris dentibus, quos pura aqua fontana postea laua & ablue.

Species aquæ fortis ad vermes (verrucas) & tubercula ℞. Salis ammoniaci, vitrioli Romani, æruginis, ana ℥ ij. aluminis saccharini, calcis viuæ, ana ℥ ß. mixta destillentur.

Alia aqua mirabilis in fistulis, & dissoluens margaritas, & aurum in foliis. ℞. Salis ammoniaci ℔ ß salis nitri ℥ iij. tartari ℥ ij. salis cõmunis ℥ ß. omnia puluerizẽtur & destillentur per alembicũ, in vase vitreo seruetur.

Aqua quæ tingit equos, canes, pannos vel pennas in viridi colore. ℞. Cuperosæ ℔ j. & cinerilij ℔ ß. subtiliter puluerizati, & per alembicum destillato, & quod fluit reserua in ampulla vitri benè clausa.

Ad tollendum cancrum, secretum magistri Francisci: ℞. Destillationem per alembicum argenti viui, argenti sublimati, vitrioli Romani, & vtere.

Aqua fortis conueniens moro, Bertapal. cap. 16. de apostematibus, ℞. Vitrioli

Romani, aluminis rochæ, salis ammoniaci, salis gemmæ. iiij. iij. ij. & j. hæc sunt pondera secundum ordinem, & fiat destillatio ad alembicum vitreum aptatum cum luto sapientię, & cum stercore bouis, & paleis mixtis, sicut faciunt dominæ, quando imboccãt canistros Ista aqua mirabilis est, & tangendo morum, destruit ipsum & omnem aliam carnem additam, & ista vocatur aqua fortis, & aurifices vel fabri diuidunt aurum ab argento cum hac aqua.

Aqua fortis valẽs in fistulis, & est multæ virtutis & potentiæ in vlceribus. ℞. Salis nitri, vitrioli Romani, aluminis rochæ, ana ℔ j. quęlibet per se terantur subtiliter, & simul incorpora, & pone in alembico, fac lentum ignem, & accipe primã aquam per se, donec rubescat alembicum, tũc remoue aquam illam, & collige aliam per se, quia prima nihil valet: & auge ignẽ donec incipiat rubescere, & tunc reduc cineres qui sunt in vase vsque ad collum, & fac ignem fortem, donec rubescat alembicũ, & cessabit fumus ille rubeus qui apparebit in vase vitreo, & sigilla bene cum cera, & serua supradictã aquam. Infrigidato furno, in fundo vasis inuenies massam rubeam, quam serua. Aqua dicta, est fortio aqua mundi, & habet mirabiles operationes in se. Nam hæc aqua soluit, corrodit

carnem

carnem, & redigit omnia mundi in pulue-
rem & aquam: ſicut lapides & metalla. Si
calefiat, emittit fumum rubicundiſsimum &
fortem. Hæc aqua ſi tangit per ſe carnē vel
veſtem, tingit eam colore croceo, qui nun-
quam deleri poteſt: in carne durat color plu
ribus diebus, ſi laueris maculam cum lixi-
uio, fit valde rubeus color. Item ſi poſueris
paululū bonæ lunæ, hoc eſt argenti, in aqua
iſta, tingit colore nigro, qui deleri nō poteſt.
Item ſi poſueris aliquid Mercurij, hoc eſt, ar
genti viui, ita quod liquefiat, fit fortior igne.
Nam ſi tangit carnē, cauterizat ad modum
ferri igniti, & non ſentitur: & eſt optima ad
faciendum cauteria: mortificat omnes fiſtu-
las, & cancros & carbunculos, humores pra-
uos & venenoſos. Item ſi apponatur ferrum
in dicta aqua, ſtatim calefit, & bullit abſque
igne, & facit de ferro aquam rubeam, per in-
tromiſsionem ferri. Et ſi extraxeris aquam
per Alembicum, remanebit ferrū in fundo
vaſis, & erit puluis rubicundiſsimus, qui di-
citur, crocus Martis. Itē ſi in prædicta aqua
poſueris Venerē, bullit, & fit de ea, aqua vi-
ridis. Et ſi extraxeris aquam per Alembicū,
remanebit Venus in fundo vaſis puluis ni-
gerrimus, qui eſt calx veneris. Nota quod ſi
poſueris in dicta aqua ſaturnū, facit aquam
claram, & ſi extraxeris, remanebit ſal albus,

& amarus. Item si posueris in ea Iouem, faciet de eo pastam sicut butyrum: & si desiccaueris fiet puluis albus. Item si posueris in ea Mercurium, faciet de eo aquam claram: & si dimiseris residere aquam Mercurij, cadet ad fundum ad formã glaciei: & si desiccaueris remanebit sal albus, sicut cera fortissimus. Et si volueris recuperare argentum tuum quando est in aqua, pone in illa aqua Mercurium crudum, & statim bona luna intrabit in Mercurio, tunc vacua aquam, & accipe mixtionem & pone in pelle capreoli & comprime optimè, exibit Mercurius; quod verò remanebit in corio, pone in cubiculo ad fundendum: & inuenies bonam lunam. Item si posueris in ea solem, fit aqua crocea, & si siccaueris, fit sal aureus amarus vt terra, valet in desiccando fistulas. Item si dissolueris in dicta aqua partem vnã de bona luna, & tantum de Mercurio, & tantum de argento sublimato albo, & quartam partem vnius istorum de tutia Alexandrina, & extraxeris aquam per alembicum, remanebũt omnia ista in fundo vasis ad formam lapidis: de quo lapide pone partem vnam supra quatuor partes æris & fiet albũ, sicut argentum de xxij. solidis pro vncia, cum quo si posueris de bono argẽto, pulchra possunt fieri ornamenta. Item si posueris vel feceris

fieri

ſieri vaſa parua, vel annulos, vel alia facta de auro & medietate argenti, & ſi poſtea acceperis panem rubeum, qui remanſit in fundo vaſis aquæ ſupradictæ, & pulueriзabis, facies mirabilia.

Aqua alia ad fiſtulas, porros, verrucas, & callos tollendos. ℞. Cuperoſæ, id eſt, ſalis nitri, vitrioli Romani, calcis viuæ recentis, ana partes æquales, terantur & deſtilla per alembicum. Prima aqua exiens eſt alba, valet ad lentigines, & non ad porros: altera rubea, quæ valet ad porros & verrucas, & ad omnia quæ ſuprà dixi.

Aut. ℞. Calcis viuæ recentis ℥ iij. arſenici ℥ iij. euphorbij ℥ j. & tere & cum olei laterini ℔ ß. miſce & deſtilla, ſerua ad porros & verrucas.

Alia. ℞. Salis nitri ℥ ij. vitrioli Romani ℔ j. cinnabaris ℥ iiij. tere, deſtilla per alembicum, & ſerua pro deauratione Martis.

Alia. ℞. Salis nitri, vitrioli Romani, ſalis ammoniaci, viridis æris, auripigmenti, calcis viuæ recentis, aluminis, ſalis alkali, tere, deſtilla, & ex eo madefac Martem, vel tenendo in madefactione, & corrodetur.

Aqua diſſoluens ſolem. ℞. Salis petræ, vitrioli, gypſi, aluminis iameni, ana quart. xij. cinnabaris ℥ ij. aquæ ſalis * ℥ iij. pone in alembico, & exibit aqua prima dulcis, ſecũ-

da & vltima eſt rubicunda & bona.

Vt aurum ab metallo ſoluatur, ℞. Olei tartari partes ij. ſulfuris partem j. & deſtilla, vnge metallum vel ferrum, poſtea igneatur, & proiiciatur in aqua frigida, & aurum forma arenularum cadet in fundum.

Aqua fortis ſeparans ſolem à luna. ℞. Salis * partem vnam, vitrioli partem j. ſalis nitri partem mediam, viridis Græci partẽ quartam vnius partis, hoc imbibe aceto fortiſsimo in modum paſtæ, & exicca, poſtea ſublima aquam.

Alia operatio melior, quæ ſeparat lunam ad vnam partem & ſolem ad aliam, ad modum maſſæ. ℞. Tegularum ℥ j. ſalis communis vſti ℥ ß. æris vſti, viridis æris, ana ℥ ß. pulueriſentur ſimul, poſtea pone materiã quam vis ſeparare in iſtum puluerem in teſta, & tege eam cum alia, & cum diſſoluitur, ſeparatur vnum ab alio.

Aqua & oleum è ſale ammoniaco. ℞. Sex vel decem oua decoctione indurata, aperiantur parte acuminata, & vitellum extrahe, vacuum verò ſpacium oui repleas ſale ammoniaco pulueriſato. Ponantur in vas arena repletum, cui modicum aquæ ſit affuſum, & mane in cortice aquam reperies, quam ſerua, poſtridie rurſus eodem modo aquam euacua, vſq; totum ſit reſolutum. Sin oleum

eius

us habere volueris, aquam per alembicum para, & remanebit oleum, quod serua. Vsus us præcipuus ad fixandum, & alia multa lchymica opera. Marcell.

Aqua mollificans omnia metalla, vitrum, halybem, electrũ. ℞. Salem ammoniacum, t salem nitri cum tartaro, ana bulliant (an liquore aliquo?) cum paruo igne, & mollificat omne metallum intus proiectum.

Sal nitri & tartarum æqualiter sumpta, molliunt metalla secundum aliquos.

Aqua fortis, ℞. Salis nitri, salis, * ana, fac quam ad solem. Si solem & lunam in aqua eparare volueris. ℞. Salis nitri ℔ j. aluminis sti & exiccati ℔ ij. destilla per alembicum, & in aquam pone laminas tenues foliatas su per prunas, tunc bulliet, & cum bullire desinit, depone, & aquam infrigidatam moue & turbescet, tunc subtiliter effunde aquam in aliud vitrum, & videbis aurum nigrum in fundo residere: tunc ℞. Aquam modicam fontis, affundẽdo Soli, & laua, & aquam funde tum ad priorem aquam, tunc Solem in te gulam super prunas pone, & siccato: postea ℞. Modicum salis nitri, & solẽ cum ipso demulce (*schmeltz*) & funde tunc in formam. Cum autẽ lunã habere volueris, ℞. Aquam effusam, & destilla per alembicum, & manebit luna in vitro, quam tunc effunde, sicut de

auro dictum est: tunc abluta prima aqua, po-
set fæcibus apponi, si plus de luna in puluer
nigro foret, quod tunc etiam dissoluetur, &
postea effunde iterum, & affunde aquam for-
tis, & laua vt prius. Lunam autem vltimò fi-
catam poteris ponere in crucibulum, cum
medio suo nitri obstruendo, & superius mit-
tendo paruum foramen, sufflando ignem &
habetur depurata.

Aqua Philosophorum, è scheda, lingua
Gallica manuscripta. ℞. Vitrioli Romani
℔. j. salis nitri ℔ ß. cinnabaris ℥ iij.
pistentur subtilissimè, misceantur destillen-
túrque in alembico, qui ponendus in olla è
terra facta. Postea sumatur cinis cribellatus,
& vas terreum impleatur, vsque quo mate-
riam in alembico contentam, penitus com-
prehendat. Excitetur deinde ignis lucidus &
lentus subtus, & posteaquam cœperit destil-
lare, colligatur aqua. Prima aqua destillans,
tum perfecta dicetur, cùm collum alembici
parte superiore flauum comparuerit, atque
tum secunda à priore erit separanda, & sin-
gulæ seorsim seruandæ. Virtutes huius aquæ
multæ sunt. Deaurantur hac aqua calices,
galeæ armorum, gladij, cultri, & similes res:
scribendo literas, pingendo folia aut alia or-
namenta hoc modo procedendo: Primò ver-
nice obducatur res deauranda, quæ postea
iuxta

ixta ignem exiccetur. Deinde cũ ſtylo acu-
ligneo è duro ligno; pingatur aut ſcriba-
ir quodcunque placuerit. Demũ aqua prę-
icta madefiat locus depictus aut ſcriptus,
ique aliquandiu relinquatur, poſtea igni
nto admoueatur: paulò poſt valido: vbi be-
è incaluerit, detergatur panno lineo aſpero,
mundetur à vernice. Si aurichalcũ dealba-
voluer is, bulliat in aqua hac, & argenteum
idebitur. Si in aliquo vis curare porros, len-
igines, aut carnem ſuperexcreſcentem au-
erre, in quocunque loco fuerit, aperiatur lo-
us acu, & modicum aquæ immitte, & ſubi-
ò tolletur. Sin fiſtulas, apoſtemata, cum ten-
a aqua imponatur, diſſecabit fiſtulas, radi-
céſque earum aufert biduo, malam carnem
auferendo, reſtituẽdo bonam. Sin apoſtema
ſine ferro aperiendum, ſumatur cera alba &
fiat ex ea emplaſtrum in medio perforatum,
& loco affecto imponatur, foramini poſtea
aquæ prædictę modicum indatur, & aperie-
tur. Mollificat corallia: ſumenda autem vna
harum aquarum, vel ambæ ſimul, cui coral-
lia imponãtur, & poſt eius mollificationem
elaborabis, aut formabis ad libitum, ac tan-
dem redibit ad ſuam naturam. Pota ab ani-
mali, interficit. Vinum, cui admiſcetur, cor-
rumpitur, vbi reparare voles, adde roriſma-
rinum. Sed alias quoque habet non manife-
ſtan

ſtandas facultates, propter impoſtorũ & circulatorum nequitiam, qui eiuſmodi aqua in hominis perniciem abuti poſſent.

Aqua regalis dicta, ad multa vtiliſsima. ℞. Sulphuris flaui, aluminis rochæ, ſalis gẽmæ, ana ℔ ij. borraginis, maſticis, ana ℥ ij. contundantur in mortario, & commiſce in bocia cum capitello & recipiente, deſtilla ſecundum artem, in fine fortiſsimo igne omnem humiditatem extrahendo: quę deſtillat aqua, alba eſt & turbida, quę coletur per pannum ſubtilem & in ampulla vitrea ſeruetur, adiungendo muſci ſoluti carat. j. aquæ roſaceæ ℥ ß. & vbi aliquãtulum quieuerit aqua, fiet clara & odoratiſsima. Dolorem aufert vulnerũ, ſi vulnus ea madefiat. Ad dolorem dentium, & gingiuarum corruptionem, & omnes morbos oris internos valet, tenendo huius parum in ore aliquãdiu, ac poſtea expuendo, quia mirabiliter ſanat. Dentes dealbat, cũ lineo panno eadẽ madefacto & affricato Febrium paroxyſmos tollit dando ℈ ß. cum brodio per os, mirabiliter certè iuuat.

Aqua pretioſa ad oculos ex vitriolo. ℞. Vitriolum, & in cucurbita per deſtillationem aquam eius extrahe, in arena. Vitriolo calcinari nihil opus eſt, nec debet. Aliter.

℞. Ouum recens & decoque ad indurationem, detrahe ei corticem, & in partes duas

uas per medium ſcinde. Ablato verò vi-
llo, ſubſtitue vitriolum album magnitudi-
e piſi, & vertetur in aquam, exprime per
annum in vitrum, & ſerua ad oculos. eſt
nim valde bona.

Aqua mirabilis, infallibiliter oculorum
naculas delens, & oculos clarificans, ſuper
omnia iuuentutem cõſeruat, & omnem ma-
culam faciei delet: ſed & guttæ roſaceæ, &
lepræ non veræ valet. ℞. Limaturam argen-
ti, ſtanni, æris, chalybis, plumbi, auri, cachy-
miæ argenti & auri ſecundum diuitias &
paupertatem, ana ponantur per diem & no-
ctem in vrina pueri virginis calida. Secundo
die in vino albo calido. Tertio die in ſucco
fœniculi, verbenæ & chelidoniæ. Quarto in
albumine ouorum. Quinto in lacte mulie-
ris puerum lactantis. Sexto in vino rubeo.
Septimo in ſeptem albuminibus ouorum, &
hoc totum ponatur in vaſe in quo deſtilla-
tur aqua roſ. ad lentum ignem, & quantum
deſtillauerit, reſerua in vaſe aureo, argenteo
vel vitreo benè obturato, ne reſpirare poſsit.
Ex ipſa aqua oculis immitte ij. vel iij. gut-
tas mane & ſero, lauando prius oculos, &c.
Arnold. de Villa noua.

Aqua metallorum experta, ad omnem
lepram, ſcabiem, fiſtulam, morpheam, ſerpi-
ginem, impetiginẽ & cancrum, & conforta-
tionem

tionem omnium membrorum corporis: & omnem morbum contagiosum paliat, & interficit omnem morbum solutionis continuæ. ℞. Limaturæ ferri, chalybis, auri, argenti, æris, stanni, plumbi, ana myrrhæ, aloës ana quantum de omnibus, terantur omnia simul & misce, & ponantur omnia in olla vitreata vel alchymica, quæ vas destillationis supra se habeat, & supra ignem fornacis apponatur, & aquam quæ per alembicum destillat in vase vitreo collige, & vsui reserua: quoniam est mirabilis ad omnia supradicta. Ex eodem.

Aqua benedicta destillata contra podagram. ℞. Vitrioli Romani ℔ ij. mellis destillati ℔ iiij. destilla sicut scis, postea adde tertiam partem aquæ vitæ rectificatæ, fiat mixtura, & vsui serua, & cum penna columbina alba fiat inunctio, vt scis.

Aqua probata ad limositatem, & fœdum colorem dentium, ex Guidone. ℞. Salis ammoniaci, salis gemmei, ana ℔ ß. aluminis zuccharini quar. j. puluerisentur, & ponantur in alumbico vitreo, & fiat aqua de qua dentes cum petia de scarlato fricentur.

Aqua flauos reddẽs capillos. Cineris cerri ℔ j. aquæ fontis ℔ vj. diu concoctis, addantur vitrioli Romani ℥ ij. & diebus tribus sub dio expositis vtitor.

Alia

Alia. Salis, gemmæ, squammæ, seu batitu-
æris, alcannæ, partes æquas, omnia trita
embico destillato.
Alia. Salis gemmæ ℔ j. vitrioli Roma-
℔ ß. salis nitri ℥ iiij. radicum chelido-
j viridium, ad omnium pondus, ex contu-
, & tritis, alembico aquam eximito, quæ
imò exit, abiicito, quæ secundò, capillos
lorat prius lotos & feruenti sole siccatos.
Puluis per sublimationem factus fortissi-
us ad corrodendum & mortificandum car
em mortuam, Lanfranc. in Antidotario.
. Limaturæ ferri, vitrioli, aluminis iame-
, antimonij, ana ℥ ij. salis ammoniaci,
rsenici citrini, sulfuris viui, floris æris, ana ℥
& ß. calcis viuæ ℔ ß. hæc omnia te-
antur, & addatur ℥ j. argenti viui cum sa-
ua extincti, temperetur cum aceto, vel aqua
naris, vel lixiuio forti, quod erit melius, si
rit de cineribus fabarum, & fiant inde tro-
hisci & siccentur, siccati ponantur in alu-
lel, & sublimentur. Modus autem sublima-
ionis est talis. Habeatur vas vitreum gros-
ūm, quod ab igne findi non poßit, vel sit
erreum interius vitreatum, & habeat oper-
culum ita artificialiter ei coniunctum, quòd
vna pars operculi intret vas, quod erit infe-
rius, & arctè sibi coniungat, ne poßit inde
aliquid exhalare, & cum hoc lutetur, luto sa-
pient

pientiæ vel gypſo. Puluis ſublimandus pona-
tur in fundo vaſis, & operiatur operculo, &
orificia fortiter obturētur, & ponatur in fur-
nello, in quo fiat ignis lentus vel leuis per di-
midium diem, poſtea vas auferatur ab igne,
& dimitte infrigidari: quo infrigidato, diſco-
operiatur, & quod remāſit in fundo inferius
abiiciatur. Quod verò operculo adhæret, re-
moueatur & ſeruetur in fruſtis. Cum verò
opus fuerit, operare cum eo cum cautela,
quoniam comburit vt ignis, & putrefacit &
corrumpit locum cui apponitur.

De mercurio præcipitato, pauca quædam, aquæ forti ſubnectenda.

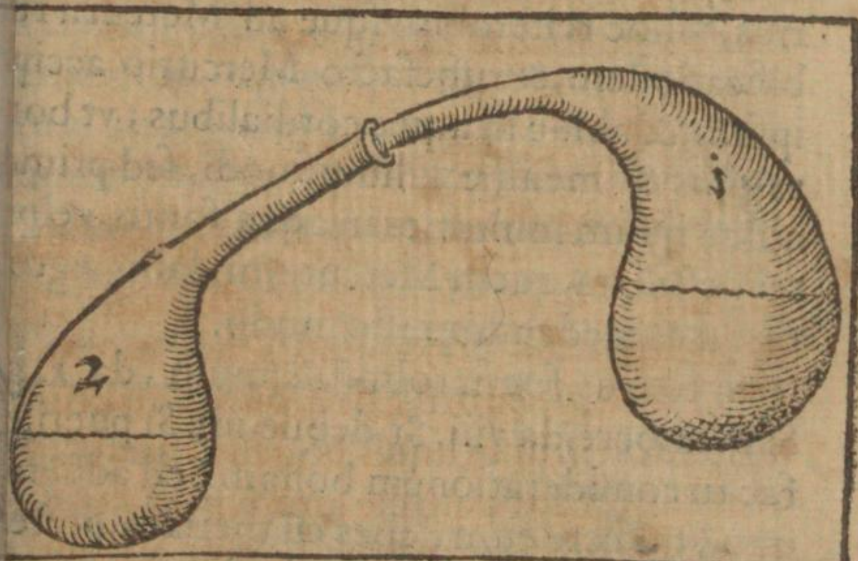
MErcurius præcipitatus hoc modo fit.
℞. Aquæ fortis ℔ j. Mercurij crudi ℥
iiij. diſſoluatur in aqua, poſtea in arena eua-
poret aqua, aut deſtillatione ſepara fortiter
vt rubeſcat & exiccetur, teratur deinde in
porphyrio, & affunde ei aquam vitæ deſtil-
latam quinquies vel ſepties, accende etiam
& ſine vt conſumatur. Poſtea rectificetur a-
qua roſacea optimè permiſcendo, ac tandem
per filtrum aquam roſaceam ſepara & relin-
que vt exiccetur. Tū rurſus de aqua vitæ vt
prius affunde, & accende vt exiccetur, idque

tert-

[te]rtia vice repetatur, & habebis quod voles. [Qu]antum autem de aqua vitæ eſt affundendum, quantum ad cooperiendum ſolum ſa[ti]s ſit, non vt multum excedat.

Mercurius precipitatus à Gallo empirico.

℞. Argenti viui ℔ j. aquæ fortis ℔ quinde[ci]m, omnia ſimul ponantur in cucurbitam [v]itream benè lutatam, & deſtilla more aquę [f]ortis, vt ſupra dictum eſt, ſemper augendo [i]gnem.

De mercurio præcipitato, qui eſt remedium contra omnes infirmitates, cauſatas ex humorum putredine.

RECIPE partes ęquales vitrioli Romani, & ſalis nitri, & ex eis fac aquã cum ca-

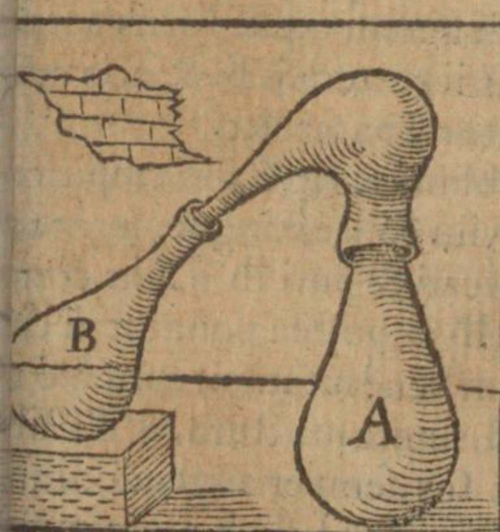
pello & recipiente, in quo recipiente pone sextam partẽ ponderis de Mercurio crudo, hoc eſt, Si vitrioli & ſalis nitri ſint tres libræ, pone vj.℥ Mercurii, poſtea permitte vt aqua cum ſuis ſpiritibus deſcendat in recipiẽtem. Poſtea omnia quæ ſunt in recipiẽte, euacua in bociam mundam & lutatam: ſub qua pone capellum cum recipiente, & iterum fac deſtillare, & cum aqua erit in recipiente, iterum pone in bocia in qua remanſit Mercurius, & hoc reiterabis vſque ad Mercurii rubificationem, & rubefacto Mercurio, accipe ipſum, & ablue in aquis cordialibus, vt boraginis & meliſſæ & huiuſmodi, ſed primò ablue ipſum multoties in aqua fontis, vel putei deſtillata, quem Mercurium dabis ægrotis ad comedendum iſto modo.

Si corpus fuerit robuſtiſsimum, da x. ğ. Si mediocre, da viij. Si debile, iiij. Si puerile, fac tu conſiderationem bonam. Sed aduerte quod miſcere eum debes cũ theriaca, poſtea dabis infirmo venenato, & hydropico, & peſtilenti, vel alia infirmitate detento. Et plus ſi ſanus annuatim, vel triennio, vt opus fuerit, hoc præcipitato vtetur, cum prudenti humorum digeſtione, hoc eſt præparatione purgationis, non infirmabitur.

Nota quod loco Mercurii potes vti amalgama, facto ex ſex partibus arg. viui, & e

na parte auri, & sic facies maiora mirabi-
a. Et aduerte quod potes curare vulnera cũ
imo vel secundo præcipitato, quo vtere
: Pone de ipso circa vulnera & intus. Lau-
i qui fecit totum, quia hoc est magnũ secre
m. Et scias quod in quatuor destillationib.
oc facies, quo facto, pone in bocia munda
igne, vt spiritus quantum potest recedant,
einde fac vt supra.

Modus conficiendi pulueris rubei, id est,
æcipitati, siue argenti viui calcinati, ex
iariano. ℞. Aquæ, qua argentarii separant
rum ab argento ℥ vj. argenti viui ℥ iiij. mi
eantur simul in alembico vitreo, quod be-
illutabis. Habet enim alembicũ bociam,
æ illutanda est, (in qua ponuntur elambi-
nda) & capellum & recipientem, cuius for
ma talis est. Sed A. id est, bocia est illutãda. Pũctus dicitur capellum. B. recipiẽs. Sic ordinato alẽbicũ. In fornace, A. vndiq; argilla præmunitũ ponito & destilla igne

(qui

qui paulatim augeatur) temperato, done
tota defluxerit aqua: inde frãgas phialã, &
Aqua verò, quæ ſeparat aurum ab argent
fit hoc modo. ℞. Salis nitri, aluminis rocha
ana ℔ ij. miſceantur in mortario molend
cum piſtillo tam diu donec benè miſceãtu
Quo facto, puluis groſſo modo factus, po
natur in bocia, quæ illius pulueris capax ſi
& illutata. Verumetiam orificia omnia illu
bis, ne aqua exhalet, ſicque deſtillãdo aqu
extrahes, qua rectè vti poteris. Signum au
tem ſuæ bonitatis eſt, quod quando de ip
parum in terrã ceciderit, ſtatim ipſam ebu
lire videas. Sic habes modum pulueris & a
quæ conficiendæ, quæ eſt tantæ virtuti
quantum nemo exiſtimabit Hic puluis, in
tra corpus ſumendus, præparatur etiam
Matthiolo: ſumit autem aquæ fortis parte
quatuor, Mercurii partem j. ß. & non cu
capello, ſed in retorta parat. &c.

Mercurius ſublimatus à Gallo empirico
Recipe argenti viui ℔ j. extingue in acet
forti, vitrioli exiccati & puri ℔ ij. ſalis com
munis albiſsimi ℔ iij. poſtea ponatur in cu
curbitam vitream benè lutatam, cum ſuo r
cipiente, vt ſuprà, lutata iunctura, & da ſi
ignem per horas ſex, ſemper augendo: fran
ge poſtea cucurbitam, & habebis optimu
ſublimatum.

Argen

Argentum viuum è plumbo ita extrahi-
r ab eodem. ℞. Plumbi minutiſsimè inciſi
x. ſalis nitri, tartari calcinati, ana ℥ xij. ſi-
ul ponantur in vas terreum deuitreatum,
ſtea diſſoluantur in aqua vitæ, collocen-
r in calidiore loco totius hypocauſti, per
atuor vel ſex dies, & habebis ℔ vij. argen
viui.

Mercurius crudus, in aquam fortem inii-
tur, ſic totum illud redigitur ad formã olei
rè, hoc curantur polypi, caro putrida, &c.
uòd ſi autem malum interius in ore fue-
t, præſtat vnguentum Aegyptiacum.

Præcipitati cum auro, hic vtendi modus
ſt, & hęc doſis, ex literis ad Geſ. Dedi aliquo
es huius pulueris grana hordei quatuor,
um conſerua roſacea, hora quarta veſperti
a, ita vt nihil aſſumeretur in craſtinum vſ-
ue de cibo. Vſus huius in affectu durante
iẽnium, triennium aut amplius, fœliciter ſe
nonſtrat. Quibus autem affectibus confer-
e videatur, hoc meum eſt iudicium, quod
πολύχρηστον ſit.

DE OLEIS.

De oleis quædam in genere.

NON minus humana natura ad ſui conſeruationẽ oleis indiget, quã aquis. Quũ etenim eorum quæ poſsidemus, quędam ſanis tantùm ad conſeruandam nimirum corporis valetudinẽ maximè conducant, vt ea quibus alimur, veſtimur, calceamur, & in quibus habitamus, quædam verò ægrotantibus: alia verò ſint eiuſmodi, quæ vtriſque ex vſu ſint, benè videlicet valentibus & ægrotantibus: oleum ipſum, Galeno etiã teſte, eſt eiuſmodi, quod tum ſanis, tum ægris ex æquo, & intra corpus exhibendo, & forinſecus adhibendo, vtile

vtile eſt. Nam inter ea medicamenta quæ externis partibus admouētur, non infimum locum tenent olea, tum ſimplicia, tum compoſita. Et horum quidem vſus eſt frequentiſsimus, ita vt illis ſolis vtamur aliquando, ſæpius autem ad vnguentorum, ceratorum, emplaſtrorum etiam confectionem vſurpemus. Sunt autem olea & vnguenta, non tantùm conſiſtentia, ſed etiam viribus tam propinqua, vt ſæpe olea vocentur vnguenta à Dioſcoride, quale eſt vnguentum nardinum, maſtichinum, & conſimilia, quæ olea potius quàm vnguenta dixeris. Cæterum oleorum multiplicia ſunt genera. Oleũ enim ſimpliciter & propriiſsimè Galeno dicitur, quod ex maturis oliuis eſt expreſſum, omnis ferè excedentis qualitatis expers. Ob id non ſolum ad multorum medicamentorũ compoſitionē vtiliſsimum, quod eorum quibus permiſcetur facultates facilè ſuſcipiat, ſed etiam per ſe ac ſolum intra corpus, ad quorundã morborum curationem exhibeatur. Nonnũquam ex immaturis oliuis exprimitur, quod Omphacinum appellant, & ὀμοτριβὲς, refrigerandi & aſtringēdi facultate præditum, quod iam aliorum medicamētorum materia, vt dulce, eſſe non poteſt. Hæc duo olea, propriè & verè ſunt olea nuncupata. Reliqua verò, de quibus hoc libro inſtituimus

mus ſermonem (oleum enim hic nobis dicitur, quicunque ſuccus oleaginus & pinguis) per quandam ſimilitudinem olea dicuntur: quales ſunt ſucci oleaginoſi & fluxiles, expreſsi, deſtillati, aut quocũque alio modo facti ex fructibus, ſeminibus tritis, vt amygdalis, nucibus auellanis, nuce Indica, balano myrepſica, ſemine ſinapi, lini, ricini, & ſimilibus.

Fiunt autem huiuſmodi olea multis modis: quędam enim expreſsione, alia verò impreſsione, vt vocat Meſue, quando nimirum ſimplicia medicamenta in oleo communi incocta, macerata, inſolata, ſuas vires in oleo relinquũt. Quædam verò fiunt reſolutione Chymiſtica, vt cũ id quod oleoſum in ſingulis partibus, per deſtillationem reſoluitur vi ignis. Et hæc quidem olea vehementiſsima ſunt in agendo, & tenuiſsima. Poteſt autẽ ignis beneficio, fermè ex omnibus oleoſi quid elici, ex aliis tamen largiori, ex aliis pauciori copia: quibus hoc eſt peculiare inter reliqua, quòd eſſentiæ tenuitate admirabili, quam ab igne acceperunt, celerrimè in partes profundas penetrãt, & vires ſuas citiſsimè exerũt, qualia ſunt olea, quæ Alchymiſtis ex ſulphure, vitriolo, lateribus & conſimilibus educũtur. Habẽt enim hæc omnia vires maiores, quàm illa, à quibus extrahũtur.

Eliciun-

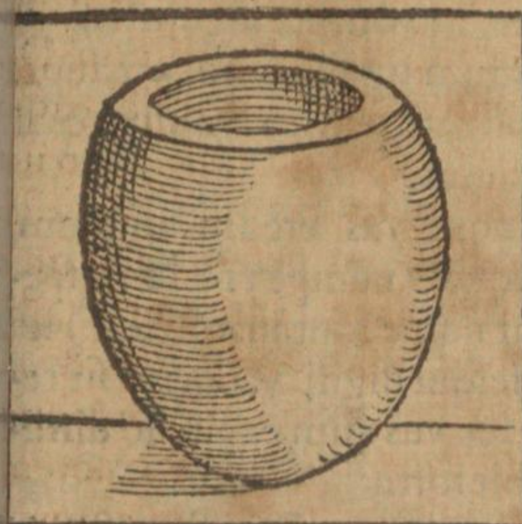
Eliciuntur autem hæc olea per destillatio
m, in arena potissimum, ita vt tusa aroma
, aut semina, iniiciantur trita in cucurbi-
n vitream luto intectam optimè: vna au-
n vice, ad ℥ iij. iniiciantur, secundũ capa-
atem cucurbitæ, infundantur deinde cir-
ter ℔ vj. aquæ clarissimæ, ac misceto dili-
nter. Pone deinde cucurbitam in capel-
n aptam fornaci, & arena imple, vt non at
gat fundum, sed intersit arena. Cucurbitę
pone alembicum vitreum, cuius rostrum
sinat in stanneam vel ferream fistulam,
tanno) intus & foris illitam. Ea fistula
anseat in obliquum per vas, quod habet in
aquam frigidam, vt inter destillandum va
or egrediẽs cum oleo, refrigeretur, claude
ícturas accuratè, madefacto papyro vel lin
o, & suppone exceptorium. Postea accẽde
gnem lentum, & vide ne nimium surgat, &
bulliat in alembicũ, quod in cucurbita con
netur. Semina enim quædã vt anisum, pro
ter raritatem substantiæ suæ, simúlq; visco-
im quod habẽt, largiter ebulliunt, ideo nõ
tatim alembicum imponere debemus: sed
osteaquã bullas excitari videris, & vaporẽ
ursum ferri: depone alembicum, & immisso
acillo agita, ita resoluetur ĩ vaporẽ spuma
quæ postea mediocri igne moderari, cõpesci
& éxiccari póteſt. Quo facto impone rursus

alembicum,& circumlutato ſatis ac deſtill
ſine ceſſatione, donec conieceris nullũ am
plius intus contineri oleum:quod viſu & g
ſtu ſtatim percipies : nam cum guſtu deſti
lantes guttæ, non amplius reſipient iniect
aromatis ſaporem,deſiſtendũ eſt,ne arom
fundo cucurbitæ inhæreat, & exuratur De
inde ſegrega contentum in deſtillata aqu
oleum,optimè,vt inferius dicetur.Porrò no
tandum eſt, quædam ex his oleis aquæ in
natare,quædam fundum petere. Innatan
piperis nigri,& recentis cardamomi & ani
ſi:fundum petunt, cinnamomi,macis,& ca
ryophyllorum,&c.Aqua cinnamomi & ani
cum deſtillantur, lacteum habent colorem
& lacteum hoc paulatim in oleum conuer
titur.Hactenus Cordus.

Rurſus eſt intelligendum, duo præcipu
in extrahendis oleis requiri: primùm,vt ma
teria copioſa aqua perfundatur,vt ea tanqu
vehiculo ad ſuperiora feratur,minúſque ad
uratur,aut conſumatur. Deinde vt vel capi
tellum, vel tubus, vel naſus, continuè aqua
frigidiſsima refrigeretur. Quæ duo hunc
vſum præſtant,ne olei ſpiritus,qui ſubtiliſsi
mi & calidiſsimi ſunt,quíque quàmprimum
capitellum inflammant, reprimantur & in
oleum abeant.

De

De oleorum destillatione per vesicam vocatum instrumentum.

PRimò fiat vas figulinum, crassitudine digiti, vt firmius sit, ouali figura, oui supra mediũ paulo secti, hoc modo: capax pro arbitrio: sed quoniam pro duabus libris specierum, ℔ aquæ xx. poni debent (& vas æneum replendum est ita, vt tertia pars vel paulò minus sit vacua) prout hac quantitate, quæ mediocris videtur, plus minúsue destillare volueris, vasis figulini magnitudinem facito: in cuius fundo arena ponatur ad duos digitos vel vnum, & circumquaque, pro oleis ex aromatibus ac seminibus: pro herbis verò non opus est.

2. Parato vase ex terra electa, purgata, optiméq; subacta, siccata, &c. vt solent figuli (vix autem ante tres septimanas fiet) pro eius circumferentia fornacem extrues ex lateribus, (nam

(nam figulinum dum aſſatur, contrahitur multum, proinde id prius eſt faciẽdum) baſim altam habentem: foramine ſit rotundo cum craticula, ſupra quam per dimidiũ pedem ſint duæ virgæ ferreæ tranſuerſæ parũ diſtantes, quibus imponatur figulinum, & fornax ſupra fundum figulini, hoc eſt, ſupra virgas ferras emineat, pedem vnum, cum dimidio, paulò minus.

3. Figulino impone vas æreum amplum pro quantitate aquæ: (nempe pro ℔ ij. ſpecierum, ponantur aquæ fontanæ ℔ xx.) ita vt vndiquaque ſeſqui digiti vacuitas ſit replenda arena. Hoc vas cum capitello dimidio pede eminebit forte.

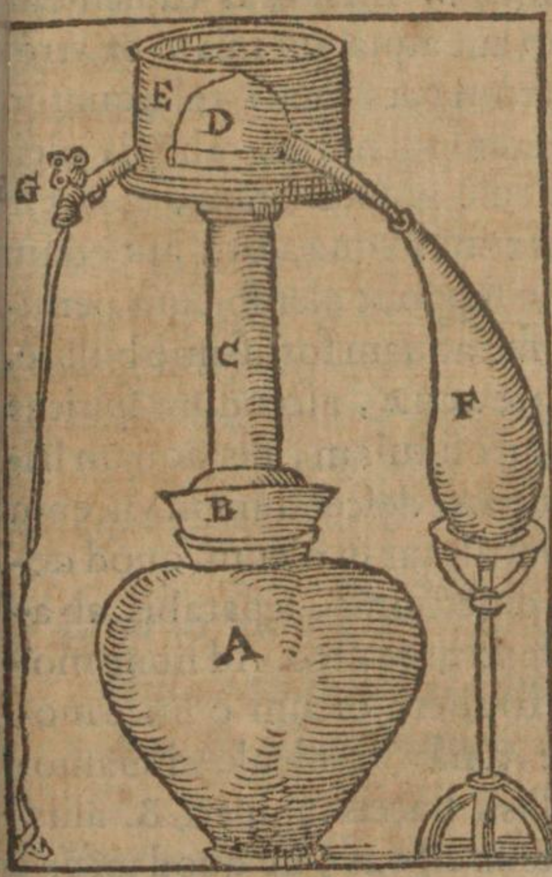
4. Capitellum eſto rotundum ſupra, non acuminatũ, vt vapor non recidat deorſum: neque aqua capitellum refrigeretur, neque limbum habeat vllum. Sic vapor omnis mox in canalem abibit. Si capitellum refrigeretur, nimis citò denſantur vapores, & recidũt etiam: vel etiam aliter improbatur hoc, in oleis hoc modo deſtillandis. Diſpiciendum autem quę naſi curuitas eſſe debeat, pro ſitu & ſpacio loci, vt canalis ei commiſſus, tranſmitti per dolium commodè queat, &c.

5. Canalis ſit longus, ſex non benè pedes, tranſeátque per aquam frigidam.

6. Ignis primùm maiuſculus fiat: deinde paula-

...tim remiſſus, in æquali vigore ſeruetur. ...oleum ſimul cum aqua & phlegmate tranſ...it,&c.aliud ſubſidit aquæ, aliud innatat. ...paretur oleum Tum rurſus aqua deſtille...r, & quod primum fluxerit, erit ſuauiſsi...a aqua, reliquũ phlegma. Deſtillatio per...ci octo horis poteſt.hæc Geſ.

Inſtrumentum aptiſſimum, pro extrahendis oleis è radicibus, herbis, ſeminibus, aromatibus, &c.

A. *Veſica cõtinens materiã.*
B. *Venter hic collo adhæret, vt commodius collum amplo veſicæ ori accommodetur, quod cõmodè collũ nõ admiſiſſet, niſi hoc intermedio.*
C. *Collum oblongum, vt minus citò incaleſcat capitellũ.*
D. *Capitellũ.*
E. *Vas circundans capitellum, in quod continuè aqua*

aqua frigida illabitur.

F. *Recipiens oblongum.*

G. *Epistomium, aquam calefactam educens.*

Hanc fornacis figuram, accepi nuper à Felici Platero Medico Basiliensi.

De oleorum extractione per distillationem aquæ bullientis.

Accipe ollam ex cupro factam, decem aut quindecim mensuras capientem, eam imple vino aut aqua, aut mixto ex vtroque, vt tertia tãtùm pars vacua relinquatur. Aquæ impone rem tuam, extrahẽdis oleis aptam, crassiusculè puluerisatam, & stet in infusione horis tribus, quatuor, aut etiam sex. Deinde ollæ suppone alembicum, perlutetur optimè, fac aquam fortissimè bullire, tunc cum vapore aquæ, ascendunt spiritus oleaginosi, qui per fistulam, per aquam frigidam transeuntem, descendunt in vitreum recipiens, & vertuntur in oleum, quod deinde in furno digestionis, separabis ab aqua, cum cochleari argenteo. Ad hunc modum poteris extrahere oleum è nuce moschata, macere, aniso, fœniculo, cinnamomo, caryophyllis, baccis iuniperi, & aliis. Furnus digestionis est vas, in quod infunditur aqua & oleum simul, in loco tempe-

[...]è calido, vt ſeparentur ab inuicem. Quo-
[...]odo autem ſeparatio fieri debeat, mox
[...]cetur.

Modus extrahendi olea per torcular.

Accipe torcular, cuius vtraque latera, lamina ſint obducta, quæ calida ſit ſa-[...]s,non tamen ignita.inter latera comprima[...]r res quælibet,ex qua oleum eſt extrahen-[...]um,impoſita in panno lineo,raro, & pro-[...]bit oleum. Quod ſi res fuerit ſiccior & ari-[...]ior,humectetur, affuſo tantillo aquæ vitæ [...]ptimæ. Oportet autem res omnes, craſſo [...]odo prius eſſe contuſas.

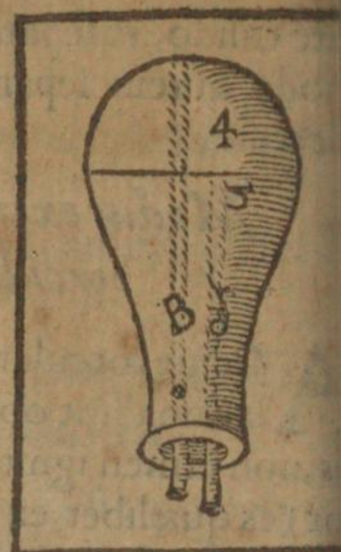
Aliter parat huiuſmodi olea quidā prin-[...]eps: Accipit flores camomillæ,aut alterius [...]erbæ adhuc recentis & viridis,incidit,& de-[...]oquit in oleo:vbi refrigeratum fuerit,expri-[...]nit, & recentibus aliis floribus ſuperaffun-[...]lit,ac tandem ad ſolem reponit.

Quo ingenio oleum quod inter destillandum ſimul cum aqua efflu-xit,ſit ſeparandum.

Separatio olei ab aqua fieri poteſt, aut cochleari, præſertim ſi oleum in ſuperfi-

cie

cie aquæ natauerit: aut quod magis indu-
ſtrium eſt, parato ad id peculiari inſtrumen-
to, quale eſt hoc appoſitum, quod in fundo
foramen habeat cera obturatum: aut vaſe
habente tres fiſtulas, imam, mediam, ſupre-
mam. Fuſius hæc docet Beſſonus in lib. de
extrah. oleis, ad hunc modum: Primò, in-
quit, da operam vt receptorium fundo ſit
aliquantulum acuminato, & præterea in-
ſtar puncti perforato, pluribus clauiculi icti-
bus. Hoc demum foramen tempore deſtil-
lationis cera tractabili diligenter obturatur.
Deinde aqua & oleo deſtillatis, ac iis in re-
frigerato aëre aliquandiu ſeruatis, obſerua
accuratius in receptorio perſpicuo, quem lo-
cum occupet oleum in aqua. Hoc autẽ cer-
nes ex diuerſitate coloris. Quod ſi imũ oc-
cupat, ablata cera è receptorij foramine,
præſto

ræſto exibit oleum in admotam phialam, aqua reſidebit, ſi libeat eam ſeruare occludendo foramen. Sin autem ſupremum neat, patefacto rurſum foramine, exhauietur ſenſim tota aqua in vas ſubiectum, & ſeruabitur oleum in fundo receptorij, niſi ortè per imprudentiam ipſum effundatur tius in vas ſubiectum, quàm in phialam dhibitam. At ſi oleum cum aqua vehente nubes confundatur, percolabitur tota qua per lineum pannum in aëre, dico, frido, & deſtillatione refrigerata: tum denum omne oleum ſic coactum in panno eſidebit, quod poſtmodum cultello facilè olliges, indéque in phialam coniicies, per uam tandem, ſi opus eſt, in ſubtilem liquoem reſolues, vel minimo calore, &c.

De rectificandis oleis è lacrymis, lignis, ſeminibus, atque etiam balſami.

OLeum quod ſemel vi ignis extractum eſt, ſiquidem rectificandum ſit, infundendum erit in aliam cornutam mundam, & lentiſsimo igne, in cineribus deſtillandum: qua deſtillatione perfecta, habebis oleum puriſsimum, penetrans, & in profundum ſubingrediens.

 Nota

Nota, quod è cinnamomi libris ij. vix colligitur ℥ ß. E lib. duabus caryophyllorum ℥ ij. vel j. ß. E fœniculi ſemine ℥ ij. E nuce moſchata vnciæ fortè iij.

De oleorum vſu.

MVltiplex oleorum deſtillatorum vſus eſt, vt patebit inferius. Sed & ſic commodè vſurpantur. Saccharum diſſoluatur in aqua violarum aut roſarum, aut cinnamomi, aut alterius aromatis, & eo diſſoluto affundatur vna aut altera gutta olei, cuius quæritur vſus, & fingantur tabellata.

De Balſamo, & Balſamelæis deſtillatis, & paucis non deſtillatis, & alijs oleis compoſitis, Balſamum artificiale referentibus.

QVid Balſamum verum, & vtrum etiam hodie nobis cognitum, parte huius operis priore, capitulo proprio dictũ eſt. Nobis hoc loco de artificiali ſermo eſt, quod imitatione quadam Balſami veri à veteribus eſt inuentum. Etenim cum animaduerterent, ab impoſtoribus nunc hos, nunc illos liquores, qui tamen neque ſubſtantia neque

facu-

ltatibus vllo modo vero Balſamo reſpõ
ent, vendi, hominibúſque obtrudi:coa-
int,ne tanto theſauro diutius, magno
dispendio, carendum eſſet, in eam
itationem incumbere, qua liquorem,
e pretioſo quàm ſimillimum, ſubſtitue-
Quod vt commodius præſtarent, ge-
alem quandam ceu ideam qualitatum
acultatum veri & naturalis Balſami, ob
los poſuerunt. Itaque cum natura Bal-
num ſit calidiſsimum, penetrans & exic-
di facultate non mediocri præditum,
ôque etiam à corruptione aut putredine
pora inuncta, quàm diutiſsimè cõſerua-
poſsit, & ſenectutem arcere:ſelegerunt
ſmodi medicamenta ſimplicia, quæ eaſ-
m intentiones ſimul mixta præſtarent.
us generis ſunt, quæ præ cæteris primum
um tenent, myrrha, thus, & aloë. In ſe-
ndo ordine terebinthina eſt, & aqua vi-
. Tertium gradum occupant, gummi he-
ræ, galbanum, ſtorax liquida, lignũ aloës,
e. Sed nec à propoſito aliena ſunt, galanga,
x moſchata, caryophylli, & multa eius
neris alia. His omnibus in vnum collectis,
tificioſa accedente coniectura, factum eſt,
iuſta proportione omnia commixta, chy-
iſtica arte, oleum extraxerint, facultati-
us & conſiſtentia vero Balſamo quam

ſimillimum. Hæc ferè è libro Italico Leo
hart. Fierauanti. In conficiendo autem B
ſamo artificiali, vtile eſt, vt terebinthina p
ſe cum eſſentia,(vini) deſtilletur in balne
deinde reliquæ ſpecies diſſoluantur in
ſentia, & cum ſuperiori oleo terebinthi
per balneum rurſus deſtillentur. In cine
enim, etiam leuiſsimo igne aſcendit ole
craſſum quod intro ſumptum, nihil valet

Si balſamum verum aut bonum, à m
ſecernere volueris, inquit in ſecretis Fallo
pius, proiice balſamum aut inſtilla in a
limpidam, & cum baculo agitato: quo
aqua turbatur, non bonum: ſin verò c
ra manſerit, perfectum eſt, & ſeſe colli
ſemper in vnum locum.

Notandum autem, quod ex tribus lib
terebinthinæ admixto ſalis M. j. & eſſen
vini parum, deſtillantur olei terebinthina
balneo Mariæ, vnciæ quatuor cum di
dia. Poſſunt tamen prius per aliquot die
putrefactione ſtare. Præterea, quòd tereb
thina plus olei de ſe dat, ſi per cannam
ſtilletur, quàm per bullientem aquam,
certus.

Balſamum arte factum, laudatiſsim
Leonh Fierauanti Medici, lib. Capric
rum 2. cap. 3. ℞. Terebinthinæ finiſsima
j. olei laurini ℥ iiij. galbani ℥ tres, gum

ici ℥ iiij. thuris, myrrhæ, gummi hede-
gni aloës, ana ℥ iij. galangæ, caryophyl-
n, consolidæ minoris, nucis moscha-
innamomi, zedoariæ, zingiberis, di-
ni albi, singul ℥ j. musci, ambræ, ana
nmam j. contundantur omnia simul, &
tæ imponantur, quibus adde, aquæ vi-
ptimæ ℔ vj. In aqua vitæ madefiat pan-
qui accensus imponatur retortæ, vt
ardeat, commiscendo materiam, sic
relinquantur omnia in infusione no-
diebus, ac tandem in cineribus fiat de-
tio: ita destillabit aqua cãdida, vnà cum
, semper procedendo cum igne lento,
ec colorem olei mutatum animaduer-
ad nigredinem quandam. Quo viso,
etur recipiens, & adaucto igne, destilla-
perficiatur. Finita destillatione, aqua
leo separanda, & singula seorsim ser-
da: id quod etiam de prima aqua est in-
gendum. Aqua prima candida, vocatur
a balsami, & oleum primum separatum,
tur oleum balsami. Secunda aqua nigri-
s, vocatur mater balsami, liquor verò se-
atus ab aqua nigra, est id quod balsa-
m artificiosum vocant, quod ceu pretio-
imum, est diligenter custodiendum. Pri-
aqua clarificat oculos & visum conser-
. Facies lota ea aqua, reddit eam pulchrã

& conseruat iuuentutem, calculos renu
rumpit. vrinam propter carnositatem imp
ditam mouet: omnis generis vulnera pa
tium qualiumcunque sanat mirabiliter, si
lauentur, & plumaceoli in eadem madefi
& imponantur Hecticis, catarrhosis, tussi
tibus subuenit: dolorem ischiaticum auf
subitò fomentata. Altera aqua mater ba
sami dicta, scabiem sanat facillimè: idem f
cit in tinea, lepra, & omnibus vlceribus, m
dò sine corrosione sint. Oleum balsami, i
finitis morbis succurrit, imprimis capi
vulneribus, cum ossium læsione, & memb
narum idoneum est. Mirabiliter pleuriti
prodest, si cum aqua bibatur ʒ j. pro vic
Balsamum verò ipsum miraculum est hui
mundi. Dolorem iliorum, pondere duaru
ʒ sumptum, subitò leuat: tussi, catarrho, c
pitis refrigerationi & stomachi, vulnerib
capitis, semel in die peruncto toto capit
prodest. penetrat enim facilè etiam ad pa
tes longius remotas. Tumores corporis o
nes dissoluit: quartanam curat, vnctio
totius corporis, ita vt nulla pars intacta r
linquatur. Infirmitates omnes tum calid
tum frigidas, proprietate quadam occult
sanat: quod ipse expertus attestari possum

Modus destillandi balsamum artificia
D. Ioh. Mag. Primò omnium destillent

resin

rinæ terebinthinæ ℔ xiiij. cum aqua ar-
nte rectificata, & excipiatur illud oleum,
od per balneum ascendit, nempe clarissi-
um, tenuissimum & leuissimum Huius o-
℞. ℔ j. & quartarium vnum, florum bor
ginis rosarum, buglossæ, stœchados Arabi
c, spicæ hortulanæ, rorismarini, lauendulæ,
amomillæ, ana P. j. sem. anisi, basiliconis,
eoniæ, ana ℥ ß. radicum angelicæ, enulæ,
nu, ireos, acori veri, dictamni, glycyrrhisæ,
eoniæ, spicæ, ana ℥ j. corticis citri, aran-
orum, ana ℈ ij. herbarum saluiæ, maio-
anæ, lauendulæ, rorismarini, hyssopi,
entæ, betonicæ, foliorum lauri, ana P. j.
Hæc omnia contundantur & incidantur se-
undum artem, proiiciantur in bociam
itream perlutatam, aut bociam cupream,
nà cum destillato iam terebinthinæ oleo:
hísque omnibus affunde aquam anisi, aut
caryophyllorum, aut postremam illam in
cinnamomi destillatione, ita vt repleatur
quasi bocia. Deinde huic capitellum im-
pone, & iuncturam luto obline. Tum ex-
citato igne fiat destillatio eo modo, quo
anisum, aut aqua cinnamomi, transeunte ca
nali per aquam, destillatur. Quo facto, hoc
est, vbi aqua ascenderit, auferantur fæces
herbarum, florum, & radicum, & denuo in
bociam immittatur styracis liquidæ quar-

tarius vnus, eíque affunde quicquid proxima deſtillatione extraxeris, & rurſus deſtilletur, vt prius. Quòd ſi aqua prioris deſtillationis, in quantitate fuerit imminuta, plus erit affundendum. Vbi iam ſecundò ita deſtillatio fuerit peracta, bocia rurſus mundetur, & imponantur, ſtoracis calamitæ, myrrhæ, ana vnciæ ii. maſticis, thuris, aſſæ dulcis, ana vncia i. ß. quibus puluerizatis & impoſitis, affundatur iam deſtillatum oleum & aqua. Si non ſufficiant, adde aquam, vt ſuprà, donec ſatis videbitur, & fiat deſtillatio, vt ſuprà de herbis dictum. Quo facto, auferantur quæ in bociæ fundo fuerint, & ſequentia in locum reponantur. Notandum tamen hoc obiter, quod nonnulli ſtyracem liquidam ſimul cũ gummi iam dictis commiſcent, vt peculiari deſtillatione nõ ſit opus. Sunt autem hæ ſpecies, Accipe zingiberis, zedoariæ, galangæ, ſing. ʒ ij. rhabarbari ʒ ß. gẽtianæ, cubebarum, ana ʒ j. ß. croci ʒ ß. cinnamomi ℥ j. nucis myriſticæ, macis, caryophyllorum, ana ʒ vj. calami odorati ℥ ß. puluerizentur aromata hæc, & cucurbitæ imponantur vna cum oleo & aqua poſtremæ ſeparationis, & deſtillentur vt prima vice. Quo ſic peracto, ſepara oleũ ab aqua, & ſerua oleum balſami artificialis in vitro, quo vteris, vt ſequitur. Poteſt in poſtrema hac de-

ſtillat

[...]latione nodulus fieri ex ſequentibus ſpe-
[...]bus, & ſimul deſtillari, vt odor ei concilie
[...]r ſuauior. ℞. Muſci in aqua roſarum diſ-
[...]luti gr. v. camphoræ gr. ij. cinnamomi, ca-
[...]ophyllorum, ana ℈ j. miſce vt dictum eſt.
[...]uater repetita eſt huius balſami deſtilla-
[...]õ, Primò cum herbis tantum, ſecundò cum
[...]race liquida, tertiò cum gummis, quartò
[...]m aromatibus. Vim habet confortandi o-
[...]nes neruoſas & exangues partes, quales
[...]nt ſtomachus, inteſtina, veſica, vterus. Pe-
[...]liariter ſtrangurię admodũ confert & cal-
[...]loſis, ſi de eo octo vel decẽ guttæ, in aqua
[...]icis, aut vino, bibãtur. Omnes internas op-
[...]ilationes aperit, ſanitatem præſentem tue-
[...]r in ſtatu, qualibet ſeptimana bis, mane ali
[...]quot guttę, in brodio ſumptæ, &c. Breuis hu
[...]us deſtillationis recapitulatio. Accepit ℔ j.
[...]lei terebinthinæ, & addidit ſpecies herba-
[...]um, florum, ſeminum, & radicum ſuperio-
[...]um, & miſcuit omnia in vitro lutato, & ad-
[...]didit ℔ v. (aquæ) caryophyllorum & ſimul
[...]deſtillauit per cannam. Altero die accepit
[...]ſtyracem liquidam & alia gummata, & rur-
[...]ſus deſtillauit, & hæc deſtillatio difficilis eſt.
[...]facilè enim ebullit, ideò carbones ſunt ſub-
[...]trahendi, quando venerit ad ebullitionem.
Tertio die deſtillauit aromaticas ſpecies
cum balſamo per cannam, &c. & ſic habuit

præparatum balſamum.

Balſamum G. à *Flor*. Terebinthinæ bon[æ] & claræ ℔ j. olei laurini ℥ ij. & ſimul iſt[a] duo miſce, thuris albi maſculi, ligni aloë[s] boni ana ℥ ij. maſticis ℥ ß. myrrhæ, la[dani], caſtorei ana ʒ ij. omnia iſta tere & cum ſupraſcriptis miſce, & ſtent per dies tri[ginta] ginta in oleo prædicto. Accipe præterea, ga[langæ] langæ, caryophyllorum, cinnamomi, nuci[s] moſchatæ, zedoariæ, cubebarum, ana ℥ ß diptamni, conſolidæ maioris, ana ℥ ij. omni[a] iſta collige & pone in ℥ iiij. aquæ vitæ bo[næ], næ, & miſce, & ſic ſtent ſimul diebus qua-tuor: quibus expletis, omnia ſimul permiſce, & pone in alembico vitreo benè obturato, tum lento igne deſtilla. Primò ſequetur a-qua quæ dicitur aqua balſami. Poſtea exibit liquor citrinus in modum olei, quem cum videbis, remoue ampullam aquæ balſami, & ſtatim appone aliam, & collige pretioſiſ-ſimum liquorem in modum olei, qui dicitur mater Balſami. Poſtea deſtillabit liquor ma-gnus, & tunc rurſus muta recipiens, & collige ſeorſim liquorem nigrum, & emitti-tur vna gutta per magna interualla poſt aliã, & hic liquor eſt prioribus multo pretioſior. Serua hos tres liquores in ampullis vitreis benè obturatis cum cera, quæ cera tamen ex fortitudine virtutis eius, tandem efficitur

mol

vt pasta. Secundus liquor est citrinus, qui t mater balsami. Tertius niger est, qui xylo alsamũ dicitur, vt & primus, opobalsamum. rimus est bonus, melior est secundus, longè verò præstantissimus est horum, tertius. Vidi paralyticum cui vna gutta posita fuit in fronte, alia super vmbilicum, & sanatus fuit subitò. Alius paralyticus amisit sensum brachij & pedis dextri, vnxit simul iuncturas, spatulas, cubitos, manum mancha, genu, collum, pectus, quolibet loco tres guttas consumendo, qui paucis post diebus è lecto surrexit, & sanatus est. Monachus deferens trabem Papiæ, strinxit manum inter columnam & trabem, & statim denigrata est manus vt carbo, cum intolerabili dolore & spasmo, vbi hoc oleo matris balsami inunxisset, cessauit dolor: & mane & serò iterum vnxit, & sic est alba facta manus & restituta. Ego digitum incidi profundo satis vulnere, & hoc oleo sanaui.

Aliud balsamum in retorta destillandum, cum facultatibus, tum compositione, præcedenti haud multũ dissimile. ℞. Terebinthinæ ℔ j olei laurini ℥ ij. misce, addendo galbanum, gummi elemi, gummi hederæ, thus, lignum aloës, item aromata varia, ana ʒ ij. Vsus hoc balsamo est quidam nobilis habẽs

ma

manum retractam vt mouere non posset, illitis iuncturis & manu (panno calido cooperta) diebus 15. curatus est.

Alius habens duritiem in gula, vt non posset exire saliua ex ore, illito gutture hoc oleo, maximè dilatatum fuit totum collum: & postridie illito loco læso rursus omnino fuit curatus.

Alius habens carbonem pestiferum in inguine illito hoc liquore, curatus est. Valet etiam ad eructationē stomachi & dolorem, spasmum, colicam, puncturas, aurium surditatem, instillādo guttam vnam mane & sero: neruos contractos & omnes plagas: cancrum, fistulas, contusiones, pestem, omne apostema durum resoluit. Nota, memoriæ confert, si guttam sincipiti illinas, contra paralysim illinatur spina & iuncturæ.

Balsamum magistrale, incerti authoris. ℞. Xyloaloës, masticis, macis, galangæ, nucis moschatæ, spicæ nardi, zingiberis, cinnamomi, cardamomi, cubebarum, caryophyllorū, zedoariæ, gummi Arabici, santali muscellini, thuris, croci, olibani, ana ʒ ij. Hæc omnia conquassentur subtiliter & subigantur cum aquis terebinthinæ & mellis, videlicet, ℞. Terebinthinæ, mellis, ana ℔ ß. destillentur simul seorsim, sine specierum commixtione. ℞. Aquæ vitæ semel rectificatæ ℔ j. misceatur

eatur cum confectione ſupra ſcripta, pu-
efiant in ſole, in vaſe benè ſigillato cum ce-
, diebus octo vel ad placitum. Poſt fiat ſe-
aratio per alembicum, vt moris eſt, & pri-
a aqua vocatur, aqua balſami. Secunda o-
um balſami. Tertia balſamum artificiale,
t in fine aromatizetur cum muſco & am-
ra, & ille modus plurimum placet, & tenen-
us in omni confectione balſami.

Mater balſami ſimplex. ℞. Terebinthinę optimæ ℔ iij. thuris maſculi, ligni aloës, ana ℥ iij. caryophyllorum, galangæ, cinnamomi, nucis moſchatæ, cubebarum, gummi elemi, ana ℥ ij. piſtentur & incorporentur omnia hæc, & ponantur in alembico lutato, & ſtent in fermentatione per dies quinque, vel ſex, & poſtea deſtillentur in cineribus, primò lento igne, deinde augmentando, donec totum deſtillauerit, & hoc eſt, mater balſami prima. Pone igitur de ipſa matre balſami & de elixir vitæ tantundē in alembico, & iterum fermententur vt ſupra, poſtea in balneo Mariæ fiat deſtillatio, & primò deſtillabit aqua clariſsima, quæ vocatur mater balſami coniuncta ſeu compoſita.

Balſamum Romæ factum. ℞. Terebinthinæ ℥ ß. olibani ℥ vj. aloës, ſuccocitrini, maſticis, galangæ, cinnamomi, croci, nucis moſchatę, caryophyllorum, cubebarum, ana ℥ j. gummi

gummi hederæ, ℥ ij. puluerisentur, & misceantur cum terebinthina, & ponantur in alembico vitreo, & addantur camphoræ ambræ griseæ, ana ʒ ij. & destillentur lento igne. Prima aqua est alba & clara, & vinum balsami, secunda crocea & vocatur oleum, tertia magis crocea, & est balsamum verum.

Descriptio quædam balsami seu aquæ Protomedici cuiusdam, de qua plura prædicauit, & dedit ei titulum, Reuiuiscens & iuuenescere faciens. ℞. Terebinthinæ ℔ j. mellis puri ℔ ß. aquæ vitæ ℔ ij. ligni aloës benè triti, santalorum omnium, ana ʒ iij. ß. olibani gummi hederæ, ossis de corde cerui zedoariæ, piperis longi, ana ʒ iij. gummi Arabici ℥ j. nucis moschatæ, galangæ, cubebarum cinnamomi carui, masticis, caryophyllorum, spicæ nardi, croci, zingiberis, ana ʒ iij. ℈ j moschi fini pondus denarij, destillentur, vt lento primum igne elicias primam aquam, quę clara est, vt aqua fontis, secunda erit ignita vti carbo, & tum auge ignem, & tertia elicitur nigra.

Liquor Balsamites Ioan. Mesuæ, longè optimus, & ad multa vtilissimus, recipit myrrhæ electæ, aloës hepatici, spicæ nardi, sanguinis draconis, thuris, mumię, opobalsami, bdellij, carpobalsami, ammoniaci, sarcocollę,

croci

..ci, masticis, gummi Arabici, styracis liqui.. ana ℥ ij. (aliàs ℥ ij. ß.) ladani electi, ..i castorei ana ℥ ij. ß. muschi ℥ ß. tere..thinæ optimæ ad pondus omnium, pul..izanda puluerizentur, & omnia misceantur cum terebinthina, reponantúrq; in fur..ulo, seu destillatorio, quod alembicum ..ant: & illa ingeniosè ac lento igne; vt de..destillentur: liquorem autem per destilla..nem sublimatum, vase vitreo forti excipe. ..c liquor proximè accedit ad verum suc..m balsami. Guido à Cauliaco quandoque ..ic pretioso liquori addebat herbas dica..paralysi, & tum generosius atque effica..s multò (vt ipse testatur) experiebatur au..ium. Hoc liquore Mesuæ in paralysi solo, ..quando erat contentus, illinens eo ceruicem, totámq; spinam dorsi, atque etiam affe..am ipsam particulã. Confert namq; hoc pa..o mirificè reborandis membranis medul..spinalẽ obuoluẽtibus, substantiæ spiritali, ..a viuimus, neruis quoq; & ossibus. Proin..paralysi, omnibus neruorũ ęgritudinibus, ..rdis palpitationi & tremori atq; etiã ma..festæ lassitudini, mirè & supra humanã opi..onem prodest. Adde quod nullũ medica..entum eo præstantius inueniri potest, vbi ..r celeri festináue eget refectione ac refocil..tione, si saltem ipsi Mesuæ credimus.

Oleum Philosophorum è terebinthina & cera

cera: eſt autem balſamum quoddam occu-
tum infinitis præditum facultatibus, super
omnes eius generis liquores, propter
quod conficitur ex duobus ſimplicibus qu
corruptioni minus ſunt obnoxia, ex Capric
Leonh. Fierauanti. Recipit autem terebint
næ claræ abiegnæ, ℥ xviij. ceræ flauæ
doriferæ, ℥ xij. cinerum vitis, ℥ vj. p
nantur ſingula in retortam lutatam, deſti
lentur in cineribus, donec nihil amplius f
quatur. Vbi deſtillatio fuerit finita, videb
ceram circa retortæ collum, & hoc ipſum ſi
gnum eſt finitæ deſtillationis. Quod deſti
larit ſeruetur in vitro diligentiſsimè clauſ
Qui vncti fuerint bis in menſe hoc oleo, iu
uentutem quam diutiſsimè conſeruabun
omnia impoſita à corruptione, aut putredi
ne cuſtodit. Vulnera qualiacunque, ter qua
térque eo illita, ſanat. Cui vrina fuerit reten
ta, ʒ ij. datæ per os, vrinam prouocant,
ſimili modo datur cōtra vermes, punctura
lateris, tuſsim, catarrhum, febres peſtilente
& ſimilia.

Aqua ſeu balſamum Hermetis, ex fine li
belli Trotulæ de paſsionibus mulierum: re
cipit terebinthinæ tribus vicibus deſtillatæ
vltimo coniunctim, ℔ j. ligni aloës ſimi
liter tribus vicibus deſtillati, ℔ j. ambræ
crudæ, ℔ j. nucis muſchatæ tritæ ſuper la

pid. n

dem,ad modũ liquidi vnguenti,cum eiuſ-
em ſuperaddito oleo,vt fiat vnum corpus.
deſtilla nouem vicibus. Balſamum hoc
nſerua,quoniam eſt perfectum & ſuſtinet
nne iudicium ignis & aquæ: penetrat ma
um,vngendo faciem , iuuentutem conſer-
at,omnem inciſionem conſolidat, oculos
irè purificat:vngendo cum eo totum cor-
ıs,nunquam putreſcere ferunt,nec vermes
ſum aſcendere. Ego,inquit author,feci &
obaui,& eſt veriſsimum,

Oleum balſami magiſtrale,ex diſpenſato
o Medicorum collegii Florentini,recipit te
ebinthinæ ℔ j.olei veteris ℥ vj.olei laurini
iiij. ſpicæ nardi, cinnamomi, ana ℥ ij.te-
ularum recentium benè coctarum ℥ viij.
itis triturandis,per alembicum deſtilla. V-
nam mouet, lapidem frangit,vermes ene-
at, aurium tinnitui à flatu craſſo, paralyſi,
paſmo cynico,iſchiadi, gonagræ,& cætera-
um iũcturarum doloribus prodeſt, potum
ut inunctum , ſed parua eius portio , aquæ
ffectui aptæ miſta,bibatur.

Oleum balſami Petri de Ebano. ℞.Myr-
hæ,aloës, ſpicæ nardi, ſanguinis draconis,
huris, mumiæ, opopanacis , carpobalſami,
bdellii,ammoniaci, ſarcocollæ,croci,maſti-
ches,gũmi Arabici,ſtyracis liquidæ,ana ʒ ij.
adani, caſtorei, ana ʒ ij.ß moſchi ʒ ß.tere-

binthinæ ad pondus omnium, tritis conte-
rendis, misceantur omnia, & alembico de-
stillentur, secundum artem. Eadem potest
quæ & præscriptum, & efficacius.

Oleum Balsami optimum, contra dolo-
rem ex gutta tam frigida, quàm calida, ve-
aliò accidente, immediatè valet: recipit tere-
binthinæ Venetæ partes duas, masticis nouæ
partem vnam, opopanacis & corticum gra-
natorum, singulorum modicum, & pone ad
destillandum.

Balsamum ad podagram frigidam, vngen-
do partes dolentes, post vniuersalia, à quo-
dam sene Chymico, accipit ℔ iij. terebinthi-
næ, thuris, masticis, myrrhæ, ladani, ana ℥ j.
destilla per retortam & oleum serua.

Balsamum cuiusdam Empirici, maximæ
apud nos authoritatis, recipit terebinthinæ
℥ iiij thuris ℥ ß. ligni aloës, ʒ ij. masticis, ca-
ryophyllorum, galangæ, cinnamomi, zedoa-
riæ, nucis moschatæ, cubebarum, ana ʒ ij.
gummi elemi ℥ j. ß. Mira hoc balsamo
præstitit, lepram à duobus depulit, intra &
extra dando: & multos alios incurabiles
morbos, vt cancrum & fistulas, & eiusdem
generis.

Aliud cuiusdam Angli, quo curat vulnera
linteo imposito, febres, ventriculum infra co-
stas tumentem, asthmaticos, phthisicos, tu-
mores

mores, præter hydropem. Contusiones sedat, spasmum & paralysim ex frigore, moribundos data gutta recreat. Recipit autem terebinthinæ ℔ ij. myrrhæ electæ, castorei, masticis, ana ℥ iij. olibani, aloës, succocitrini, ana ℥ iiij. radicum consolidæ minoris ℥ j. tormentillæ, gummi hederę, nucis Indicæ (quid si moschata pro ea) zedoariæ, ana ℥ ß. cubebæ ʒ j. (destillentur) prius ad lentum ignem, per biduum fortè macerata.

Aqua composita destillata iuuẽtutis, quæ est magnum secretum in natura, & dicitur Medicina medicinarum, & cura omnium infirmitatum. ℞. Ligni aloës, caryophyllorum, galangæ, cardamomi, cubebarum, granorum paradisi, rhabarbari electi, cinnamomi, nucis minoris (muscatæ) calami aromatici, macis, ana ʒ ij. omnia subtiliter terantur & cribellentur, deinde ℞. Succi chelidonii ℔ j. succi saluiæ, bryoniæ, rutæ, betonicæ, mentę, florum borraginis & buglossi, succi fœniculi, ana ℔ ß. misce & pone omnia in alembico vitreo & destilla aquam. Et de illa aqua sume omni mane in die vnum cochlear in æstate, hyeme verò duo. Hæc enim aqua iuuenibus & senibus quibuscũq; est vtilis. nã stomachũ in virtute magna cõseruat, & bona virtute ducitur; si nõ est cerebro & hepati magna caliditas, & liberat ab hectica

& icteritia,& hydrope: maximè cõseruat &
iuuat visum & auditum confortat:valet con
tra venenum,& confortat omnia membra,
sanguinem in bono colore & ab omni pu-
trefactione præseruat, & destruit fœtorem
anhelitus.

Balsamũ mirabilissimæ virtutis in tremo-
ribus,paralysi,quã quidã maximus medicus
tenuit pro maximo & pretioso secreto in
abscondito cordis sui: sumit galbani, ℔ j.
gũmi hederæ, ℥ iij.minutim conterantur &
misceantur terendo simul, & mittãtur in bo
ciam vitreatam,cum suo alembico,& destil
lentur in balneo Mariæ:hoc destillatum cõ-
misce cum ℥ j.olei laurini, & terebinthinæ
℔ j tunc destilletur,& separetur aqua ab o-
leo. Vsus est,vt collocetur patiens paralysim,
contractionem, spasmum & tremorem, re-
supinus, & infunde de hoc oleo calido tem-
peratè in fundo vmbilici sui, & videbis mi-
rabilissimam operationem, potius diuinam
quàm naturalem, & confert valde paralysi
post colicam.

Oleum siue balsamum,cui non reperitur
simile,contra tremorem & spasmum,tortu-
ram & stuporẽ. ℞.Myrrhæ electæ,aloës he-
patici, spicę nardi, sanguinis draconis, thu-
ris,mumiæ,opopanacis, carpobalsami,cro-
ci,masticis,gummi Arabici,storacis liquidæ,
stora

toracis rubræ, ana ʒ ij. ß musci fini ʒ ß. herbæ paralysis M. ij. terebinthinæ ad pondus omnium pulverizentur & misceantur & destillentur ingeniosè, iuxta modum declarationis. est enim de elegantibus medicinis, qua spina nucha vngatur spasmosi, tremulosi, paralytici, stuporis, & torturæ.

Balsamum pretiosissimũ ad paralysim & alia multa ex Leonello. ℞. Ligni aloẽs lotones ij. opopanacis, resinæ pineç, bdellii, galbani, myrrhæ, masticis, sarcocollæ, ana lotonẽ j. olei benedicti, lotones nũ iij. ladani lotones ij. carpobalsami, xylobalsami, opobalsami vel balsami artificialis, ana lotonẽ j. olibani, daphnelæi, sanguinis draconis, castorei, spicç nardi, galangç, cubebarũ, maceris, cinnamomi, cardamomi, melicetorum, corticum citri, ana lotonẽ j. olei de terebinthina ad pondus omniũ, oliui veteris ℔ j ß. pisten tur gũmi subtiliter, deinde superfunde tãtũ vini adusti, vt alia obruat, aut obtegat, postea ponatur in balneũ Mariæ per triduũ ad digerendũ, postea reliqua adde. Pulverizanda pulverisentur, & addito oleo de terebinthina & oleo communi, iterum digeratur in balneo Mariæ, vel in fimo equino per xiiij. dies, demum destilletur in cinere lento igne secundum artem.

Aqua pretiosa & mirabilis, quæ valet in

vulneribus, vlceribus & fistulis, & valet contra pestem, & eius virtus est mirabilis, sed hoc totum debet destillari per alembicũ vitreum. Nam in tali destillatione resultãt tres liquores habentes diuersos colores, & sic quidlibet distinctè debet colligi in suo vase. Et nota quòd prima aqua valet contra pestem, & debet potari tẽpore pestilentiæ: confortat cerebrum per nares trahẽdo, destruit polypum & omne vitium narium, tangendo polypum cum dicta aqua. Si tempora pulsus, tangantur cum aqua, & spina dorsi, in loco calido, curabitur. Si aliquis esset de aliquo loco lapsus, vngatur cum dicta aqua. Si quis haberet cerebrum vel memoriam debilem, vngatur caput, parte anteriore rasa plu ries, curabitur. Contra venena subitò potata destruit illa. Valet contra vulnera & vlcera. Contra paralysim linguæ vel membrorum, si sint apostemata vel cancremata, & contra omnem ægritudinem corporis. Secunda verò aqua quæ exibit, assimilatur oleo, & est oleum quo veraciter possumus vti loco balsami: nam si proiicies vnam guttã in aquam, ista gutta vadit vsque ad fundum, & potest iterum colligi. Item si proiicias acũ in dicto liquore, supernatabit acus. Item coagulat lac, & habet omnes virtutes quæ videntur esse in balsamo. Tertia aqua potest dici

alſamum,cuius virtutes ſunt infinitæ. Ber-
palia. ℞. Olei de vico ſeu lacryma, quod
em eſt, (paulo poſt cap. 2.de vulneribus
eruorum ſcilicet, videtur explicare quid ſit
eum de vico. Glutamen inquit, albotim,
ebemus intelligere de lacryma , & non te-
ebinthina,vt affirmauit Dynus, ſiue oleum
ci, quod idem eſt) ℔ ij. vel terebinthinæ
co lacrymæ, mellis deſpumati ℔ ij aquæ
itis ardentis ℔ j.ligni aloës fini, ſantali mu
ati, macis cubebarum,galangæ,nucis mo-
atæ,caryophyllorum,ſpicæ nardi, maſticis,
ingiberis,cinnamomi,croci,granorum pa-
adiſi, ana ʒ iij. gummi Arabici ℥ iij. muſci
ini ʒ.ß.

Ad diuerſos morbos oleum, Balſami vir-
ute,à D.Geſnero,vt puto,deſcriptum. ℞.Vi
i albi optimi menſuras ij.ß. lactis recenter
mulſi ℥ iij. mellis ℥ viij. radicis gentianæ ℥
iij. aſtrantiæ ℥ iij. angelicæ ℥ ij. baccarum
auri ſelectarum ℥ j.ß.rutæ , iuniperi, roſar.
ubrarum aridarum,ana M.j. enulæ cãpanæ
℥ j.caryophyllorũ, corticum citri dulciũ,ca-
ami aromatici, cinnamomi, aniſi,fœniculi,
maſticis,belzoini ana,℥ ß.cõciſa & contrita
macerentur in phiala vel phialis vitreis luta
is,per dies 7.vel 8.loco calido.Deinde deſtil
entur cum alembico lutato, cucurbitæ pars
tertia aut amplius vacua ſit. Deſtillentur in

 cinerib

cineribus cribratis lẽto igne demum augeatur ignis. Puto tamen in alio vaſe ſeorſim, & primò vinum & lac ſimul deſtillando. Ex hac deſtillatione tres quoque liquores colliguntur. Valebit hæc aqua contra venena, pestem, calculum, quartanam, quotidianã, ad ſudorem mouendum, &c. ad aſthma & viſcerum obſtructiones, ad omnes phlegmaticos, ad epilepſiam quoque & præſeruãdum ab apoplexia. Exiſtimat idem, Balſamũ hoc pro conficienda theriaca, non incommodè ſubſtitui poſſe.

Liquorem Balſamo parem, deſcribit authorViatici noui, capite de Paralyſi. ℞. Thuris albiſsimi, maſticis, ana ℥ ij. ligni aloës ℥ j caryophyllorum, galangæ, cinnamomi, zedoariæ, nucis moſchatæ, cubebarum, ana ʒ vj. myrrhæ, aloës, ladani, ſarcocollę, caſtorei, ana ℥ ß. baccarum lauri, nucleorum pini, ana ℥ j. gummi elemi, opopanacis, belzoini, ana ℥ ij. ſuccorum iuæ, herbæ paralyſis, ana ℥ iii. terebinthinæ ad pondus omnium, deſtilla in vitro. Exibit primò aqua, ſecũdò oleoſum quid, tertiò quaſi mel.

Oleum Ariſtotelis compoſitum, contra podagram calidam & frigidam, & contra incuruationes neruorum, dũmodò nerui non ſint inciſi, ex lib. manuſcripto Italico. ℞. Aquæ vitis ter deſtillatæ, ſucci betonicæ, ana

℥ iij.

j. croci ℥ ij. ſucci artemiſiæ, ſucci ebuli, ci *capreolæ, aut caprellæ, ana ℥ iiij. ſucci luauiſci ℥ viij. caryophyllorum, carpobal ni, xylobalſami, ana ℥ ij ceruſſę, thuris, tar i vini albi, ana ℥ iij. vrinæ pueri, mellis bo ℥ viij. olei terebinthinæ, ℥ iij. olei ouorum iij. olei ſulfuris ℥ ij. olei lumbricorum ℥ vj. ei roriſmarini ℥ ß. olei laurini ʒ iij. omnia ſtillentur per alembicum, & prima liberat podagra calida, ſecunda à frigida, & om- em dolorem ſanat, in quacunque corpo- s parte fuerit.

Oleum ſiue aqua, quæ virtutis dicitur, & otus iuuentutis, è lib. Germanico Michaë- Schrick. ℞. Foliorum ſaluiæ quartaria iij. nnamomi, cubebarum, galangæ, piperis ngi, aniſi, macis, nucis moſchatæ, zingibe- s, granorum paradiſi, ana ℥ ß. miſceantur ngula, & commiſce de vino optimo ſexies ntum quantum eſt de omnibus, in vaſe anneo, & cooperi diligenter, ne quid eua- oret: ſtent ita in loco calido diebus qua- uordecim. Quibus peractis ſepara à ſpecie us vinum, per colatorium, & contunde ſpe ies ſubtiliter, vt fiat inſtar pulmenti, & tum denuo cũ prædicto vino coniunge, ac tãdem deſtilla. Hæc aqua carnibus aut piſcibus af- fuſa, à putredine cuſtodit: vino verò cõmix- ta, corrumpi id non ſinit, ſed clareſcit, etſi

iam corruptum fuerit, in integrum restitui
A ieiuno pota, consumit apostemata & om-
nes internos morbos, & sanat morbos quo-
que externos, illita: oculorum quoscunque
affectus emendat, vulnera illita, intra octi-
duum vnit. Pota alacritatem, & iuuentutem
conseruat. Valet morbis capitis & apoplexiæ.
Hæc aqua comparari Balsamo potest, & su-
pernatat cuiuis humori permixta, excepto
oleo: admoto igne ardet. Faciei maculas cu-
rat, & pota lepram retardat.

Sublimatio quædam quasi Balsamum, in
memoria excitãda, è Michaële Angelo Blon-
do de Memoria. Factis quæ pręmittẽda sunt
circa ventris solutionem, contundito thuris,
cubebarum, caryophyllorũ, nucis moscha-
tæ, galãgę, baccarum iuniperi, ana ℥ ß. cinna-
momi ℥iij. castorei pinguis ℥ iij. costi, piperis
longi, ana ℥ j. & tritis omnibus admisceto
aquæ vitæ opportunitatem. Hęc demũ cun-
cta in vitreo vase suppones fimo, spacio dierũ
vndecim & vltra dum libuerit: post tempus
hoc sublima hæc etiam in balneo Mariæ, &
sublimationi addes mellis anacardini vncio-
las duas vel tres, & sublimato hæc cum mel-
le, iterum in vitreo vase sepeliatur sub fimo
per spacium duorum vel trium mensiũ: sed
fimus iste singulis octo diebus mutetur, ne
nimia caliditate discutiat vas ipsũ: hoc tan-
dem

tempore ſublimatio hæc erit perfecta
uendam memoriam. Vſus eius eſt hu-
odi, priuſquam memoriam exercere
eris per diem vnum, illine tempora &
pitium, infunde & naribus guttam, de-
n degluties guttas aliquot mane, priuſ-
m recitare volueris orationẽ, vel quouis
do exercere memoriã. nam hoc eſt præ-
tiſsimum excitandæ memoriæ medica-
tum.

Oleum ſanctum, quod ad diuerſos mor-
eſt optimum, præcipuè verò valet con-
omnẽ cancrũ & fiſtulas, & omnes mor-
antiquos, ex lib. manuſcripto ſecretorũ.
Olei antiqui ℔ ij. vini albi antiqui, & o-
ni ℔ iiij. terebinthinæ claræ & optimæ
.ſeminis hypericonis ℔ ij. ℥ j. diptamni
, tormẽtillæ, gentianę, ana ℥ j. omnia ſint
ueriſata, & ſimul mixta, pone in vaſe vi-
o & bene obturato cum paſta, ne reſpiret,
iſto modo bulliant. Ponatur vas dictũ in
dario aquæ pleno, & plena palea, & bul-
t ſuauiter tantũ, poſtea eleua ab igne, &
m infrigidatum fuerit; pone illud vas in
ntharo pleno arena. & tale vas ſit circun-
tum & totum coopertum vſq; ad collũ de
cta arena, & collocetur in loco vbi à Sole
to die percutiatur, ibíq; dimitte ꝑ dies 40.
ſtea è dicta arena remoueatur, & arenæ
impo

impone vas,ita & taliter, quòd ſol per oc
dies totũ circundare poſsit:ac deinceps c
la per pannum lineum nouum, & exprim
fortiter in torculari,poſtea oleum à vino ſ
para,illúdq; ſeorſim ſeruato. Fieri autẽ h
deſtillatio debet menſe Iulio vel Auguſt
Valet hoc oleum cõtra fiſtulam & cancru
ſi prius lauetur cum prędicto vino,& poſt
vngatur cũ dicto oleo,citò ſanabitur.Itém
valet ad omnes ægritudines & dolores ne
uorum.Valet & guttæ ſciaticæ & doloribu
iuncturarum,& podagræ frigidæ. Et ſi fi
emplaſtrum ex eo & ammoniaco, diſſolu
apoſtemata ſplenis, & duritiem eius, bre
tempore:ſimiliter ad omnia apoſtemata d
ra. Valet omnibus paſsionibus aurium e
cauſa frigida,vermes earundem interficit,
ſanat ſibilum & ſurditatem. Valet paralyſi &
torturæ oris, ſi ſæpius vngatur. Prouoca
menſtrua,ſi in matricem proiiciatur,& edu
cit embryonem viuum vel mortuum. Si d
eo parum bibatur,diſſoluit ſanguinem coa
gulatum.Si ſyrupo roſato aliquid huius ol
commiſceatur, purgat pulmonem humori
bus groſsis & viſcoſis,& anheloſis.Valet m
rabiliter ad omnes ægritudines oculorum
& maximè cataractas. Valet contra venen
epotum:ſi de eo parum biberis,extinguit v
nena. Contra quartanam & tertianam fe

bre

a, itidem vtile est, si ex eo vngatur dor- & medulla spinalis iuxta ignẽ, in prin- accessionis. Immediatè tollit spasmum erum, si tepidè loco apponatur. Sanat nia vulnera tam antiqua quàm recentia, ius ac verius vno die, quàm nulla alia in ise.

inimentum, vt vocauit Michaël Ange- Blondus libello de Memoria, quod vir- e balsamo comparari potest. Cōmisceto, uit, terebinthinæ electæ vnciolas trigin- olei laurini vnciolas vj. demum contun- o gummi elemi, resinæ pini, ana ℥ vj sar- ollæ ℥ ij. gummi hederæ, ammoniaci, llij, thuris, ana ℥ ij. mastiches, aloës hepa , castorei, ladani, ana ℥ j. galbani ℥ vj. xy- loës vnciolã cum dimidia, cinnamomi, yophyllorũ, nucis moschatæ, macis, zingi is, piperis, galangæ, granorũ paradisi, cu- barũ, zedoariæ, ana vnciolam, xylobalsa- , carpobalsami, tormẽtillæ, diptamni albi, trisyluæ, chelidonij, vtriusq; cõsolidę, ana ciolã cum dimidia & tritis omnibus com- isce, addendo aquæ vitæ in vnã formã & rpus reducẽdo, & sic relinquantur tribus ebus: verũ die quarto, addes terebinthinã, eum, & resinam, & alia ex gummis quæ ri non possunt, tandẽ sublimato hæc in vi- eo vase secundũ artẽ, lento supposito, sed conti

continuo igne:& quoniam tres ſpecies ſu
corum inde ſublimãtur, propterea cum p
mus apparuerit, q ſubcroceus erit, alter ve
oleaginoſus, tertius tandem fuſci coloris
mutatione colorum, vaſa mutanda eru
ſinguli demum per ſe ſeruandi ſunt, præ
cti ne euaneſcere poſsint: hoc autem mon
mus, vt ſtudioſè curetur ignis, donec per
cta fuerit ſublimatio omniũ: nam compr
ſo vel interpoſito igne, liquores non extr
herentur exactè. Hi tandẽ ſucci, vel hæc t
formis ſublimatio, eadẽ dotati ſunt propri
tate, verumtamẽ iuxta gradus ipſos Prim
namq; ſuccorũ minus potẽs eſt altero, alt
verò imbecillior tertio, tertius tandem pr
ſtantior eſt duobus. Fertur autẽ quòd cit
memoriam, cõprimunt caua vlcera, deb
lant cancrum cum non hæret oſsi; ſternu
etiam conuulſionẽ, ſtillicidia frigida comp
nunt, languores ſtomachi vincũt, & frigid
corporis cruciatus, præcipuè iliorum, cur
etiam ſonitum aurium & dentium dolore
neruis opitulantur cõtractis, ſoluunt & d
ros abſceſſus, demum plurimos languor
frigidos ſternunt: memoriam verò amiſſa
concitat, illitum occipiti, eductis ſuccis pe
cantibus, cum caputpurgio ex radice cycla
mini naribus ſuppoſito, vt retulimus. Po
hoc, gluties pillularum de hiera cum aga

ʒ j. & postero die subiicito naribus ali-
quot guttas huius olei, & naribus absorbe-
quoniã hoc excitat virtutes cerebri, con-
at intellectum & ipsam memoriam. Po-
emò sunt illinenda tempora & occiput,
c autem est faciendum aliquot diebus.

Est & hæc quasi quædam Balsami com-
sitio. ℞. Terebinthinæ claræ ℥ vij. laua vi-
benè, deinceps ℞. Mellis albi ℔ iij. despu
ando igne lento cum modico vino, & cla-
ica benè, tunc adiunge terebinthinam
timè commiscendo, quo facto affunde
uæ vitæ ℔ iiij. & rursus commisce in cu-
rbita benè lutando. Dehinc ℞. Buglossi,
rraginis, melissæ, saluiæ, lauendulæ, ana
.j. hyssopi, chamomillæ, millefolij, rosarum
bearum, ana M. ß. absinthij ʒ j. rorisma-
ni M. ij Deinceps ℞. Ligni aloës, xylobal-
mi, trium santalorum, ana ʒ j. macis, nucis
oschatæ, cinnamomi, galangæ, caryo-
hyllorum, cubebarum, zingiberis albi, pi-
eris longi, croci, spicæ nardi, granorum
aradisi, cardamomi, ana ʒ j. zedoariæ ℥
. squinanthi ʒ ß. cort. citri, seminis citri,
œchados, ana ʒ j. calami aromatici ʒ ß.
arlinæ, id est, cardopaciæ ℥ ij. bistortæ,
ij. ireos ℥ ß. baccarum lauri, valerianæ,
olypodij, ana ℥ ß. liquiritiæ, anisi, ana ʒ
.fœniculi ℥ ij. coriandri præparati ℥ ß. sile-

ris montani, cymini, ana ℥ j. amygdalaru
excorticatarũ ℔ ß. vuarũ passarũ maioru
cum vino lotarũ ℔ ß. omnia ista cõtusa p
ne in prædictã cucurbitã cum melle & ali
Et si aqua vitæ nõ sufficit, tunc plus appon
& stent sic septem diebus benè obstruct
postea destilla in igne cineris, ita vt cucurb
ta in latitudine trium digitorũ, non tang
fundũ inferius, & cineres circumponantu
lutato alembico optimè cum cucurbita, su
ponendo vitrũ, quod cum rostro alembici
tetur, & ad quatuor horas sublimetur lent
igne, ne mel bulliat, & fluet aqua clara: tan
dem ignẽ auge, & cum aquam croceam vi
debis, tunc aliud vitrũ appone, quod etiar
lutabis cum rostro cucurbitæ, & primã aqu
serua seorsim, & vigora ignem. Vbi croceu
color in aqua desierit, iterũ ignẽ intende, &
exibit aqua nigra, & cum videbis fumũ, tun
sufficit, & illã quoque aquã separatim serua
& cucurbita stet in fornace ad refrigeratio
nem. In primã aquã pone folij Indi ʒ j. am
bræ ʒ j. musci totidẽ, & quindecim folia au
ri, & misce custodiẽdo. Si vis ad caput, ℞. B
tonicæ vel buglossi ℥ j. & aquæ (albæ puto
misce & bibe ieiunus. Fortificat omnia mẽ
bra, ℞. Maluatici vel vini boni ℥ j. aquæ hu
ius cochlear vnum, misce & erit alba vt lac
quã bibe ieiuno stomacho duabus horis an
te cibum

cibum, & præſeruat omnia mẽbra. Ad he-
r, cum aqua ſaluiæ vel cichorij, vel moro-
m, vel endiuiæ ℥ j. Ad pectus & tuſsim de
tarrho frigido, cum aqua hyſſopi, vel leui-
ci. Ad cor, cum aqua buglosſi vel borragi-
s, vel millefolij. Cum abſinthio vel balſa-
ita, ad ſtomachum. Pro pulmone, cũ aqua
lmonariæ, vel adianti, vel polypodij. Pro
lene, cum aqua ſcolopendrij: Contra verti-
nem & apoplexiam, cum aqua radicis pæ-
niæ, vel hypericonis. Pro calculo, cum a-
ia raphani, vel aqua alkekengi. In retẽtio-
 vrinæ, cũ aqua naſturtij, vel petroſelini,
l ſaxifragiæ. Ad oculos, cũ aqua fœniculi,
phragiæ. In retentione menſium, cum a-
a artemiſiæ, cum aqua rad. & herbæ ru-
æ tinctorum. In fluxu nimio menſium,
m aqua plantaginis, vel ſolani. In læſione
atricis ab obſtetrice, vel ex [illegible]igiditate, vn-
 amplius nõ concipit, vtatur ea, cum aqua
lerianæ, vel betonicæ, vel matriſyluæ. In
aculis faciei, ℞. Aquæ pimpinellæ partes
 aquæ huius partẽ 1. miſce & vnge faciem
ane & ſero, bibe etiam eam in ſeptimana,
s vel ter cum aqua endiuiæ. Curat cancrũ
uncta, & fiſtulã inſtillata: confert in arthe-
ca frigida, inuncta. In febribus, aſari M. ß.
one in vitrum, & adiunge aquæ aluminis
uartar. j. ſtent tribus diebus obſtructa, poſt-

ca effunde in aliud vitrum, de his ante accessionem febris per horam, bibe cochlear j. & tẽpora inunge & nasum, & pulsus, dorsum & splenem Citrinum oleũ habet virtutes multas, si fuerit inunctum. Oleum nigrũ est magnæ virtutis in arthretica, in modum balsami, & alba dicitur aqua aurea.

℞. Lauendulæ ℥ viiij saluiæ totidem, cinnamomi, macis, ana vnciam j. zingiberis, nucis moschatæ, caryophyllorum, ana ℥ j. & ʒ j. rhabarbari, galangæ, ana ʒ j. passularum paruarum ℥ ij. granorum paradisi, santal. rub. ana ℥ ß. cubebarum ʒ ij. passulæ cõtundantur seorsim, & species ponantur seorsim: tunc totum pone in cucurbitam, & adiice vini maluatici, vel alterius boni, mensuram j ß. obstrue, pone in terra recenti versus solem quindecim diebus, postea per alembicum receptorio lu[...]to destilla lento igne. Recipe terebinthinæ ʒ vj diagridij ʒ v. zingiberis ʒ ij. masticis, santali albi, ana ʒ j. sacchari ℔ ß farinæ albissimæ ℔ j. fiet pasta tenuis, & coque in modum hostiarum, de quibus man[...] sumas j. vel ij. cum brodio carnis, vel pisorum, &c. cum aqua buglossi.

Oleum excellẽtissimum pro memoria debili, propter humiditatẽ & frigiditatem cerebri, quod experientia comprobatũ est. ℞ Florum rorismarini quantum videbitur, &

is destilletur aqua, huius aquæ ℞. ℔ j. & urinali ponatur destillatorio, optimè lutaposteа ℞. Nucis moschatæ, caryophyllorum, granorum paradisi, cinnamomi, cubebarum, macis, zingiberis, ana ℥ j musci carat. piperis longi ʒ j. croci ʒ iij. galangæ ʒ ij. puerizentur omnia, & cum aqua rorismarina commisce, & putrefiant simul per tres dies, postea per cineres destillentur, perseuerando in destillatione ad fæcum adustionẽ. Postea habeas aquæ ex foliis rorismarini destillatæ ℔ j. & cum iam dicta commisce, in vase vitreo decoquantur ad medietatis consumptionem. Quo facto ℞. Olei oliuarum antiquissimi ℔ j. olei de been ℥ j. euphorbij, castorei, ana ℥ iiij. sinapi ℥ vj. olei iasmini, olei de tiro, olei hypericonis, olei ...i, olei de spica, olei ex zibeto, ana ʒ iiij. & omnia suprascripta ponantur in bociam vitream & occludatur ita ne respiret, & pone in fimo equino calido, diebus quadraginta, postea extrahatur, & insoletur per tres menses continuos, & habebis oleum paratũ ad intentionem prædictam. Hoc oleum omne impedimentum memoriæ soluit, vngendo ...ctu, quando cubitum itur, caput & stomachum. Hoc tantum est notandũ, quod vsus huius olei est suspectus, tribus mensibus æstatis, alioquin toto anno tutò vti poteris.

Hoc oleo ego & in me ipſo & in multis ali
certa experientia ſum vſus. nec vnquam ali
præter hoc ipſum, vtaris: reliqua enim om
nia, ſi ad hoc reſpicias, vaniſsima ſunt, Le
onhart. Fierauant.

Oleum mirabile & diuinũ, eiuſdẽ, quo
quaſi è mortuis ſuſcitat eos, qui ſumpſeri
eius guttam vnam aut alteram per os, cum
vino, vel brodio, aut ſimili liquore. ℞. San
guinis humani, ſpermatis ceti, medullæ tau
ri, ana ℔ j. muſci ʒ j. cineris oleæ ʒ ij. mi
ſce & in retorta deſtillentur ſecundũ artem
ſeparando elementa. Nam primò aqua de
ſtillabit alba: ſecundò oleum citrinum, ter
tiò liquor quidam rufus maximæ facultati
qui ad diuerſa vtiliſsimus eſt.

Balſamum quomodo faciendum, ex Fa
lop. ſecretis. ℞. Terebinthinæ ʒ ß. xylobalſa
mi tantundem, caryophyllorũ ʒ ij. deſtillen
tur, & primũ quod deſtillat aqua eſt, ſecun
dum oleum, tertium balſamum.

Aliter, ex eodem, ℞. ℔ j. terebinthinæ, a
loẽs hepatici ʒ j. myrrhæ ʒ ß. terantur & mi
ſceantur omnia, & ter deſtillẽtur, & habebi
balſamũ, ad omnia, præterquam ad cõſeru
tionem corporum (mortuorum) optimum

Oleum, corpus incolume ſeruans, & ing
nium acuens, quo vtẽdum eſt poſt exacta
corporis euacuationem & decens victus r
gime

men. Olei philoſophorum ℔ iij. olei oli-
um antiqui, aut ſaltem alembico ſubli-
ti, olei de alcāna, vtriuſque ℔ iij. pingue-
is talpæ & muſtelæ, vrſiq;, ſing ℥ ij. caſto-
℥ iij. ſucci acori ℔ iiij. ſucci anthos, ſuc-
etonicę, vtriuſq; ℔ ß. ſucci gallitrichi, ſuc
yperi, vtriuſq; ℥ iiij. vini cretici ℔ ij. aquę
entis ℔ ß. omnia igne coquito ſuaui, ad
ſumptionem quandam, additóque lada-
uſtero prius vino macerati, tritíque ℥ j. ß.
is moſchatæ ℥ ß. maceris, caryophyllo-
n, euphorbij, trium piperum, ſingulorum
j. trita omnia in vaſe optimè clauſo, die-
s triginta conſeruata, alembico deſtillen-
. Vſus eius eſt hyeme, ſemel in bebdoma-
æſtate autem ſemel in mēſe, capite prius
o, & poſteriore capitis parte, & tempori-
s prius inunctis. Fuman.

Deſcriptio Balſami Chriſti, è Theophra-
Paracelſo. Accipe olei oliuæ ℔ j, vini ℔
miſce in phialam, pone in balneum Ma-
ad menſem, & fiet ex oleo liquor: caue
nimium vitrum repleas: ſatis ſit, ſi quarta
s plena fuerit. Emendatio Theophraſti.
cipe olei oliuarum ℔ j. vini nigerrimi
ntici ℔ iij. deſtilla, deinde adde hyperico-
℥ vj liquoris de mumia vncias iiij. iterum
tilla ad menſem, & ſerua. Valet articulo-
n vulneribus.

Oleum pretiosissimum, pro vermibus v-
bicunque locorum, Bertapalia de Vlceribu
capite quinto. Recipe nucleorum persico
rum, amygdalarum amararum, gentianæ
absinthij, prassij, vel lupinorum, seminu
caulium, foliorum persici, calamenti fluui
lis, oleandri, pyrethri, ellebori albi, radicu
graminis, ana M. ß. omnia pistanda piste
tur; & imponatur intus fel vituli, & suc
porrorum, mentæ, ana ℥ ij. olei nenuphar
ni ℥ j. olei de absinthio ℔ ij. hæc omnia m
sce, & dimitte in fimo per vnum mense
marcescere, in vase vitreo benè obturat
postea destilla hęc omnia ad alembicũ, & h
bebis aquam & oleum, lumbricosos viu
ficantia, sumendo aquæ per os ℈ ij. cu
vino maluatico: & cum oleo vngendo tem
pora, & pulsus pedum, & manuum, & vb
cunque, & os stomachi & circum spatula
& vidi multos pueros quasi mortuos, viu
ficari, & cum aqua & oleo isto multa vlc
ra sanari.

De balsamis quæ extra corpus vsu pantur: quorum alia per desti lationem, alia citra destillatio nem parantur.

BAlsamum artificiale, ad omnia vulne antiqua, & contra ariditatem membr

ru

um & ad membra cõtracta. ℞. Galbani, am
moniaci, masticis, myrrhæ albæ, gummi ele-
mi, bdellij, ana ℥ ß. terebinthinæ ℥ j. ß. vel ij.
quod melius est, olei oliuæ ℔ ij. viridis æris
ʒ ij. ß. puluerisentur omnia & imbibantur
in aceto fortisimo per sex vel octo dies, post
destillentur per alembicũ, primo die per bal-
neum Mariæ, post per arenam: & si vis for-
tius habere, & melioris saporis, tũ adde sub-
scripta: & fiat eo modo, quo supra. ℞ Stora-
cis calamitæ, gummi hederæ, spicæ nardi, ca-
rabe, colophoniæ, tragacanthi, serapini, opo-
panacis, ana ℥ ß. euphorbij ʒ. ß. viridis æris ʒ
j. terebinthinę ℔ j. Hoc balsamum curat
omnia vulnera antiqua, in causa frigida &
calida. Valet etiam contra ariditatem mem-
brorum & contractionem, si inuncta fuerint
cum illo balsamo.

Contra tremorem manuum, oleum de-
stillatum. Destillentur olei laurini, rutę, & sal
uię, ana partes ęquales, pone post decẽ dies
in vino potenti, & in alembico destillentur:
cum aqua collecta, vngantur manus & pe-
des & membra tremula.

Aliud contra tremorem capitis. Res præ-
scriptas ℞. & pone eas in aqua vitę 4. die-
bus, postea per alembicum destillentur, &
hac aqua vngantur tempora mane & sero.
Vbi intelligendum est per res præscriptas,

non intelligi olea, ſed baccas lauri, rutam & ſaluiam.

Balſamum deſtillatum ad vulnera & vlcera profunda. ℞. Terebinthinæ ℔ vj. olibani ℥ ß. ligni aloës, maſticis, ana ʒ j. caryophyllorum, cinnamomi, zedoariæ, nucis moſchatæ, cubebarum, galangæ, ana ʒ iij. olei oliuæ ʒ vj. miſce & deſtilla lento igne: valet ad venena frigida buſonum, fiſtulas, & noli me tangere. & paralyſim, & vulnera venenoſa cum tenta. Eſt autem obiter hoc loco, ex Theophraſti Paracelſi opinione, monendum, balſama per deſtillationem præparata, minimè vulneribus eſſe imponenda, de quo iudicent alij.

Oleum efficax & expertum ad neruorum mollificationem ſeu paralyſim & ipſorum contractionem, ſpaſmúmue, morbum comitialem, vel epilepſiam, tremorem, omnémq; morbum frigidum, memoriam etiam auget atque intellectum. ℞. Galbani ℥ ß. gummi hederæ ℥ v. terito, & alembico deſtillato, & cum ℔ j. ſebeſten commixta denuo deſtillato, & occiput, ceruicémque ſomni tempore, cum eius momento linito, Fumanellus.

Oleum optimum ad omnes neruos & ad iuncturas, coxendicem vel ſciaticam, chiragram, podagram, arthritímque valdè celebre, corpore prius euacuato poſt morbi initium.

um. liniatur autẽ locus affectus ad ignem
el ſolem bis in die:Sume puerorum vrinam
d pondus ℔ xx. ſulfuris ℔ j. calcis non ex-
nctæ ℔ ij. trito ſulfure atque calce, cum
rina per palmum ſupernatante, omnia co-
uito,donec in colorem peruenerit viridem,
percolato, & partes craſsiores fæcaléſue
enuo cum alia coquito vrina, hócque ter,
uatérue peracto,& donec vrina in ſuo exie-
t colore,ad mellis quod ſupereſt craſsitiem
oquito,& infrigidatum alembico deſtillato
itreo,quódq; primo in colore exierit aquę,
biicito,& quod ſecundo in ſolis colore, au-
to igne,ſeruato,Idem.

Vnguentum ad neruorum intercisiones
ræſtans, in quacunque extiterint corporis
arte,inflationes diſcutiens,omnéſque duri-
ies,cancrum,ignem ſacrum, omnémq; pla-
garum dolorem, & contuſionem, & vna
hebdomada plus operatur, quàm quodlibet
liud per menſem. Medicus quidam grega-
is multa promittens,ſe plures ſanaſſe profeſ
us eſt morbos, hoc vno medicamento, vl-
cera ſcilicet neruorum quæcunque, iunctu-
rarum dolores,conuulſiones,& tumores, &
t vno dicam verbo plura facere,quàm ſcri-
bi poſsint:cuius hæc eſt confectura.Suman-
ur ℔ iij. ceræ nouæ depuratæ, macerentur
n ℔ xij. vini albi potentis: cera macerata

comprimatur, manu ducatur, & in aliud proiiciatur eiusdem capacitatis vas, cum vini pari pondere, térque alembico destilletur, vsúique seruetur. Idem.

Oleum ad cãcrum & fistulam optimum. ℞. Olei antiquissimi ℔ ij. vel iij. destillat igne satis tenui, diebus duodecim, quod enim stillauerit, doloribus iuncturarum benefaci & doloribus neruorum: quod verò residet vt fæx in vasis fundo, cancris opitulatur, & fistulis, & admixta caphura perfectius operatur. Idem.

Aqua siue oleum magnę efficaciæ ad vulnera sananda. ℞. Terebinthinæ lotæ, florum hyperici, quantũ libet, libani triti, olei oliuarum, butyri, ana parũ, alembico destillentur quódq; primò effluit, ad vsum reponito, igne adaucto, quod exibit vulnera sanat. Idẽ.

Oleum benedictum ad vulnera, Fallopi in secretis Italicis. ℞. Olei abietis, quod est species terebinthinæ clarissimæ ℔ j. albuminis ouorum, per decoctionem induratorum extracto vitello, ℔ j. resinę pini pingui ℥ vj. gummi elemi ℥ ij. ponantur omnia simul in retorta perlutata, & fiat in cineribus destillatio, quæ 36. horis perficitur, & oleum quod destillat colore est nigrum, quod vbi quieuerit rubescit obscurè. Hoc oleum Fierauante quoque est descriptum, qui ta

me

men id ex oleo abietis & albuminibus ouorum tantum destillat, reliqua verò (inquit Fallopius) ego addidi. Et quo mitior fuerit ignis, eò oleum erit melius, vt ipse sum expertus. In vulneribus contusis, maximè capitis, valet.

Balsamum artificiale ad sananda vulnera, eiusdem. ℞. Terebinthinę claræ ℔ j ß olei laurini, galbani, gummi Arabici, gummi hederæ, ana ℥ j. thuris, ligni aloes, galangæ, caryophyllorũ, nucis moschatæ, consolidæ minoris, cinnamomi, zedoariæ, zingiberis, ana ʒ vj. dictamni albi, storacis liquidæ, ana ℥ ij. musci orientalis, ambræ, ana ʒ j. pistentur omnia, & ponantur simul, & in octo ℔ aquæ vitæ infundãtur, quę quater fuerit destillata, stẽtque simul diebus octo, in retorta vitrea. Post octiduum in fornace venti, fiat dęstillatio, primò quidem igne lento, & sequetur aqua alba vt lac est. Vbi attentè animaduerteris, videbis paulò post aquã fieri clariorem, tunc permuta recipiens, & aquam claram seorsim collige. In hac aqua continetur oleũ albicans, quod etiam est separandũ & seruandum. Aqua hæc, dicitur aqua balsami, & oleum, oleũ balsami. Post hæc prodibit aqua alia albicans vt communis, quæ vbi nigrescere cœpit, muta recipiẽtem, & hæc vocatur aqua balsami secũda. Post augmẽta ignem,

& se

& ſequetur balſamum nigrum colore, cuius fumus fœtet, vbi abſolueris, ſepara aquam nigram à balſamo nigro, quæ hæret in fundo vaſis, & ſerua in vitro. Hæc temporis diuturnitate fœtorem amittit, & fit odorifera. Prima aqua capiti inuncta, catarrhis prodeſt, ſurditati, lepræ, debilitati viſus, vulnera mirabiliter ſanat. Oleum balſami contuſiones reſoluit, ſubitò faciem decorat, iuuentutem conſeruat, & diuinum eſt in vulneribus penetrantibus, ſi inungatur, & in vino potũ. Aqua ſecunda faciei decorem præſtat, ſi ſemel in die ea lauetur. Balſamum tandem, naturale balſamum facultatibus ſuperat. Aqua nigra ſeparata à balſamo prodeſt omnibus vulneribus à materia frigida, &c. Eſt in vniuerſum res pretioſiſsima & certiſsima ad multos morbos.

Oleum magnæ efficaciæ & potentiæ, in conſolidandis vulneribus, bonum & expertum, Accipias terebinthinæ ℔ ij. florum hyperici ʒ x. thuris triti ℥ ij. olei cõmunis ℥ iiij. butyri recentis ſine ſale ℥ iij. omnia commixta alembico deſtillentur, & quod prius ſtillat collige ad vſum: quod vero in vaſis remanet fundo, ignéq; aucto deſtillat, ad vulnera ſananda potentius eſt. Fumanellus.

Oleum optimum ad neruorum ac iuncturarum dolorem. ℞. Olei de terebinthina ℔ j.

℔ j gummi hederę recentis ℥ vj. thuris, vernicis liquidæ limpidæ, vtriusque ℥ ij. omnia alembico destillato, Idem.

Oleum, seu vnguentum ingenium acuẽs, & memoriam augẽs, Fumanelli. ℞. Stœchadis, florum rorismarini, florum buglossi, florum borraginis, florum chamæmeli, maioranæ, saluiæ, melissæ, violarum, rosarum rubearum, foliorum lauri, sing. ℥ j. ß. omnia in bocia optime lutata cum vini potentis ex Creta aut Rhetici. Græcíve, aut aquę ardentis ℔ iiij. diebus quinq; macerata destillentur, & destillato addantur terebinthinę optimæ ℔ j. ß. thuris masculi, myrrhæ electę, mastiches, bdellij, gũmi hederæ, sing. ℥ ij. vernicis integræ ℥ j. mellis anacardi ℥ iij. tusa omnia, & diebus quinq; cũ prædicta destillatione macerata in vase operculato, denuo destil lato, additóq; cinnamomum, caryophyllos, macerim, nucem moschatã, cardamomum, grana paradisi, piper longum & rotundum, zingiber, xyloaloën, cubebas, de quocunque ℥ j. tritam, moschi, ambari, vtriusque ʒ ij. omnia simul commixta destillentur (postquam in vinum collecta in priori destillato diebus mãserint quinque) igne in principio imbecilliori, aucto verò in processu. Vsus est, vt hyeme semel in hebdomada, æstate autem semel in mense, capite prius loto, posterior

rior capitis pars & tempora inungantur.

Oleum benedictum ex inuentione Leonhardi Fierauanti, quod ſuper omnia alia, vulnera curat, eóque nomine Benedictum eſt appellatum. Omnis generis vulnera certò curat, ſed capitis præcipuè, cum fractura oſsis aut panniculorum: & aliarum partium, maximè neruoſarum, muſculorum, venarum, partium nobilium, breuiſsimo tempore & tutiſſimè curat. Paratur autem ſic. ℞. Albuminũ ouorum decoctione induratorum ℥ xij. terebinthinæ claræ ℥ xiij. myrrhæ electæ ℥ iij. miſce, & in retorta deſtilla, primo quidem igne lento, ac deinceps magis magíſque fortificando, ad finem deſtillationis perge. Poſt deſtillationem ſeparato ab oleo aquam, & ſeorſim quodque diligenter ſerua. Hoc cuiuſcunque qualitatis aut conditionis vulnera, vti dictum eſt perfectiſsimè curat. Prolongat præterea capillos, & deperditos breui tempore reſtituit, & barbam quoque cadentem, inunctione. Dolores iliorum, & vrinæ retentionem ſubitò ſanat, quia diſſecat.

Oleum terebinthinæ & ceræ, quod vehementer exiccat, & penetrat. ℞. Terebinthinæ puræ & claræ ℔ j. ß. ceræ flauæ odoriferæ ℔ j. nucis moſchatæ, caryophyllorum, ana ℥ j. cineris communis, ʒ vj. ponantur ſimul in retortam lutatam, & fiat

lento

ento igne destillatio. Post destillationem ponatur in bocia cum capitello & recipiente, eique impone de lateribus tritis ℥ iiij. & rursus destilla, & habebis oleum coloris rubini, quod mirabile est in vulneribus neruorum: curat omnes catarrhos frigidos, prodest tussientibus, pectori inũctum, & aliis multis rebus, Fallopius in secretis Italicis.

Oleum contra podagram, ex lib. manuscripto. ℞. Carpobalsami, xylobalsami, corallorum rubeorum, piperis longi, nucis moschatæ, ana vncias ij. croci vnciam j. pinguedinis castorei, pinguedinis vulturis, seu castrati de renibus, medullæ ossium tibiarum asinæ, ana ℥ iiij. terebinthinæ ℥ vj. olei communis antiqui ℔ j. ceræ virginis ℥ iiij. vini Græci veteris ℔ ij. ranarum aquaticarum viuarum numero xxx. succi summitatum cannarũ, succi hederæ muralis, quæ facit grana crocea, succi rad. verbenę, ana ℥ iiij. pistentur omnia seorsim, & postea ponantur in alembico ad destillandum suaui igne. Prima aqua erit clara, & valet podagrę humidæ: tertia erit rubea, & valet podagrę frigidę, & recorderis quòd ranæ debent poni viuæ in alembico, & hoc est probatum & expertissimum.

Oleum mirabile ad paralysim & contra-
ctionem

ctionem neruorum epilepsiam, spasmum, & ad omnem morbum frigidum, vel ex frigida causa generatũ. ℞. Galbani ℔ ß. gummi hederæ ℥ iij. terantur & misceantur simul, & in vase destillationis ponantur, & aquam & oleum, quæ inde destillauerint, collige, & misce ea cum ℥ j. olei laurini, & ℔ j. terebinthinæ, & iterum destilla oleum & aquam: deinde separa oleum ab aqua, & oleum serua sicut balsamum. nam ęquipollet in omnibus virtutibus suis balsamo. Quidam posuit vnam guttam in fronte illius olei, & aliam in vmbilico cuiusdam paralytici, & statim surrexit, vt stupidus: & fuit liberatus post horam in loco in quo fuit dolor ex vulnere: & contractus neruorum inunxit, & liberatus fuit patiens. Et in aliis ægritudinibus, diuersimodè probatur hoc oleum esse maximæ efficaciæ. Occipitium vnctum ex eo in introitu lecti, qui & in mane ʒ ß. vuarũ passarum comedat, subtiliat memoriam. Valet contra surditatem, & omnem morbum ex frigida causa, & contra amissionem olfactus. Ex Breuiario Arnold. de Villa noua, cap. de paralysi.

Oleum multarum virium, maximè vero præstans in vulneribus, ex secretis Italici Fallopij. ℞. Terebinthinæ claræ ℔ ij. olei lini ℔ j. resinæ pini, ℥ vj. thuris, myrrhæ, aloë

loës masticis, sarcocollæ, ana ℥ ij. macis, cro
i. ligni aloës, ana ℥ ij ponantur hæc omnia
n retortam, destillentur primo lentissimo
gne & destillabis aquam claram, paulò post
erò sequetur oleum rubicũdum, tum aug-
nenta ignem, semper magis magísque in-
endendo, ad finem destillationis. Quo fa-
to separa oleum ab aqua, & vtrunque seor-
im serua. Aqua succedente tempore ru-
escit, & oleum acquirit rubini colorem.
Valet oleum vulneribus, præcipuè verò par-
ium neruosarum, ossium, venarum. citò
nim vnit hæc & consolidat, & sine dolore.
Hoc solo oleo curaui iuuenem scholarem
quatuordecim vulnera habentem, ex qui-
bus octo erant mortalia & omnes suturam
equirebant, & fuit spacio tredecim dierum
n integrum restitutus.

Modus parandi oleum, qui mirabiliter
valet in curandis cuiuscunque generis vul-
neribus ex eodẽ. ℞. Terebinthinæ ℔ j. thu-
is, masticis, myrrhæ, sarcocollæ, ana ℥ j.
quæ vitæ ℥ viij. ponantur omnia in retor-
am lutatam luto sapientiæ, & destillentur
n cineribus. Post destillationem separa o-
eum ab aqua, & vtrunque serua seorsim in
itro. Curat & consolidat breuissimo tem-
ore sine dolore omnia vulnera, præsertim
apitis, claudendo eo vulnus, & in superficie

imponendo, prohibet eorundem putrefactionem, & à corruptione defendit, id quod millies est probatum.

Balsamum artificiale ad cicatrices: Si ex ictu manserit signum magnum in facie, vel alibi, cum sequēti balsamo potes cicatricem remouere, non totam quidem, sed ne videatur tanta, & appareat modica. ℞. Mastiches ℥ j corticum granatorum dulcium, gummi Arabici, ana ℥ ß croci ʒ ij cyperi ℥ j carpobalsami ℥ ß aloës ʒ x. thuris ℥ j. myrrhæ ℥ j. terebinthinæ abietinæ ℔ ß. olei oliuarum antiquissimi ℥ j. terenda tere, misce in cornuta vitrea bene lutata, & gradatim destilla. Et postea receptorium bene sigillatum pone in balneo vel fimo diebus x. tum extrahe & vtere. Præstat eadem quæ balsamum, ad omnem probationem.

Balsami confectio, quod balsamum Græcum dicitur, ex Tarquinio Schnellenbergio. ℞. Turbith ℥ ij. ß. rhapontici ℥ iiij. rhabarbari ℥ j. ß. piperis longi, caryophyllorum ana ʒ ij. zingiberis ℥ j. ʒ. ij. zedoariæ ℥ j. ß. & ʒ ij. nucis moschatę ʒ vij. cardamomi ℥ j. ß ʒ ij. cubebarum ʒ viij cinnamomi ℥ iij. rad. pimpinellæ ℥ j. anisi ℥ vij. sacchari candi iij. ʒ ij. puluerisentur singula seorsim, po[st] ea accipe olei oliuarum ℔ iiij. olei lini ℔ j. succi absinthii ℔ ß. Calefiant olea pr[i]-

mum

num, poſtea adde pulueres, ita ne nimium incaleſcant. Poſtea deſtilla in cucurbita vitrea tribus vicibus.

Aqua reputanda ſecreta, quæ delet veſtigia, & dealbat cutim, & aufert pannos, rugas, & lentigines, & claram & ſplendidiſsimam reddit faciem, Bertapalia. ℞. Terebinthinæ benè claræ ℔ ij & de ea facias aquã per alembicum, & deinde ei quod deſtillatum fuerit ex illa terebinthina, miſce iſta pulueriꝫata. ℞. Maſticis electi ℥ ß. thuris albi ʒ iij tragacanthi ℥ ß & omnia ſimul bene miſce cum prędicta aqua, pone in alembico, & deſtilla aquam cum facili igne, & quod fluit ſerua in ampulla. ℞. Poſtea axungiæ porcinæ colatæ per pannum ſpiſſum ℔ j zingiberis electi ℥ j. caryophyllorum ʒ ij. nucis moſchatæ numer. iij cinnamomi electi, euphorbii, ana ʒ ß. ſpicæ nardi ʒ ij. cubebarum ʒ ß. camphoræ ʒ iij. omnia ſubtiliter pulueriſa, & miſce benè cum dicta axungia. Item. ℞ Mercurii crudi ℔ iij argenti fini ʒ j. & fac argentum ſubtiliter limare, deinde incide & cum dicto mercurio miſce, & de iſtis duobus fac argenturã, tum incorpora benè omnia cum mixtura axũgiæ, & pone in veſica vitrea, & alẽbico ſuperpoſito deſtilla lento igne in principio, & in fine da fortiorẽ, & quod deſtillaueris ſerua. Poſtea ℞. De prima

aqua terebinthinæ ℔ ß. & de ista alia, mixta cum axungia ℔ j. & istas duas simul bene misce, & serua in vase vitreo. Cum autem mulier vti voluerit hac aqua, abluat primò bene faciem, cum aqua decoctionis furfuris, deinde tergat benè faciem, & dimittat per horam, & fiet ibi magna albedo, & durabit per multos dies.

Oleum balsami vices gerens ex lib. manu scripto. ℞. Terebinthinæ electæ ℥ ij. rad. consolidæ mai. & symphyti petræi, per tabellas incisarum ℔ j. cort. rad. vlmi ℥ vj. foliorum arbuti, caudæ equinæ, millefolii, & herbæ Iudaicæ, ana M. ij. dactylorum maturorum, cum suis nucleis parum contusis, paria x. gummi elemi ℥ ß. myrrhæ electæ benzoini, & styracis calamitę, ana ℥ ij. thuris, masticis, ana ℥ iij. nucis mosch ʒ j. ß. lumbricorum in vino rubro diligẽter lotorum ℥ j. ß. ros. rub. spicæ nardi, & flor. hypericonis, ana pugill. j. folliculorum vlmi cum suo liquore num. ij. oculorum tauri in puluerem redactorum ℥ ij. reponantur omnia in alembico vitreo diligentiss. tecto deinde lento igne destillentur. Primò tenuis liquor educitur. Secundò oleum, balsamum viribus repręsentãs, quod est efficacissimum ad vulnera recentia glutinanda, & sinus carne implendos, aut etiam ad alia vlcera magna, ad dolores veteres, &

ad

d alia permulta. Est autem id oleum vase diligenter tecto reponendum, ne virtus exhalet.

De Balsamis non destillatis.

Oleum balsamum referens, ad omnes plagas, ex libro manuscripto. ℞. Florum & herbarum hypericonis quantum voles, repone in ampullam vitream, quam repleas oleo communi, deinde repone ad solem per xv. dies: quo facto adde dimidium cyathi vini albi, & per xv. aut xx. dies repone in fimo equino, è quo vbi abstuleris, circundetur fœno, & adiiciantur myrrhæ masticis, terebinthinæ Venetæ, resinæ, ana ℥ ij. pro quantitate olei faciendi, omniáque sint puluerizata, deinde claude ampullam, ne perspirare posśit & ponas in lebete aqua pleno super ignem, bulliátque per aliquod tempus. & postquam satis ebullierit, cola per pannum stamineum, & fæcem abiice, & oleum reserua in ampulla, quod quo fuerit vetustius, eò maioris est efficaciæ, cum vti volueris, modicè calefacias.

Aliud pro plagis. ℞. Gummi hederæ & myrrhæ, ana ℥ j gummi elemi, colophoniæ, thuris, masticis, storacis calamitæ, ligni aloës croci, sanguinis draconis, ana ℥ ß sarcocollę, ammoniaci, opopanacis, bdellii, aristo-

lochiæ lõgę, caſtorei, gummi Arabici, nucis moſchatæ, caryophyllorum, gallarum, ana drach. j. ladani, ſtyracis liquidæ, ana vnciam ſemis, aquæ vitæ ℥ iiij. terebinthinæ ℔ j. olei antiqui ℔ ij. olei perforatæ cum ſimplici flore, ℔ ß. omnia fiant, vt decet, in balneo Mariæ.

Balſamum bonum multarum virtutum, peculiariter verò vulnera conſolidat recentia, ſine veſtigiis cicatricum, mundificat oculos, conſeruat carnem à putrefactione, & mirabiliter valet ad inflationem iuncturarum, & ad dolorem podagræ calidæ, ex lib. manuſcripto ſecretorum Italico. Recipe liquorem veſicarum vlmi, & cola eum cum panno lini, & pone in vaſe vitreo in arena per dies quindecim, & cola de tertio in tertium, poſtea fac ſtare eum per duos menſes in ſole, & nota quod fieri debet à medio mẽſis Martii, vſque ad medium Iunii.

Aliud, Recipe olei oliuarum ℥ ij. picis albæ ℥ j. galbani ʒ ß. liquefiant omnia cum olei vitrioli Romani ʒ j. cum olei papaueris albi ℥ iij. cum olei amygdal. amararum ℥ iiij. cum olei olibani ℥ j. pulueri zentur & miſceantur ſimul, Incert.

Aliud ex Fallopii ſecretis. Accipe ſuccum porri, ſuccum mentæ, pone in ampullam

lam & diebus canicularibus insolentur, eritque optimum balsamum.

Aliud Tarquinii Schnellenbergii Recipe masticis, olibani, ana ℥ ij ammoniaci ℥ j. galbani ℥ iij bdellii ℥ vj. opopanacis ℥ j. ladani vnciam semis, assę fœtidę ℥ j. ß ℥ iij. gummi hederæ ℥ ij. gummi Arabici ℥ semis, terebinthinæ ℥ ij. ß. camphoræ vnciam semis, olei oliuarum ℔ ij. dissoluantur omnia in cacabo igne lento, fortiter agitando; postea adde viridis æris minutim triti ℥ ß. bulliant parum ad coloris in viridem mutationem postea exprime per pannum, & serua in vitro, & obtura bombace.

Aliud quod recipit omnia ea quæ ad verum balsamum requiruntur, penetrat facillimè omnia vulnera, & quibuscunque accommodatur, quàm citissimè sanat. ℞. Resinę albę ℥ ij. dissoluatur in vino bono, postea per pannum lineum exprimatur, expressio coquatur ad vini consumptionem: postea accipiatur olei oliuarum ℔ j. in quo dissoluatur iuxta lentum ignem resina, postea accipe gummi ammoniaci, galbani, opopanacis, ana ℥ j. gummi elemi ℥ ij. quę omnia permisce tandiu, quod satis sit.

Aliud eiusdem. ℞. Galbani, ammoniaci, bdellii, ana semis, myrrhę, masticis, olibani,

ana ʒ ij. terebinthinæ ℥ ij. viridis æris vnciam ſemis, olei oliuarum ℔ j ß. gummina per triduum in aceto vini macerentur, vt cooperiantur ab aceto poſtea decoquantur cum oleo, in olla inuitreata, ad aceti conſumptionem: poſtea cola per pannum, & fortiter exprime, tum viride æris ſubtiliter pulueri zetur, & diligentiſsimè cum oleo oliuarum teratur, & expreſsioni addatur: vbi iuſtum viriditatis colorem acceperit, in vitro ſerua.

Aliud ad omnia recentia & antiqua vulnera, præcipuè ad capitis vſum. ℞. Terebinthinæ ℥ xij. gummi elemi ℥ v. reſinę, ℥ iiij. liquefiant ſimul. & vbi erunt liquefacta, adde pulueres ſequentes, ariſtolochiæ longæ ℥ ij. ſanguinis draconis ʒ iij & fiat maſſa.

Balſamum non deſtillatum ad omnia vlcera & vulnera, & pro tentis faciendis, mũdificat & ſanat. ℞. Oleorum terebinthinæ, de lino, amygdalarum dulcium, roſarum, ana ℥ j. oleum roſarum bulliat in vitro, cum viridi æris, quantum cultri cuſpide caperes, & cum bullierit modicum, cola per pannum, tunc miſce cum reliquis oleis.

Aliud. ℞ ℥ j. terebinthinę, ſucci limonum maturorum ℥ ij. ponantur in cyathum, & ignis excitetur ita, ne attingat cyathum, & decoquantur ad vnciæ vnius conſumptio-

nem

n, poftea accipe parum cum ſpatula fer- ,& lapidi frigido guttas inſtilla, donec co is rubri fuerit, & hoc vtere tanquam per- to balſamo, Fallopius.

Ad neruorum puncturas atque vulnera, ert. ℞. Reſinę pini ℥ ii. olei communis ℥ j. erebinthinę ℥ j. fundantur omnia ſimul, entur, poſt addatur thuris, maſticis, ana gummi elemi ʒ ij. applicetur calidum in mbace.

Deſcriptio balſami in vulneribus oſsium, heophraſti Paracelſi. ℞. Axungiæ de mu- ia, ſucci hypericonis, centaurii, ſophię, ana vii. liquoris myrrhę, maſticis, thuris ℥ ß. li- argyrii pręparati de liquoribus centaurii, trebanę, ſpicarię, patonicę, ana ʒ j. olei de accis lauri ad pondus omnium, reduc in alſamum.

Oleum compoſitum experientia certa cõ robatum contra venena, Leonhardi Fiera- anti. ℞. Olei communis antiquiſsimi, ℔ i. loës hepatici, rhabarbari, ſpicę nardi, myr- hę ʒ iiii. tormentillę, dictamni albi, gentia- ę, biſtortę, conſolidę maioris, rubię tincto- rum, ana ʒ iiii. theriacę, mithridatii, ana ʒ ii. ſcorpionum viuorum numero ſexaginta: primò ſcorpiones decoquantur in oleo qua tuor horis poſtea adde reliqua, & ebulliant in balneo horis quatuor, poſtea colato & co- laturam

laturam in vitro ſeruato diligenter. Vten-
modus eſt talis: Sicui venenũ eſſet propina-
tum, ſtatim hoc oleo eſt inungendus, &
ij. eius ſunt per os exhibendæ, cum aceto a-
bo, ídq; mane & veſperi, & curabitur à quo-
cunque veneno, excepto ſublimato, aut ad-
mante, quòd mineralia hæc ſint.

Oleum optimum, quo mediante ſcrofu-
læ noaæ & recentes in pueris ſpecialiter, ci-
tò ſanantur, ex Breuiario Arnoldi de Vill-
noua. ℞. Radicis thapſiæ & raphani, ana ℥
olei communis veteris ℥ ij. ponatur hoc o-
leum ipſis radicibus tritis in eo poſitis, i-
ampulla, vel in vaſe aliquo, & illud vas in ca-
dario aqua pleno bulliẽte, ponatur ſic quo-
ſemper in ipſa aqua iaceat, quouſque medi-
tas ipſius aquæ cõſumatur, & de hoc tepid-
oleo ij. vel iij. guttę inſtillentur in aurẽ patiẽ-
tis, in illa parte vbi ſunt ſcrofulę, & hoc fia-
pluribus vicibus. Et ſi propter illud oleum
auris fuerit calefacta, vel tumuerit, ita quo-
aliqua putredo exhalare incipiat, ſcias tun-
quod ſolum ponendo ſic qualibet nocte pa-
rum de illo oleo calido in ipſa aure, curari
poterunt huiuſmodi ſcrofulæ, & earũ mate-
ria per illam euacuabitur: & tunc cum eo in-
ſiſte, ſecundum modum prædictum, quouſ-
que patiens fuerit liberatus. Si verò auri-
non intumuerit, vel aliquid non emiſerit
tunc

c aliis remediis vtaris.

leum ſiue liquor quidã magnus Leonh. auanti, diuerſarum facultatum. ℞. Olei mmunis ℔ xx. vini albi ℔ ij. decoquan- ſimul ad vini cõſumptionem. Poſtea po- ur in vas terreum inuitreatũ, optimè clau & duorũ cubitorum latitudine ſub ter- defodiatur, ibiq; per mẽſes ſex relinqua tempus autẽ quo defodi debet ſit dies j. ij. menſis Auguſti, & rurſus extrahatur ſe Februar. & erit oleum, tãquam ſi eſſet uſtiſsimũ, 50 quaſi annorũ. Cum ſub ter- i abſcondere volueris, imponas ei ſequẽ- florum rorisſmarini ℔ iii. ligni aloës ℥ vj. ris, bdellii, ana ʒ x. Poſtquam è terra ex- xeris, Soli exponatur, & addãtur hæc, ſal- , roriſmarini, rutę, betonicæ, millefolii, ra- is conſolidæ maioris, tamariſci, viticellæ, a M. j. galangæ, caryophyllorum, nucis ſchatæ, ſpicæ nardi, croci, ana ℥ j. ſar- collæ, ſanguinis draconis, maſticis, ana j. aloës hepatici, reſinæ pini, ana ℥ viii. is græcæ ℔ j ceræ flauæ, axungiæ por- ana ℥ xviij. hyperici cum ſemine ℔ ij. uſci ʒ j. miſceantur ſimul, decoquantur balneo, vſque quo herbæ exiccentur, tum trahe è vaſe, & per pannũ cola, eique ad- balſami artificialis noſtri, pro omni lib j. vj In menſe verò Septemb. huic adde ℔ ij.

fructus

fructus herbæ balsaminæ rubræ, & habeb liquorẽ magnum paratum, seruetur in va ne respiret, & quo fuerit vetustior, eo est m lior. Sanat hecticos & hydropicos, exhibe do semper mane ʒ iiij. cum ℥ j. syrupi ros calidè, & diebus 40. curantur. Hoc liqu curantur petechiæ, si inungantur. Sanan eo breuissimo tempore vulnera venaru neruorum, ossium, vnctione, & instillatio calida. Curat præterea tineã capiti inũct Capitis refrigerationi, & catarrhosis cõfe si naribus inũgatur mane & sero. odor en eius dissecat, & consumit corruptionem h morum in capite, & stomacho. Si inunga stomachus eo, digestionem cibi promou vrinam retentam à carnositate, aut gon rhœa, aut alia quauis de causa mouet Pi crescere facit, barbam conseruat nigram valet contra vermes. His omnibus dic iam morbis succurrit, vt experientia est c gnitum. Cæterum nocet vehementer d loribus à morbo Gallico excitatis.

Oleum secretum, & expertum ad cr exulcerata omniáque vlcera, tam antiq quàm noua præter ea quæ sunt capitis. V let & ad cancrum, & fistulas: quod hab ℞ Apii, rorismarini, millefolii, plantagin absinthii, sing. M j saluiæ, rutæ, tapsi bar ti, chelidonii, lanceolę sing. M. ij. sepi castr

ß.herbæ laurentiæ,florum omnium mẽ-
a,fing.M.iij.olei communis ℔ ij. resinæ
ebinthinæ ℔ j.galbani ℥ ij.ſucci hederæ,
æ in arboribus reperitur ℥ ij. ß aluminis
mæ ℥ j. ß. reſinæ pini ℔ ij viridis æris ℥
uris,diachylonis,theriacæ,ſing ℥ j. gen-
æ,ariſtolochiæ rotundæ, vtriuſque ℥ j.
itrioli.tartari,agarici, ſalis vſti. ſing ʒ ii.
i pulicariæ ℥ iii.rad.iridis ℥ j ſarcocollæ
minii, pulueris plumbi ʒ iii. ex herbis
nibus ſuccus extractus, in vaſe æneo
datur cum roſaceo, reſina terebinthina,
galbano,coquantúrque donec ſuccus cõ-
mptus fuerit.continuè agitando cum ru-
ula,ſeu ſpatula ad ignem carbonum:poſt
coletur, & addatur viride æris tritum,
tinuò agitando,donec frigeſcat, quæ &
qua ardenti decoqui poſſunt: ſeruetur
em in vaſe vitreo. Fumanellus.

Oleum pretioſum, auróque comparan-
m, quoniam omnia ſanat crurum mala,
ncisos neruos, carnem creat, & vlcera
glutinat,dolorem remouet,fiſtulam cu-
cancrum,omniáque antiqua vlcera,præ-
ea quæ capitis ſunt Menſe Maii ſuman-
apii M. j.roriſmarini tantundem, ſaluiæ
ue rutæ vtriuſque M.ii.herbæ,quæ à vul-
ibus Laurentia appellatur, florũ omniũ
nſium,vtriuſque M.iii.tapſi barbati, lan-
ceolæ

ceolæ, chelidonij, sing. M.ij. absinthij M
olei com. ℔ ij. resinæ terebinthinæ ℔ j. ga
bani ℥ ij. resinæ pini ℔ ij. viridis æris, aut d
phrygis triti ℥ ij. ex omnibus herbis succu
percolato cum oleo, resináque terebinthin
semper commouens, ad succorum consum
ptionem, ad ignem carbonum coquito,
cocta cribrato, additóque viride æris co
motum, donec ab igne depositum refrixer
& vsui in vase seruetur vitreo, bene clauso

Balsamum artificiale citra destillatione
factum, valet ad vulnera, curat ea sine p
ris generatione, paralyticis membris cōfe
& sanguinem sistit, & aquam quæ ex vuln
ratis articulis emanat: ex lib. manuscrip
Germanico cuiusdam Empirici. ℞ Rhab
bari ʒ ij. scindatur in taleolas, huic ad
camphoræ ʒ j. ß. ponantur hæc in scutella
è stanno, quibus affunde cyathum comm
nem olei oliuarum, & insoletur diebus 14

Balsamum expertum aliud, ex eodem
bro. ℞. Vitrum quod semimensuram capi
repleatur spica nardi, & affunde dimidia
mensuram olei communis boni, stent p
mensem in loco calido, semper agitand
Postea adde olei violacei ℥ ij. olei spicæ ta
tundem, olei camomelini, olei rosacei, a
℥ ij. commisceantur omnia, & per mens
stent.

Ali

Aliud non contemnendum eiuſdem. Re- galbani, ammoniaci, bdellij, ſingulorum myrrhæ electæ, maſticis, thuris albi, ana infundantur omnia per triduum in ace- fortiſsimo, & diſſoluantur: deinde ponã- in peluim intus vitro obductum, & car- bibus imponatur ſine flamma, iiſq́ue ad- terebinthinæ ℥ ij. & olei communis ℔ . decoquantur ſimul, agitando, donec fæ- fundo adhæreant. Quo facto, adde viri- æris triti ℥ ß. & ab igne depone, & refri- ratum vbi fuerit, coletur per pannum & uetur in vitro. Valet ad omnia vulnera defactis liciniis & impoſitis.

Aliud Balſamum nobile. ℞. ℔ ß. olei com nis, cui commiſce violas in vitro, & inſo- tur, & idem facito cum floribus geniſtæ, eiuſdem foliis. Poſt accipe galbani ʒ ii. ß. ellii, ammoniaci, myrrhæ, ana ℥ ß. maſti- ʒ ij. gummi omne in aceto diſſoluatur, ſtea accipiantur flores, cum ſuis oleis, & lentur in ollam inuitreatam, & eam car- bnibus impone, & vbi oleum incaluerit, iice terebinthinam calefactam, & gum- ina diſſoluta continuo agitando ne adu- ntur, cauendo ne exundet Tum accipe vi- dis æris triti ſubtiliter ℥ ß. aut ʒ vj & im- ne, rurſus igni admouenda, poſtea ſerua vitro.

Aliud ad membra contracta, Theophr[...]sti. ℞. Terebinthinæ destillatæ ℔ j. gum[...] galbani, diptamni ℔ ß. misce, & adde ol[...] laurini ℥ j fiat balsamum, cum quo inung[...]tur membra contracta, per menses mult[...] Item oleum benedictum mixtum cum pi[...]guedine taxi & eo vngantur membra.

Aliud eiusdem ad vulnera. ℞ Olei oli[...] ℔ j. hypericonis, betonicæ, centaurij, pr[...]nellæ, ana M. j. contundantur & misce[...]tur, destillentur ad solem per æstatem, de[...]de exprime, & serua: nobilius non extat[...] vulnera. nam curat sola inunctione mane[...] sero, sine omni alio medicamine, humor[...] expellit, & omne contrarium, plus qua[...] dicendum est, & quæcunque factu su[...] impossibilia, huius beneficio perficiunt[...] pro omni incarnatione, consolidatione, ta[...] in fracturis, quàm contusionibus & sim[...]libus.

De oleis ex floribus.

OLeum de spica fit, si maceretur in vi[...] & destilletur, primò oleum sequit[...] cum alioquin aqua destillatione (in are[...] puto) separetur. Renibus inunctum, gon[...]rhœam sanat. Amicus quidam vxori suæ [...] inde valetudinariæ, olei de spica destil[...] guttas ij. ex vino propinauit, bibit illa, &[...]

ta periclitata, multos lumbricos excreuit.

Oleum de ſpica nardi vulgari, quod ex allia affertur, Braſauolus commendat:in ptius verò eſſe ait, quod in Italia quidam lauendula parant:id inquit nonnulli bal- minum vocant, & pro opobalſamo vtun- ur. De oleo de ſpica quo balſami loco vtun- ur plerique, eiúſque facultatibus, dictum ſt ſuprà.

Oleum de floribus verbaſci fit, floribus ontritis, poſitíſque in vitro benè obturato d ſolem, per quinque aut ſex ſeptimanas: oc oleum vtile eſt ad guttam in membris, ulgo *gſú nte*. Curat etiam vulnera recentia, ſi temperetur oleo oliuarum, ad multa tile erit. Oportet autem flores cum ſicci uerint colligere.

Oleum factum ex floribus tapſi barbati um oleo & vino, ſolíque expoſitum, vel in uplici vaſe decoctum, ſicut oleum hyperi- conis valet in dolore ſciatico.

Oleum hyperici calidum eſt & ſiccum, tipticum, ob id vulnera inciſorum neruorũ, combuſtionem ignis conſolidat:ſedat do- ores femoris, & veſicæ, & vrinam mouet. Confectio eius hæc eſt, ex Adami Leoniceri aturali hiſtoria. ℞. Summitatum hyperici amiā matureſcentis ℥ iij. macerētur in vino dorifero diebus tribus, bulliant deinde in

vase duplici, obturato orificio vasis: hinc exprime & recẽtis hyperici par pondus iniice, & iterum macera & coque, & exprime, idque tertio facito, & si vinum minuatur, aliquid adde: ℞. Deinde terebinthinæ claræ ℥ iij. olei veteris clari ℥ vj. coquantur in vase duplici ad vini consumptionem, postea exprime, & à sedimento purgatum oleum repone.

Oleum hyperici Iohan. Tanvuyler iunioris, Chirurgi Augustæ. ℞. Florum hyperici ℥ iiij infundantur in vino rubro per dies 14. postea bulliãt modicum, & alia vice ponantur, florum hyperici ℥ iiij. olei optimi ℔ ß. stent rursus octo dies infusa, deinde cola & adde succi millefolij ℥ ij. vermium terrestriũ ℥ ij. terebinthinæ ℥ j. & ß. croci ʒ ß mastiches ʒ vj. myrrhę, olibani, ana ʒ ij. opopanacis, sarcocollę, ana ʒ ij. ß rubiæ tinctorum ʒ iij. bulliant omnia ad consumptionem vini & succi, fiat oleum secundum artem.

Oleum hypericonis compositum, Leonhart. Fierauanti, valet mirabili modo in vulneribus, maximè partium neruosarum, consolidat, & cicatricem inducit sine vestigio. Qui febre pestilẽtiali fuerit affectus, vnctus toto corpore hoc oleo, curatur. Hypericon sumatur cum foliis, ramulis, floribus & radicibus, & in mortario contundatur, postea

vino

ino optimo maceretur vnà cum oleo communi, vt cooperiatur herba, & in Sole ſtent Iunio & Iulio menſibus. Poſtea accipe hypericon cum ſeminibus maturis, rurſus in mortario contundatur, & in oleo communi infundatur: quantitas autem hypericonis ſit, primo ℔ ii. & poſtea cum ſeminibus ſimiliter ℔ ii. & omnibus in bocia vitrea poſitis, adde terebinthinæ ℥ vj. croci ʒ iiii. myrrhę ℥ . nucis moſchatæ ℥ iii. viticellæ ℥ v. betonicæ, millefolii, roſarum, ana ℥ iiii. Quibus omnibus in cucurbita exiſtẽtibus, olei communis quantitas ſit ℔ x. Vbi igni applicueris, tum adde ceræ flauæ, reſinæ pini, ana vj in balneo Mariæ decoquantur, cum ſuo capitello, & recipiente optimè obturato. Signum autẽ perfectæ decoctionis eſt, quando nihil amplius deſtillat, id quod viginti circiter horis fit: tunc extrahe bociam & adhuc calidum colato, & in vitro ſerua diligenter. Vſus eius eſt, vt ſit calidum, & vulnebus tantùm in ſuperficie impone, &c.

Oleum hypericonis multis licet fiat mos, hic tamen eſt perfectiſſimus, ex Falloi ſecretis Italicis. Accipe bdellii, opopanas, galbani, ſerapini, gummi elemi, ana j. terebinthinæ, reſinæ pini, maſticis, ana j. vermium terreſtrium vino ablutorum ℥ antimonij, florum & foliorum hyperico-

nis, plantaginis, vtriusque consolidæ, vtriusque cantaurii, millefolii caudæ equinæ, ana ℥ iii ponantur omnia in vas vitreum cum oleo communi, aut, quod melius est, rosato, vt cooperiantur, & ponantur ad Solem per dies quindecim Postea in retorta, lento igne extrahatur primò aqua, ac tandem fortiori igne, & permutato recipiente, colligatur oleum. Post destillationem peractã, aqua & oleũ simul ebulliant per horæ spaciũ: postea accipias rubiæ tinctorum ℥ j. granæ finæ ℥ ß. croci ʒ ij. & florum hypericonis Manipul. & in priore vase, quo insolatæ sunt, coniungantur. Ex his si volueris oleum pretiosissimum parare, defode in terram per menses sex, tum habebis oleum ad omnia vulnera vtilissimum: dolorem sedat vulnerum: exiccat, abstergit, confortat, & præcipuè vulneribus neruorum vtile est. Vsus est eius, vt calidè apponatur.

Eiusdem authoris compositio alia magistralis, pro vulneribus. Olei communis dulcis, & grati saporis quantum placuerit, in eo maceretur hypericon cum floribus & seminibus tandiu, quoad oleum rubrum colorem contraxerit, postea his adde, terebinthinæ ℥ j pro libra olei, nucis moschatæ, croci, belzoini, ana ʒ j. pro olei ℔ j. axungiæ porcinæ ℥ ij. millefolij, ro-

rub

rub consolidæ maioris , cumini , ana ℥ j. ß. pro olei ℔ j. vini optimi ℥ ij. pro ℔ olei , stent hæc in infusione per mensem, postea in cucurbita vitrea decoquantur in balneo ad consumptionem vini , & herbarum exiccationem , tum colato , & seruato in vitro optimè clauso. Hoc oleum mirabile est in vulneribus , si calidè cum pecia imponatur. Valet contra venena , & petechias.

Oleum ex floribus mali arantij ℞ Seminum melonum benè contusorum q. u. horum pars ponatur in vasculo vitreato , aut vitreo, ac superponantur flores arantiorum, tum rursus cooperiantur seminibus melonum Quibus factis , stent per diem , crastino flores abiiciantur, & seminibus recentes flores,prædicto modo addantur. Sicque singulis diebus flores permutentur. Tandem semina , florum arantiorum facultatibus & odore imbuta , in sacco lineo,aqua rosacea prius madefacto exprimantur , & oleum seruetur.

Oleum ex floribus rosarum Damascenarum.℞. Amygdalarum cultro excorticatarũ q.u.secentur in partes,& fiat,vt cum oleo ex floribus arantiorum dictum est , & postea oleum exprimatur.

Oleum ex floribus iasmini,fit eodem mo-

do quo præcedens.

Oleum rosatum ex insolatione fit ad hūc modum, vt docet Rogerius Tract. 4. cap. 8. Accipe flores rosarum viridium, & repleatur phiala floribus & oleo, ita quod pro ℔ .j rosarum, sint duæ ℔. olei, obturetur vas & exponatur Soli per dies 40. & singulis diebus moueatur semel. Post huiusmodi decoctionem, coletur per pannum album, & oleum super aquam frigidam proiiciatur, & mouea tur cum virga coryli excoriata, & iterum ponatur in aliam aquam frigidam & moueatur, & ita fiat decies. ex ista enim lauatura maiorem acquirit frigiditatem, & minorem siccitatem. Quare magis infrigidat & hume ctat. Item ponatur in phiala vitrea & apponatur Soli, vsque quo humiditas quæ poros intrat consumatur. In frigida regione, vbi ex lento calore aëris nō potest decoqui, ponatur in vas plenum aqua, & bulliat per ij. vel per iij. dies ad tertiam partem olei: & si non habeas oleum oliuarum, extrahes oleum de nucibus recētibus excorticatis, & fiat oleum rosaceum: vel excorticentur nuces veteres & infundantur per duos dies in aqua frigi da, deinde extrahatur oleū. Vnde dico quo lac nucum recentium, potest dari febricitan tibus continuè, in frigida regione, sicut la amygdalarum in calida. Specialia huius ol

sunt

ſunt: ſi fiat inunctio febricitantibus continuè, vel interpolatè, circa frontem & tempora, & volas manuum, & pedum, & ſuper venas pulſatiles, dolorem reprimit, calorem alterat, ſomnium inducit, ſed hoc non debet fieri die critico, vbi ſperas de vniuerſali vel particulari. Singulare, terantur vitella ouorum cum oleo roſaceo, & fiat emplaſtrum ſuper regionem hepatis, vel ſuper ignitum apoſtema, vna vel altera appoſitione, dolorem mitigat, & fumoſitatem & acumen materiæ obtundit, locum detumeſcere facit, ruborē à loco remouet. Item mixtum cum æquali pondere ſucci plantaginis, pro clyſtere in dyſenteria: potenter vulnera cicatriſat, dolorem mitigat reprimendo materiam.

Hæc modò poſita olea, licet citra deſtillationem, ſed vel per expreſsionem, vel inſolationem parētur, omittere nolui, quod tum faciles, tum verò egregij & induſtrij videantur modi, & olea ſic parata, ad hominum vtilitatem ſint comparata.

Oleum violaceum è violis, eodem modo fit, quo oleum roſaceum (ex Rogerio) & ad eadem valet atq; roſaceum, ſed hoc inſuper laxatiuum eſt, cum aliud ſit conſtrictiuum. Si cum æquali pondere ſucci mercurialis per clyſterem iniiciatur, in acutis, continuis, & in

terpolatis, suauiter emollit inteſtina, & ſuauiter ſuperfluitates expellit. Rogerius.

Oleum ad faciei maculas quas lentigines vocamus. ℞. Florum roriſmarini quantitas debita, ℣ in vitreo vaſe recondito, ſub fimo à pluuia tuto, diebus triginta ſeruatur, quódque liquatum erit ſoli diebus nouem exponatur. puluere polypodij commixto, quantum tribus digitis capi poteſt, de quo ſingulo die per menſem ſumatur.

Oleum ex floribus roriſmarini non deſtillatum, fit ſecundum ſequentem modum ex libro quodam manuſcripto Italico meo. Florum roriſmarini accipias bonam quantitatem, & pone in ollam fortiter comprimendo cum baculo. Poſt ſuperaffunde olei oliuarum quod ſatis eſt, vt aliqua pars ollæ vacua relinquatur, tum claude diligenter ollam cum paſta, ne quid reſpiret. Quo facto ſepeliatur in fimo benè calido, non ex fœno facto, ita vt ſuper ſe habeat trium digitorum altitudine fimum, per dies quadraginta tum extrahe & ſerua. Cum vſus eius fuerit colato oleum. Valet doloribus lumborum, iſchij, brachiorum, & aliarum partium. Eſt ad hunc modum paratum, à comite de Alta Villa.

De

De oleis ex seminibus.

QVoniam vt aromata quædam, ita omnium vmbelliferarũ herbarum semina ferè, constant magna ex parte, calida, tenui, & aërea substantia: ideò necesse est, aliquid de oleaginosa substantia habeãt. Nam talem habet mixturam propemodum omne oleum. Destillãtur autem ex seminibus, tam calidis quàm frigidis olea, hoc modo.

Eliciuntur hæc olea per destillationem in arena, ita vt tusa semina iniiciantur in cucurbitam vitream, luto intectã optimè. Vna autem vice vnciæ sex, vel septẽ, vel octo iniiciantur seminis alicuius tritici, secundum capacitatem cucurbitæ. Affundantur his singulis vicibus, quinque, aut sex, aut septẽ libræ aquæ clarissimę, ac misceto diligenter. Quod si ita diligenter permixta, in infusione loco aliquo calido, dies aliquot, vel octo, vel decẽ, seu digerẽda aut putrefaciẽda, aut infusa stare permiseris, pone deinde cucurbitã in capellam aptam fornaci, & arena imple capellam, & cucurbita fundum non attingat, sed intersit vnq; arena. Et destilletur oleum eo modo, & iisdem vasis vt inferius docebimus, vbi agemus de destillãdis oleis ex lignis & aromatibus. Hoc tantum monendum, vt ignis lentus accendatur, & videas ne nimium insurgat &

ebulliat in alembicũ, quod in cucurbita continetur. Semina enim quædam, vt anisum, propter raritatem substantiæ suæ, simúlque viscosum quod habẽt, largiter ebulliunt: ideo non statim alembicum imponere debemus: sed posteaquam bullas excitari videas, & vaporem sursum ferri, depone alembicũ, & immisso bacillo, agita. Ita resoluetur in vaporẽ spuma, quæ postea mediocri igne moderari, cõpesci, & excitari iuxta libitũ potest. Quo facto impone rursus alembicũ e vestigio, & circumline cõmissurã luto, & destilla, donec conieceris nullũ amplius intus contineri oleũ, quod visu statim percipies & gustu. Nam cum gustu destillãtes guttæ nullam amplius recipient manifestam iniecti aromatis qualitatem, desistendum est, ne materia in fundo cucurbitæ adhæreat & exuratur. Ex Cordo.

Oleorum ex seminibus, vt fœniculi, anisi, &c. præparatio ad hunc modum fit, vt ex literis Germanica lingua scriptis ad Gesnerum, collegi. Primò accipio, inquit, semina ea quãtitate quæ placuerit, verum semper ℔ quinque aut sex, ea ego cõtundo grosso modo, videndo ne vllum integrum semen relinquatur, & in cucurbitam pono. Huic affundo aquam feruentissimam, vt cooperiatur semen, & imposito alembico, optimè & rostrum & iuncturam, ne quid transpiret, ob-

ſtruo, ſic putreſiant tribus aut quatuor diebus: poſtea lento igne deſtillo, & ſequetur oleum limpidum, (dummodo aqua per quam tranſit, ſit valde frigida) vt vidiſti. Hoc tamẽ eſt animaduerſione dignisſimũ, quod oleum aniſi, æſtatis tempore deſtillari planè nequeat, propterea quod ſpiritus eius plus ſatis ſint ſubtiles, & multo ipſis fœniculi ſubtiliores. qui per calorem euaporant, vt vt lentè deſtillationem ſuſcipias, ignémque regas: ſed tempus deſtillationis commodisſimum eſt hybernum. quò enim aër fuerit frigidior, eò citius, vbi in recipientem extillarit, coagulatur, inſtar camphoræ. Vbi poſtea per pannum nitidũ colaueris, aquoſitas omnis perfluit, oleum verò in panno relinquitur, quod poſtea in amplo vitro diſſoluo in hypocauſto, & phlegma facile ſeparatur.

In deſtillandis huiuſmodi oleis, primò eſt ſciendum, quod pro vice vltra libræ dimidiæ pondus deſtillari non debet. Deinde, vt materia deſtillanda, in mortario contundatur groſſo modo, non in puluerem ſubtilẽ. Huic materiæ affunditur aquæ puræ quantitas debita, vt ſuperemineat, & commiſcentur ſimul in cucurbita cuprea, cum alembico eiuſdem materiæ, quæ in iunctura perlutantur, ne ſpiritibus detur exitus. Deſtillatio fieri debet per vas aqua frigida plenum, tranſeunte

cana

canale ſtanneo vel plumbeo, ne oleum aduratur. Quibus paratis ignis ſuccenditur lentè vſquedum incaleſcat fornax, tum augetur ignis, magis magíſque, vt deſtillare incipiat. ita enim cum aqua oleum deſtillat, quod ſecundum artem eſt ſeparandum. Vbi cœperit deſtillare, poteſt de igne detrahi nonnihil & obſeruari, vtrum in eo tenore igne exiſtente, nihilominus deſtillatio pergat, tum relinquendus eo vigore ignis & conſeruandus: ſin minus, eidem adiiciatur. Tertiò eſt intelligendum oleum quod primò deſtillat, omnium eſſe efficaciſsimum, ideóque ſecundò vel tertiò permutari recipiens poterit. Ferè intra horæ ſpacium ℥ ß. deſtillari poteſt. vbi in cucurbita nihil ſupererit, nihil quoque deſtillabit amplius, ſicque finitum erit opus.

Aniſi oleum hoc modo fit ℞. Aniſi, (eſt autem hec forma communis, ad reliqua quoque ex ſeminibus deſtillanda olea) ℔ j. pone in cornutam, cum ſuo recipiente, in furno cinerum, lentiſsimo igne, labiis benè ſigillatis, deſtilla, & aquam & oleum ſimul accipies. Aquam per reuolutionem extrahes, remanebítque oleum, cuius ad colicam paſsionem & dolorem inteſtinorum vſus eſt. Cæterum ex aqua fit electuarium cum ſaccharo: id poſt prandium, vel cœnam poteſt exhiberi, tabula j. Stomachum & dige-

tionem roborat, flatus discutit. Prodest quocunque tempore sumptum, sed in aurora præcipuè confert pulmonibus, tussientibus, obstructionibus choleræ, & sanat partes internas. Vsus eius in guttis est.

Anisi oleum multò est quam ipsum anisum in agendo fortius. Etenim naturalis calor nunquam ita exactè potest de aniso integro, veram substantiam elicere, aut separare, ac ipsa artificiosa præparatio potest, & humana industria. Quemadmodum enim omnis cibus siquidem innoxiè sumi debeat, præparatione externa indiget, ita etiam necesse est, in medicamentis fieri, vt subtiliores partes à crassioribus separentur, priusquam intra corpus sumantur. ita enim facilius potest quodcunque medicamentum, in corpore actionem propriam perficere sine noxa. Vsus huius olei est in vertigine, asthmate ex catarrho suffocatiuo, in stomachi debilitate & ventositate, in hydrope, & aliis morbis frigidis & à flatibus excitatis. Valet autem præcipuè membris exanguibus & neruosis, vt stomacho, venis, vesicæ, vtero, fluxum vteri album exiccat. Sumi potest per guttas, dando aliquot eius in vino, in iusculis, mane, & tempore necessitatis.

Oleum fœniculi capiti conducit, præcipuè autem oculis, renibus, vesicæ: fieri ex eo

tabellæ possunt, ad eosdem vsus, aut per s
quocunq; tempore, mane & vesperi aliqu
guttæ sumi possunt. Fit autem hoc oleum, e
semine sicco extractum, sine vlla alia additi
ne, perquam odoratum & suaue, vt ipse gu
staui: colore autem est album, quod prim
destillat.

Cumini oleum, vtile est, vulneribus ad li
nem pertingentibus, inflationibus corpori
ex frigiditate, quæ aliquando causa existi
cur vrina retineatur: ad hũc vsum gutta vna
aut altera, in aqua filicis sumi potest, aut eti
in tabellis si cum eo fiant.

Oleum ex seminibus hyoscyami, eodem
quo rosaceum oleum, modo paratum, e
præscripto Rogerij, idem valet, quod oleum
ex pomis mandragoræ. Valet in arthritic
calida, dolorem mediocriter reprimendo, &
stuporem inducendo: in arsuris & in excori
tionibus, subtilem cicatricem facere potest
& arsuras mitigare Idem.

Aliter fit, & fortius in prædictis arsuri
operatur. Accipe in vigilia Iohãnis Baptistæ
summitates, flores & folia, & impleatur no
ua olla inferius habens angustum foramen
& cooperiatur os ollæ superius, & tunc sup-
ponatur alia olla, & ligetur fundus superio-
ris, cum ore inferioris, cum argilla, & tunc
sepeliatur sub terra, & sit ibi per annum, &
facta

ficta anni reuolutione extrahatur, & in inferiori olla inuenietur oleum clarum, quod per calorem fumositatum terræ, extrahitur ab hyoscyamo. Modus hic habetur perfectior in descriptione olei ex baccis hederæ. (Aliàs relinquitur in terra per spacium sex mensium.) Hoc inunguntur membra, ex diuturnis defluxionibus laborantia.

Oleum compositum ex seminibus, soporiferum. ℞. Sem. lolij, hyoscyami, papaueris albi & nigri, seminis lactucæ & seminis portulacæ, de vnoquoque P. iiij. seminis fabæ inuersæ, quæ telephium est, P. ij. elambicentur omnia, quod stillauerit detur ad pondus ʒ ij. cum modico opij.

De oleis ex fructibus.

OLeum è baccis iuniperi, destillatur eo modo, quo aqua vitæ, affundendo aquam, citò & facilè stillat. Primò quidem oleum, deinde verò aqua, quẽadmodũ quando spica destillatur. Oportet autem prius baccas contundere. Quidam destillant etiam in bocia. Valet ad multa, ad tormina, ad pus virgæ, quod est quasi gonorrhœa ad colli dolores ex catarrho. Agyrtæ mira de eo prædicant, quæ legi apud eos possunt, si quis velit. Modus autẽ quo destillari debet est. Accipio modium baccis iuniperi plenũ, quas cõ-

tundo

tundo minutiſsimè, iiſque affundo aquam puram ea quantitate, vt optimè cooperiantur. poſtea in aheno cupreo, velut hoc eſt, in quo aqua vitæ deſtillatur, vnà cũ canali cupreo per aquam frigidam trãſeunte, deſtillo canali adapto recipiens magnum, quod quatuor menſuras poſsit capere, & ſic deſtillo oleum cum aqua. Verùm aliud instrumentum capitello adaptatũ habeo, aqua frigida plenum, ad refrigerandos ſpiritus ne adurantur. Ex prædicta baccarum quantitate, ſupra vncias iij olei non extraho.

Per expreſsionem quoq; hoc modo non malè oleum extrahimus. ℞. Baccas iuniperi contuſas, mixtas primùm aqua ardẽte deinde etiam oleo oliuarum: bulliant parum, vel ſaltem ſimul maneant ſæpe agitando ſpatula, per dies octo, in cucurbita ad fornacem: tum exprime prælo, & oleum ſupernatans collige: potes etiam angelicam, vel aliquid aliud addere prius contuſum.

Poma mandragoræ per partes diuidãtur, & decoquantur in oleo in duplici vaſe in frigida regione, vt de oleo roſaceo ex Rogerio dictum eſt, vel ad ſolem. Olei huius ſpecialia ſunt in febribus continuis & interpolatis, eadem quæ & olei roſacei: ſed quia iſtud oleum narcoticũ eſt & fortius alterat, quàm oleum roſaceum, debet reprimi cum lacte mulieris

mix-

mixto: valet idem contra guttam calidam & podagram, Rogerius.

Oleum è baccis lauri, multis modis fieri docet Rogerius. Accipe baccas virides, terantur, & decoquantur in oleo, & colentur. Aut accipe baccas lauri maturas, eásq; teras, & cum foliis decoquantur, & colentur. Aut terantur baccæ lauri, & infundantur in vino, & dimittantur computrescere per iij. dies, & tunc ponantur in torculari, & fit oleum. Aut terantur baccę lauri recentes, & maturæ, & ponantur in sacculo, & oleum extrahatur. Valet contra colicam & iliacam & sciaticam passionem.

Oleum è baccis hederę, iisdem modis fit, quibus oleum è baccis lauri, valet contra causas frigidas, imprimis contra arthriticam frigidam. Vnde dico, (inquit Rogerius) quod quicquid in hedera est, valet contra artheticam, vnde oleum, quod fortius operatur sic fit de hedera. Accipe ligna sicca hederæ, & grana, & gummi, si poteris habere, & frustatim decisa, ponãtur in vas terreum perforatum in fundo, duobus vel tribus locis, & tunc supponatur alia olla, & ponatur in terra, & ligetur fundus superioris cum orificio inferioris, benè sigillabis cum argilla vel pasta, & ita disponantur, vt olla superior tota sit super terram, cooperto orificio,

& fiat ignis circunquaque & destillabit o-
leum nigrum in vas inferius.

Oleum rapum per expresionem. Rapæ
partem internam excauato, seruato opercu-
lo, partem vacuam oleo communi repleto
& clauso orificio impone cineribus calidi
prius inuolutum stupis madefactis, & cum
paucis carbonibus per horam dimidiam ib
relinquito: tum auferas, & remoto operculo
oleum colatum seruetur, ac simul etiam ra
pa per pannum exprimatur lineum. Vale
ad manuum scissuras, & rimas ex frigore. E
lib. manuscripto.

E nucleis pineis vidi quandoque oleum
(per descensum) extrahi, ad erugandas mu
lierum cutes, Manardus.

Oleum è cępa & theriaca, sudorem euo
cans in peste: Accipiatur cępa alba, in medi
euacua, cuius vacuitas theriaca impleatur,
foramine obturato, circundata panno line
madente, per horæ dimidium cineribus ca
lidis obruta, alembico destilletur, & liquo
ris stillatitii dentur patienti ℥ ij. Idem effi
ciunt, liquoris stillatitii nucum viridium,
vj. Fumanellus.

De oleis ex aromatibus: Cinnamomi verò oleum vel aquam, inferius inter cortices quære.

GEnerale hoc præceptum, obſeruandum eſt in deſtillatione omnium penè aro- [m]atum. Aromata quæcunque volueris, con- [t]unde in puluerem, & ſuperaffunde aquam [f]ontanam, quæ vbi colorata fuerit effunda- [tu]r in aliud vitrum, & noua aromatibus aſ- [fu]ndatur, ídque tandiu, donec aqua nullo [c]olore inficiatur: poſtea deſtilla in balneo [M]ariæ, & ſepara aquam ab oleo, G. Raſt. Sed [&] aquæ, & olea, quæ ex aromatibus paran- [tu]r, fieri debent per infuſionem in aqua ſim- [pl]ici, non in vino aut aqua vitæ: quia illa ci- [to] aſcendunt, nec ferunt ſecum aromatum [vi]m: aqua autem, non ſine aromate aſcēdit. [E]t in vniuerſum huc ſunt tranferenda, quæ [ſu]pra, inter olea ex ſeminibus, à principio [o]bſeruanda diximus.

Oleum è caryophyllis, nuce muſcata, [pi]pere, macere, & cinnamomo, fiunt contu- [ſi]s aromatibus, & in cucurbitam vitream [au]t cupream perlutatam impoſitis, cum [a]mbico, & deſtillabis cum refrigeratorio, ita [a]ſcendet cum aqua oleum, quod poſtea ſepa- [ra]bis. oleum enim ſemper ſupernatat aquæ,

preter quam oleum caryophyllorum, quo
fundum petit.

Oleum nucis muſchatæ ad imitationem
huius generalis regulæ, penè præparari do
cet quidam incertus. Recipe tertiam au
quartam partem aquæ vitæ deſtillatæ, & n
ces muſchatas minutim conſcinde, impo
nantur bociæ omnia, ita vt per tres digito
aqua vitæ, nucis muſchatæ partes coop
riantur, relinquantur in infuſione horis v
gintiquatuor, & aqua vitæ colorem flauu
acquiret, quam in aliud vitrum effunde: ti
aliam aquam vitę de nouo affunde, vt priu
idque repetito toties, quoad colore non i
ficiat aquam vitæ. Quo facto, aquam vit
ſic coloratam omnem in bocia, in baln
Mariæ ſecundum artem deſtilla, vt aſcend
aqua vitæ, & oleum nucis muſchatæ rem
neat in priore bocia in fundo, & ſic habel
oleum nucis muſchatæ paratum. Eodem
nitus modo poteſt ex omnibus aromatib
oleum deſtillari.

Vidi, inquit quidam ex Geſneri ami
deſtillationem olei nucis muſchatæ, fact
oleum odoratiſsimum, & in magna co
ab Alchymiſta, in hunc modum: Accepit n
ces muſchatas, & pulueriſauit, & affu
duas menſuras aquæ ſimplicis, poſuit in
curbita vitrea luto ſapientię optimè perlu

a. (Lutum autem erat factum ex ſimplici
nto, cui permixta erat lana, quæ de pannis
etonſa erat) vt ſolent ij cucurbitas perluta-
e, qui aquam fortem parant, poſtea capitel
o impoſito, eodem luto perlutauit, ſimiliter
r recipientem (tantum in iunctura) ne ſpi-
itus euaneſcerent. Tum ita ad ignem po-
iit, & primò fecit ignem lentum, ſecundò
maiorem, tertiò fortem, eo modo quo ſo-
ent aquam fortem deſtillare: & factum pro
ectò eſt oleum optimum, ſupernatans aquę
n recipiente, quod collegit, & erat magnæ
irtutis.

Oleum macis, calidæ eſt facultatis, ideó-
que commodus eius vſus eſt in colica à cau
a frigida, & à catarrho à capite deſcenden-
e: confortat cor, ventriculum, & matricem.
mprimis maximum auxilium ſenſi huius
olei, in tremoribus cordis ex timore aut ex
eſicæ obſtructione, aut matrice: valet in
ſtranguria, & quicunque à frigiditate or-
um habuerint, morbi. Poſſunt eius tres vel
quatuor guttæ, per os ſumi, in cochleari
erreo, cum offa, aut in primo hauſtu vini,
ncert. ex Germanico.

Oleum ex macere fieri poteſt per expreſ-
ionem, eo modo quo dicetur inferius, in
atione parandi oleum caryophyllorum.

Oleum è pipere deſtillatum, omnibus fa-

cultatibus, quibus & ipsum piper, præditum est, nisi quod ignea illa vis, quam linguæ imprimit piper, in oleo eiusmodi non sentitur. Est enim oleum piperis nihil aliud, quàm elementum aêreum separatum à reliquis elementis, quemadmodum etiam in oleo vitrioli & sulphuris destillato, idem probauimus. Eodem planè modo oleum piperinum, à suo igne est separatum, & maioribus facultatibus ipso pipere constat, penetrandi facultatem habet eximiam. In colicis & partibus multa tenaci pituita & lenta repletis, dantur duæ vel tres eius guttæ cum iusculo, ad incidendam eam, & dissipandam. Exhibui, inquit quidam, in tertiana febre, post purgationem & venæ sectionem, dando huius olei guttas tres cum scrupulo vno mi[...]uæ, duabus horis ante paroxysmum, frigu[s] & tremorem ipsámque etiam febrem prohibuit inuadere, si non prima vice, at saltem secunda.

Oleum de caryophyllis, paratur vt & oleum de baccis iuniperi, non vt oleum cinnamomi. Multò citius & facilius oleum habebitur, si cum aquis destillatio fiat, vt pluuiali vel lacustri, aut aliis mollioribus. Humiditatis præterea multò plus habent caryophylli, quàm cinnamomũ habeat. Sunt nonnulli qui per expreſsionem ita parent.

Accip

Accipe caryophyllorum quantum videbitur, piſtentur groſſo modo, & macerentur in aqua roſacea tandiu, quoad facultates caryophyllorum penitus aqua extraxerit. Tũ accipe amygdalas decorticatas cultro, incide leuiter, eáſque in prædictam aquam impone, vt odorem & ſaporem caryophyllorum imbibant, tum exiccentur ſeorſim: quibus exiccatis rurſus in eandem aquam ponantur, denuóque exiccentur, ídque eſt quater reiterandum. Tum demum oleum exprimendum, quod vbi expreſſum fuerit, in ſole rectificetur. Et hoc quoque modo multa alia olea non incommodè fieri poſſunt, vt ex muſco, ambra, belzoino, ſtorace, cinnamomo, macere. Ex lib. manuſcripto meo.

Oleum caryophyllorum vt & ipſi caryophylli, calidum eſt & ſiccum, tertio gradu, confert ſtomacho, hepati, cordi, diarrhœæ à cauſa frigida, & ſtomachi morbis omnibus frigidis. Spiritus melancholicos diſsipant, & clarificant craſſos illi: ſed oleum hæc omnia multò præſtat efficacius, & quod verè affirmare poſſum, omnes virtutes habet balſami. Extrinſecus vulnera recentia ſanat, vulnerum ſanguinem fluentem & aquam ſiſtit. Intrinſecus partes naturales cõfortat, ſanguinem melancholicum purgat, con-

fortat cor & caput, præſertim conuenit vertigini, & debilitati viſus, ſi mane tres vel quatuor guttæ à ieiunis in cochleari cum offa, aut vino ſumantur.

De oleo caryophyllorum, inquit alius: hoc affirmare auſim, quòd balſami virtutes obtinet. Vidi inquit, vulnus eo, per Ioachimum Rhœticum, abſque ſuitione coniunctum atque conglutinatum fuiſſe. Taceo reliquas effectiones, quas in corroborando, & reſtaurando collapſas vires potiſsimum obtinet. Oleum caryophyllorum hauſtum, quantitate duarum aut trium guttarum in brodio ſeu iuſculo caponum, valet in colica, & vteri ſuffocationibus. Tabellæ ex oleo caryophyllorum paratæ, manéque & ſero comeſtæ, capiti conferunt robur, & catarrhos ſiſtunt.

De oleis è gummis, lacrymis, ſeu liquoribus denſatis, & reſinis.

OLea de gummis ſeu lacrymis ſic deſtillari poſſunt: Accipe de gummis, quantum videbitur, pone in cornutam in cinere, primùm igne lento, deinde ſenſim aucto, donec nihil deſtillat amplius, & oleum extrahe, quod ſic rectificandum eſt: Recipe

pe aliam cornutam mundam,& impone
eum, deinde lentiſsimo igne in cineribus
ſtilla, & habebis oleum puriſsimum, pene
ns,& multo melius poros ſubintrans Eo-
m modo rectifica quoque oleum è lignis,
lſamo, & ſeminibus. Lullius gummi &
mmoſa deſtillat benè trita,& in agreſtam
l acetum impoſita vno die ante.

Oleum è maſtiche, fit per deſcenſum in
orta, ita vt ignis ſupra infráque ſit, & ha-
bis oleum maſticis, quod poſtea rectifi-
tur. Auguſtæ Vindelicorum quidam de-
llat, accipiendo maſtichen integram,& ſo-
m in retorta lutata, vſque ad partem emi-
ntem extra fornacem, quæ quatuor ven-
a habeat, & ſuperius tegatur, lento igne
ſtilletur, balſamum eſt mirificum ad vul-
ra. Nota, deſtillaui, inquit, quidam igno-
s maſtichen per cannam, ſed quicquam
re noluit, niſi odorem & ſaporem. Fuit ta-
en ipſa maſtiche nihilominus leuis & po-
ſa in fundo. Aqua item, quæ manſit in
ndo cucurbitæ, fuit ſubcitrini coloris &
bamara. Et ſummatim maſtix inter de-
quendum deponit virtutem per alembi-
m, in eam rem, in qua decoquitur: cum
entia maiorem virtutem præſtet per alem
cum.

Confectio olei ex thure & carabe, fortè

etiam ex aſſa dulci, camphora, ſtyrace cala-
mita, &c. Sume primò bociam perlutatam
haud ita longam, ſed reſecto vtcunque col-
lo, vt orificium ſit amplum (huic enim inſe-
rendum aliud) in quam infunde puluriſa-
thuris, aut carabæ ℔ ß. Deinde habea
aliud vitrum album, cuius generis ſunt ea,
quibus bibitur & formam habent mogolla
(forte boccalis vocati, aut angeſteri) i
quod infundas aquam calidam, hócque im-
ponas priori cucurbitæ, vt in medio conſi-
ſtat erectum. Tum claude cucurbitam ſu
capitello, in ſummitate perforato. Foramin
adaptato infundibulum, quod foramin
paulo altius habeat epiſtomium, cuius pa
anguſtior, & extrema, vitrum cum calid
aqua reſpiciat. Quo peracto in infundibu-
lum infunde aquam calidam, & aperto epi-
ſtomio, paulatim nec niſi per guttas, aqu
calida in ſubiectum vitrum deſtillet, ita r
gendo, ne inundet vitrum: ſic vna cum va-
pore aquę calidæ, aſcendit in alembicu
oleum ſuauiſsimum & odoriferum, odo
thuris, quod alioquin ſine hoc vapore pe
ſimè olet.

Iohannes Manardus in epiſtola de lum-
bricis 3.1. obſeruata à ſe ſcribit aduerſus l
bricos duo olea ſimplicia, nempe oleũ thu-
ris & vitrioli, arte chymica parata. Prio

(in

nquit) venter inungatur. In ſecundo val-
e cautè agendum eſt, ne locus exulceretur,
intrò ſumatur: ſunt tamen qui auſint eius
uttulam potui dare cum melicrato.

Oleum myrrhæ, virtutes habet balſami,
am cōſeruat & tuetur à putrefactioue om-
ia ea, quæ ei imponūtur, ſimiliter faciei in-
nctum pulcherrimam conſeruat, & faciem
iuuenilem conciliat, vulnera citiſsimè con-
olidat, & omnes alios morbos internos cu-
at, exhibendo per os ʒ ij. ad aurium ſurdita
em, &c. Accipe myrrhæ electæ & non adul-
eratæ ℥ vj. aquæ vitæ ſine phlegmate ℥ xij.
c hæc duo in bocia vitrea coniunge, quæ in
imo equino calido diebus ſex quieſcat. Poſt
a deſtilla in balneo, vſquequo aqua tota
ſcenderit, tum in fundo bociæ videbis o-
eum myrrhæ, quod per pannum lineum eſt
olandum, ſícque ad prædicta ſeruandum.
Ad faciei ſplendorem & colorem conſeruan
dum, ſic eſt procedendum. Fiat decoctum vr
icæ in aqua communi, & dum ebullit, va-
por in faciem recipiatur, vt ſudet, poſtea exic
cetur optimè, & poſtea ſtatim vnge faciem
oleo myrrhæ. Et hic modus eſt ſeruandus
n inungendis manibus, pectore, & aliis par-
ibus, Leonardi Fierauanti.

Aliter paratur à quodã, ad dolores poda-
gricos, præmiſsis vniuerſalibus. ℞. Oua per

dec

decoctionē indurata numero decem, & scin-
dantur per medium, & vitellum extrahe, &
eius loco impone myrrham, quantum est
medietas vitelli, aut minus. Tum rursus
duas partes oui coniunge, & pone in vase
vitreato, & reconde in cella vinaria, & ibi-
dem permitte per dies 15. aut plus, & exibit
liquor, quem serua in vase vitreo, pro inun-
ctione.

Oleum belzoinum fit, accipiēdo tantum
aquæ vitæ, quātum est belzoini puluerisati
subtiliter, & ponantur in retortam latam, &
vnà cum suo capitello in iunctura clausam,
destillentur in cineribus lento igne, quoad
extracta fuerit aqua, quæ reseruanda est ad
suos vsus Postea fortificetur ignis paulatim
vbi oleum apparuerit, magis magísque, vs-
quequo totum oleum extraxeris. Tandē in
fine sequetur gummi quoddā, instar mannę,
quod valet ad faciendā aquam odoriferam
vnà cum aqua puteali, aut rosarū, Fallopius.

℞. Belzoini ℔ j. & subtiliter pulueriza,
pone in alembicum ad destillandū, tunc af-
funde pulueri, aquæ rosarum ℔ ij. obtura
diligenter alembicum, & lento igne subtus
accēso primò, quoad aqua cœperit destilla-
re, deinde augmētetur paulatim vsquedum
oleum conspexeris. Quo apparente, mute-
tur recipiens, & fortiori igne elice oleum

quod

quod in Sole rectificandum. Eodem penitus modo destillatur oleum styracis calamitæ & liquidæ.

Oleum ladani fit hoc modo, ex præscripto Fallopii. Ladani puluerizati quantum placuerit: pone in vas cupreum instagnatũ, cui admisce ℔ j. aut ℔ ß. aquæ rosarum pro quantitate ladani, & olei amygdalarũ dulciũ medietatem. Postea capitello eiusdem materiæ cooperi vas, & claude iuncturam, & sic in fornace ebulliat aliquandiu, id quod tuo relinquendum iudicio est. prout enim multa fuerit materia, ita etiam diutius erit coquendum Antequam auferas materiam, refrigerare permittito, ac tandem serua. Quo autem melius conseruetur, adde aliquid aluminis vsti, aut ambræ.

De oleo terebinthinæ.

ANtiqui terebinthina ipsa vtebantur, nõ oleo, tamen oleum eius est tenuissima terebinthinæ pars, frigidis neruorum affecti bus conueniens, & omnibus ægritudinibus frigidis ac flatuosis: in asthmate & anhelitus difficultate mirificum est, si duæ drachmæ singulo mane sumantur. Est & in empyemate proficuum, & in omni praua thoracis affectione ex pituita, colicis etiam doloribus, & omnibus flatuosis cõuenit, cicatrices

deco

decorat & corrigit. Pulcherrimum terebinthinæ oleum eſt, & paucas fæces in fundo bociç, poſt deſtillationem relinquit. eſt enim ea ferè tota oleum, & maxima eius pars in oleum conuertitur. Extrahitur autem olei vel extremæ frigiditatis vi, vel extremæ caliditatis, ſicut & ex omnibus ferè rebus extrahi poteſt.

Valet autem terebinthinæ oleum deſtillatum, penna illitum naribus, ad ſcabiem, & rimas earum, cerebrum hoc modo calefacit, & pituitam abſque ſternutamẽtis detrahit: ſanat & rimas vberum in mulieribus. Ad memoriam, ſurditatem & ſpaſmum principatum obtinet. Vt vulnera citiſsimè conſolidentur, recipe oleum terebinthinæ & calefactum iuxta ignem, commiſce ei viridis æris partem æqualem, & ſerua vſui, E libro quodam manuſcripto inſignis empirici.

Modum quendam deſtillandi oleum terebinthinæ, vide inter Balſamelæa.

Oleum terebinthinæ ſimplex, multarum facultatũ. Accipe terebinthinæ claræ quantum videbitur, & pro qualibet ℔ accipe ℥ iij. cineris è ligno duro aut ſorti, & in retorta fornaci accommoda. A principio fiat ignis lentus, ad humiditatis deſtillationem: poſtea augeatur ignis ad olei deſtillationem. Et hoc eſt oleum ſimplex, quod ſimplicia vul-

nera

ra intra horas 24. ſanat. Valet neruis con-
ctis à frigiditate : accipiendo ʒ j. cum vi-
, vrinam mouet, & omnes diſſoluit cor-
ris neruoſitates. Punctiones lateris curat:
rabiliter febribus peſtilentibus confert
dem pondere, per os accipiendo, & vn-
do ſtomachi orificium, digeſtionem pro-
ouet, Fallop. Paduæ deſtillauimus eo-
m modo, permiſcendo lotam arenam,
æ prohiberet ne terebinthina aſcenderet,
oleum mirabile in vulneribus experti ſu-
us.

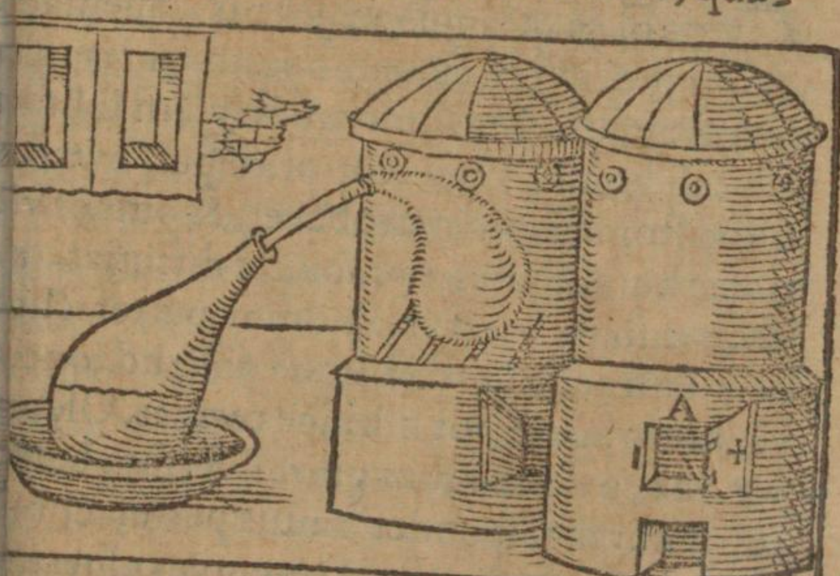
Oleum terebinthinæ compoſitum, con-
a ſpaſmum, & alios dolores. ℞. Terebinthi
æ claræ ℔ j. olei communis ℥ x. thuris,
yrrhæ, ſarcocollæ, maſticis, croci, ana ℥ j.
nis porcini, caudæ equinæ, rubiæ tincto-
m, ana ℥ j. vermium terreſtrium ℥ iij. po-
antur omnia in catinum cupreum, & iuxta
nem lentum incorporentur ſimul, ac po-
ea in vitrea retorta deſtillentur. Poſt deſtil-
tionē, ſepara aquā ab oleo, & ſerua oleum
vaſe vitreo. Valet hoc mirabiliter contra
aſmum, etiam qui in vulneribus & aliis
orbis accidit, Fallop.

Oleum è terebinthina (larigna) contra
ontractionē membrorum mirabile, ſi inun
antur eo membra, authoris Incerti. Su-
it autem terebinthinæ partem vnam, vi-
trioli

trioli calcinati partem vnam, pomorũ exi-
catorum & puluerisatorum sine cortice, pa-
tem vnam, olei oliuæ partem vnam, lateru
exustorum partem vnam, puluerisentur o-
nia subtiliter, & misceantur, & in olla inu-
treata stent in loco calido, diebus quatuo-
decim, singulis diebus agitãdo. Postea de-
letur totum per descensum, in vase quam d-
ligentissimè, trium digitorum crassitudi-
perlutato, & exiccato.

Oleum è terebinthina cum saluia extra-
hendũ, sic fit, quod valet ad paralysim mem-
brorum, relictam post apoplexiam, vel h-
miplexiam. Ponatur in cucurbitã vitream
retortam dictam foliorum saluiæ viridis m-
nutim incisæ, circiter libram vnam, cui ad-
iunge eam quantitatem terebinthinę, qu-
sufficiat ad formandam pastam quandam
cum saluia, vt tractari manibus posit, ho-
est, vt vnius sit tantum, quantum alterius, i-
tamen vt ambo simul mixta non amplius
quàm duas tertias retortæ repleant. Retort-
ante omnino sit benè perlutata, pro more.
Dehinc venter retortæ in fornace ponatu-
vnà cum receptaculo diligenter in iunctur-
clauso ne aliquid respiret. Recipiens sit ma-
gnũ, capax, & forte, alioquin si nimis paru-
fuerit, propter spirituum vehementiam re-
clusorum, facilè rumperetur. Primò proce-
datu

[illegible]atur lento igne, in eodémque tamdiu per-
[illegible]uerandum, quoad omnis humiditas sal-
[illegible]æ destillauerit. postea enim non est peri-
[illegible]ulum in ignis vehemētia. Interea dum de-
[illegible]illatio fit, collum retortæ vehementer ca-
[illegible]t. Vbi in ea nihil præterea contentum fue-
[illegible]t, quàm excrementa saluiæ, & reliquiæ seu
[illegible]ces terebinthinæ, quæ nihil aliud quàm
[illegible]lophonia sunt, collum retortæ refrigera-
[illegible]tur, licet vtcunque ignis intendatur. nihil
[illegible]nim amplius ascendit, quod collum calefa-
[illegible]ere posſit. Verùm vt facilius, minorique
[illegible]m periculo tota perficiatur destillatio, vt-
[illegible]ie ignis melius regi pro necesſitate posſit,
[illegible]randæ sunt duæ fornaces iuxta sese, qua-

[illegible]m altera est pro igne, altera pro retorta:
[illegible]ec recipit calorem igneum, per foramen

ad id aptum medium inter vtranque, quod modò claudi, modò aperiri, magis minúsve, pro necessitate potest, beneficio cuiusdam laminæ ferreæ, inter vtrunque occultatæ. Dum destillatur, vtraque fornax clausa sit necesse est, exceptis quibusdam spiraculis, vt fumo fiat exitus. Hoc oleo membra affecta sunt inungenda mediocriter.

Oleum destillationis picis naualis, inunctum, ad resoluti membri extenuationẽ valet: neque enim ita resoluit, sicut pix remanens diu, Incertus.

De oleis ex corticibus.

AQua vel oleum cinnamomi, præ cæteris oleis & aquis expetitur, quemadmodum & ipsum cinnamomum, inter reliqua aromata. Cinnamomum ipsum subtili est caliditatis, conuenit præcipuè hyeme quòd stomachum corroboret, & omnes vitiosas humiditates mirabiliter discutiat, a ventriculum tueatur ab omni putrefactione: visum acuit, omnémque obstructionem venarum aperit, cor mirificè recreat. Oleum verò ex eo destillatum, in vniuersum balsamo naturali respondet, intus putrefaction arcet, extrinsecus omnia recentia vulnera si ue vlcera consolidat. Aqua valde conuen omnibus morbis frigidis, tum virorum, tu

foem

æminarum, præſertim quibus ſtomachus
ffectus eſt, ita vt non appetant. Item cum
piritus ſunt debilitati, prodeſt cyathus hu-
us aquæ, cum modico vini maluatici, aut
ucci mali punici, ſumptus, vt ſuprà dictum
ſt. Homines penè mortuos, vna aut altera
utta in os immiſſa, reficit: animi deliquiis,
ræſertim quod ſenibus accidit, eſt præſen-
ſsimum. Ad parturientes vtuntur obſtetri-
es ac mulierculæ, ſummo cum ſucceſſu. In
ccelerando, iuuandóque partu, præſentiſſi-
num eſt remedium. Modi quibus deſtilla-
ır aqua vel oleum, ſunt varij, ex quibus ali-
uot ſubiiciam. Quidam in aqua roſacea
nacerant, alij in vino albo: nonnulli in cucur
ita perlutata, ſed facilè aduritur. In veſica
deſtilletur, magna tantum copia faciendũ.
Optima ratio in vapore aquæ bullientis. Sed
e his omnibus nunc ſatis.

Solebant olim Pharmacopolæ cinnamo-
num macerare per aliquot dies, in aqua ro-
ſacea, vt quæ cor reſpiceret, atque viribus
uoque refocillandis eſſet accõmodata. ſed
uia non parum eius aquæ retinetur odor,
lior aqua à pleriſque iudicatur: ideóque
elius eſt, vino albo veteri, odoro, ante de-
illationem macerare, ita & excellentior &
l penetrandum efficacior fit.

Aquæ cinnamomi parandę modus, quem

accepit à quodã ſuo amico, huius rei expertiſsimo. Sumatur cinnamomi electi ℔ j cõtundatur, vt per cribrum ſalis penetrare poſsit, nec totum in puluerem ſit redactũ, & ponatur in cucurbitam, cui affundatur aquæ borraginis, bugloſſæ, endiuiæ & meliſſæ, ana ℔ ß ſtent in infuſione bene obſtructo vaſe, diebus quatuor, vel quinque. Poſtea ex hac cucurbita in cupream cucurbitam effundatur, quam in fornace cum ſuo capitello & refrigeratorio collocabis, cauendo ne cucurbita nimium igni ſit vicina, ſed intermedia ſit lamina ferrea perforata, vt euentilari ignis, & vapor ſurſum pelli poſsit. Primò accendatur ignis lentus, quoad deſtillatio cœperit, poſtea verò augeri poteſt, vt expeditius deſtillet. Vbi mẽſura ita extillarit, remoue hanc, vtpote optimã: nam quæ ſequitur, multo hac eſt inferior, & ſeruari poteſt pro nouo cinnamomo in eadem macerãdo. Eodem modo ex caryophyllis deſtillari poteſt. Vbi notandum vt refrigerationis habeatur ratio, vbi ſi quidem fuerit aqua calidior, illa emittatur ſtatim, & noua adiiciatur.

Aquã cinnamomi, ſi quis deſtillare volet per veſicam ex cupro factam, vnà cum fiſtula, per aquam frigidam tranſeunte, magna quantitas ſimul erit deſtillanda: neque enim facilè eſſet in pauca quãtitate. Verum i[illegible]

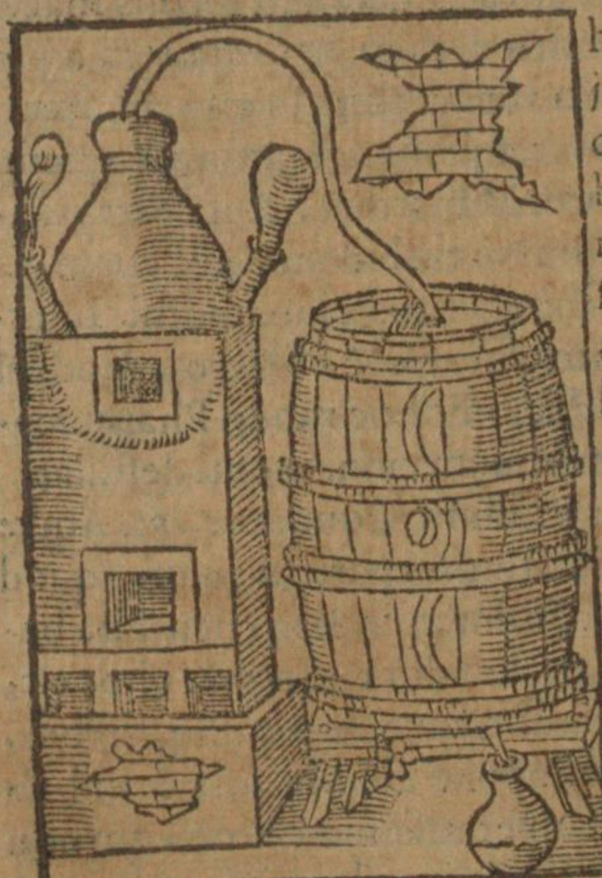
in cucurbita perlutata, hæc præcipua cura est, ne aduratur in fundo, & aqua inde adustionem redoleat. Quod si ignis fuerit intẽsior, etiam oleum destillat, eóque magis si in vino fuerit cinnamomum maceratum. Fit autem aqua in cucurbita destillata colore alba.

Accipio cinnamomi debitam, quam volo quantitatem, & impono cucurbitæ non perlutatæ, vnà cum aqua aliquot diebus macerandam, postea destillo per vaporem aquæ bullientis, ita vt cucurbita in qua cinnamomũ continetur, aquam non attingat quemadmodũ docet Manardus, & ita extraxi aquam claram, non turbidam, nec etiam nimiũ incalescunt spiritus cinnamomi. Interdũ vbi aquam efficaciorẽ voluero, modicũ zingiberis adiicio. Et hoc modo Pharmacopola quidam aquam cinnamomi destillat.

Alij hunc modum sequuntur. ℞. Aquæ partes 16. cinnamomi partem vnam, quod crassiusculè cõminuatur, & in cucurbita bene obturata aliquandiu maceretur, hoc est, tribus vel quatuor, aut etiam quinq; diebus. Deinde superimpone alembicum, & in balneo Mariæ temperatissimo calore, qui non excedat calorem vrinæ hominis, eliciatur aqua odoratissima. Inter coquẽdum subinde affundatur aqua tepida, vt semper ma-

neat eadem quantitas, ne absumatur, & excipies in recipientem distinctas aquas: prima eximia, secunda minus, tertia imbecillis. Eadem erit ratio destillandi reliqua aromata, & nonnulli sunt qui eadem opera oleum & aquam parant.

Alius modus, ℞. Cinnamomi electi ℥ ij. aquæ quartam mensuræ partem, vini tantundem, & misce.

Alij paran hoc modo ℔ j. cinnamom contundunt, huic aquę p ræ affundun sextariū j. & maceran horis octod cim, poste igni lentọ i ponūt, & d stillant inst aquę vitæ, p vas ligneu aqua pleni per quod t eat canali tortuosè, instar serpentis, ne adurantur sp ritus.

Muli

Mulier quædam destillatrix aquam cinnamomi sic facit: parum autem differt à modis supra positis. ℞. Cinnamomi optimi subtiliter in mortario puluerisati, sed non cribrati, ℔ ß. infundatur in vas destillatorium subtiliter, ne quid parietibus adhæreat, eíque affunde aquæ fontanæ mensuram j. & ß. tum claudatur vas suo capitello: ac primò quidē lēto igne destillatio inchoanda, paulatim augēdo, prout videris guttas celeriter, aut tardè procedentes. Naso alembici aptetur canalis per aquam frigidam transiens, cuius extremitati recipiēs aptato. Vbi aqua processerit, opus est tribus, qui destillationem perficiāt: quorum vnus obseruet capitellum & canalem, vt semper linteis aqua frigida madidis capitellum & fistulam refrigeret: alter iuxta vas recipiens, obseruet aquæ destillantis colorem: tertius vitrum, aut recipiens aliud porrigat, ac prius vicissim recipiat, ac obturet. Aqua destillans quatuor habet differentias, vnde etiam quatuor recipientibus vasculis erit opus. Prima aqua nōnihil pinguis est & fortis, ideóq; optima. Vbi hæc præterierit, & cœperit color lacteus prodire, tū aqua secunda colligēda, quæ in fortitudine sua à priore deficit. Vbi hic color euanuerit, & aqua profluens fuerit in colore, vt aqua alioquin ex aliis rebus destillata, memento tertiæ aquæ,

quæ itidem eſt ſeorſim colligenda. Hæc vbi in croceum fuerit colorem, aut ſubflauum mutata, quartam iam aquam colligas, quæ in pauca quantitate prodit: finis huius quoque erit, ſi guttæ cœperint eſſe puniceæ, tum aufer totum: nihil enim ineſt, quod vſui ſit. Cauendum tamen, ne ignis violentia exundet, ac perperam deſtillatio procedat. Abſolues autem vnius horæ ſpacio. Huius aquæ guttæ iij permixtæ aliis appropriatis aquis, epilepſiæ auxiliantur. Si venulæ ſub lingua hac fricentur, paralyticis confert.

E cinnamomo parum olei deſtillatione extrahi poteſt: quare eius loco, vt plurimum vtimur aqua eiuſdem, quæ primo loco extillarit, vtpote quæ facultatibus eſt prædita multò maximis.

Oleum cinnamomi ſic fit, Ex ſchedis manuſcriptis incerti authoris, Accipe vini maluatici optimi menſuras tres, & bis deſtillato. Poſtea rurſus tertia vice deſtillato, vt tamen vna tantùm menſura in cucurbita relinquatur. Rurſus deſtilletur alia vice, vt in cucurbita minus remaneat. Tum rurſus alia vice deſtilletur, vt menſura tantum vna ſuperſit: ſicque habebis vinum optimè rectificatum, quod ſeruandum. Quo facto, accipias de cinnamomo quantum videbitur, concidas minutim, & in cucurbitam ponas vnà cum vino re

o rectificato, vt excedat cinnamomũ duo-
us digitis. Cucurbita cæco alembico dili-
enter claudatur, & in balneo Mariæ tribus
ebus lento igne ponatur. Peracto hoc ter-
ino effunde vinũ, cauendo nequid fæcum
à effluat, & vinum seorsim serua. Tum
iud vinum rectificatũ affundito, & vt prius
rgito His peractis, vtramque aquam vitæ
cucurbita commisce & cum capitello clau
tur diligenter, & in balneo lentisime de-
liatio inchoetur, vt ad nouem tactus gut-
e destillent: idque continuabis, quoad vinũ
cenderit, tum in fundo alembici habebis
eum, quod serua.

Ratio parandi aquam cinnamomi & oleum eiusdem, quam nos candidè docuit clarissimus Medicus Iohan. Crato à Krafftheim.

ACcipito cinnamomum electisimum,
confringe in tenuisimas partes, deinde
sacculum lineum indito, suspendatúrq; hic
cculus in vase in quo aqua sit in fundo, ita
men vt aqua sacculum non contingat, ac
auso diligenter vase, immittatur hoc vas in
cabum plenum aqua calefacta & feruida,
vt aqua illa, quæ in eo vase continetur in

quo cinnamomum dependet, bulliat: ma-
neat hoc modo aliquandiu cinnamomum
in calido illo vapore, quoad benè attrahat.
Deinde cinnamomum sic madefactum va-
pore aquę bullientis, contudatur, & fiat qua-
si pasta quædam, & simul cum impresso li-
quore, quem assumpsit, infundatur in alem-
bicum: si opus videbitur, poteris adhuc ali-
quid calidæ aquæ affundere: sed quanto mi-
nus aquæ affuderis, tantò habebis præstan-
tiorem aquam cinnamomi, ac etiam olei ali-
quid. Si tantum cupis habere aquam non ita
præstantem, affunde aquam copiosè, sicut
quidam faciunt, ad lucrum comparati ma-
gis, quàm hominum vtilitatem: sed sic, aut
nullum, aut quàm minimum olei habebis.

A *Operculum ollæ illius, in qua cinnamomum suspensum est: hoc operculum, si intus habe-ret capitulum, in medio scilicet concauitatis, quale in galearum vertice cernitur, & præsens figura adumbrat, commodè intus sacculus alligari posset, sicque in medio optimè dependeret. Quod si non habuerit, posito per transuersum ollæ ligno, alligetur. Diligenter autem claudatur operculum, ne vapor exhalet.*

B.B. *Cauitas vasculi vacua.*

C.

C. Sacculus cinnamomo refertus.

E. Infundibulum, per quod aqua, si fortè deficiat, infundatur, sed diligenter rursus foramen obturetur.

F.F. Cacabus plenus aqua, qui & vasculum excipit, in quo cinnamomũ imponitur.

Si vas excipiens liquorem destillatum, sit amplum, non opus est aquam per fistulam galeæ ducere, sed si concalescat vas excipiẽs, linteum aqua frigida immersum ei apponatur, & eundem vsum præstabit. Eodem autem modo, quo aqua cinnamomi præparatur, fiunt etiam anisi, fœniculi, &c.

Gummium & resinarum olea destillanda, aliam habent rationem, & requirunt inspectionem in putrefaciendo: omni conatu enitendum, vt lentissimus sit ignis, idémque perpetuò æqualis: nam si cœperit spiritus semel

mel exhalare, oleum & opera perditur. Accipienda autem ad vſum non putealis, ſed fluminis aqua.

Rurſus cinnamomi oleum, quidam affirmant fieri ab aliquibus cum aqua vitæ, idque propinari epilepticis, dando per tres menſes quotidie guttam cum aqua maioranæ, aut ſimili.

Oleum è cortice mali arantij ſiccato, præſtantiſsimum fit, verùm vtrum tantum inſolatione an deſtillatione, nondum cognoui. Eſt autem albicans & odoratum, ſed nihil acrimoniæ habebat, quod guſtaui.

Oleum è corticibus nucum. ℞. Cortices nucum aridas, contunde in mortario, pone in retortam benè perlutatam, illam impone igni non nimium magno, & extrahes oleum & aquam è corticibus Deinde ſeparabis oleum ab aqua per balneum Mariæ. Poſtremò ter aut quater purgabis oleum, in arena deſtillando in vitro paruo. Hoc ferè melius eſt oleo vitrioli, maximè in peſte & veneno. G. Raſ.

De oleo tartari.

OLeum tartari: Accipe tartari vini albi aut vini maluatici, ſi haberi poſſet (melius enim eſſet) quantum videbitur, calcinetur, primò pulueriſatur, poſt calcinationem

ru-

rsus pistatur, & in colatorio suspenditur in o humido per dies octo vel sex, & oleum vase supposito collectum, serua. Valet maxis faciei, cutem dealbat, ruborem faciei lit, Fallopius.

Oleum tartari contra pustulas oculorum, epra oborientes ℞ Tartari contriti ℔ in olla inuitreata ponatur cum aceti ensura j. decoquatur per dimidium horæ acium, despumando diligenter, postea ab ne depone, obstruendo ollam, ne vapor redi posit. Tum rursus cineribus calidis, t carbonibus ignitis appone, & decoquar aut calcinetur vsquequo in puluerem regatur. Post refrigerationem puluerisa, & loco frigido & humido, aut cella vinaria sacculo suspendatur, supposito aliquo va Vsus huius olei est eiusmodi: Patiens balum ingrediatur, & noctu, vbi dormitum erit, inungat loca sub oculis, vbi vesicæ aprent, & cooperiatur panno diligenter, ne aëre ante eius exiccationem contintur. Hoc continua per octo dies, mane vesperi.

Ad calcinandum tartarum subitò, cum itro vt albescat, & valet contra verrucas, x lib. manuscripto Germanico. ℞. Salis peæ & tartari puluerisatorum, ana partes æuales. Calefac tegulam aut testam non in-

uitrea

uitreatam, huic infunde nitrum & tartarum & vbi ſtridorem excitauerint, ignitáque fuerint, ſtatim albeſcunt. Tartarum hoc ita calcinatum in ſacculo ſuſpendes in cella, & extillabit oleum. Hoc oleum remouet verrucas manuum & reliquarum partium, ſi eo vngantur. Notandum autem, quod vbi minus nitri, quàm tartari coniunxeris, non ita albeſcit, quanquam vnciæ quatuor ſalis petræ, cum ℔ j. tartari permixtæ, tartarum calcinare poſſunt, non autem ad albedinem redigere, ſed remanet nigrum, è quo tamen etiam oleum deſtillari ſolet.

De oleis è lignis extrahendis.

OLeum vt è quouis ligno extrahas. ℞ Guaiacum, pinum, vel iuniperum: & fac per deſcenſum, vt noſti, & procul dubio habebis oleum abundè. Si verò vis vt fortius operetur, & nobilius ſit, deſtilla per aſcenſum in cornuta, erítque oleum pulcherrimum, & penetrabile, citò ingrediens, quocunque ponatur.

Oleo è Guaiaci ligno, vel (quod melius ſuccesſit) ex ſancto, inquit Manardus, vſus ſum in Gallicis vel vlceribus, vel doloribus: ad quem vſum etiam oleum ex iuniperi ligno non parum conducit.

Oleum è lignis fraxini eodem modo fit: eius

s vſus eſt in arthetica frigida: excoriatio- cicatrizat, morpheam albam propriè uit, & ipſam denigrat. Et eo modo oleum omnibus lignis extrahi poteſt. Rogerius. rat præterea tale oleum paralyticos. nardus refert oleum fraxini, non ſolùm nctum, ſed etiam ebibitum, conferre nicis.

Oleum è lignis hederæ, vt extrahatur, di- m eſt ſuperius, vbi docuimus oleum ex- here ex baccis hederæ, ex Rogerio.

Oleum è lignis iuniperi, eodem modo fit, o oleum è lignis hederæ, quod frigiditatis uſas remouet vel reprimit, & typum quar- næ: ſed magis ſingulare & ſpeciale, facta nctione ab vmbilico vſq; ad muliebria, renes, & matricem confortare, & eius hu- iditatem exiccare, & ad conceptionem pre rare. Rogerius.

Oleum de iunipero valet in fiſtulis, in ſe- ionibus cutis, & malo mortuo: tibiarum rpigini & cancro, vulneribus & vlceribus alis, Recipe ex lignis iuniperi quanti- tem ſufficientem, & incide in fruſta, & ple ollam vel dolium magnum vitrea- m interius, cuius orificium ſit arctum, & c foueam in terra, & præpara parietes eius m terra figuli: deinde pone ollam vitrea- m in fundo ex directo foueæ, habentem orific

orificium magnum, & cooperiatur cort (lamina) ferrea ſubtiliter perforata: deind præpara iſta duo vaſa cum terra figuli, n ex vtriuſque orificiis reſpiret: deinde co operi terra, & adde ignem per tres ho ras, finaliter reſudabit oleum de iuniper optimum

Oleum è ligno iuniperi rectificatum, fi primò deſtillatione per deſcenſum: deind totum ſimul in bociam infuſum deſtillat ſurſum, vel in balneo, quod tardius fit, ſe pulchrius: vel in cinere, arenáve, quod fi magis rufum.

Oleum ex ramentis ſubtilioribus Carpe tariorum, quæ nos *hobelſpoen* vocamus, fit ad oculorum affectus, ad hunc modum: Ac cipe matrem perlarum bonam, reponatu per noctem, vel in cellam vinariam, vel i aquam frigidam postea diligentiſsimè exic cetur: quo facto, huic matri perlarum im pone quantum potes de ramentis ligni eáque accende, & habebis fuluum oleum ad oculos.

De oleis ex charta, & petijs è tel lini.

OLeum chartæ fit, accipiendo patinam ſtanneam, cui impone chartam, quam accende, & apparebit ſpuma ſubflaua, è pati

ri

na exiens. Spumam collige, & palpebris inuersis inunge, aut alioquin pro oculis affectis vtere.

Aliter oleum è papyro fit. Fac cucullam è charta alba, eminentem capitis partem rescinde: caudam reflexam forfice tene, ita vt capitis margo intus lancem attingat, donec dimidia, aut amplius pars, consumatur flamma, nec permittes in lancē incidere flammā.

Oleum è petiis lineis: petiolam mundam accipe, eámque accende super stannum, & defluet oleum causticum, cum quo vlcera inungantur: tādem creta in aceto dissoluta, in modum vnguenti albi circunquaque liniatur, tanquam defensiuum.

De oleis ex animalibus aut eorundem partibus, vnà cum epistola Arnoldi de Villa noua, de sanguine humano destillato.

Epistola magistri Arnoldi de Villa noua, ad magistrum Iācobum Toletanum, de sanguine humano.

MAgister Iacobe amice charissime: Dudum me rogastis, vt vobis secretum

meum de ſanguine humano, quod diuina fauente poteſtate, pérque meam induſtriam (quamuis non totaliter) per multiplices experientias, cum multiplicibus laboribus adinueni aliqua, de aliquibus expertus ſum, tranſcribendo ſignificarem. Et quamuis diu diſtulerim, tamen iam ſenio appropinquante, omni liuore ſemoto, ea quæ de hoc ſecreto ſum expertus, plenius enodabo. Audiatis ergo, & audiant ſecreti electi, verba oris mei, quia Spiritus ſanctus, vbi vult ſpirat, & ideo in puteo pœnitentiæ recludatur, qui fatuo alicui & impotenti reuelabit, quod antiqui quæſiuerunt, nec inuenire potuerunt: ſcrutati ſunt, nec illud habuerunt. Eſt etenim donum cœleſte, nobis indignis à Deo deſtinatum, quod nec medici cognouerunt, nec etiam philoſophi qui in Calchymia laborauerunt, perceperunt. Sed teſtor Deum, quod per varios labores, quos longo tempore in arte Calchymiæ ſuſtuli prout ſcitis, per experientiam cognoui iſtius rei efficaciam tantam eſſe, quod non ſufficio vobis, tantæ virtutis vigorem pleniùs explanare: & ideo in puteo pœnitentiæ recludimus.

Accipiatis ergo hoc ſecretum, ſcilicet ſanguinem humanum, & ſit ſanguis virorum ſanorum, & ætatis infra 30. annos, & extra-

hati

hatis quatuor elementa prout benè nouiſtis ex calchymia, & obturetis bene quodlibet elementum per ſe, ne aër ſubintret.

Aqua enim valet in omnibus ægritudinibus tã calidis quàm frigidis, eò quod occultæ eſt naturæ, & complexionem lapſam reducit ad temperamentum, & maximè valet in patientibus vitium in ſpiritualibus: & venenum depellit à corde. Arterias etiam ipſas habet dilatare & humectare, & dico pro cõſtanti, quod phlegma groſſum in pulmone contentum ſine moleſtia diſſoluit, & ipſum vlceratum (non obſtante commotione) conſolidat. Et breuiter omnia comperta in pulmone & membris ſpiritualibus purgat, & ea purgata pręſeruat. Sanguinem vltra omnem medicinam mundificat. Item fluxum ventris à tota ſpecie curat. Apoſtema etiam lateris mirè ſanat.

Aër etiam multum valet ad prædicta, & fortè plus, quàm aqua, & maximè valet iuuenibus, vt in eo ſtatu fortitudinis & pulchritudinis permaneant, ſi vtantur eo paulatim, & in modica quantitate. Et eſt quaſi tantæ virtutis, quod nullo modo permittit ſanguinem putrefieri nec phlegma ſuperdominari, nec choleram aduri. Præterea vltra modum multiplicat ſanguinem, & ideo oportet vtentibus eo, ſæpe phlebotomare In-

ſuper illud elementum aperit venas & nervos, & ſi aliquid fuerit in ipſis diminutum, reducit ipſum ad debitum temperamẽtum. Inſuper probaui, quod ſi iuuenis ante ſtatũ ſuæ ætatis, ſcilicet in augmento, qui habuerit crepaturam, quolibet die de hoc elemento vnam guttam intra oculum ponat, & ſe tenuerit in quiete per menſem, ſine dubio reddetur ſibi viſus. Itẽ ſi in aliquo membro, aliquod ſuperfluum exiſtit, vel aduenit aptum putrefactioni, ſtatim diſſoluit & tollit, & ſi inueniatur diminutum, reddit reſtaurando. Et valet hoc elementũ in apoplexia, epilepſia, ſcotomia, vertigine, dolore hemicraneo, & in omnibus iſtis debet adminiſtrari cum aliquo electuario, ad propoſitum valente.

Ignis verò pretioſior & admirabilior eſt, & ad omnia valet ad quæ valet aër, & quod plus eſt, de mortuo homine facit viuũ, hoc ita intelligendum eſt. Quod ſi in hora (ſingultus) mortis, detur de hoc igne, ad quantitatem grani tritici, diſtemperato cum vino, ita tamen quod guttur tranſeat, reuiuiſcere faciet ipſum hominẽ, & ingredietur ipſum cor ſubitò, expellendo ſuperfluos humores, & cum hoc viuificat calorem naturalẽ ipſius hepatis, & ita, quod quaſi per vnam horam, ipſe infirmus poterit loqui, & diſponere de

testamento, &c. Et per hunc modum, vidi facere miraculũ, apud Dominum Comitem Parisiensem, qui quasi mortuus iacuit, & statim postquam hoc medicamentum sumpsit, rediit aliquantisper ad se, & post horam expirauit. Et istud apud quamplures sum expertus. Item si senes vtũtur hoc igne omni die, in modica quantitate, subleuat senectutem, exhilarando corda eorum, ita quod iuuenilia posidebunt corda. Et ideo vocatur hic ignis. Elixir vitæ. Nec tamẽ est elixir calchymiæ, quia hæc est de sanguine putrefacto. Istud quoque si esset de sanguine putrefacto, natura humana nimis abhorreret huiusmodi medicinam. Et scias quòd si elementa ipsa secundariè destillata fuerint, erunt optima, & per ea homo viuere poterit, vsque ad periodum vltimam suæ vitæ, sine infirmitate, si ipsis vtatur omni vel altero die. Et tanta est scientia in his destillationibus vltimis, quemadmodum est in destillationibus Calchymiæ. §. Nota de isto sanguine humano, quod permisceo ipsum recentem, cum optima aqua vitæ fortisima, & ipsum destillo, & erit pro primo elemẽto. Et super fæces, pono aliam aquam vitæ fortisimam, & facio similiter, & erit pro secundo elemento. (Videtur aliquid deesse.) Et hoc sic probo, Fiat scyphus vel cupa de au-

richalco,& ponatur in menſa,& ſi venenum appropinquabit ſcypho, ſcyphus vel cupa incipit mutari in diuerſos colores,per lineas multas, &c. Et ſic cognoſcitur venenum,ſimiliter de febre.

Oleum ſanctiſsimũ ex oſsibus hominum mortuorũ,ad omnes dolores,ſæpe mihi expertum, poſt debitã purgationẽ. ℞. Ex oſsibus magnis mortuorũ hominum, concidantur fruſtatim, ſine vt excandeſcant in igne, ignita pone in caſſula aut olla in qua ſit oleũ commune antiquiſsimum,& ea extingue,& quamprimum inieceris fruſtum in ollã olei, mox illico operculo claude, vt vidimus in oleo philoſophorum. Hæc oſſa aliquot horis imbibita contũde per ſe(abſque illo oleo quod ſuperfuit in olla) & pone in cornutam, & deſtilla vt oleum philoſophorum, ſerua ac vtere.Res magna eſt ad omnes dolores iuncturarum.

Oleum ex oſsibus ad epilepſiam. ℞. Oſſa ſuturæ lambdoidis hominum mortuorum: pone ad calcinãdum donec rubeſcant: deinde extinguantur in oleo, tum triturentur,vt dictum eſt de oſsibus ſuperioribus: hoc eſt medicamentum optimum, vngendo locum idoneum.

Oleum de oſsibus hominis per deſcenſum,ad podagram maximè valet.

Oleum

Oleum extractum de excrementis puerorum, ad tineam valet: Destilla bis in alembico vitreo excremẽta puerorũ, & ex eo oleo, quod inde extrahitur calido, frices affectam partem, si prius pilos raseris, atque locũ affectum laueris lixiuio, in hunc modum confecto. ℞. Cineris ex sarmẽtis quantitatẽ decẽtem, pro quantitate aquæ quã cœperis, atq; illũ inuoluas linteo, & permittas madefieri in ea aqua diem integrum cum dimidio, & simul iniicias cum ea aqua, spicarũ siliginearum M.j. postea illa aqua, siue lixiuio laues affectum locum, singulis diebus semel, deinde siccari sinas, quo facto vnges vt dictum est.

Oleum ex stercore hominis, curat cancrum, & mortificat fistulam. De facultatibus aquæ è stercore hominis, vide inter aquas ex animalibus.

Oleum siue pinguedo, ex ansere, contra artheticam frigidam, & guttam, credo etiam valere contra extenuationem membrorum. Anser antiquus repleatur sanguine porcorum, sepo ouino, pice, lardo, vel communi pinguedine, ana ℥ ij. thuris ℥ iij. ceræ modicum, assetur, & quod destillat reserua, & cũ eo sæpe vnge locum patientem. Eodem modo destillant pinguedinem catuli canis, infarcti baccis iuniperi, &c.

Oleum ſeu liquor deſtillatus ex taxo per deſcenſum, ad membra contracta ex neruorum retractione, è Germanico: Accipe taxum, cui corium detrahe, abſciſsóque capite & pedibus, & reiectis interioribus, in ollam inferius perforatam pone, quam alteri ollæ impones. Ollam inferiorem in terram abſcondas. & altera impoſita olla, vtramque optimè claude in commiſſura, ne quid tranſpiret, ídque facias etiam parte superiore ollæ ſuperioris. Quo facto, ignis fiat ex carbonibus circumcirca, ita vt pinguedo omnis ex ſuperiori olla in inferiorem deſtillet: vbi totum deſtillarit, quod coniecturare licet, pinguedine illa membra inunge.

Oleum mirabile, contra omnem paralyſin & extenuationem, è caſtoreo. Recipe caſtoreum, ponatur in aquam vitæ fortiſsimam, putrefiat, poſt deſtilla lento igne, cum quo fiat inunctio partium.

Ad extenuationem membri (reſoluti) deſtilla pedes vel pinguedinem, & hepar vituli recentis, cum ſaluiæ manipulis v. & piperis ℥ j. vnge.

Oleum ex ouis deſtillatum mirabile, & expertum ad multa, authoris Incerti. ℞. Vitellos ouorum per decoctionem induratorum, numero quindecim, terãtur digitis vel

manib

anibus, cum ʒ j. pyrethri puluerisati, & si-
ul in vitro destillentur primò quidem len-
, postea verò, hoc est, ad vltimũ, forti igne,
omnis liquor extrahatur. Quo facto, ac-
pe thuris albi, castorei, ladani, ana ℥ ß. pul-
risentur omnia, & commisceantur cum
eo iam extracto, & quater rursus destil-
ntur, semper oleũ rursus pulueribus affun
endo; ignis primæ & secundæ destillatio-
s, minimè sit fortis, & tandem in vitro di-
enter obturato serua. Est enim secretum
agnum, & res probata, ad ea quæ sequun-
r, Oculorum sanat vitia, si gutta vna fuerit
tillata. Mortificat & curat inunctione fi-
ulas. Cancrum sanat, & vlcera difficilis con
lidationis, quęue alioquin nullis remediis
naci possunt. Ficus quoque extirpat. Pun-
uras quarumlibet partium aufert, & curat.
ineam sanat, si pili abradantur primò, de-
de linteo fricetur cutis, & tandem oleo
ars inungatur. Apoplexiæ prodest, & præ-
puè podagræ, si quatuor diebus bis in die
gantur. Ignis combustionem quoque
unctio citò sanat, & lupum morbum
rat.

Oleum de ouis. Recipe oua sex, bulliant
aqua ad duritiem, decortica & aufer al-
um. Vitellos manibus confricatos, pone
n sartagine, & coque vertendo subinde, vol-

uendóque paulatim cum cochleari, don
incipiant ita liquefcere, vt iam in chylu
conuertantur æquabilem, inftar pultis al
cuius: maneat autem materia, adhuc fla
coloris. Cum ita apparuerit, infunde in lin
teum, ídque circumuoluens & torquens
trinque, exprime, & habebis liquorem, fi
oleum flauum, quo inunguntur aduftione

Alii, vbi vitelli fic in patella cocti, ad ch
lum illum peruenerunt, amplius adhuc c
quunt, donec ficcari & denigrari occipian
paulo poft enim quam ficcati denigratíq
fuerint, iterum liquefcunt, & copiofum d
fe humorem, nigrum, & ex aduftione gr
ueolentem remittunt. Tum cochleari qu
in fartagine funt, crafsiufcula comprimun
vt oleum & humor omnis, inclinata farta
ne, in alterum latus defluat & colligatur.

Oleum rubeum ex vitellis ouorum, co
tra podagram frigidam ex libro Italico ma
nufcripto. Recipe feptuaginta vitellos ouo
rum coctorũ, de quibus extrahitur oleum
ifto modo: ponantur in patella ferrea, fup
ignem, & cum cochleari volue benè, & ta
diu affentur ibi, donec benè liquefiant, poft
ea pone in facculum de panno lineo, qu
infufus in aqua, cum exprefforio exprima
tur, & oleum extillabit. Cum hoc oleo pe
mifce pyrethri, caftorei, mafticis, & ladan

ana

ʒ j. hoc totum pone in alembico vitreo, e solito super ignem ad destillandum, è clausis iuncturis ne respirent: & quod stillabit, reduc ter super fæces, & de isto vnge locum dolorosum, & sanabitur: que est probatissimum.

uccus siue liquor, ex ouis per decoctio- induratis, expressus, auribus instilla- ad aurium tinnitum valde prodest. O- n ouorum bibitum ante cibum, ebrieta- arcet, vtcunque strenuè bibas. Si dolor eat, ex incisione alicuius membri, cura- oleo de vitellis ouorum, cum axungia eris incorporato, ad formam vnguenti, mpositum mirabiliter dolorem remit- & somnum inducit. Mitigat etiam do- em penis, inunctum. Vsus eius quoque n Alchymicis operibus. fixat enim ali- medicamina.

Cortices ouorum mundatorum, à pelli- interiori, à quibus pulli exierint, triti tiliter, & drachmæ pondere si bibantur n aqua saxifragiæ, vrinam prouocant, onellus.

E melle extrahitur quinta essentia de- atoria arte, quæ mirabiles & stupendos tos effectus præbet: fit autem ad hunc dum. Accipiuntur mellis ℔ ij. (sit au- n necesse est mel, clarissimum, boni sapo-

ris,& in optima regione collectum) inf
ditur in bociam capacem, vt ex quin
quatuor partes restent vacuæ, eáque sit
gentissimè lutata, cum capitello & recipi
te. Succendatur ignis tantisper, quoad fi
aliquot, aut vapores albi apparuerint, qu
aquam conuertuntur, admotis petiis, a
frigida madefactis, & impositis capitello
recipienti. Aqua destillans rufa est instar
guinis. Post perfectam destillationem, po
tur aqua in vitro optimè obturato, ibi
relinquatur, quoad aqua clarissima fu
facta, & coloris rubini. Tum rursus in b
neo est destillanda, sexies aut septies, vt
lorem rubrum exuat, & auri colorem
duat, odorem verò acquirat suauissimum
fragrantissimum. Hæc quinta essentia,
rum dissoluit, facitque potabile, & om
alios lapides intinctos. Sicui datæ fue
duæ vel tres drachmæ, qui in extremis
rit, reducit eum ad sese. Si ea abluantur
madefiant vulnera, aut alia eiusdem gen
sanantur, similiter valet tussi, catarrho
splenis morbis. Si vicies in balneo fuerit
stillata cum argento fino, visum cæcis r
tuet. Exhibui paralytico quadraginta
diebus, & sic fuit restitutus. Corpora à
tredine seruat. Quibus per os exhibui
exhibui, ne à quoquam animaduertere

bitrati sunt me incantationibus vsum
e.

leum ex melle, ad capillos flauo colore
endos. Recipe mellis ℔ j. impone fari-
umenti manipulum j. destilla, & extra-
quam ab oleo, deinde misceantur simul
a & oleum in ampulla, & eo pectinen-
rines.

qua seu liquor prohibens calculi gene-
onem, Recipe mellis recentis ℔ ij. tere-
hinæ Venetæ ℔ j misce, destillentur len-
ne, capiat vncias ij. (fortè drach. ij.) pro
mane.

iquor siue aqua ex melle, per destillatio-
a extracta, ad faciendum capillos flauos,
nos & aureos. Recipe salis petræ, & mel
na misceantur, & destilla per campa-
, & cum illa aqua pectinentur capilli.
a autem postea lotione, caue ne tangat
m, vel carnem.

Oleum ex cera pingui, per chymiam ex-
tum, ad emolliendas durities præstantis-
um est: maximè enim penetrat, emollit
iscutit, nec vulgare medicamentum est
icatrices pulchras reddẽdas, modò post
uot dies à vulneris consolidatione eo
is, ne noua fiat inflammatio. Oleum hoc
aratur. Nouam cerã sumes (virgineam
nerus accipiendam censet) & quàm ma-
ximè

ximè pinguē, quam in vaſe aliquo igne m-
dico colliquabis, & eam in vino ſæpius m-
nibus cōprimendo lauabis, hanc rurſus c-
liquabis, & in eam tegularum vel coctor-
laterum fruſta calefacta & ignita, quæ c-
illā abſorbeant, proiicies: fruſta deinde h-
in vas (quod bociam flexam appellant) op-
mè luto ſapiētiæ obductum ponatur, ign-
vas admoueatur, cui vas alterum, quod f-
las recipiat, ſupponatur: prius aqua egred-
tur, vltimò tandem puriſsimum oleum ſ-
labit, quo ad emollienda membra vti po-
ris, Bartholomæus Maggius de Cura ſcle-
torum. Ego Patauij quondam à quodam
mido chymiſta didiceram, arenam opti-
lotam, ſiccatam, & cribratam cum diſſolu-
cera commiſcere, quæ ceræ aſcenſum pro-
beret. Sunt quidam, qui ceræ & etiam a-
reſinis deſtillandis, vitrum contuſum & p-
ueriſatum, eadem de cauſa permiſceant,
rùm ab eo abſtinendum cenſerem, quòd
leis deſtillatis alienum quendam & ingra-
odorem communicet, propter ſalem alka-
Aiunt inter deſtillandum crepitus edere, t-
quam vas ſit rumpendum. Oleum de ce-
miracula facit in doloribus ſedandis, vt p-
dagræ & arthritidis. Summum certè eſt r-
medium & temperatiſsimum oleum, qu-
re etiā in vulneribus & vlceribus eſt landat-

Oleu-

¶Oleum de cera ſanat crepaturas & fiſſu- labiorum, rimas & corroſiones papilla- in mammillis mulierũ, ex lib. quodam nuſcripto Italico, ℞. Olei de cera noua illati per alembicum vitreum, eo penitus do quo thuris oleum deſtillatur, & hoc rimas inungas labiorum & papillarum mammillis, & ſubitò ſanantur: & nihil pedit etiam noctu puerum lactare. dolo- n enim tollit.

¶Oleum de ranis vtile podagricis, artheti- & membris μικρασμώδεσι, cuius deſcri- onem à Georgio Pictorio accepit Geſne- . ℞. Olei oliuarum ℔ j. ranarum fluuia- m numero iiij. infundantur ranæ viuæ in um, donec moriantur, hinc in noua olla ruſtata, coquantur lento igne, benè tecta, ue ad carnium ab oſsibus diſſolutio- m. Poſt accipiantur ranæ ex oleo, & in rtario confringantur, & inde iterum in um mittantur, & lento igne bulliant, ca ebullitione, deponantur ab igne, & colatura, vt oleum ab omnibus fæci- us fiat mundum, cui adde terebinthi- ℥ iiij. lotæ & claræ, ad ignem fiat bona xtura abſque aliqua decoctione. Hoc um pretioſum eſt ſupra modum. De ua ex ranarum cruribus, vide inter aquas animalibus.

Contra

Contra ſcrofulas oleum ex ſerpente ru-
bro. ℞. Serpentẽ rubrum, detruncato illi cau-
dam & caput, reliquũ corporis impone ollæ
perforatæ foraminibus multis. Hanc ollam
alteri ollæ impone, ſecundã verò, in aquam
feruentem, vbi tandiu decoquatur, donec ti-
bi videatur, quod oleum ex ſerpẽte in ollam
ſubiectam deſtillarit, & ipſe ſerpens ſit con-
ſumptus. De hac pinguedine, & puluere ra-
dicis capparorum ſimul mixtis, inunganti
ſcrofulæ octo diebus, & ſanantur.

Oleum ſcorpionum deſtillatum contra
venena, ex lib. quodam manuſcripto. ℞. Ole
antiqui quantum vis, & pone in eo de ſcor-
pionibus menſe Iulio collectis, quot habere
poteris: quibus adiunge diptamni albi, fo-
liorum abſinthij, betonicæ, verbenæ, & ro-
riſmarini, ſtent omnia per plures dies ſimul
in infuſione, poſtea in alembico deſtilla, &
deſtillatum ſerua.

Oleum ex formicarum ouis, & herba vr-
tica ſimul deſtillatis, inunctum renibus, &
veſicæ, vrinam prouocat, Leonellus.

De oleo antimonij, & quæ ex eo præparantur, vitro dicto, ſeu gemma, & puluere.

STimmi, ſiue ſtibiũ, recentioribus: Chy-
miſtis & Seplaſiariis, antimonium, nunc
vulgò

vulgò magna experientia celebrari,atq; mi-
is laudibus extolli solet.Parantur autem ex
o tria remediorum genera, quibus vel in-
ra corpus exhibita, vel foris admota mira-
ula faciunt: Oleum siue quinta essentia,
uluis,& Vitrum iis dictum.

De oleo antimonij.

Confectio olei ex Antimonio, quam ab amico quodam accepi,talis est.℞.Anti
nonij crudi,tartari crudi,ana ℔ ß. contun-
antur hæc simul in mortario, vel super la-
ide,postea immittantur in ollam, prius be-
è vitro obductam, quæ operculo & luto
xactè occludatur,& figulo tradatur,vt vnà
um ollis, quando eas coquit, in fornace
rat.Per hanc vstionem fit pasta,in nigro ru-
scens,conglobata,friabilis,quæ postquam
lla refrigerata est,& olla aperta, eximatur,
ontundatur & conteratur rursus in tenuem
ollinem, postea mittatur rursus in ollam vi
o obductam,& superaffundatur acetũ de-
illatum, vt altitudine duorum digitorum
anscendat acetum, sic ponatur super for-
ace calefacta, vt acetum extrahat rubedi-
em,eáque tingatur.Stare autẽ super forna-
e oportet,per horas tres vel quatuor, post-
a acetum effundatur in vitrum destillato-
um,& aliud acetum affundatur,ídq; toties

fiat(puto ſexies vel octies)donec nō amplius tingatur acetũ. Illud omne acetum effuſum deſtillatur per alembicũ, vt ſeparetur acetũ per deſtillationem, materia autem rubra maneat in fundo. Frangatur itaque vitrum, & eximatur quod adhæret omne, & incluſum ſacculo confecto ex panno albo, ſuſpendatur in cella, ibi guttatim extillabit oleum, quod excipiatur, ſuppoſito vitro. Atque hoc modo præparare ſolebat quidam Pomeranus.

Fit quoque Antimonij oleum hoc modo, à quodam huius rei peritiſsimo viro, Geſnero communicato. Antimonium in tenuiſsimum puluerem redactum, ac cucurbitæ vitreæ impoſitum, aceto vini acerrimo, & deſtillato maceratur ſuper leui ignis calore (ne ſcilicet vas crepet) tantiſper, donec rubro colore acetum inficiatur. Coloratum in aliud vitrum transfunditur, nouúmq; fæcibus ſuperaffunditur, donec rurſum rufum colorem concipiat Iſtæ autem transfuſiones & additiones noui aceti ſuper fæces, toties ſunt repetendæ, donec nullam amplius rubedinem pulueres ex ſe emittant. Acetum verò collectum leui igne deſtillari debet, donec rubedo paulatim condenſari incipiens, alembicum petere videatur. Tunc refrigerãda ſunt vaſa, ac liquor rubeus, quadraginta diebus fimo calido, macerari debet, donec perfectam

ſtam olei formam acquirat. Illud ſacchari inſtar, dulce affirmant, omnéſque vulnerum dolores ſedare, ac perfectè ſanare dicitur: ac plures admirandas facultates in vlceribus contumacibus ac cancroſis præſtare.

Aliud de Antimonio ſecretum, quod etiã ad album non mediocriter valet. ℞. Antimonij pulueri zati ℥ xj. tartari calcinati ℥ viiij. mi ce, & impone in tigillum aurifabrorum, per- utetur diligenter, ac ponatur in fornacẽ per duas horas, & calcinetur benè, poſtea refri- geſcat, & aperto tigillo videbis totum hoc olore cinereo ſubobſcuro, cũ maculis qui- buſdam flauis. Piſtetur in mortario, & impo- natur feruenti aquæ, & in ſartagine ferrea de coquatur, poſt per filtrum deſtilletur, quo- modo lixiuium deſtillatur. Prima aqua egre- diens eſt rubra & turbida, quæ tandem rur- ſus fæcibus affuſa, deſtillabit clara. Hanc a- quam in vitrea cucurbita in arena euapora, o vſque quoad exiccetur, aut reſoluatur. At hanc relictam materiam in arena deſtilla, pri mò quidem igne lento, poſtea fortiori, vſque dum ſpiritus antimonij cœperint aſcendere, et cœperint quaſi collum alembici deaura- re. Tum inter ſe circuletur materia. Dicunt autem, quod ſi laminæ argenteæ huic impo- nantur, deaurantur, ita vt etiam lydio lapidi attritæ, aurum referant Ego verò puto lon-

gè melius fore, si prima aqua turbida colora-ta seorsim seruetur, ac noua fæcibus super-fundatur. fortaßis enim secunda & tertia plus rubedinis secum extraherent ex anti-monio, quæ postea in vnum collectæ, suaui igne exhalare possent, vsque ad rubedinem oleaginosam.

Alius modus, quo quidam frequenter vti-tur. Primò extrahatur rubedo Antimonij per acetum destillatum multis vicibus, vt su-prà ostensum est, & fiat exhalatio aceti super leui calore, ac seruetur in fundo puluis ru-fus. Postea affundatur ei quinta essentia vini, sténtque simul in circulatorio per quadra-ginta dies. Hoc tutißimè intra corpus vteris.

Alius modus eiusdem. Tartarũ ad albe-dinem calcinatum, fluat cum antimonio in tabella lapidea, postea hoc in puluerem re-dactum, in aqua calida dissoluatur: & ita in-uenies rubedinem quandam aquę innatare, quæ colligenda est omnis, & in retorta aqu[a] transeat primò, ac postea sequetur oleũ pul-cherrimũ rubrum, id circuletur diebus qua-draginta, & habebitur oleum antimonij opt[i]-mum, minimè corrosiuum. Atq; hunc mo-dum quicunq; intellexerit, charum habebit.

Aliud Antimonij oleum à Gallo Empiri-co. Accipe Antimonij ℔ ij. tartari, salis ni-tri, ana ℥ iij. cupri incisi ℔ j. omnia simul te-rantu[r]

rantur, postea pone in vas vitreum, non de-
uitreatum, & da sibi ignem magnum per ho
ras tres. Postea permitte vt refrigeretur sua
sponte, frange vas, & inuenies in fundo Mer-
curium antimonij à sulfure separatũ, quem
separabis à superiore: combure postea super
ficiem tandiu, donec fiat impalpabilis, colo-
rísq; rubri, tũc pone in alembicum vitreum
benè lutatum, si prius in aceto fortissimo sit
dissolutus. Destilla more aquæ fortis, & ha-
bebis oleum sanguini simile pretiosissimum.
Nota, Mercurius ille ex antimonio extra-
ctus, est purissimum aurum: quod si tingere
volueris, accipe olei antimonij ℥ *j*. æris vsti,
viridis æris, ana ℥ iij. cinnabaris ℥ xv. vitrioli
combusti ad rubedinem ℥ iiij. salis nitri ℥ v.
prędicti auri albi ℔ iiij. pone in vas terreum
bene lutatum, & da illi ignem in fornace ven
ti per horas sex, & inuenies massam citrinã,
quam pones ad cementum regale, postea ad
capellam, & habebis purissimum aurum.
Cementa autem regalia, faciunt aurifabri,
& capellas quoque.

Alia non contemnenda olei antimonij
descriptio, Gesnero cõmunicata à quodã ex-
pertissimo, harúmque rerum studiosissimo.
℞. Antimonij ℔ iij. aut iiij. dissoluatur in ti-
gillo aurifabrorum, vt fluat. Postea infunda-
tur in ollam testaceam inuitreatã aceti men-

ſura. Quo facto,& fuſo antimonio, magna cura & diligentia parum huius fuſi antimonij ſtillet in acetum(cauendum diligenter,ne vna vice nimium inſtillare permittas, quia rupto vaſe,perderes oleum & operam)& exhalabit fumus rubeus,& acetum etiam colorabitur colore rubro inſtar ſanguinis. Per vices igitur & paulatim,nec niſi quaſi per guttas,totum antimonium ſic eſt inſtillandum. * Eſt autem in bocia vitrea,id quod aceto ſupernatat ſeparandum ſemper,& toties quoties in tigillo funditur. Tum rurſus Antimonium in tigillo fundendum, vt prius, & ſiquidem liquatum fuerit,paulatim eſt in acetum inſtillandum vt prius, ídque eſt ſepties repetendum, vt facultas & rubedo extrahatur. Acetum conſumetur eo modo, ideóque eſt aliud affundendum (nam ſi olla aut nimium fuerit vacua, aut ſupra modum repleta diſsilit, propterea̋que ab vtroque exceſſu eſt cauendum)ne vas rumpatur. Quod ſi ſepties fuerit repetitum,acetum rubrum in bocia diligenter perlutata,in cineribus deſtilletur, & acetum album tranſibit, oleum verò in fundo relinquetur. Quo ſic facto, aqua fontana oleum ita relictum perfundendum mediocriter, & rurſus deſtillandum,vt aceti ſapor ab oleo auferatur. Quod vbi bis factũ fuerit,hoc eſt, ſecũda vice aquam fontanam affuderis,

affuderis, ac poſtea per deſtillationem ſeparaueris, habebis antimonij oleum dulce & bonum in cucurbitæ fundo. Verum hæc deſtillandi forma ſcriptis non æquè, atque oculari inſpectione, deſcribi poteſt.

Eſt & hæc quoque non contemnenda ratio faciẽdi oleum antimonij, quam, vt puto, Theophraſtus Paracelſus pro ſecreto habuit. Recipit antimonij ℔ ß. ſacchari candi ℥ vj. fiat puluis ſubtilis, deſtilletur in arena, aut balneo iuxta artem. Huius olei accipe ℥ j. aloës ſuccocitrini ℥ ß. ambræ ʒ ij. croci ʒ iij reducantur ſucceſsiuè in maſſam, fiant pillulæ paruæ, dentur tres cum conſerua borraginis, ante acceſsionem febris, educetúrque ſudor ſi fieri poteſt.

Oleum antimonij Vlmæ, à quodam Medico in cornuta ferrea ſicut etiam aqua fortis (ſeparationis) fieri ſolet, deſtillari audio, contuſo ſcilicet prius eo in puluerem tenuiſſimum, & permixta parua quantitate aquæ vitæ. Sumitur tutò intra corpus ad ſananda vlcera. Norimbergæ quoque oleum eiuſmodi habent pro chirurgis, quod illico carnem ſuperfluam, vel putridam tollit illitum. Paratur autem ex antimonio, ſale gemmeo, & ammoniaco. Aliud eſt oleum, quod propinabat quidam (volunt tamen non oleũ iſtud eſſe, ſed ablutionem quandam ceu lixiuium)

destillatum tamen puto. Alij dicunt parari id sicut vitrioli oleum, de quo vide Cœlum philosophorum, vbi parandi huiusinodi modus docetur, & hoc oleo Norimbergenses chirurgos vti frequenter audio.

Fit præterea ex eodem oleum quoddam, quod ratione rubedinis nominatur Sanguis stibij: quod oleum præstantissimum est ad vlcera serpētia, & maligna. siccat enim & aufert omnem malignitatem: conficitur autem oleū hoc modo, ex Fallopio de Metallis seu fossilibus. Capiunt regulum antimonij, & vt intelligas, regulum vocatur antimoniū quinque, vel sex vicibus eliquatum & refrigeratum. Capiunt enim stibium, eliquant, deinde sinunt vt refrigeretur, tum iterum eliquant, & refrigerant, & sic procedunt vsque ad quinque, vel sex vices, & stibium quod vltima vice refrigeratum & compactum remanet, appellant regulum. Accipiunt ergo regulum, & emolliunt supra marmor, affuso aceto stillatitio, & emollitum cum optimè fuerit, collocant in panno ex filtro, & affundunt acetum, donec totum antimoniū fuerit dissolutum, & nihil in filtro remanserit, sed totum ex filtro in vas subiectum percolarit. Capiunt deinde colaturam, seu liquorem illum, & ponunt in alembicum, extrahúntq; liquorem: quo extracto remanet in fundo alembici

sub

ſubſtantia quædam veluti fæx rubra, quam accipiunt,& ponunt in panno,& appendunt in loco humido,& ſubiiciunt vas: fæx illa acta ab humiditate eliquatur,& illud quod eliquatur, eſt oleũ, quod vocatur Sanguis antimonij, medicamentum, vt dixi, optimum ad ſerpentia & maligna vlcera.

Oleum antimonii, quod flos eſt omnium metallorum, colore rubrum, vt rubinus (ſic enim Agyrta cõmendat) tutò ſumitur per os, triũ granorũ pondere: ſapore dulce eſt, leuiſſimè de acredine participans: ℥ iiij. æſtimat duobus coronatis. Vſum neſcit, id magno, vti refert, ſumptu primũ inuenit. Ego ipſe guſtaui, dulcedinem ſenſi, colorem ſanguineum ad rubedinem tendentem vidi: in aqua miſſa gutta eius vna atque altera, fundum petit. Ex literis ad Geſ.

Aliud oleum antimonij habet (quod ego nõ vidi) rufum, priori colore diſsimile, igneæ naturæ, cuius minima portio ſtatim veſicam excitat, & vrit, vt hinc eius vſus per os, etiam minima portione tutus nõ ſit, ob malignam & non ſatis correctam naturã (an de crudo?) Hoc oleum iniectum aquæ forti (ex vitriolo, alumine, ſale petræ) Mercurium tingit colore croceo. Hæc ex ipſo audiui, videre non licuit: æſtimat huius vnciam ſemis floreno vno. Ex literis Medici cuiuſdam ad Geſn.

Oleum ſeu quinta eſſentia antimonij, ex Leonhardo Fierauanti, dari poteſt ad morbos multos corporis interiores, per os, cum vino aut brodio, aut alia aliqua aqua, guttæ vnius tantùm quantitate: & extrinſecus quoque vlceribus malignis illitum, eadem fortiter mundificat. Sume aceti ter deſtillati & antimonij pulueriſati q.u. ponantur in bocciam vitream, vt acetum operiat antimoniũ per tres digitos, commiſceantur probè, & in cineribus calidis decoquantur aliquantiſper ad aceti nimirum rubificationem, tum quieſcat: vbi acetum fuerit clarificatum, effunde in vas peculiare vitreum, & fæcibus relictis nouum affunde, & vt ſupra fiat ebullitio, clarificatio & ſeparatio, quod toties eſt repetendum, donec acetum amplius non coloretur. Quo habito, fæces abiiciantur, acetum verò ſic coloratum omne in retorta lutata deſtilletur: & quando id, quod deſtillat mutatum fuerit ex albo & claro colore in rubrum, tum recipiens mutandum, & fortiori igne deſtillatio perficienda. Hæc erit quinta illa antimonij eſſentia, quæ in obſtructo vitro ſeruanda: mortificat vlcera putrida & maligna ſi ea lauentur, &c.

De eodem Medicus quidam ita ſcribit: Oleum antimonij inuenio fieri, ſtibio trito ſubtiliſsimè, acetóque toties abluto, quoad

ma

manum non inficiat, deinde ſublimato: hoc aiunt efficaciſsimè cancrum vlceratum ne ſerpat, cohibere: & ne cancer vlceretur, impedire.

Oleum antimonij à Chymiſtis ad tingendam Lunam ſic fit, vt ſcriptum reperimus in libro Alchymico veteri. ℞. Acetum tribus vicibus deſtillatum, in iſto ſolue ſalis artificioſi vnam partem, ſalis alkali partes duas, poſt ſolutionem deſtilla aquam fortem. Poſtea recipe antimonij q. u. eíq; affunde aquam prædictam, & deſtillato lento igne, poſt iterum ſuperfunde aquam, hócque fac quatuor vicibus. In fine vbi humiditas aſcenderit, & fumi albicantes apparuerint, tum fortificato ignem fortiter, & habebis verum oleum antimonij. De hoc oleo recipe partes tres, olei ſolis partem vnam, olei Mercurij partem vnam: pone ad fixandum, tingit Lunam, Mercurium, & Iouem præparatum in Solem firmiſsimum.

De antimonij præparatione, quod vitri inſtar pellucet, & nonnulla de eiuſdem puluere.

VLmenſis quidam elegit ſtibium, longis ſtriis præditũ, quæ quo fuerint longio

giores,eo etiam meliores,& partem ſuperiorem ceu ſpumam eius aufert. poſt per dies 10. aut 14. ſtibium terit in lapide cum aceto per diem ſemper: noctu verò ſemper reſiccat, poſtridie ſemper rurſus terit.

Gemmam antimonij hyacinthi inſtar perſpicuam,tali modo conficiunt. Stibij puluerem cacabo fictili impoſitum, alio cacabo contegunt,ac luto muniunt & ſiccant. Igni deinde cacabos ſuperponunt, & poſtmodum contegunt, donec pulueres liqueſcant & confluant : hanc maſſam rurſus exemptam,tritámque,ſecundò & tertiò igni mandant, ac ſic tertia vice ſuper tabulam marmoream,maſſam liquidam affundunt, quæ citò conſiſtit,ac inſtar gemmæ ſeu vitri, pellucet. Aſſatur ſeu calcinatur binis vicibus, tertia liquatur & effunditur.

Antimonij præparatio alia, non multum diſsimilis ab ea quam Matthiolus in ſecunda editione ſui Diſcoridis præſcripſit, niſi quod ille adiicit etiam alia quædam, hic nihil omnino antimonio admiſcet. ℞. Antimonium crudum, id contere ſuper lapide minutiſsimè,cõtritum immitte in fictile paruum, non obductũ vitro, atq; admoue ad ignem lentum, vt ita mundificetur, ac agitetur continuè cum ſpatula ferrea, donec incipiat veluti conglobari, tum remoueatur, & rurſus

ſuper

ſuper lapide,vt ante comminuatur, iterúmque igni admoueatur,fiátque hoc per tot vices, donec puluis cineris ſubalbidi formam adipiſcatur, puto decies, vel duodecies, vel amplius. Poſtea immittatur in fictile, quali vtuntur aurifabri,& cooperiatur, ínque copioſum ignem immittatur, atque obruatur ita, vt carbones trium digitorum altitudine excedant ipſum fictile:ita liquabitur, & coquetur ſufficienter, intra dimidiæ horæ ſpacium: poſtea eximatur, & in pelui aurichalcea tenuíter diffundatur, & refrigeretur, & habebis quod voles.

Antimonij præparatio quædam, quam nonnulli pro maximo ſecreto abſcondunt, hanc miſit deſcriptionem inſignis medicus, & ſingularis Geſneri amicus. Poſtquam calcinatum eſt ſtibium,toties funditur,quoties poteſt liquefieri, in tabula lapidea. Liqueſcit autem dum ei aliquid impuri ineſt. Ideóque ſemper ſpuma detrahenda. Ac dum poſtremò liqueſcit, parum de ſpuma iniiciendum, eáq; pars cui inhæſerit ſpuma, quaſi nebula abiicienda. Eſt autem rectè præparatum planè perlucidum atq; tranſparens, ferè ſine omni macula, referens hyacinthum, qui ad croceum magis colorem, quàm ad rubeum atque nigricantem accedit. Ac quo palleſcit magis, eò melius eſt, dummodo ſit purum, abſque

abſque vlla nebula vel macula nigra.

Antimonium vt vitri inſtar tranſluceat & rubeſcat, ab inſigni medico tanquam ſecretum Geſnero communicatum. Primò recipe antimonij minutim triti, (ſuper lapide aut mamore) quantum voles: id pone in ollam nouam non vitreatam, quam in ignem mediocrem impones, ita vt ſuper latus iaceat, ſicuti figuli plumbum vrunt, & ſubinde agitato ſpatula. Vbi primum verò fumare cœperit (à fumo autem ceu veneno cauebis, ſi ſapis) effundito in marmor, & terito donec refrigeretur. Tum rurſus in ollam impone, agitando vt prius, & cum fumare incipit, effuſum terito, vt prius. Hoc repetito donec incipiat leucophæi coloris fieri: alioquin enim vitrum nigreſcit, perficitur autem ferè decima repetitione. Tum recipe antimonij crudi vnciam ſemis, liqueſcat ad ignem fortem, & antimonij leucophæi vſti, tritíque, vt dictum eſt, vncias quatuor: eas paulatim in crucibulum immittas ad antimonij fuſi ſemunciam, donec totum immiſeris, & ita ſimul liquari ſinito: cúmque modico tempore colliquauerit, effundas in lapidem læuem ac frigidum. Refrigeratum rurſus liquato, ídque repetito, donec ceu ignei coloris vitrum, rubini inſtar, ſplendeat. Quod ſi præſcriptum hoc diligenter ſequaris,

tis, non falleris, mihi crede.

Antimonij ſic præparati grana pauca (quinque aut ſex) miſcent cum ſucci ellebori nigri artificioſe extracti ſcrupulo vno, vel amplius, & formant pillulas, quas pillulas vitæ vocant, & mirè prædicant. Et ne quid deſiderent lectores, etiam ſucci huius præparationem, haud grauatè huc aſcribam, vt intelligant omnes nihil me habere, quod poſteritati inuideam, nihílq; à Geſnero accepiſſe, quod bona fide in communis reipublicæ literariæ gratiam & fauorem, non ſim redditurus. Itaq; ellebori ſuccus ſic extrahitur. Ellebori nigri ℔ j. maceratur in aqua calida aliquot horis: tum ea abiecta, affundatur alia recens aqua, ídq; repetatur quater aut quinquies, & demum illa aqua, quę non amplius amara eſt, decoquatur ad conſiſtentiam mellis. Circa medium decoctionis, adde ſucci halicacabi depurati ℥ ij. ß. ſub finem verò, aniſi, cinnamomi, ana ℥ j. fœniculi ℥ ß. florũ nymphææ ℥ ij. (vbi conſiderandum, an hæc non in ſubſtantia ingredi debeant: ſed potius in vltima infuſione ellebori poni, & ſimul colari, vt poſtea aqua ſola decoquatur ad conſumptionem) poſtremò addatur modicum maſtiches, aut ſaltem in formatione pillularum. Aluus ter aut quater nulla moleſtia ſubducitur, & per multos etiam poſt dies

ſatis

ſatis lubrica manet. Quidam pro vna do
harum, petebat talerum ſibi dari.

Antimonij præparandi modum, quem
à quodam artifice, qui id præparabat dom
ſuæ, didicerat, ſic obiter & breuiter annota
tum, in charta reliquit. Stimmeos emi ℥ iii
& ß. hoc eſt, quartarium vnum, pro ſolid
noſtrate, id cõtritum & cribratũ in tigillo l
quauimus (impoſito tigilli orificio, carbo
ne ignito magno, qui illabi nequiret) ſupr
carbones in foco: & cum refrigeratũ deind
fuiſſet, obſeruauimus num quis ineſſet reg
lus ſic enim vocant ſtannum, aut potius ſta
no ſimile quiddã (ſui omnino generis) quo
vt plerunq; in antimonio ſeparato ſubſidit
& facilè dignoſcitur: qui niſi remoueatur
non ſinit antimonium, cum funditur clarum
(diaphanum) fieri: ſed nullum inuenimus in
hoc ſtimmi: quod ſi præſciuiſſemus, non
opus fuiſſet liquari. Rurſus igitur iam ni
grum hoc tritum, impoſuimus in patellam
fictilem de optima terra factam, nouam, &
nũquam madidatam, ſuper mediocri pruna
ad calcinandum, ad quam rem opus eſt fere
ſeſquidie, ſpatula ferrea lata, tum ſemper agi
tari debet (quidam, vt puto, in patella ferrea
calcinãt, ſed putabat colorem minus clarum
fore à ferro) interim ſemper exhalat odor ſu
furis peſsimus (quo aiebat ſępe quidem dum

facere

faceret, sibi doluisse caput, non aliud sympto ma sequutum.) Satis tandem calcinatum intelligetur, cum odorem (sulfuris) nullum amplius reddit, & colore cinerem refert, nec potest calcinando aduri Fictile tandem videtur igniri, & licet rimam agat (sicut fecit hoc nostrum) durare tamen adhuc potest, vsque ad finem operis, nisi rima maior fuerit. Postea teritur in pila rursus, ac in tigillum imponitur ad spatium horæ ferè, & ignitur per mediã ferè horã, inde paulatim ignis imminuitur, vt si quid alieni adhuc inest, auferatur aut auolet. Tigillum tamen testa aliqua tegitur, vt citius igniatur. Deinde cum refrixerit, additur ʒ j. chrysocollæ, cúmq; ea trita in mortario miscetur, & in tigillum imponitur hoc totum, vt liquetur, ferro vtere oblongo. periculum enim aiebat imminere, in contingendo materiam, qualis nam esset. Fusio autem, seu eliquatio, per quam difficulter fit primo (per horam enim ferè in foco aut amplius, cum magnis carbonibus vndique circumpositis, & magno folle, inflando subinde, crucibulo semper ignito apparente, vix tandem liquabatur) verum vbi fuerit liquata, super marmore aut lapide plano, funditur, secundum longitudinem ceu per fila crassiuscula continua. Lapidis color, qua tangitur albescit. Secunda liquatio &

reliquæ deinceps, citius ſuccedunt. A prima fuſione, ſtatim incipiebat tranſparere in giluo obſcuro: nec poſtea ſexies liquatum, in colore multum profecit, manſit ferè in eodem. Cum fuſa materia refrigerata eſt, iterum teritur in mortario & liquatur.

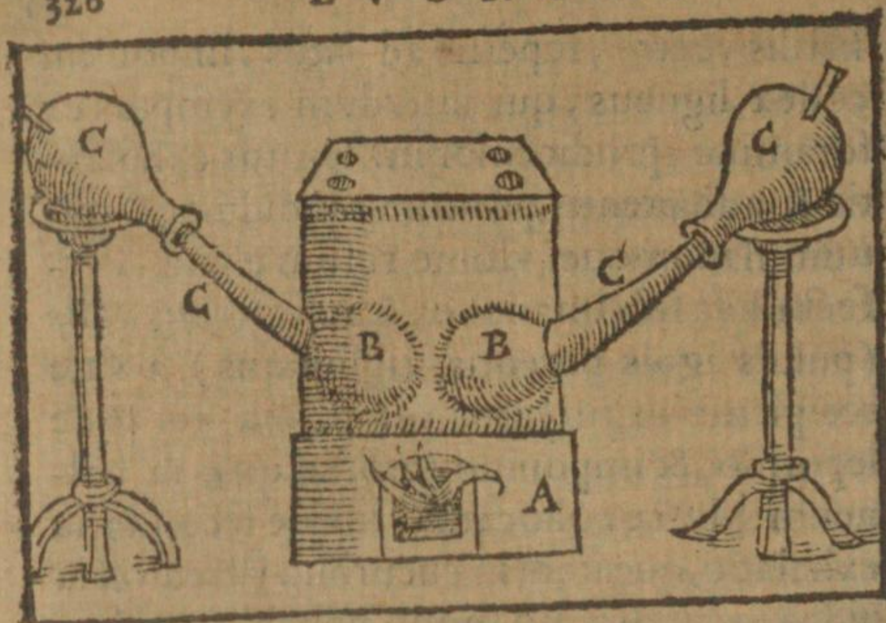
Aliter ſtibii quantũ ſatis eſt, tere: ac in ſubtiliſsimum puluerẽ redigito. Laua primum frigida fontana, vſquedum ea à lotione maneat limpida, rurſum roſacea & cardui benedicti aquis laua, quas imbibat. Tum exceptus hic puluis inſoletur, quoad coierit in grumos, denuò in ſubtiliſsimum puluerem redigito, tum crucibulo indito. Liqueſcat moderato igne: cum primum luteus & arſenici colore vapor cœperit exhalare, ſpumęq́; purpureę in ſummo labro intumeſcẽt, ignẽ augeto, atq; ſalis nitri, vrina hominis rufi diſſoluti, vnà cum hydrargyri (ſaliua ſeu ſputo eiuſdem hominis, quoad fieri poterit fixi) ana (an partes æquales?) ſpectata quãtitate totius, indito eodem, atque miſceto, agitando rudicula ferrea, aut chalybea, donec exhalarint penę vapores virides & lutei. Eius viſcoſitatem & pertinaciam glutinoſam, ſic correxeris, & quod alioquin non verè liquidum erat, ſed tantum ıntabuerat, inſtar glutinis, fluxile reddideris. E regione crucibuli, lapidẽ marmoreũ pones, & inter agitandum

dum ſenſim rudicula in gyrum, ſpatula latio re liquidum metallum, ſuper marmoream planiciem egerito: vbi opus eſt induſtria. Nam ſummas partes & ſpumeas longiuſculè, medias propius, infimas & fæculentiores proximè cum ſpatula egerito, id quod continuis ductibus, ne miſceantur ſummæ, aut infimæ mediis, quas (medias ſcilicet: nã eas ceu meliores videtur probare) oportet diligenter excipere, educẽdo donec totum depleueris. Quid autem & quatenus excernẽdum ſit, ſatis oſtendent, tum tinnitus, tum ſplendor argenteus mediarum partium. Inter agitandum porro & egerendum, ne fumus virulẽtus, ſiccúſq; ſpiritus ingruat in os & nares, cauendum eſt, quippe paulò minus quàm lethalis eſt: ſunt qui veſicam porcinã vultui obtendant. Nunc quicquid erit puriſſimi & notæ illius (tinnientis ſcilicet & ſplendidi) in ampullam ponito, & aqua ardenti sexies rectificata totũ operito, ac deſtillato, (an per retortam?) aqua rubea primũ emanabit, hanc ſepone & aliud receptaculum ſubdito, quod effluxerit excipito. Poſtremo hyeme aut tempore frigidiore (vt coëat me lius nimirum) in ſtabuli ſolo, ſcrobẽ duum pedum altitudine fodito, area quoquouerſum trium pedum, eius ſolum carbonibus accenſis & baccis laurinis purgato, tum fi-

mum equinum mediocriter humidum, altum pedem ſterne. Ibi ampullam condas (in qua nimirum ſit liquor, qui priore deſtillatione effluxit) & operias, (illius fiſtula, quæ immiſſa erit in receptaculum luto philoſophico diligẽter obturata) & quarta quoque die aperias, & recens fimum mittes. Quandiu iam amplius nihil effluxerit habes liquorem denſum & ambræ colorem prę ſe ferentem. Hunc effunde ſuper cryſtallinas & argenteas laminas, & cœlo ſereno atque frigido, aquilone flante, pone ſub dio, vt glaceſcat, (erit quale vidimus) demum fudimus pauculo calore, inſtar gummi liqueſcit: ad deploratos cancros, paralyſim, apoplexiam, arthritidem illinunt: ſi intro, terunt grana ij. aut ad ſummum tria. Audio eum dediſſe peſte infecto, non miſſo ſanguine, qui paulò poſt obierit: item alteri, qui ſanguine miſſo euaſerit.

Qualiter ſpiritus rubeus eliciatur ex antimonio, ſecretum maximum inſignis cuiuſdam Chirurgi. Recipe antimonii puri ℔ ij. aut tres: exiccetur & redigatur in puluerem, comminutum imponatur cucurbitæ fictili, cui ſubiiciatur ignis primo lentus xx. horarum ſpacio: deinde fiat ignis paulò intẽſior, poſtea concitatior vſq; ad finem triginta & ſex horarum. In receptaculi, ſeu cucurbitæ, fictilis

fictilis ventre, supernè ad latus, imponitur codex ligneus, qui interdum exemptus ex foramine, prodit colorem spiritus exhalantis & adhærentis, primum candidũ, post giluum flauúmque, vltimo rufum planè. Perfecta hac sublimatione, & refrigeratis vasis (puluis ignis potentia sublimatus) à vase recipiente expurgatur vel penna vel pede leporino, & imponitur retortæ, quæ in balneum Mariæ collocatur, fitque secundaria exhalatio, quę item in cucurbita vitrea vel lapidea excipitur. Eo modo habebitur puluis totus sanguineus. Receptacula in quæ spiritus seu fumus antimonii exhalat, semper linteolis frigida madefactis refrigeranda sunt. Nam receptacula frigefacta fumum antimonii tanto citius ad se alliciunt. Receptaculorum ventres sursum collocandi sunt, ora in quæ cucurbitæ inseruntur, infernè collocanda. Cucurbitæ in quam comminutum antimonium sublimandum ponitur, luto munire oportet. Sed cucurbitæ recipientes ex luto ignem perferente formari debent. Collum eorum sit oblongum, brachii longitudine: venter largus ideò, ne spiritibus distentus rumpatur. Sit tamen collum adeò largum vt manus cum cubito intromitti & eximi facilè posit, prout hæc apposita figura ostendit.

A. *Furnus est, & locus ignis, pro antimonij præparatione ad remedia, meliore modo quã Matthiolus habet.*

B. B. *Cucurbita antimonium comminutum continens, formata è bona argilla.*

C. *Cucurbitæ collum sursum tendens, & fumum seu spiritum antimonij in vasa recipientia deferens. Sunt autem eleuata sursum & firmata super aliqua tabula, vel scamno. In quibus codex apparet, quo exempto iudicium sumitur, qualiter ignis sit moderandus, intendendus vel remittendus. Est autem codex epistomij loco, vt aperiri poßint, & inspici sublimati antimonij color, &c.*

Talis deinde puluis exigua quantitate (dosim enim perfectam ignoro) in pleuresi, obstr

obſtructionibúſque pectoris, pituita, morbo gallico, cum aquis appropriatis, &c. exhiberi ſolet. Sunt qui ſcabie Gallica infectum, tridui vel quatridui ſpacio, curari poſſe affirmant hoc modo. Patiẽtem dolio includunt, (vt caput ſolum promineat) ſcabello perforato inſidentem, cui maſſam ferri ignitam leuiter ſubiiciunt, ac prædictum puluerem ſuperſpergunt, vt fumus eius totum corpus ambiat, infernáſque partes ſubintret, iubéntque patientem tribus horis ita ſudare, ſi ferre poſsit: ſed ſi nequeat, crebrius hunc ſudorem repetere. Ita omnem luem hoc fumo tot dierũ ſpacio tolli, quotquot huic ſudori operam dederit. Expertum autem ſe, mihi retulit nobilis quidam Thuringus equitum magiſter, &c.

Stimmi liquatur in crucibulo maiuſculo, & ſuper ignẽ tenetur, horis aliquot (x. fortè, non expreſsit Geſnerus:) tunc ſinitur refrigerari: rurſus liquatur vt prius, & refrigeratur: id repetendũ puto ter, quater, nec opus teri (vt puto) ſuper marmore, & ſic vapor eius paulatim conſumitur, & color tandem mutatur in croceũ: ſícq; ſubtilis omnino & leuis puluis croceus fit, qui fortior eſt quàm vitrum ſeu gemma ſtibii. Satis eſt ij. vel iij. eius grana exhiberi. Puluis eſt gemma ſtibii trita, craſsiuſculus eſt, nec ita leuis & cro-

 ceus:

ceus: cuius grana vij. & plura dari possunt.

De antimonio præparato iudicium doctorum, déque eius vsu.

DE Antimonio præparato, quod instar vitri splendet, sic quidã iudicat, ex literis ad Gesnerum. Antimonii præparati & rubri essentiam ad iudicium vocaui, & inuenio, vitrum hoc, non illud esse veterum Philosophorum, de quo multa scribunt, quamuis ex eodem fiat, quia magis terrestre & crassarum partium est, ideóque licet aliquas vires & facultates eius experiamur, eas ipsas tamen, quas veteres suo illi vitro ascribunt, minimè possidet. Philosophorum enim vitri quidem nomẽ obtinuit, sed vitrum non est, quin potius saccharum quoddam naturale, & dulce, crystalli instar pellucidum, & frigore, vt glacies, coagulatur. Huius præparatio non eadem est, apud omnes, ideóque non eadem quoque facit. Quod si ratam huius & certam haberemus præparationem, thesaurus esset maximus.

De vsu Antimonii, vt ipse est expertus, sic Gesnerus scribit. Antimonium præparatum (vt Matthiolus docet) dedi anno 1563. 22. Ianuarii, melãcholico, qui manum sibi consciscere

ſciſcere propoſuerat, iuueni carnoſo, nempe ℥ v. ferè, trita cum paũcula conſerua roſarum, & vino in bolo: veſperi media tertia (cum iam tres aut quatuor dies, minimo cibo vſus, decũberet, & caput vix leuare poſſet niſi cum vertigine quadã, & dæmones ſe videre ſibi imaginaretur, timidus & anxius ſubinde, & Deum ſuſpiriis inuocans) hora vna poſt, iuſculo pingui dato, vomitus proceſsit, & aliquot deinde, ſimúlque ſedes: verum cum maxima moleſtia circa ventrem & cor, & cum ſummo capitis dolore, qualem ſe in vita nunquam expertum aiebat, (ſed augebat nimirum malum, latens in eo melancholia, & quod cum ſitis maxima eſſet inſequuta, nimium aquæ cum vino bibiſſet) cœnam detrectauit, nihil dormiuit: anxius ſubinde tota nocte, vomebat adhuc paulo poſt octauam. Dabam rob de rubo idæo, do ribes, de cotoneis. Roſas cum vino & aqua calefactas, præcordiis imponebam. Poſtridie mane datum ei, licet nolenti, iuſculum eſt, poſt quod dormiuit ad horam ferè, & meliuſculè habere cœpit. Appoſui etiam capiti (fronti) linteum malidum aqua lactucæ, roſarum, oleo roſ. & aceto: quod cum dudum facere iuſsiſſem neglexerãt. Oleum de vitriolo dediſſem, ni melius habuiſſet, & fortè nymphææ conſeruam, vel ſyrupum.

Eadem nocte dari iusseram aliquid theri-
cæ nouæ post mediam noctem, si vomit
non remitteret, aut non dormiret, sed nim
parum dederunt. Nota verò. Ego digit
tantum lambens dum miscerem medic
mentum, duabus post horis, capitis dol
rem quasi vertiginosum sensi, & plurimu
sputi è ventriculo, cum aliquo inferioris v
tris dolore, dextri præsertim, vomitum mi
prouocaui, absinthiatum bibi, melius h
bui. Antimonium illud pulchrum croc
coloris, & vitri aut gemmæ instar tranluc
dum, fragile dentibus erat. In hospitali hî
alteri cuidam insano dedit Gesnerus, stib
præparati, vitri instar lucentis, & nihil fu
mantis, grana vj. & cum vomiturus videre
tur, parum panis deglutiuit, sic descendi
nec nisi molestiam aliquam in ventre feci
Sedes quatuor tantùm habuit. Postridi
dicebat, sibi caput mirabiliter affectum fui
se. Item grana vj. stibii præparati opaci & f
mantis parum, dedit Gesnerus hydropico
qui postea magnos præcordiorum dolore
patiebatur, etiam postridie manente adhu
dolore, supra, infráque purgauit, modica ta
men quantitate.

Scribit ad Gesnerum nobilis quidam, e
gregius antimonii præparator, se plus quan
400. hominibus cuiuscunq; sexus & ætatis

hoc

hoc suum antimonium exhibuisse, citra om
nem nõ solum noxam, sed felicissimo quo-
que successu. Exhibuit Curiæ Rhœtorum
quinque viris pestilentiali febre correptis,
quos sanitati restituit. Is asserit præsentaneũ
esse pestis remedium: quibus verò offertur
antimonium, iis neque ante eius assumptio-
nem, neq; post, vena est secanda. Huius an-
timonij sui miserat partes aliquas, triplici co-
loris differentia inter se distantes, ex quibus
quod rufo colore præditum fuerat, reli-
quis præferebat: propterea quod longiori
in igne mora, vt colorem acquirat, virtus
exhalat. Verum quod ita maiori igne colo-
ratur, maiori quoque dosi est exhibendum.
Exhibuit idem rubri antimonij, cuidam ro-
busti corporis viro, grana quinque: qui verò
sunt mediocris valetudinis, & mulieribus,
offert grana quatuor. Debilitatis verò tria.
Si verò validissima quis complexione fuerit,
sex grana tutò offerri posse, neque hanc do-
sim excedendam putat. Vbi necessitas vrget,
qualibet diei parte exhiberi potest, media
quinetiam nocte, dummodo cibus differa-
tur ab eius assumptione per horas quinque
aut sex, & ante assumptionem per horas
duas aut tres ieiunarit. Verum vbi necessi-
tas non ita vrget, commodissimum exhiben
di tempus fuerit, mane per horam vnam an-
te solis

te solis exortum. Exhibeo inquit hoc an-
monium contra omnes febres, hydrope-
icterum, dysenteriam, mulierum melanch-
liam, catarrhos, capitis dolores, morbum
licum singulariter, aluum astrictam, pect-
ris & ventriculi pituitam & repletione-
anhelitum fœtentem, venena, insaniam
alios infinitos morbos. Hæc ille. Contra ep-
lepsiam, Recipe pulueris antimonii, sang-
nis draconis, castorei, ana drachmas ij. m-
sce: fiat puluis subtilis, pueris etiam sub li-
gua ponitur.

De eiusdem vtendi modo, sic etiam an-
tauit Gesnerus, ex aliorum sententia. Præp-
rati, stimmeos dosis est in robustis, gran-
rum quinque vel sex pondere: in mediocr-
bus verò trium vel quatuor, è saccharo vi-
laceo vel rosarum. Pueris natis annos qu-
tuor, quinque vel sex, datur granum vnu-
& semis, in rob ebuli vel sambuci. Anicul-
granum j. cum lacte. Operatur autem int-
horam, vel sesquihoram. Potest etiam gr-
uidis citra noxam dari (de quo valde d-
bito.)

Qui sumunt antimonium præparatum
sumant stomacho ieiuno, & cibum post s-
ptem vel octo oras demum gustent: pau-
verò post assumptionem, ius cicerum cal-
dum bibant, in pauca quantitate. Cõtinea-

intra parietes per dies duos, & à potu
uoque eo tempore ſibi temperent. Aliqui
bij tritiſsimi & calcinati tantum, cinere ſeu
lce vtuntur eodem modo, ſed tutius vide-
r, vt aliquoties fundatur.

Morbis conuenit, primò quidem peſtilen-
e, & qui ea ſunt infecti, iis quam primum
feratur: quin etiam præſeruationis gratia
l purgandum exhibetur. Eſt præterea ſin-
llaris medicina, contra hauſta venena. De-
de competit iis, qui diuturno capitis dolo
vexantur. Tertiò catarrhis ad pulmonem
ſcendentibus. Quartò doloribus ventricu
& eius debilitati. Quintò hydropiſi. Sextò
thmati prodeſt, & difficultati anhelandi.
ptimò paralyſi particulari. Octauò epile-
iæ. Nonò, febribus quartanis. Decimò me
ncholicis & delirantibus & inſanis. Vnde-
mò, quorum corpora ad elephantiaſim
clinant, & ſcabie mala affecti ſunt. Pa-
nt nonnulli ex ſtibio pillulas, ad hunc
odum.

℞. Aloës ℥. ß cinnamomi ʒ ß. caryophyl-
rũ ℈ ß. maſtiches ʒ ß. roſarum, liquiritiæ,
a ʒ ß miſce & fiat maſſa cum aqua roſa-
m. Accipe huius maſſæ iij. cicerum ma-
itudinem, & permiſce ei g̃. iij. ſtibij præ-
rati, & cum aqua roſarum aut vino ſubi-
ndo in pila, fac duas aut tres pillulas.

Secret

Secretum quoddam cuiusdam magistri in cura polypi, cum antimonio præparato. ℞. Pulueris antimonij præparati, fac tentam quam inunge vnguento apposito, post inuolues tentam in dicto puluere, & impone in nasum super polypum: id quod pluries expertum est.

Post vsum antimonij, ad confortationem ventriculi, quidam his sequentibus medicamentis vti solent. ℞. Vini aromatici, Hippocraticum dicitur, partes duas, iulepi sequentis, partem vnam. In his simul mixtis, intinge panem tostum: cui asperge, pulueris electuarij trium santalorum, & tantillum mentæ & absinthij siccorum. Iulepus est talis. ℞. Partes tres aquæ vitæ extractæ per membranam madefactam oleo anisi, aut alio bene olenti, & per vaporem tantum balnei Mariæ destillatæ, aquæ rosaceæ partes duas. In aqua vitæ infundatur per noctem aliquid caryophyllorum, & misceantur, addendo saccharum. Galli solent offam, aut ius aliquod post antimonij vsum, exhibere, cum iam quis vomitum sentit, vt facilius vomat. Ex literis cuiusdam insignis Medici ad Dominum Gesnerum.

Quartanariis omnino tutò exhiberi testatur quidam empiricus, eiúsque iam aliquot propria experimenta refert. Hydropico aliquando

mando proprio affini, idem exhibuit, & ma
no successu. Tamen neque hunc quidem
ericulo caruisse initio, affirmat. Cuius cum
ausam requireremus, respondit, non satis
aratum haberi posse antimonium.

In summa tutò antimonium sumitur, in-
nit quidam. hoc enim medicamẽti genus,
am habet à natura facultatẽ, vt nullum be-
ignum & vtilem in corpore humorem ado
atur, sed noxios tantum expellat, ídque aut
er sudorem, cui, si quidem appareat, lo-
us dandus est, aut per vomitum, aut per
cessum.

Mirificè quidam Antimonij vsum extol-
ant, & superare omnia reliqua remedia, in
s qui pestilentia sunt infecti, putant: ve-
um ego, inquit vir doctissimus in litteris
d D. Gesnerum, qui tam benè præparatum,
uàm illi habent, habeo, in multis malè peri
ulum factum scio. Nam illius vsu cor gra-
iter affligi, quod præcipuè in febribus pe-
tilentibus adficitur, certum est.

De Antimonij vsu, sic alius quidam ad
D. Gesnerum scribit. Aurum vitæ, & præpa-
ratione & vsu, per omnia respondet. Anti-
monium vsu, sed non præparatione, quod
hyacinthum (non) referat, respondet. Nunc
primum præparaui, ac præparationem eius
quidam, vtpote perfectam, approbarunt.

Eorum

Eorum itaque authoritate, & propria præ
paratione confisus, cuidam ℥. iij. exhibu
post duas horas cum dimidia, sexies vom
tum, ter aluum mouere, nec vllum post
reliquere incommodum.

De Antimonio præparato, eiúsque vsu, f
quidam alius doctus ad Gesnerum scribi
Mitto hic tibi vel minimum frustulum stib
præparati, prout D. Matthiolus super Diosc
ridem docet, cuius insignes enumerat vire
de quibus si certo constaret, quis obsecro m
fœlicior esset? qui hoc pharmaco à diuturn
illo meo & sæuo morbo liberari possem,
ibidem historiam cuiusdam flatuosi ita cur
ti recitat. Puluerem huius ego hactenus plu
quam viginti variis ægrotis exhibui, in qui
bus omnibus, primò quidem vomitum, de
inde verò aluum, satis copiosè, & haud incl
menter etiam (sicut Matthiolus eo in loc
asserit) concitauit. At quamuis quidam e
iis postea melius habuerunt, nullus tame
omnino à morbo liber euasit. Ideò num sæ
pius fortassis exhibendum sit, iam ambigo
Nobiles nostri valde commendant, cum i
tam parua quãtitate sumptum, tam egregia
in euacuando exerat vires. Soleo cum suauis
simis cõseruis, succisq; hoc venenum permi
scere, ita vt sine omni nausea facilè id deuo
rare queant. Ego ipse quoq; tandẽ vsus sum
duobu

duob. tantum granis, cum aliàs tria exhibeã, & certè sine aliqua ferè molestia: primo vltra semilibram porraceæ bilis, cum tenacissima pituita euomui: postea nouies satis copiosè egessi: at morbus inde nihil remisit; imò deterius aliquot postea diebus habui, quod mihi hypochõdriaca melancholia affecto, ab omnibus purgantibus medicamẽtis accidere solet, siue vehemẽtia, siue mitiora fuerint, &c. Quod si aliquis ad vomendum facilior sit, & ad expurgandum difficilior, aut saltem mediocris, huic tutò hoc stibium propinare poteris duorum vel trium granorum pondere. In iis verò qui difficulter vomunt & lubricam aluum habent, aut debilioris naturæ sunt, vt picrocholi, non abest periculum, id quod ego studiosè hactenus obseruaui. Hæc ille.

Rursus alius quidam Medicus, de antimonij præparati vsu ad Ges. scribit. Antimoniũ ad te mitto, quemadmodum petiuisti, igne præparatum & puluerisatum, non potui autẽ integrum nunc habere: mitto autem geminum, alterũ quod ad nigredinem vergit, est illud ipsum quod hic multis fuit sæpe exhibitum. De eius vsu innoxio possum testari, sed arbitror alterum esse adhuc melius & præstantius. Qui eo vtuntur, ferè in pillularum forma exhibent, facta incorporatione cum

idoneo ſerapio. Exhibent verò paulò ante ci-bum, ita vt cibus medicamenti aſſumptio-nem mox ſequatur: ita retineri affirmant, & operationem eius eſſe potentem. Reiici verò vomitu plerunque, ſi longius ſit inter aſſum-ptionem medicamenti & cibi interuallum.

De oleo ſulfuris.

SVlfur licet aridum, ſiccúmque aſpectu appareat, proindéque nihil penitus hu-moris, è quo aliquid extrahi oleoſi poſsit, in ſe continere videatur: vſqueadeò ſiccum ta-men non eſt, calidúmque, quin ex elemen-torum mixtione, humiditatem quandam, eámque pinguem, per quam nimirum hac forma conſtet, adiunctam contineat. Deſtil-latur autem ex eo oleũ, aliquando abſolutè & per ſe nullis aliis admixtis ſimplicibus: ali-quãdo verò permixtis ei corporib. etiã aliis.

Oleum ex ſolo ſulfure, vt aſſerit Braſauo-lus, vi ignis & glaciei mirificè extruditur. Sed optimum eſſet, ſi quis, inquit, ſulfuris reſudationem haberet, quæ in locis ſulfureis ex montibus tanquam flos exudat, imò flos ſulfuris appellari poteſt & debet: nam vt ros, ita ſudor ſaxa exit. Cum illuſtriſsimum ducem noſtrum 1535. Neapolim ad Carolum Imperatorem comitatus eſſem, inquit, Ba-ias inuiſi, & puteolana loca, vbi inter mon-

tes pulcherrima adeſt conuallis, in cuius medio feruentiſsima ebullit aqua, & in angulo alio adeſt ebulliens fouea, huius conuallis ſolum cyaneum viſitur, montibus vndique cingitur: aderant pueruli quidam, quos vidi montes digitis tangere, digitóſque in os imponere, & lingere: quid facerent interrogaui: reſpondere, quòd ſulfur edebant, & quod dulciſsimum erat. Cœpi tunc florem illum guſtare, qui à lapidibus vti ros deſudabat, & dulciſsimum eſſe reperi, eo mane nihil aliud in prandio edere volui, quàm panem & florem illum ſulfuris dulciſsimum, & hoc eſt illud, ex quo perfectiſsimum conficeretur oleum. Et rurſus alibi, inquit idem: Oleum ſulfuris deſtillari poteſt, tum ex apyro, hoc eſt, ſulfure ignẽ non experto, tum ex eo quod ignem eſt expertum. At verò optimum eſſe coniiciendũ eſt ex flore ſulfuris oleum: ex ſulfure verò ignem experto, depurato ſcilicet, ac à lapidibus & terra vi ignis defæcato melius: ex eo verò, quod ignem non eſt expertum, bonũ. Sulfur ſeorſim ac ſimpliciter ſic deſtillatur. Paretur ante omnia ex vitro aut terra inuitreata forma campanæ amplæ, ad formam ferè campanæ, qua reliqui liquores deſtillantur: ea liberè in aëre, vt nihil quicquã ea parte qua dependet contingat, ex filo ſeu corda

ſuſpendatur. Sub hac campana, vas aliud, anguſtius tamen campana, terreum aut ferreũ collocetur, cui ſulfur tritum imponendũ eſt. Diſtet verò campana à ſubiecto vaſe tãtum, quòd fumus exiens ignem non ſuffocet, ſed liberè in campanam recipiatur. Mouendum verò aliquando erit ſulfur, vt liberius ardeat. Animaduertendum autem eſt, oleum non ita citò in campanula colligi, vt deſtillet, ſed id aliquando altero demum die apparere, & ex quinque libris ſulfuris, vix vnciã olei colligi. Eſt autem ſulfur tritum non ſimul & ſemel copioſè affundẽdum, ſed paulatim. Atq; ſi hoc modo perrexeris, colliges oleũ rufum, obſcurum. quod ſeruari debet in vitro. Hoc quoq; oleum, inquit Leonh. Fierauant. lib. 2. Capric. tantæ eſt efficaciæ & virtutis, vt vix quiſquã ſatis credere poſsit, ſi effectum non vidiſſet. Ego, inquit, nunquam eo ſum vſus, quin non miracula viderim, præſertim, vt idem teſtatur, ſi per os exhibeatur. Dari verò poteſt cum appropriatis aquis, aut ſyrupis liberè, ad grana quatuor, ad ſex, neque vlterius tamen. Poteſt coniungi cum omnis generis electuariis, & pillulis, quoniam hoc modo multò fœlicius operationem propriã perficiet. Confert omnibus morbis tam calidis quàm frigidis, &c. Sed & efficaciſsimum idem hoc oleum eſt ad dealbandos dentes

exiccat

exiccat enim vehementer. Vtitur eo quidam magni nominis, in Gallicis vlceribus, & virgæ. licet enim primò mordicet, postea tamē dolorem & vlcus aufert. Ardor eius extinguendus est, albumine oui conquassato, & iniecto, aut cum vnguēto de cerussa, aut butyro loto. Valet & ad vlcera praua gingiuarum, & oris in pueris, ad gangrenas, ad verrucas (quod ego in meipso sum fœliciter expertus) & alios contumaces morbos. Ad fistulas ani & cęterorum membrorum, oleum sulfuris per siringā iniicitur: & ardor, si quis fuerit, vti supra, exstinguitur: replet verò fistulas ex puluere ellebori albi, & est bonum.

Olei sulfuris descriptionem, Matthiolus quoq; habet, huic ferè similem, nisi quod vasorū quædam sit differentia. Ampulla lata vitrea in caudam oblongam exiens (vt in templis suspenditur) ponatur in arena vel cinere, in aliquo vase ligneo, vt stabilis maneat. Tum à marginibus ampullæ, suspendatur vasculum ferreum (fortè altitudine trium digitorum) rotundum aut quadrangulum, in quatuor locis perforatum, vbi inserta sint fila ferrea, quæ imponantur marginibus phialæ, ita vt vasculum ipsum nusquam tangat phialam, præterquam filis: & super phialam suspendatur calix longus & profundus, vt minimum, pedem, qui fumum ascen-

dentem recipiat, vnde iterum destillet per imas margines calicis in subiectam phialam. Oportet autem subinde dum sulfur vritur, nouum cochleari infundere, & laminam (cuius pars ima ad magnitudinem & figuram articuli pollicis accedat) ignitam apponere, atque sic nouum semper sulfur infundere, donec ℔ j. aut ij consumantur. Quod si sulfuris oleum sic non succedat, fortè quod sulfur nimis aridum fuerit, calix qui fumum receperat inuersus, ponatur in locum frigidum & humidum, & post biduum colligetur.

Sulfur, inquit quidam, non destillat à vase vitreo, superius suspenso, sed adhæret lateribus. Infundatur igitur parum aquæ vitæ in vitrum, ita vt omnes partes vitri tantum madefiant, deuoluendo aquam vitæ ad omnes partes vitri. Deinde vitrum totum operiatur orbe ligneo, interposito folio papyraceo, ne quid euaporet, & in locum frigidum & humidum ponatur dies aliquot, donec omnis materia in fundo resideat, & destilletur per alembicum vitreum. Vel si tota materia sit clara, in aliud vitreum vas clarum, oblongum ponatur, & separetur, vt olea separantur.

Alius modus è sulfure viuo, quem quidam Medicus mihi indicauit. Primum calci-

nari sulfur modicè debet, sed cautè ne vratur, aut inflammetur, ita vt ferè in puluerem redigatur. Postea destillato id per ascensum. facilè enim ascendit. Cæterum difficile esse hoc oleum parare, affirmabat, nec posse se describere, sed opus esse præsenti inspectione. Ad Gesnerum missum fuit alicunde paruum frustulum sulfuris sublimati, ex quo oleum fuit extractũ: quod non aliter astringit, quàm oleum vitrioli, & est aqueæ potius substantiæ quàm oleaginosæ, quod miror. Ex epistola quadam ad Ges.

Rursus ad Gesnerum à veteri amico, & viro docto, de eodẽ sulfuris oleo sic est scriptũ. Sulfur ignem nondum expertum in lebete fictili accẽdatur, & supra lebetem capitellum, vt vocant, seu campana (vitrea nimirum) luto incrustata collocetur in tripode, vt halitũ sulfuris excipiat, qui ibi densatus in oleum, per canalem seu nasum campanæ extillat in vas subiectum, recipiens nominari solitum.

Alia ratio. Quidam alia ratione conficiunt. Ad partem vnam sulfuris triti addunt partem alteram silicum in puluerem itidem redactorum. Hanc mixturam in retorta ad leuissimum ignem apponunt, & oleum optimum eliciunt. Quod oleum quibus in morbis vsurpetur, & quocum exhibeatur in singulis, quaque mensura & quomodo, bre-

breuiter oftendendum.

Vſurpatur hoc oleum in morbis frigidis, quorum cauſa ſunt humores vel frigidi vel putrefacti, aut in quibus flatuũ adeſt copia: vt in febribus putridis, tertianis, quotidianis, quartanis, in peſte in vulneribus, in vlceribus maximè cauis & ſinuoſis, in affectibus pleriſque cerebri, oris, dentium, ventriculi, hepatis, lienis, matricis, veſicæ, inteſtinorum & articulorum, iis videlicet qui ex humoris abundantia, aut putrefactione proueniunt.

Datur autem pauxillum huius olei, cum deſtillatitio liquore, vel decocto herbæ conuenientis, pro cuiuſque partis & affectus qualitate. Menſuræ modus hic eſt, Gallinæ penna in oleum intingitur, atque inde mox extrahitur, & quod adhæret pinguedinis ſeu olei pennæ, id in liquore, ſeu decocto diluitur, & datur bibendum ægroto.

Quibus autem coniungatur in ſingulis affectibus: In febre quidem quotidiana, in vino decoctionis roriſmarini aut mentę paulò ante acceſsionem. In tertiana, cum decocto centaurij in vino. In quartana, cum aqua bugloſsi. In peſte, cum vino decoctionis raphani, cui admixtum ſit parum theriacæ & mithr datici. In vlceribus & puſtulis oris, penna aut goſipium oleo madens loco vlcera o ad

moue

mouetur leuiter, ita contactu olei aliquoties repetito, persanatur malum. Epilepticis, in decocto betonicæ & pæoniæ propinatur. Tussientibus, cum semine vrticæ & hyssopo coctis in vino. In anorexia, quæ redundantia phlegmatis existit, cum aqua absinthij. In dolore ventriculi & coli ex flatu, cum aqua chamæmeli. In hepatis frigiditate & hydrope, cum aqua iridis, chelidoniæ & melle. In obstructionibus & dolore lienis, cum aqua tamaricis. In morbo Gallico, cum aqua fumiterræ & florum genistæ. Cõtra vermes, in aqua graminis aut absinthij. In dolore matricis, cum vino decoctionis betonicæ & matricariæ In vrinæ suppresſione, cum vino decoctionis allij. Ad podagram frigidam, cum aqua chamæpityos. Atque in his omnibus idem vtendi modus est, is videlicet qui supra est expositus, de penna oleo imbuenda, & mox diluenda in idoneo liquore. In vulneribus autem & vlceribus, locus affectus oleo tinendus est, cum penna leuiter. Dens cum dolet, eodem leuiter attingendus est. Sed si pariter omnes doleant decoctum mentæ calidum, cui immixta sit olei guttula vna atque altera ore continendum est.

Oleum sulfuris, Romani cuiusdam medici ex quodam lib. manuscripto secretorum, translatum ex Italico. Oleum sulfuris facilè

quidem & citò cum vitrea campana paratur:
ſed melior modus & perfectior hic eſt: Pul-
ueriſetur ſulfur ſubtiliter, & de pumice tan-
tundem piſtetur, quę duo miſceantur ſimul
& ponantur in retortam, cui adiunctum ſit
ſatis amplum & magnum recipiens, & bidui
ſpacio, leuiſsimo igne oleũ ſulfuris deſtilla-
bis, quod Italis dicitur oleũ, Da grata, oue-
ro, De regeſtro. Additur autẽ pumex, ne ſul-
fur aſcendat, ac etiam citius vapores ſurſum
mittat. Eædem penè facultates aſsignantur
ei, quas modò ſupra recenſuimus, niſi quòd
in paucisſimis hãc diuerſitatem notauimus.
Valet ad vulnera, accipiendo puluerẽ ex fo-
liis quercus, pimpinellæ, agrimoniæ, conſoli-
dæ maioris, hyperici, quibus omnibus benè
contuſis, decoquantur in vino, & colaturæ
admiſceatur pauxillũ huius olei, aut ſaltem
quantum ſatis ſit pro malitia, & magnitudi-
ne plagæ. Cum hoc decocto lauetur vulnus
recẽs aut inueteratũ vlcus, & ſubitò curãtur.
In morbo Gallico poſt ſufficiẽtem purgatio-
nem, valet oleum eodem modo quo ſupra.
Atq; hæc quidem, & alia ſupra ſcripta, quæ
huc referenda, perhibẽtur experta à medico
Imperatoris Bononiæ, & ab alio Romæ.

Oleum ſulfuris odoriferum, & potabile,
quod ſanat & curat ferè omnis generis mor-
bos, vtcunque pertinaces & malignos, ex lib.

Italico secretorum Fallopij. Sulfur pulueriza
tum crassiusculè, ponitur in vas terreum, cui
per spacium duorū vel trium digitorum su-
pra suspendatur campanula seu capitellum
nasutum, cui accommodetur recipiēs, in quo
sit musci aliquid dissoluti in aqua rosarum.
Quibus peractis, accenditur sulfur, & fu-
mus in capitellum recipietur. Priusquam au-
tem sulfur destillet, in capitelli parte interio-
ri generabitur quasi tunica quædam, aut pel
licula (neque enim quicquam prius destilla-
ret, quam ita pellicula intrinsecus fuerit na-
ta) semper addendo aliquid sulfuris, vbi prius
fuerit absumptum. Hoc oleum ita destilla-
tum, fit suaue, odoriferum, & gustu acidum
valdè. Iam vt potabile fiat, & per os sumi pos
sit, fiat iulep ex melle, eo quo ex saccharo
quoque fit modo, & huic instilletur tantum
de oleo sulfuris iam facto quantum videbi-
tur tum ex vsu esse, tum verò ne nimium ace
scat. Hac potione prouocabitur sudor & vri-
na: dissecat & digerit omnes prauos stoma-
chi humores, omnes febres, quæ cum frigo-
re inuadunt, sanat, lapides renum dissoluit,
omnis generis vlcera sanat, si madefiant hoc
oleo, quandoquidem ex natura propria ca-
lefacit & exiccat. Atq; hęc omnia oleum sul-
furis, eo modo paratum, præstare, certo expe
rimento & infallibili comperi.

Alium

Alium modum, per destillationem nimi-rum, docet idem author, lutatis scilicet & si-gillatis iuncturis, procedatur lento igne, sem-per augmentando mediocriter. Hoc modo destillatum oleum, est maximarum virtutũ. Primò expellit omnis generis apostemata interna corporis, ad superficiem si accipiatur de eo tribus vel quatuor diebus de mane ʒ (vide ne nimium pro vice vna) cum iusculo aut vino aut simili liquore. Valet ad asthma, ad tussim, ad catarrhum, hepatis malas dispo-sitiones, ad omnis generis scabiem, & ma-ximè contra pestem. Vulneribus & vlceri-bus est thesaurus.

Alius modus. Accipiatur vas aliquod fer-reum, quod cum alembico sigillari possit, al-tum sex digitos aut paulo altius, idque parte inferiore per duos digitos, habeat foramen amplum trium digitorum, per quod sulfur immittatur. Huic vasi imponatur alembicũ perlutatum cum luto, deinde per foramen inferius accendatur sulfur, & ardeat tandiu quandiu voles, & effluet liquor guttatim. Et hic modus licet sit fastidiosus, est tamen mi-nimè contemnendus.

Fit quoque ad opera Chymistica oleum sulfuris per descensum, hoc modo: Sulfuris cittrini vel vini triti pars vna in testa terrea lento igne liquefiat, & misce cum eo tantun-

dem

tem aluminis rochæ etiam ad ignem liquã. Postea tere simul & mitte in descensorium sub terra locatum ad foueam aptam, sibi desuper adhibito igne, & quod collectum fuerit, vsui serua. Diod. Euchyont.

Oleum sulfuris sic componitur. ℞. Sulfuris calcinati ℔ ij. Infundatur in aceto, quòd quatuor vel sex digitis supernatet acetum in cucurbita, hinc in fimo equino sepeliatur quatuor hebdomadis, pòst destilletur igne forti, tunc ascendit spiritus sulfuris cum aceto, quod iterùm sepeliatur in fimo equi per duos aut tres dies, post in vase lato, non stricti orificij euaporetur acetum, tunc manebit spiritus & oleũ sulfuris in fundo. Idem oleum iterum sepeliatur in fimo ad octo dies, post destilletur per alembicum, & tunc vltimo in fine abscõdatur per mensem vnũ, & sic purificabitur oleum sulfuris. Est enim magnæ virtutis, exhibeantur guttæ tres ad summum. Item fimus equi semper est renouandus.

Oleum naphthæ, id est, sulfuris incombustibile, quod est inceratiuum spirituum (an accensiuum, & clarificatiuũ, sic fit. ℞. Naphthæ, id est, sulfuris cuiusuis citrini vel viui partem j. salis ammoniaci partes v. hæc duo tere & commisce. Postea adde sibi de oleo cõmuni parum, & distempera ad modum farinatæ

siue

siue salsę spissæ. Postea pone in cucurbita,
lento igne destillabit humor magnæ virtut
ad multa. Perfecta verò prima destillation
adde ei de sale communi partes v. calcis viu
partes quinque, tunc facta farinata, iteru
pone ad destillandum, & sic facito quater,
omni vice proba cum candela vel aliter, de
nec non comburatur. Nam cum tali oleo n
phthę, inceratur Mercurius sublimatus & a
senicum sublimatum, & fit clarum valens a
album vehementer.

Oleum sulfuris citra destillationem, cor
tra dolorem podagræ, hoc modo fit ex libr
manuscripto. Recipe sulfuris viui ℔ dua
vitellos ouorum, num. xxv. terantur simu
& ponantur in patella ferrea, & lento ign
coquantur, & quando incipit ardere, incli
na patellam ferream ad alteram partem, &
quod liquidius est effluet, & habebis quo
quæris.

Oleum de sulfure citra destillationem, si
parat Brasauolus, Accipe sulfuris citrini, te
rebinthinæ, ana ℥ iij. vini boni ℥ iij. olei ro
sacei ℔ j. bulliant lento igne ad vini con
sumptionem, quod relinquitur, est oleum d
sulfure.

Aliter & quidem citò sic fit. Accipe lixi
uium forte clauellatum, aut etiam ex calc
extincta confectum, ita vt ouum ei innatet

In

n hoc lixiuio decoquatur ſulfur tādiu, quo-
d pinguedo in ſuperficie lixiuij apparuerit,
t fæces fundum petierint:tum deſpumando
uaſi,pinguedo auferatur.

Aut coniiciatur ſulfur tritum in feruētem
quam,decoquatur,donec terrena pars reſi-
eat,oleoſa verò in ſuperficie natet.

Aut recipe olei ſeminis lini partes ij.mitte
n ipſum partem j.ſulfuris viui,& ſimul opti-
me tere,& dimitte ſub fimo per duos dies,in
aſe bene obturato, eritque clarum & pul-
hrum.

DE OLEO VITRIOLI.

De faciundo oleo Vitrioli, ex Valerio Cordo ferè.

OLeum Vitrioli, quod à quibuſdam Oleum vitæ appellatur, aut Melan-
holia artificialis, quódque nonnulli vo-
unt auri potabilis ſpeciem facere, propter-
a, quod minera vitrioli, ſpecies ſit mi-
neræ auri, à Chymiſtis pariter & medicis
xpetitur.Eſt autem etiamnum hodie in fre
quenti omnium penè Medicorum vſu,ideó-
que tanquam res ſecretiſsima occultatur &
upprimitur. Eſt autem nihil aliud, quàm
luminoſa qualitas & ſubſtantia, ex vitrio-
o per artem extracta, modicéque ſulfuri
mixta

mixta. Nam ipſum vitriolum ex quo fit, tri-
plici conſtat mixtura, videlicet multo alumi-
ne, modica ærugine, & pauco ſulfure. Alumi-
noſa enim aqua in metallis, per æris venas &
Marchaſitam deſtillans, æruginoſam quali-
tem acquirit, & ſulfuri, quod Marchaſiti
ineſt mixta paulatim cõcreſcit, aut induſtri
ad ſpiſsitudinem coquitur. In deſtillando au-
tem aluminoſus & ſulfureus vapor tantum
aſcendũt, æruginoſa qualitate in fundo reto-
tæ relicta: quo fit, vt hoc oleum aluminis, &
non ęruginis ſaporem habeat. Eſt autem du-
plex hoc oleum, auſterum videlicet & dulce.
Auſterũ duplici conſtat mixtura, hoc eſt, alu-
mine multo, & modico ſulfure. Dulce ver
ſimpliciter ſulfure conſtat. Nihil enim aliud
eſt, quàm liquidũ ſulfur, ex auſtero oleo ex-
tractum. Quapropter guſtu nequaquam alu-
men, ſed ſulfur æmulatur. Faciendum autem
eſt vtrunq; maxima cura & diligentia, adhi-
bitis, apta fornace, retorta & receptaculo: ſi
quidem aptitudo inſtrumentorum, vt aſſe-
runt Chymiſtæ, magiſtrum parit. Hactenus
Cordus. Cæterum hoc loco, quid nomine o-
lei vitrioli veteres Philoſophi intellexerint
hocne oleum noſtrum, cuius deſcriptione
ſumus daturi, an verò aliud quippiam, quod
modo præparandi ſaltem differat, non mate-
ria ex qua, nõ ſine ratione quidam huius ar-

tis peritus dubitat. Cum enim præter alias eius penè innumeras facultates, etiam corrodendi vim in ſe contineat,(id quod etiam ex eo manifeſtum fieri poteſt, quod non niſi optimo vitro Venetiano ſeruari poſsit,& labia cancroſa, oleo illinita ab eo conſumantur) non poteſt non periculoſus eius eſſe aliquando vſus. Itaque exiſtimarim (inquit) ab antiquis alio modo præparatum, multóque ſubtilius & ſine corroſione fuiſſe, atque in balneo Mariæ deſtillatũ. At quoniam hic modus eſt incognitus, cœperunt poſteriores alias atque alias ad imitationem excogitare præparationes. Neque enim ignoro, quantopere ad perfectionem horum, præparationes conferant, vt nimirum purum & nocuum ab impuro & innocuo ſeparetur, & ſubtile & penetrabile, à groſſo & immobili. Quocunque igitur modo res quælibet poteſt fieri ſubtilior, clarior, & magis ſpirituoſa,eò maiores vires oſtendit in actione. Fęces enim elemẽtorum ſimplicium, actiones impediunt. Ideóque veteres Philoſophi,mentionem faciunt reductionis ad primam materiam, ad quam vbi ventum fuerit,res extremam ſubtilitatẽ acquirit,& maxima quoque in opere practico præſtat. Itaque non dubito quin tale oleum vitrioli, quod extremam præparatione ſubtilitatem

fuerit adeptũ, in actionibus suis sit futurum non perfectissimum solum, sed etiam minime nocuum: quo verò in præparatione artifices fuerint negligentiores aut remissiores, eò etiam intra corpus assumptum esse venenosius. Igitur quo minus erretur in eius pręparatione & destillatione, quóue fiat oleum perfectius, tria hæc sunt diligenter ante omnia consideranda. Primò quale vitriolum sit eligendum, tum quomodo coquatur, & tandem quis calcinationis modus. Videtur enim, quod ea regula, quam in Antimonii præparatione propositam habent, etiam vitrioli oleo accõmodari possit. Antimonium (inquiunt) præparatum, si optimum quęras, optimè calcinato, quasi innuant, non posse, nec rectè, nec tutò Antimonium exhiberi, quod optima ratione venenosam qualitatem non deposuerit.

Electio vitrioli ex Cordo.

CVm plurimæ sint vitrioli species, indicandum omnino est, quænam species eius, huic operi potius conducat. Et quamuis ex omni & quocunque vitriolo oleum per destillationem elici possit: multũ tamen olei, & ex omnibus præstantius, ex cęruleo aut viridi destillatur, quoniam plurimum fugiti

gitiui fulfuris obtinet, quo adiuuatur, vt facilius oleum aſcendat. Notandum etiam eſt, melius eſſe factitio natiuum, & maximè Vngaricum. Præterea eligendum quod magnis racemis conſtat, & maioribus cubis eſt concretum. Quod autem fractum minutim ac puluerulentum eſt, quaſi inutile eſt reiiciendum: quemadmodum etiam quod ſolis, aut aëris iniuria candorem & puluerulentam canitiem contraxit. Fallop. Rom. Germanico præfert, quod illud aliquid ferri in ſe contineat.

Coctio vitrioli ex eodem.

QVoniam vitriolum multum in ſe habet aquei & excrementitii humoris, qui oleum diluit, & nonniſi longo tempore, ac magnis moleſtiis per deſtillationem ab oleo ſeparari poteſt, compendiaria ea inuenta via eſt, qua breui temporis interuallo ea humiditas abſumi queat, ne longa mora artifici faſtidiũ pariat. ℞. Igitur prędicti vitrioli ℔ xij. coniice eas in ollam magnã, nouam, & optimè crematã, ollã impone fornaci profundæ ſuper ardentes prunas. Vbi liquefieri & ebullire cœperit, ſpatula agitetur, vt integrum liquefacto commiſceatur, donec & ipſum liquefiat, bullire deinde finito, vſquequo nullã

prorſus bullam amplius excitet, & donec totum denſetur, deinde extractam è fornace cum vitriolo ollam, refrigerari permittito, loco neq; humido, neque ventoſo, ſed ſicco & tepido. Poſtquam refrigeratum fuerit, ex olla eximito, & conſidera an ſuperficies eius vndiq; rubeſcat. Rubedo enim ſignũ eſt perfectæ coctionis, vt facilius calcinari poſsit.

Vitrioli calcinatio, ex eodem.

EXemptum olla vitriolũ, in minutas partes cõfringe, & in mortario ſubtiliſsimè tere, deinde tertiam aut quartã eius partem in recentem ac robuſtam ollam coniice, ac rurſus in profundam fornacẽ, ſicut ante, demitte, & aliquandiu vrito, donec rufius fiat, mox ollam ab igne depone, & moue eam, vt videas an ſatis calcinatum fuerit vitriolum. Nam ſi in olla fluctuat argenti viui aut lique facti plumbi modo, & ſaltantes bullas eiacu let, ſatis vſtum eſſe intelligas. Tunc in magnam & recentem ollam prius calefactam effunde, & effluet quaſi ſit liquidum, aut ad modũ argenti viui. Quod autem reliquum eſt vitrioli, ſimiliter ſigillatim vt calcinetur, vras. Cum vſtum fuerit, commiſcetur rurſus optimè in mortario, modeſtè agitando, ne puluerem excites, nares & fauces offenſurum. Vbi hęc omnia executus fueris, vitriolum

lum in bilancem ponito, & animaduerte pondus ipſius. Nam ſi ſex libræ, hoc eſt, medietas eius quod primò coxiſti, ſuperfuerit, benè omnia abs te ſunt adminiſtrata.

De fornace faciunda.

PRimò fornax apta eſt extruenda ex lateribus in planū poſitis: quò enim craſſioribus parietibus conſtiterit, eò ignis fortior eſt, & diutius caliditas conſeruatur. Fiat etiam quadrata & ęqualiter vndique craſſa: ſpacium internum concauum, ferè duorum ſpithamorum habeat latitudinem, non tamen omnino, ſed dempta tertia parte ſpithamæ. Extruatur autem hoc modo. Prima & infima cauitas, habeat altitudinem ſemipedis, cui per tranſuerſum imponantur ferramenta ſatis craſſa, vt ignitis carbonibus non flectantur. Secundum ſpacium ſeu cauitas ſuper ferreum craterem conſtituta, *ob dem rooſt*, habeat duum pedū altitudinem, & ex anteriori parte foramen, per quod carbones iniiciantur. Hoc incipiat lateris tranſuerſi craſsitudine ſuper craterem. Per medium deinde ſpacium, in ipſo medio inſpicienti fornacem, per tranſuerſum infigatur ferreus axis quadrangularis, craſsitudine pollicis, qui impoſitam retortam ſuſtineat. In latere deinde ſiniſtro fornacis, relinquatur meatus,

per quem retortæ collum exeratur.

Destillatio vitrioli.

POstquam fornacem extruxeris, eligito retortam capacem, aptámque ante omnia, ex vitro Venetiano, aut ſaltem Heſsiaco factam, prius vndique luto obductam, in eam coniicito totum vitriolum, (exempli gratia, ℔ vj. vt ſuprà à principio) ita tamen vt aliqua pars retortæ relinquatur vacua, quò facilius à vitriolo ſpiritus aſcendere queant: mox tranſuerſam fornaci ſuper ferream trabem itidem perlutatam, vnà cum fragmẽto teſtaceo perlutato, immediatè inter vtrunque ponendo, retortam impone, ita vt in medio fornacis retorta collocetur. Roſtrum eius ſeu collũ extrorſum, modicè pronum promineat, meatus autem qui collum recipit, luto obſtruatur. Poſtea accipe tegulas quinque, & facito ex ijs tectum ſupra fornacem, ſub quo retorta lateat. Tectum luto vndiq; obducatur, quatuor pro fumo foraminibus relictis in ſingulis angulis, ſingulis ea amplitudine, vt craſsiſsimus pollex liberè intromitti & exeri queat. Fac etiam quatuor conos ex luto, quibus foramina obſtruantur. Quo facto, applica retortæ orificio receptaculum grande, è vitro Venetiano aut Heſsiaco. quo enim maius ipſum fuerit,

eò liberius ſpiritus recipiet: ſi verò paruum, periculum eſt, ne ſpirituum copia diſtentum, rumpatur. Infunde etiam in retortam aquæ clariſsimæ vncias xvj. aqua enim citò ſpiritus ad ſe recipit, & prohibet ne confringatur receptaculum: & diligenter perlutetur in iunctura, cauendo diligenter ne quid in receptaculum incidat. tingitur enim inde in rufum colorem oleum. Cum omnia hæc abſolueris, dimitte per integrā noctem lutum exiccari, ac ſiquà fatiſcunt rimæ, luto illinantur: mane deinde placidum accende ignem, ex puris, & magnis carbonibus, aperto vno ſuperius foramine, per quod fumus exeat, augeatúrque ſucceſsiuè ignis vſq; ad veſperam, quo tempore aperiendum eſt ſecundum foramen. Et attende diligenter an appareant ſpiritus qui è retorta egrediūtur, ac ſi quis candidum efflaret fumum. Nocte ſequente vigili cura cauendum, ne ignis remiſsior fiat, ſed acrior, paulatim tamen: ita deinde auctum ignē in vigore teneas, ac altera die tertium aperi foramen, augendo ſigillatim ignem, vſquequo etiam retortæ collum candeſcat: ſequenti ſecunda nocte auge ignem, & poſt mediam noctem, aperi quartum foramen. Cum ita in ſummo vigore ignis fuerit conſtitutus, videbis ſpiritus egredi, veluti conglomeratas nubes, qui cum

cessare voluerint, aperi omnes fornacis aditus, & sine intermissione carbones ingere, vsquequo etiam receptaculum candescat, studiosè cauẽdo ne quicquam frigidum aut humidum super retortam aut receptaculum incuria aut casu decidat. Peragenda hæc sunt in loco clauso, quò neque imber neque ventus ingrediatur. Conseruandus autem ignis est donec nulli prorsus spiritus in vitriolo relinquantur, quod visu facile percipi potest. Cum autem nulli amplius egrediuntur, sine vt per se extinguatur ignis, ac totum opus, integrum cum nocte diem quiescere ac refrigerari finito. Postea aufer cum contento humore receptaculum, & repone donec oleum ab aqua segregabis, tum confractam retortam inspice, & vide an caput mortuum nigrum sit. hoc enim signum est perfecti operis.

Segregatio infusa aqua.

QVoniam in receptaculo continetur vnà cum vitrioli oleo, aqua, segreganda ea est, vt vitrioli liquor syncerus reponatur. Segregatur autem per destillationem in balneo, aut cinere subtili, tutius tamen est in balneo. Quapropter totum humorẽ qui est in receptaculo, in cucurbitam vitream Venetianam aut Hessiacam infunde,

e, ſuperponendo alembicum ex ſimili vitreo factum, quæ benè luto circumlinatur. ub balneo deinde accenſo igne paulatim, ne aquam exire, donec pertranſiuerint o-odecim iſtæ vnciæ aquæ, quas infudiſti. Quod ſi vitriolum non benè calcinatũ fue-t, plus aquę egredietur. quamobrem videas 18. iſtæ vnciæ ſint boni ponderis. Cum oc peregeris, refrigerari balneum ſinito, & quam quæ deſtillauit abiicito: quod verò balneo in cucurbitæ fundo reliquum fue t, purum eſt vitrioli oleum. Habet tamen erunque rufum colorem, ideo ſecundum quentem modum rectificandum eſt.

Rectificatio olei.

ACcipe retortam Venetianam, antea luto optimo veſtitam, in eam infunde uod in cucurbita continetur oleum. Retorum pone in minorem fornacem in capellã, uæ pura & lota arena repleatur, & quẽadodũ antea in balneo, ita nunc in arena deilla, paulatim ignem acuendo, vt per interualla delabantur guttæ. Retortæ orificio pplica receptaculum ex eodẽ vitro factum, c cõmiſſuram luto optimè claude, ne quicuam expiret. Vbi totum è retorta deſtillaerit, refrigerari ſinito, & poſtea aufer, & inunde ſeorſum in purum vitrũ Venetianum,

quod habeat angustum orificium, ac rep
ne ceu præsens in multis morbis remediu
hoc est austerum vitrioli oleum, cuius vi
& naturam nunc indicabimus.

Vires olei.

MErum ac nõ dilutũ, neq; debet neq
potest intra corpus sumi, nam prop
nimiam acrimoniam, ignis modo interan
aut quicquid attigerit, adurit. Omnia eni
corrodit præter vitrum, & pinguia veluti c
ram, picem, & liquidorũ etiam oleorum c
lorem immutat, præsertim olei macis, cui
misceatur, sanguineũ reddit colorẽ. Si etia
in duobus vasculis contineatur, quantumu
frigidum, & repente sibiipsi misceatur, ad
incalescit sua sponte, vt manibus vix tene
queat. In terram effusum bullit, quemadm
dum melancholiæ species, vnde etiã Mela
cholia artificialis appellatur. Queẽadmod
enim melancholia, ita etiam hoc oleum ve
triculum confortat, & ad cibum inuitat a
stimulat, frigidum ventriculum calefaci
phlegma omne consumit, crassos & viscoso
humores incidit, colicæ ac dysenteriæ opit
latur, sitim ac feruorem interaneorum in fe
bribus extinguit, singultum prohibet confe
stim, & nauseam ac cibi abominationẽ aue
tit: sed temperandum est cum aliis quibus
dam.

m. Quare exemplum vnum aut alterum
ponemus.
Olei macis, terebinthinę claręn, ana gutt.
aquarum anisi, fœniculi, ana ℥ ij. (xij.
syrupi liquiritiæ ℥ j.
Olei vitrioli guttas iij. vel iiij. Misce om-
a optimè, & gustato, si acetositatem ha-
at, quæ dentes non in stuporem trahat,
nè est: si non est acetosa potio, instilla ad-
c vnam aut alteram guttam, & consule
latum, ac propina securè aduersus calcu-
m. Vel,
Syrup. de menta ℥ j.
aquæ cinnamomi ℥ iij. ß.
olei cinnamomi guttas ij.
olei vitrioli guttas iij. Misce, da secure, ad
ventriculum debilem. Aut,
Syrup. ex succo aut infusione violarũ ℥ j.
aquæ cinnamomi. ℥ j. hordei ℥ iij.
Olei vitrioli guttas iij. aut iiij. misce & con
ahe puniceum colorem, & saporem vini
steri, cinnamomo aromatisati, propina
ntra calores & sitim febricitantium.

De oleo vitrioli austero, quomodo dulce fiat.

A Principio huius capitis de oleo vitrioli, dictum à nobis est, oleum vitrioli auste
um, duplici mixtura cõstare, videlicet mul-

to alumine, & pauco ſulfure. Quare c
ex auſtero oleo dulce extrahitur, nihil a
fit, quàm quod ſulfur ab alumine ſegre
tur. Eſt itaque dulce vitrioli oleum, nihi
liud quam oleum ſulfuris, aut ipſum ſu
in liquidam ſubſtantiam redactum, &
propriè oleum dici poteſt. Eſt enim pin
& vnctuoſum, quemadmodum etiam ipſ
ſulfur, quod in oleo & non in aqua liqueſ
Sequitur autem modus ſegregationis.

Modus ſegregationis.

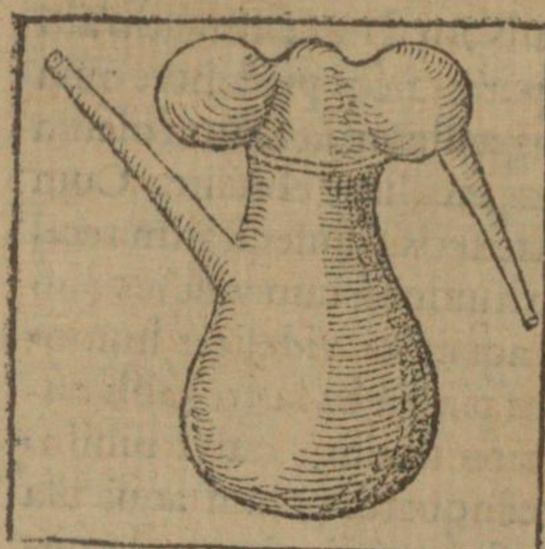
RECIPE vini ardentis acerrimi, & ter ſi
limati ℥ vj. olei vitrioli auſteri tantu
dem, miſce in Venetiano vitro, & pone in c
curbitam paruam anguſto orificio, & lu
optimo orificium claude, dimitte ita per i
tegrum menſem aut duos. Deinde effun
in cucurbitam, cui ſit immediatè annexu
alembicum, hoc eſt, *ein folb mit einem a
geſchmeltzten helm*, cuius figuram ſubiici
mus, pone deinde in paruam fornacem,
dimidiam eius partem cinere obrue, poſt
applica recipientem & luto iuncturam cla
de diligenter, & extrahe ℥ vj. vini arden
quas infudiſti. Vt verò tutius hoc fiat, po
in balneum Mariæ, ſic ſolum vinum, abſq
oleo aſcendet. Cum extraxeris autẽ per ba
neum infuſas vj. ℥ vini vſti, pone id quod r

ſiduu

-um est in fornacem, vt arena mediā cu-
-bitæ partem attingat, ac nouo & vacuo
-piente, eóque non magno applicato, luto
-turam diligēter claude. Accende deinde
-destum ignē, & sensim extrahe omnem
-niditatē, quæ relicta est in cucurbita, do-
-nihil humidi amplius in fundo appareat,
-ibita semper maxima cura & diligentia,
-gnem ita modereris, ne ebulliat vsque ad
-mbici canalem. Nam si hunc ebullitio atti
-t, sedare non potes, neq; prohibere quin
-ceptaculum egrediatur, ac totum oleum
-dat. solet enim facillimè ebullire. Cum
-em sensim extraxeris, aufer statim reci-
-ntem cum suo humore: tum videbis duo
-tineri in eo, aqueum videlicet humo-
-, & oleosum, ac pinguem. Segregabis au-
- vnum ab altero statim, ita vt nihil a-
-um in oleo relinquatur. Nam aqua illa
-um corrumpit. Solet verò oleum plerun-
- aquæ innatare, maximè si infusum prius
-um, omnino per balneum extractum fue-
- sed statim poteris tactu oleum ab aqua
-cernere. Oleum enim pingue est, aqua
-nimè. Segregatum oleum deinde vsui re-
-a.

BIGV

*Figura cucurbitæ cum alembico i-
mediatè annexo. Ein kolb mit
nen angeschmeltzten helm,
muosz man in den glaszhüt
bestellen zuo machen, vsz z
brochnem Venedischē glasz.*

VIres e
quod
gregatum
sunt omnin
eædem, quæ
sulfuris, sed c
nia efficaci
præstat, q
propter liqu
tatem facili
penetrat ad
ctiones proprias, quod sulfur nō potest: qu
impeditur à soliditate & spissitudine sua. I
lud verò amplius potest sulfure hoc oleum
quod valet præterea ad omnes in corpo
putrefactiones, & præcipuè ad pestem, a
educendum è pulmone in pleuritide & p
ripneumonia, & difficili tussi, pus, & cra
sos viscosósque humores. Tutò enim
absque vllo periculo, intra corpus sumi
tu

. Calculum neque in renibus neque ve-
,coaleſcere ſinit,exulceratam veſicam ſa
.Doſis eius eſt vna,aut altera guttula,aut
s, in vino modico temperatæ. Miſcetur
m rotulis,morſellis è ſaccharo factis.Di-
enter autem reſeruandum eſt : nam mo-
um fit ex ℔.j. auſteri olei vitrioli, & fa-
e propter aeream naturam euaneſcit. Et
c quidem omnia, aut pleraque ſaltem,
Valerij Cordi libro de artificioſis extra-
onibus.

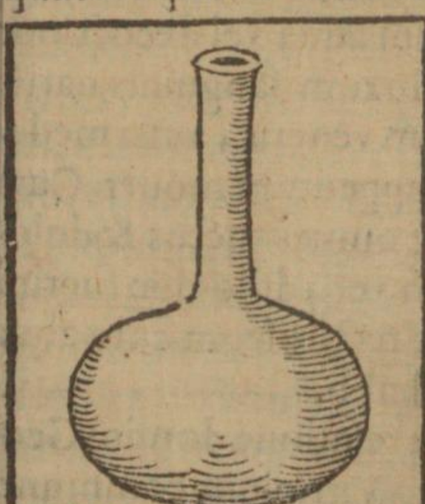
Vitrioli oleum,ad hunc modum paratur,
cundum Fallopium in ſecretis remediis,
Italico tranſlatis. Vitriolum Romanum
oc enim, non Germanicum eſt accipien-
m quia continet in ſe de ferro, quod ſto-
achum confortat,eíq; eſt familiare)in for-
ace reuerberationis poſitũ, ad rubedinem
lcinatur.Deinde poſteaquam fuerit ita ad
bedinem calcinatum, ponitur in bociam,
uæ forma teſtudinem, inſtrumentum mu-
cum, referat, optimè ac diligentiſsimè per-
tatam luto puriſsimo ſapientiæ, eáque in
rnum reuerberationis eo modo eſt collo-
anda,vt collum bociæ extra fornacem pro-
nineat, & paululum deorſum ſit inclina-
am. Huic adaptetur recipiens, itidem in
ıncture quam diligẽtiſsimè clauſum, ſicq;
uatuor diebus continuis & totidem nocti-
bus

bus oleum vi ignis eſt eliciendum, quo[illegible]
nihil penitus ſuperſit, quod deſtillari poſs[illegible]
Quo facto, apparebit nigerrimum, inſt[illegible]
atramenti, quod in vitro diligenter clauſ[illegible]
ne perſpirare poſsit, eſt ſeruandum. Atqu[illegible]
hic modus facilis eſt, & optimus. Vſus eiu[illegible]
talis eſt. Accipio iulepi violacei ℔ j. & [illegible]
alteram aquæ vitæ optimæ, aquæ roſarum
vncias tres, muſci ſoluti duo carat. & drach[illegible]
vnam olei iam dicti, & commixtis omni[illegible]
bus fit diuiniſsima mixtura. Etenim ſi de[illegible]
tur cochleare eius patienti febrem acutam
& calidam, continuò recreatur & refrige[illegible]
ratur. Contra ſputum ſanguinis, contra
fluxus alui, contra venarum rupturas in pe-
ctore, & catarrhos datum, ſtatim prodeſt.
Atque horum omnium certiſsimam expe-
rientiam vidi, &c.

Alius modus. Recipe vitrioli quantum
videtur, & calcina in olla, calcinatum in pul-
uerem contunde, puluerem pone in retor-
tam, & ſuperfunde aquam fortem commu-
nem, vt imbibatur in loco calido, ſine ſtare
vigintiquatuor horas aut amplius. Deinde
pone in fornacem retortam, & ſuperius
tege, ac perluta, relictis quatuor foramini-
bus. Deſtilla primò igne lento, vt poſt
quatuor muſicos tactus, gutta exeat: cum
aqua non amplius deſtillat, tum ignis am-
plificand

plificandus, vt ſpiritus exeant: id erit oleum. Deinde in balneo Mariæ, ſepara aquam ab oleo: eam aquam ſerua, donec iterum vis oleum facere. Poſtea oleum in retorta in fornace, igne magno deſtillando purgabis. Poteris album, rubeum, vel flauum facere, pro ignis magnitudine. G. Raſcol.

Alius modus. ℞. Aquam vitæ, & eam pone in alembico vitri benè lutato, & inter cucurbitam & operculũ, ponas quatuor membranas tenuiſsimas, & fac deſtillare aquam vitæ, ad dimidiam partem, vel minus. Poſtea ℞ vitriolum, & pulueriſa optimè, & pone in cornuta lutata, & fac deſtillare: aquam verò quæ deſtillabit, rurſus excipe, & pone illam ſuper fæces imbibendo, & hoc facito quater, quoad non amplius deſtillet. Poſtea

rurſus tere, & ſimili vaſe impone benè lutato, cũ aqua vitæ ſic præparata vt ſupra, ita tamẽ quod aqua vitæ excedat, per duos digitos in vaſe prædicto bene clauſo, & maneat per ſex horas in igne lẽto, & hãc aquam ſeorſim

ſerua,iterúmque aliam aquam vitæ impone (ſex horis) vt ſuprà, ídque tertiò eſt faciendum. Poſtea accipe iſtas tres aquas,& deſtilla in balneo Mariæ, cum vitriolo ſupra dicto,& quod deſtillabit,abiice,ſi volueris, & inuenies oleum in fundo. Huius olei, cum quis acceperit ſeptem vel octo guttas cum vino maluatico, vel alio vino albo, vel oleo roſarum,aut violarum,ante paſtum, conſeruat valetudinē.Cum aqua pimpinellæ mundificat ſanguinem,lætificat cor,& conſeruat calorem natiuum. Cum decoctione bugloſſæ & maſticis vel eorundem aqua,ſanat vertiginem.Cum aqua ſaluiæ valet contra ſpaſmum. Cum aqua maioranæ & baſiliconis, valet contra tremorē cordis. Cum aqua fœniculi & ſileris montani, ſanat debilitatem viſus.Cum aqua ireos,bonum eſt contra catarrhos à capite. Cum aqua vel decoctione roſarum,compeſcit fluxum ſanguinis nariū. Cum aqua capillorum veneris, tuſsi medetur.Cum aqua citri,appetitum mouet. Cum aqua betonicæ,ſanat omnes ructus & dolores ſtomachi: quod ſi verò dolor hic fuerit à cauſa calida,dabitur rectè oleum cum aqua roſarum & diarrhod.abb.

Oleum vitrioli,ex relatione domini Georgij Haymberſeri, ℞. Vitriolum commune, q.vis,deſtilla aquam eius ab eo, per alembi-

cum

cum, vt ſcis: poſtea ℞. Fæces, ſeu terram vitrioli è vitro, & calcinato valdè bene quàm potes maxime, tunc affunde aquam, quam prius à vitriolo deſtillaſti, ſuper terram vitrioli calcinatam, & pone in ſiccam cellam vinariam, & habebis verum oleum vitrioli. Sed terra vitrioli calcinata, debet prius benè conteri, & tunc aqua ſuperaffundi. Cum hoc oleo, & cinnabrio, fac vt ſcis, ad congelandum mercurium. Ex libro manuſcripto veteri Alchymico.

Alius modus. Vt facias oleum vitrioli, accipe vitrioli Romani ſubtiliter triti ℔ xx. & diſſoluatur paulatim in vaſe non vitreato, ſupra carbones, & poſtquam fuſum fuerit, ſine vt tādiu bulliat, quoad benè ſit exiccatū. Quo facto, pulueriſetur diligēter, & ponatur in aliud vas nō vitreatū, ſed benè coopertū, nequid immūditiei accedat. Deinde excitetur ſupra infráq; ignis clarus & vehemēs, ex carbonibus, vt vitriolū inſtar cinnabaris rubeſcat. Huius rubificati vitrioli, accipe ℔ xij. & imponas retortæ optimè perlutatæ, cū ſuo recipiente, ſimiliter lutato in iunctura: ac primo quidē die lento igne, ſecundo verò fortiori ex carbonibus tātū, ac tertio fortiſsimo etiam ex lignis facto, deſtillabis oleū vitrioli. Notandum autem eſt, quod in recipiēte aliquid aquæ vitæ eſt ponendū, vt vitrioli ſpi-

ritus retineantur. Ac post destillationem eadem euaporari debet, posito nimirum recipiente supra carbones: ita eleuatur vapor fœtidus, & vbi nullus vapor apparuerit amplius, aut grauiter fœteat, tum oleum vitrioli purum relictum erit. Facultates huius olei sunt penè innumeræ. Cum aqua tamaricis valet contra passiones splenis. Cum aqua raphani vel puluere tabularum marmoris, valet contra lapides, & omnem passionem renum ac eorundem oppilationem. Cum aqua calendulæ ac verbenæ, valet contra pestẽ. Cũ aqua saluiæ & buglossæ, contra morsum serpentum. Cum aqua vitæ, est summum remedium ad superfluitatem menstrui. Eodem modo datum tollit tertianam. Cum aqua pentaphylli & marrubij, curat quartanam. Cũ aqua filicis, necat vermes. Cum vino maluatico, vel cum aqua pimpinellæ, vsque ad quantitatem octo guttarũ bibita ieiuno stomacho, lætificat cor, mundificat sanguinem, & lepram reprimit, conseruátque & auget calorem naturalem. Sumptum cum aqua fumi terrę, & aqua myrobalanorum, citrinorũ, curat lepram. Cum aqua maioranæ, leuat dolorem capitis, & interficit pediculos capitis. Cum aqua buglossæ & melissæ, tollit dolorem capitis, hemicraneã, vertiginem & scotomiam. Post purgationem sumptum cum

aqua

aqua liliorum alborum, purgat lethargum. Cum aqua rutæ, curat lethargũ. Cum aqua fœniculi, vel apij. vel acori, confert memorię, & prodeſt ad diminutionem intellectus. Cũ aqua lactucæ vel papaueris albi, prouocat ſomnũ. Cum aqua borraginis vel bugloſſæ, prodeſt melancholicis. Cum aqua nenupharis, & cum aqua myrtillorum, tollit phreneſim & apoſtema calidum, & prodeſt in pellicula cerebri. Cum aqua vitæ, poſt purgationem, tollit apoplexiam. Cum aqua pæoniæ, tollit morbum caducum. Cum aqua mentaſtri, valet contra paralyſim. Cum aqua ſaluiæ, valet contra ſpaſmum. Cum aqua baſilici & maioranæ, tollit tremorem cordis. Cum aqua trifolij, tollit dolorem corporis. Cum aqua fœniculi & ſileris montani, tollit omnem debilitatem viſus. Cum aqua ſigilli Salomonis, valet contra ſurditatem & tinnitum aurium. Cum aqua ireos, valet contra rheuma capitis. Cum aqua capularum glandium & roſarum, reſtringit fluxum narium. Cum aqua ſaluiæ & hyſſopi, valet contra paralyſim. Cum aqua morſus diaboli, valet ad ſquinanciam. Cum aqua capillor. veneris & hyſſopi, valet ad tuſſim. Cum aqua plantaginis, valet contra pleuriſim, & eos qui emittunt ſanguinem per os. Cum aqua cuſcutæ & capill. Veneris,

valet contra pleurisim. Cum aqua rosarum, aut vini granatorum, valet contra syncopē. Cum aqua corticum citri, tollit debilitatem appetitus. Cum aqua mentæ, valet contra debilitatem & frigiditatem stomachi. Cum aqua myrtillorum valet contra dolorem stomachi calidi. Cum aqua portulacę extinguit sitim. Cum aqua betonicæ, tollit eructationem & dolorem stomachi, & si dolor est ex causa calida, debet dari cum aqua rosarum, vel puluere diarrhodon abbatis. Cū aqua citoniorum, tollit vomitum, & si est cum sanguine, detur cum aqua plantaginis, vel cum aqua bursæ pastoris, & puluere diarrhodon abbatis. Et si est de vena fracta in pectore, vnge cum calce corticum ouorū, & sanabitur, dando mane singulis diebus per mēsem cōtinuū. Cum aqua pulegij & puluere diarrhodon abbatis, facta purgatione, valet cōtra inflammationem stomachi. Cum aqua scabiosæ, tollit torsionē corporis, quæ venit ex causa veneni, & si est ex alia causa, detur cum aqua rutæ: & syrupo de nenuphare. Cū aqua rutæ, valet ad colicam passionem. Cum aqua verbasci vel millefolij, valet contra hæmorrhoidas & alias passiones inferiores. Cū aqua absinthij, valet aduersus morsum venenosarum bestiarum. Cum aqua endiuiæ vel eupatorij, valet cōtra omnia apostemata hepatis,

matis, & contra hydropisim. Cum aqua pen-
taphylli, valet contra ictericiam. Cum aqua
artemisiæ, valet contra passionem matricis
& asthmatis. Cum aqua allij, tollit dolorem
dentium. Cum aqua mentastri, vel aqua vitę,
tollit sciaticam. Cum aqua caulium, tollit
podagras frigidas. Cum aqua parietariæ &
plantaginis, curat podagras calidas. Cum a-
qua agrimoniæ, valet paralyticis. Cum aqua
eupatorij, tollit passiones splenis. Cum aqua
rorismarini confortat stomachum. Cum a-
qua calamenti, valet ad catarrhum, qui de-
scendit in pectus. Et tandem valet omnibus
passionibus, si detur cum aqua appropriata
passioni, & dicitur aurum potabile, & est
pretiosius omni medicina, sicut aurum præ-
stat reliquis mineralibus. Cum aqua betoni-
cæ, valet contra iliacam & colicam passio-
nem. Cum aqua nasturtij & millefolij, pro-
uocat vrinam.

Oleum vitrioli parandi modus, à superio-
ribus non multum diuersus & bonus, quem
ab amico quodam accepit, qui affirmabat, se
nouisse chirurgum, qui hoc solo sibi quæsie-
rit victum: translatum ex manuscripto Ger-
manico. Sunt aliqui, inquit, qui ex vitrioli
Romani aut Vngarici lib. x. aut xij. in bocia
perlutata, aut terrea inuitreata olla, quam in

latus inclinant in ipſa fornace, iunctura cum ſuo recipiente diligenter perlutata, vi ignis oleum vitrioli eliciunt. Alij per aſcenſum vbi deſtillauerint ſeparant phlegma ab oleo, rurſúmque idem phlegma capiti mortuo affundunt, & denuo deſtillant vt prius, ídque repetunt toties, donec vitriolum penitus factum fuerit inutile, nihílque olei contineat. Et licet his modis extracta olea, ad multa variáque ſint vtilia: ego tamen, vt intra corpus, aut quocunque alio modo vſurpari oleum poſsit, ita in eius præparatione procedo. Accipio ollas nouas etiam nõ inuitreatas, quibus indo vitriolũ, & igni admoueo, vt liqueſcat vitriolum. Poteſt tamen etiam quamuis non ita neceſſarium ſit, eidẽ aqua affundi, & ſpatula lignea agitari, & ſic iuxta ignem exiccari. Hac prima calcinatione, à venenoſitate ſua perpurgatur vitriolum. Tum rurſus in puluerem redigo vitriolum, & per cribrũ ſetaceum ſubtile tranſmitto, vt exactè in puluerẽ redigatur, & ſi quid fuerit craſsiuſculũ, rurſus tero, &c. Poſtea calefacio aquam, eámque ita feruidam, in vaſe ſatis amplo & capaci exiſtente puluere, affundo, atque ſpatula lignea agito aliquoties, ſícque ſino, vt per noctem quieſcat. Mane poſt reſidentiam, aquam puriorem omnẽ, quoad eius fieri poteſt, aufero, turbidam verò per filtrum deſtil-

lo.

o. Fæcibus iisdem post destillationem relictis, rursus affundo aquam feruidissimam, rursúmque agito, separo, vt supra, ídque tandiu repeto, quoad vitriolum nullam amaritudinem in se habeat, aut aquæ cõmunicet. Hoc clarum ex vitriolo lixiuium aut aqua, iuxta ignem, tandiu coquatur, donec in vase in lapidẽ coierit, aut concreuerit, consumẽdo aquam. Huius decoctionis beneficio, tolluntur omnes phlegmaticæ & crassæ humiditates, & quo penitius exiccabitur, eo subtilius, melius, ac præstantius fiet oleum. Vitriolum sic percoctũ & exiccatum, rursus puluerisо, eiúsque pulueris ℔ vj aut viij. in bociam terream inuitreatam, aut ollam mitto, atque in fornace ita in latus inclino, vt collũ eius extra fornacem, per duorum digitorum longitudinem, promineat, & coniungatur cũ recipienti suo, bene iunctura perlutata. His paratis, primo die, lento igne procedo, ita vt vix sentiatur, deinde verò paulatim ignẽ fortifico, per diem vnum aut alterũ. Etenim si ignis principio fuerit vehementior, recipiens minimè erit ferendo, sed dissiliet. Apparebũt in destillatione spiritus candicantes, qui in recipienti cõspici possunt. Illi enim indicio erũt, deficientis aut excedentis caliditatis. Cauendum autem est, ne spiritus cohibeantur à debili igne. valido enim igne promouentur. Est

autem ignis tandiu ſeruandus, quandiu ſpiritus apparuerint. Vltimo debet fortiſsimus eſſe, etiam ex flammis. Vbi ſpiritus deficiunt, refrigeſcat per ſe, & infunde in bociam Venetianam vitream, ibi per duos dies ſtet, vt clareſcat. Quo facto, oleum ſeparetur à fæcibus in aliud vitrũ Venetianum in quo ſeruetur. Neque enim quouis vitro, ſed fortiori conſeruari poteſt. Vſus olei eſt multiplex. Peſtis tempore, ſumitur in ceruiſia, vino, aqua, carne, aut brodio calido, mane. ſic enim preſeruat ab aura venenata, & à veneno quoq;. Contra infinitos alios morbos, datur diuerſis modis, nunc guttæ ij. nunc iij. plures aut pauciores, pro neceſsitate. Oportet autem vt cum liquore cui admiſcetur, probè miſceatur, agitãdo: nam ſua natura oleum fundum petit. Modus autem in exhibitione olei ſit, ſaporis in acidum mutatio. Bibitur in die bis, mane iij. vel iiij. horis ante cibum, & veſperi à cibo. Quomodo autẽ ad particulares morbos, & cum quibus liquoribus exhiberi debeat, lege in præcedentibus. Contra ſitim datur cum aqua portulacæ. Ad ſynanchem & inflammationem oris & pariſthmiorum, cum aqua foliorum quercus. Ad epilepſiam valet oleum vitrioli, ſi vnà deſtillentur perſicorum nuclei. Ad ventris dolores, conferũt vinũ optime rectificatũ, & oleum oliuarum

pur

rgatū, cōmixta cū oleo vitrioli & potata: rgat enim & ſanguinē mundificat, appeti- excitat, & omnes futuros morbos abigit. alet ad memoriam, & acuit ingeniū, cum ua fœniculi, vel apij, aut aqua lilior. Mēſes ulierū inordinatos, reducit in viā: nā abun- tiā eorū cohibet, defectū verò promouet.

De facultatibus olei vitrioli, ſic ſcribit qui- m ex Geſneri amicis. Præcipua eius vis t, Montano etiam aſtipulante, vt homines rdius ſeneſcere faciat, dentéſque peſsimos purulentos, efficiat pulcherrimos, ac fir- iſsimos, gingiuas etiam firmas reddat, ſi m vna aut altera guttula, quotidie dentes iter fricentur. Quo & curtiſana quædam ulier, dentes ſuos Venetiis ab omni im- unditie ac prauitate, in plurimos annos, lidiſsimos retinuit & conſeruauit. Noluit men Montanus, abſq; aliorum ſimplicium ditione ad morborum curationem, & ſym omatum remotionem vti: ſemper enim ad a quæ moderatiora & tutiora eſſent, reſpe- t. Hæc ille. Ad morbum ſchorbugium (ſcor uticum) quidam non ſine maxima merce- e, vſus eſt fœliciter.

De vſu olei vitrioli Arnoldi. ℞. Theriacam ptimam, adde paucas guttas olei vitrioli, ēt ſimul mixta donec vtaris. Si quis decum at, nō tamen ad mortem, ℞. huius mixturæ

pond

pondus aurei, aut si homo non imbecillis
paulò plus, & cum pauco vino mane ho
4. mediocriter calidum propina totum: &
quid parum remanserit in fundo, id quoq
vino ablutum bibatur. Inde æger in lecto
ne coopertus & capite obuolutus, ita vt to
tius corporis nihil quam os emineat, per
horas iaceat, & sudet quantum potest, n
dormiat. Tum linteis mutatis, maneat ad
huc in lecto (non sudando) per 3. horas priu
quam edat aliquid. Tunc edat aliquid, & b
bat vinum vetus bonum.

Post hoc pharmacum medicus poterit e
tiam aliis medicamentis vti, vt purgantibu
& confortātibus. Natura huius medicinę es
omnem morbū imminuere, & viam præpa
rare ad sanitatem, ídque cito & breui tem
pore, fac modo vt æger pareat, & bonā die
tam seruet. Curandum vt quatuor prædicti
horis rectè & copiosè sudetur. Ritè enim ad
hibitus hic potus, nunquam frustratur medi
cum. Curandū ne æger cū sumpsit, reuomat.

In colica, Benedictus Victorius sic oleo vi
trioli vtitur. Recipit vini maluatici ℥ ij. olei
vitrioli ℥ ß. Experimentum mirabile, si de-
tur in hora doloris sine febri. Prodest etiam
si locus dolorosus inungatur cum oleo vi-
trioli, præmisso enemate. Ad anginam reme-
dium expertißimum, Alexij Pedemontani

℔ j.

ʒ j. ℞. Olei vitrioli Romani ; guttas tres ; ...dibus in vinum iniectis, fiat gargarismus. ...us guttæ ij. cum aqua saxifragiæ, vrinam ...ouocant. Ad vlcera mala tibiarum, aqua ...uminis valet, cum modico olei de vitriolo ...ixta.

Contra febres, recipe vitriolum calcina...m. & puluerisatum, superinfunde aquam ...tæ, vt ij. digitos excedat, sine vt quiescant ...er triduum aut quatriduum, postea infun...e aliam, & similiter fac, deinde abstrahe a...uam vitæ, da ij. vel iij. guttas in aqua con...enienti: sex aut vij. dies oleo vitrioli madi...um linteolum applicatum fronti, grauē ca...itis dolorem curasse, retulit quidam. Dolo...em ventris & stomachi, leuat potio olei de ...itriolo, cum ʒ ij. vini maluatici. Oleum vi...rioli aquæ iniectum, vt fiat acidula aqua, ...urgat. Quidam curauit eo colicam despera...am: & exhibuit in asthmate phlegmatico, in ...ericulo suffocationis, profuit cum vomitu. Hic aliquando sumpserat ʒ j. pituitosis om...nibus affectibus vtilissimam, præsertim ven...triculi. Ad verrucas tollendas, singulare: arbi...tratur quidam etiam vtile esse ad clauum, quanquam expertus non sit.

Oleum vitrioli nostrum sic fit. Recipe de vitriolo meliori, quantum eius habere pote...ris, dissolue illud in aqua calida, postea per-

mitte

permitte vt aqua rursus clarescat, & destil
per filtrum, & quod destillatum est, pone
vas cupreum, vel deuitreatum. Post rursus
aliud vas vitreatum pone, collocando int
carbones, vt vitrum ad summum rubesca
postea iterum dissolue vt prius, per filtru
destilla & exicca, quousque bene rubesca
tum teratur minutissimè, & triti vitrioli pc
ne ℔ j. aut ad summum ij. in vas vitreum se
bociam, & antequam imponas, infunde aqu
vitæ sine omni phlegmate cyathum dim
dium in vitrum, ac tandem superaffunde pu
uerem vitrioli, & mitte bociam contra bo
ciam in furno apto, & dato ei primo quiden
ignem leuem, quousque fumi albi compa
ruerint, post augmenta ignem, & dato e
ignem flammeum, ad finem vsq; continuan-
do. Post accipe omne quod destillatum fue-
rit, & in retorta destilla per arenam. At rursus
quod destillauerit, iterum in retortam infun-
de & rursus destilla, ídque toties, quousque
nullæ facies in retorta manserint. Tum de-
stilla in balneo forti, & separabitur quinta
essentia, & phlegma, & manebit oleum pu-
rum in fundo vasis: quod si non satis purum
aut mundum inueneris, ponas iterum per se
solum in retortam, & iterum destilla semel
per arenam, & habebis oleum optimè recti-
ficatum: quod serua, quia carum.

Olei

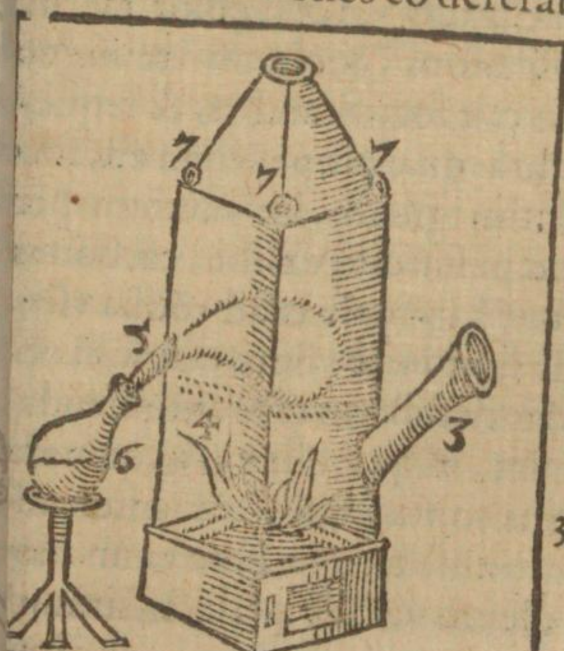
Olei vitrioli præparationem ingenioſam, [p]robatam, necnon abſolutam integrámque, [d]ocet quidã magnus eius artifex, in ſequen[te]m modum, ex Germanico tranſlatum. Ad [o]lei deſtillationem, ante omnia extruenda [ti]bi erit fornax quadrata, eius amplitudinis, [v]t in ea collocari facilè poſsit bocia magna [p]erlutata, vitrea, octo aut decem menſura[ru]m capax, magno & amplo ventre conſtãs. [P]rimò extruatur à terra fornax altitudine [p]edis aut circiter, deinde craticulam colloca[t]o ab hac iã dicta altitudine, circiter pedem [v]num cum dimidio diſtantem. Tum per me[d]iam fornacem ferrum oblongum, & forte, [o]ptimo luto perlutatum, & pertingat ab [v]no fornacis latere ad aliud. Inter craticu[la]m & ferreum baculum aut ſtylum, adapta[t]o pigrum Heinricum fornaci, ſecundum la[t]us, prout ſequens figura tibi depingit. Sit [a]utem Heinricus piger ea magnitudine, vt [c]aput penè ingerere poſsis. Quibus paratis, [c]õtinuetur fornacis extructio ſupra ferreum [b]aculum per pedis vnius cum dimidio al[t]itudinem, ac ita apertam relinquito, vſque [d]um vitrum, in quo vitriolum continetur, [f]ornaci imponas. Et nota, iſtud latus ver[ſ]us pigrum Heinricum debere à craticula, [v]ſque ad ſummitatem eſſe apertum, quoad [v]itrum fornaci ſit impoſitum. Parata forna-

ce, acci

ce, accipito vitrioli ℔ xxx. aut xl. pro magnitudine & capacitate vitri, & vitriolum pone in ollam inuitreatam, quam colloca in ignem, vt exactè calcinetur, ne quid humiditatis in eo relinquatur, & quoad puniceo colore tingatur, aut instar lapidis induretur: tum perfracto vase terreo, & refrigerato vitriolo, in mortario minutissimè pistetur & pulverisatum, impone vitro huic magno cuius suprà facta est mentio. Vitrum hoc vitriolo repletum, ea parte fornacis, qua aperta est, ponatur per transuersum supra transiens ferrum, deorsum collum vertendo quantum potes, ita tamen ne vitriolum effundatur, & collum promineat extra fornacem, ad dimidij pedis longitudinem, quo recipiens cōmodius postea luto adaptari queat. Quo facto, partem fornacis apertam, à craticula, ad summum vsque claude, vitrum simul diligenter luto, fornaci coniungendo. Ad summitatem vbi perueneris, in vno quatuor angulorum facito foramen magnum, oui magnitudine, cum suo operculo, quod admoueri & remoueri posit, reliquis tribus angulis, itidem fiant ventilia, minora tamen, vt digitum maiorem tantum capere possint. Dehinc fornax paulatim est contrahenda, & in acutum efformanda ita, vt in summo foramen quoque ea amplitudine relinquatur

linquatur, quæ manum intromissam, liberè admittat, cui operculum quoque fabricãdum, quod claudi possit, aut aperiri. Posteaquam fornacis extructionem, vnà cum bocia ei indita, ita perfeceris, rursus alio opus est vitro magno, capaci octo vel decẽ mensurarum, ídque collo bociæ, quod extra fornacem est exertum, accommodandum, more vasorum recipientium, ita vt collum alterius satis profunde in recipiens ingrediatur, & vtrunque simul, diligenti studio, & optimo luto, coniungantur, vt moris est. Totam hanc fornacis & vasorum descriptionem sequens figura ob oculos ponit.

Vbi notandum pigrum Heinricum, non debere ita exactè craticulam attingere, sed satis esse, si carbones eò deferat.

1. *Porta, per quam aer subingrediens, ignẽ fouet.*
2. *Craticula, cui carbones incumbunt.*
3. *Piger Heinricus, carbones deferens.*

4. *Locus, quo repoſitũ eſt oblongum ferrum, ſuſtinens bociam.*
5. *Collũ bociæ prominens, deorſum inclinatũ.*
6. *Recipiens illud magnum.*
7. *Ventilia quatuor in fornacis angulis ſita.*
8. *Foramen magnum, in ſummitate fornacis exiſtens.*

Vbi hæc omnia præparata, calefiat fornax cum igne carbonum, & piger Heinricus magnis carbonibus repleatur: operculo impoſito claudatur, & omnia reliqua ventilia, exceptis tribus ſupra memoratis paruis. Oſtium quoque, quod ſub cratere eſt, vnitate notatum, ex parte dimidia claudẽdum, propter aërem, ad conſeruandum ignem. Procedendo itaque primo, igne mediocri, mox ſtillabit oleum clarum: vbi olei color clarus cœperit fieri obſcurior, & oleum vtcunque turbidum, ignis erit fortificandus, & ſequetur materia rubra, quæ propellenda eſt, fortificando paulatim ignem, ita vt etiam per foramen, quod in ſummo exiſtit, carbones iniicias, & fornacẽ iis repleas ad vẽtilia vſq;, quæ aperienda ſunt, nec vllum clauſum relinquendum. Sic deſtillatio eſt continuanda, quandiu deſtillat, id quod fit 24. aliquando 30. horis quibus continuè, ſine vlla intermiſſione, deſtillatio abſoluenda. Hoc enim modo, habebis oleum vitrioli perfectiſsimum.

Itaq;

Itaque hic modus, non ſemel, vtpote veriſsimus, à quodam inſigni artifice eſt probatus. Vbi notandum eſt, recipiens vas refrigerandum eſſe, alio vaſe aqua frigida pleno, cum epiſtomio, vt ſuprà recipiens vas, continuè aqua frigida deſtillet: aut impoſito huic vaſi filtro, aqua ſimiliter ſupra recipiens deſtillet, ſícque refrigeretur recipiēs, quod vi excedentis caliditatis alioquin diſsiliret. Poſt abſolutam deſtillationem, & fornacis, vitríque refrigerationem, oleum in retortam effundatur, & balneo Mariæ rectificetur ab ignea aut rubra materia, quorum vtrunque ſeorſim eſt ſeruandum. Alius exiſtimat conſultius fore, vt, poſtquā rubra materia comparuerit in deſtillatione, recipiens mutetur, ne quo pacto verum oleum aliena quadam qualitate afficiatur. Vſus huius olei eſt, contra quaſcunque febres: contra colicam, & ſtranguriam: contra lapidem aut arenulas veſicæ. Suffocationi vteri, peſti, lepræ, dyſenteriæ, dentium dolori, tuſsi, pectoris apoſtematis, & pulmonum, aſcendenti etiam & quaſi ſuffocanti pulmoni, valet apprimè. Hydropiſim à quacunque cauſa curat, contra podagram, paralyſim, &c. prodeſt. Sumi verò debent duæ vel tres aut quatuor guttæ pro vice in aqua vel vino, mane, aut veſperi.

Leonhardus Fierauanti, lib. 2. ſecretorum

lingua Italica ſcriptorum, modum docet de-
ſtillandi oleum vitrioli. qui à cōmuni modo
nihil omnino differt, niſi quod deſtillatio o-
lei octauo demum die, aut decimo abſolui-
tur, & à principio, vt videtur, ignem flam-
meum excitat, & oleū ipſum nigrū deſtillat.

Oleum vitrioli compoſitum. ℞. Sacchari
puriſsimi & albi ℔ iiij. rhapontici ℔ j. rha-
barbari ℥ j. florum mercurialis ℔ j. piſtatis
& contuſis omnibus ſimul fiat paſta. Poſtea
accipe aquæ vitæ optimæ, ℔ iiij. & omnia
ſimul in retortā coniice, quæ diligentiſsimè
ſit perlutata, ac pone in fimum equinum ca-
lidū per ſex dies, poſtea deſtilla per balneum
Mariæ, quoad nihil amplius eliciatur. Tum
fæces relictas in ſacculo lineo, fortiter torcu
lari exprime. Deinde accipe aquę fumiterrę,
bugloſſę, ſcabioſæ, ana ℥ vj & cum his aquis
lauato diligenter fæces expreſſas, & rurſus
torculari exprime, ac poſtea abiice. Ac eas
quidem duas aquas, quas per expreſsionem
collegiſti, deſtilla per filtrum toties, quoad
ſatis clara appareat. Poſtea cum prima aqua
commiſce, & ſimul omnes deſtilla in balneo
Mariæ. Vbi autē ex tribus iſtis vnam aquam
perfeceris, pro qualibet libra aquæ, pone ʒ j.
olei vitrioli finiſsimi, & ſerua in vaſe vitreo
ad vſum. Hanc aquam paraui tempore æſta
tis, & maximo ſucceſſu ſum ea vſus. Stoma-
chum

chum debilẽ reſtituit, ſanat lienem, dolorem capitis mitigat, & dentium, &c. Senes in vigore quodam conſeruat, cuius ego experientiam certam vidi, in viris & mulieribus, ſanitatem conſeruat, qui ea fuerint vſi. Modus autem, & quantitas eſt, vt mane excipiatur vncia dimidia, frigida ita, qualis eſt, poſt cuius aſſumptionem, cibus ad minimum 4 horis tardetur, eóq; die cibis boni ſucci vtatur.

Vitrioli oleum corroſiuum. Vitrioli Romani ℔ vj. ſalis cõmunis ℔ j. ß. calcinentur ſimul tandiu, quoad rubere incipiant, tum amoue ab igne, & pulueriſa ſimul, ac diuide in tres partes. Poſtea habeas tres bocias ſimiles teſtudini, optimè luto ſapientiæ perlutatas, & in vnam quamque harum pone vitrioli rubificati partem tertiã, & omnes tres bocias in vnam fornacem reuerberationis ponito, ſicque vi ignis omnem ſubſtantiã extrahito, quæ aliquando nigra videbitur vt atramentum, & nonnunquam ſatis difficulter, nec ſtatim procedit. Quod ita deſtillatũ fuerit, in vitro ſatis amplo ſeruetur, ne diſsiliat. Atque hoc liquore aperiũtur omnia apoſtemata, & mũdificantur omnis generis vlcera putrida, ſaltẽ ſuperficie tenus attingendo, & citò operationẽ facit mirabiliter. Cancros & cancroſa mortificat, & multa alia, quæ ipſe inſpexi, facit. Fallopius in ſecretis.

Aliter. ℞. Vitrioli Romani ℔ vj. ſalis ammoniaci, ſulphuris, cinnabaris, auripigmẽti, aluminis rochæ, ana ℥ vj. calcinentur omnia vt prius, ad rubedinẽ, poſt redigãtur omnia ſimul in puluerem ſubtilem, & poſitis omnibus in bocia (vt ſuprà) per ſex dies cõtinuos vi ignis deſtillato, cauẽdo ne iuncturæ alembici malè ſint clauſę, &c. Hoc liquore quęuis membra poſſunt amputari, ſi in eo lignum ex olea arbore madefiat, & hoc ligno ſignetur locus amputandus. Et id quidẽ tantæ eſt efficaciæ, vt carnem aperiat, ac ſi raſorio diſſecta foret, & operationem ſuam facit, ſine vlla ſanguinis effuſione, aut hæmorrhagia. Atq; hoc cauſticũ eſt ex ſecretis ſecretiſsimis totius Chirurgiæ, & à meipſo pluries probatum, atque ab aliis, vt ego ſæpe aſpexi. Idem.

Oleum vitrioli naturale & ſubtiliſsimum, dulce guſtu, quod pro miraculo habetur. ℞. Vitrioli Vngarici ℔ iiij. tere ſubtiliſsimè & in bocia deſiccetur, deinde rurſus in aliam paruam bociam perlutatam impone fortiter conſtringendo, & impellendo. Tum ſuperinfunde vini ſublimati, rectificati vſque ad ſummum ℔ iiij. deinde repone ad digerendum dieb. 40. poſtea deſtilla, & videbis oleum vitrioli natare in ſuperiori parte vini ſublimati. Oleum verò vitrioli commune permiſcetur cum ſua aqua, ideóque habet

opus

opus rectificatione, Ex lib.man.

Oleum vitrioli, quod mortificat cancrũ & fistulas, & præcipuè vlcera antiqua corrosiua, sic fit. ℞. Vitrioli Romani vsti in cacabo ad rubedinem ℔ j. pulueriſetur ſubtiliter, deinde adde olei oliuarum ℔ ſemis, pone in bociam vitreatam, & ſublimetur communi modo: tum deſtilletur cum bocia contra bociam, aut per alembicum, addendo parum aquæ vitæ, bene rectificatæ, vt aſcendat, &c.

Fumanellus de oleo vitrioli contra cancrum, ſic ſcribit. Extremis morbis extrema remedia optima ſunt: cum igitur cancer huius ſit generis, licet ipſi extrema adhibere remedia, cuiuſmodi eſt oleum vitrioli, cuius hæc eſt confectura, vt ſumatur vitriolum rubificatum, ignitũ vtiq; & tritum, & in alembico poſitum, ingenioſè deſtilletur. Huius die prima detur ieiuno, gutta vna, cum vnciis tribus aquæ bugloſſi, & die ſecunda, guttæ duæ cum maiori aquæ quantitate, ſicque addendo guttam & aquam, vſque ad dies quinque. Iſtis peractis, oleo prædicto canceris extrema ſiue margines liniantur, donec cancri materia radicitus eximatur. Hoc autem medicamentum expertum non eſt à me, ſed ab empirico habui. Cancroſos concoquens humores, cõſtat ex ſucci fumariæ,

borraginis, ſcabioſæ, de vnoquoque ℥ iij. endiuiæ, ſcariolæ, cuiuſque ℥ ij. epithymi ſenæ, vini granatorum, ex ſingulis ℥ iij. ſacchari q. ß. fiat ſyrupus. Soluentia ſunt, elect. hamech. pill. de lapide lazuli, pill. indæ, ſena, epithymum, aqua lactis cum ſena ipſa macerata.

De oleis ex reliquis metallis.

OLeum ex cupro, à Gallo empirico. Accipe æris aduſti ℔ ij. ſubtiliſsimè teratur, & ponatur in vitream cucurbitam optimè lutatam, & aceto imbibatur fortiſsimo, fac deſtillare per horas 24. & habebis oleum fortiſsimum coloris rubri & viridis.

Oleum Saturni commendatur in vlceribus inueteratis, faciei verò maximè (Sireion vlcera faciei vocat Theophraſtus) cuius generis ſunt, cancer, fiſtulæ circa nares. Noui mulierem cuius naſus ferè totus peſsimo vlcere fuerat conſumptus, probè curatam hoc ſolo oleo: adhibetur autem oleum tepore liquefactum, vel ad fornacem hyeme, ac penna illinitur. ℥ j. quidam vno coronato vendit. Doſis eius gr. iij. Vſus in colica, fiſtulíſq;.

Oleum ex ferro, à Gallo empirico. Accipe limaturæ ferri q. vis, imbibe vrina, poſtea calcina toties in fornace reuerberationis, donec impalpabilis reddatur, coloríſq; ſan-

guin

minei, tunc pone in cucurbitam vitream optimè lutatam, imbibas quoque vrina, & fac destillare more aquæ fortis, per horas 24. semper ignem augendo: & habebis oleum crassum rubicundissimum. Experientia illius olei, rubificentur laminæ cuiuſuis metalli, ſi extinguantur in iſto oleo, ſtatim accipient auri colorem.

Oleum ex chalybe, & lapide magnete eodem modo extrahitur, quo de ferro dictum eſt.

Oleum lithargyri, pro magno ſecreto eſt tenendum, quoniam mirabile eſt in delendis maculis, pannis faciei, & ſubtiliat cicatricem, & rubedinem eorum delet. ex libro manuſcripto antiquiſsimo. ℞. Lithargyri puluerisati, quantum ſatis videtur, diſſolue per decoctionem in aceto forti, pluribus vicibus ſucceſsiuè, deinde euapora acetum ad finem, & remanet oleum nigrum in fundo, quod diſſoluatur cum aqua calida per agitationem cum baculō paruo, & mundo, tũc diſtilla per linguam laneam, & remanet oleum in fundo, quod ab aqua ſeparatum, eſt ſingulare.

Oleum quod fit de calce, eſt mirabile. ℞. Calcis viuæ fruſtũ integrũ, & infundatur in oleo communi donec diſſoluatur, & calx in puluerem redigatur: & poſtea pone in alem-

bico vitreo & deſtilletur, & emanabit ole
quod vocabitur oleum calcinum,&c.

Oleum è bolo armeno, legitur alicul
apud Theophraſtum Paracelſum.

De oleo ſuccini faciendo, ex præſcri pto inſignis Medici German qui totius etiam Succini histo riam luculenter deſcripſit, vt a liquando videbitur.

OLeum ſuccini nihil eſt aliud, quàm ſubtiliſsima, pinguis & aërea ſubſtan tia quæ ſuccino ineſt, extracta arte. Et quan uis non adeò difficile ſit elicere tale oleum requiritur tamen ad eam artem, cura, a aptitudo inſtrumentorum: quare maxim annittendum vt ſequentia præcepta obſer uentur.

Quod ſuccinum ſit eligendum.

QVanquam non eſſet inconueniens eli gere ad deſtillationem, & extractio nem olei, puriſsimum, & quod maiorum eſ ſet partium ſuccinum, quia ſumpta purior materia, purior etiam egreditur liquor, & vas inferius non tanta replebitur copia ex crementitii humoris ac ſcoriarum, prætere & non tam facile igne reſoluetur, & vnc impetu corruet, ſi maiorum fuerit partium

ſed

d pedetentim & tardè liquefcet, vt quæ
eft ipfi fubftantia fubtilis melius à fæci-
is fecerni pofsit: tamen in defectu ipfius
iam pulueres, & ramenta fumere licet,
ia & ipfa reddunt oleum, fi rectè vafi
ponantur. Obferuandum igitur, vt inie-
o fuccino in cucurbitam, imponantur la-
li filices, & defuper rurfum fuccinum, &
deinceps.

De fornace & instrumentis ad destillationem succini necessariis.

PLurimum intereft habere inftrumenta
apta & idonea, & primum quantum ad
rnacem attinet, fit ea rotunda, duorũ cum
midio pedum altitudine, latitudo verò
ius diametralis fit duarum fpithamarum.
xtruatur autem vel ex lateribus, vel ferro
to obducto, habens duo foramina rotun-
, per quæ (vt paulo poft depingemus) ca-
les inftrumenti fecundo loco pofiti exire
eant.

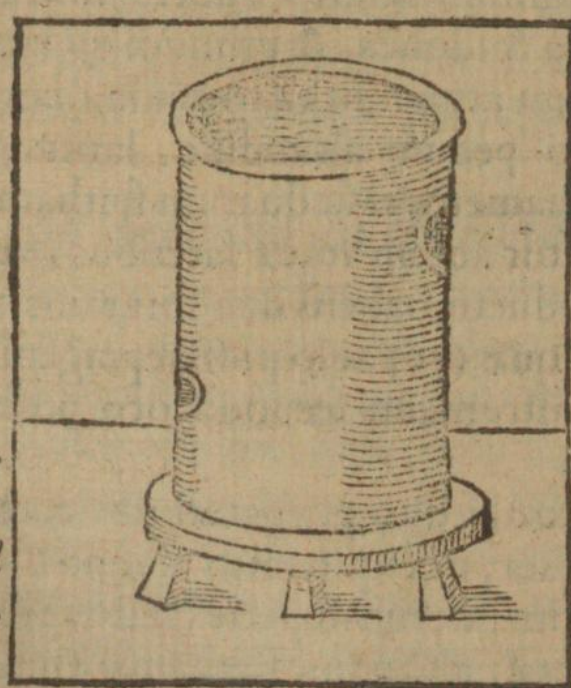
Porro alia duo præparari tibi curato in-
umenta, ex cupro intus ftanno obducta,
æfertim inferius, fuperius habeat figuram
curbitæ, altitudine fpithamæ vnius & di-
diæ, ex integra lamina compofitum, &
collum

collum ipſius applicetur inferiori inſtrumẽ-
to,illúdque ingrediatur.

Paretur etiam ex cupro operculum ro-
tundũ,& foraminibus plenum,vt tectum e-
ſuccinum, emanare & deſtillare roſolutum
poſsit.Inferius verò inſtrumẽtum recipiens
ſuccinum(eſt enim deſtillatio per deſcẽſum)
ſit rotundum,habens collum quod recipiat
& in ſe contineat collum cucurbitæ, capax
trium vel quatuor menſurarum,habẽs duos
canales,quorum vnus deſcendat, ſitq; infe-
rior,alter verò aſcendat,& fiat hoc modo.

FORNAX.

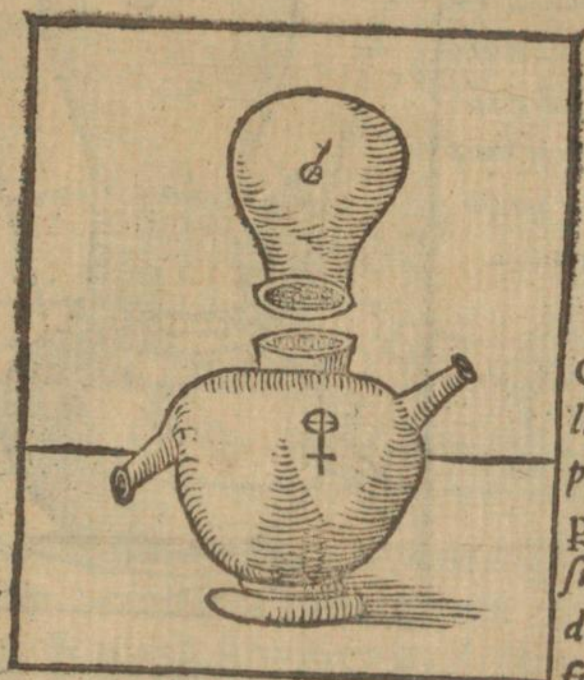
Foramẽ ſuperius ad canalem alterum.

Foramẽ inferius, ꝑ quod exit inferior canalis.

IN

♂ *Instrumentum superius seu cucurbita, in quam conijcitur Succinum cum silicibus.*

...na... in... ...ior ...quē ...um ... cum aqua egre... ...ur.

Canalis superior ꝑ quē subinde affunditur aqua calida.

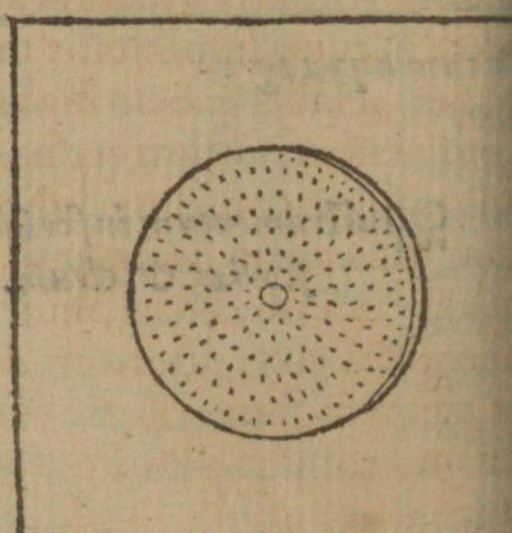
♀ *Instrumentum inferius excipiens scorias & oleum.*

Cucu

☾ *Cucurbita cum inferiori instrumẽto cõiuncta, si sunt vtraque imposita fornaci.*

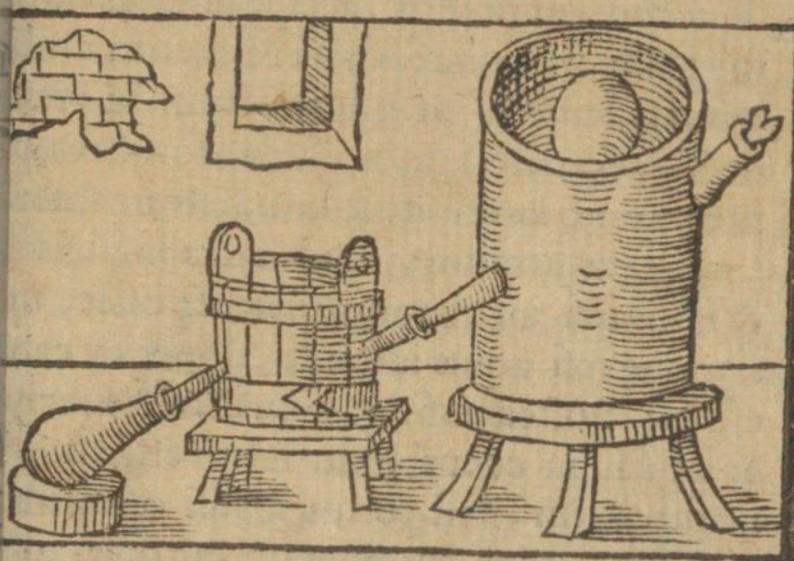

Operculum perforatũ quo obstruitur cucurbita.

Forna-

Fornax cum omnibus ad destillationem necessariis.

In hac figura, omnia ad huius olei destillationem necessaria instrumenta, proponuntur. Fornacis structura ad dextram apparet, in cuius summitatis medio cucurbita eminet Habet eadem fornax ad dextram, prominentem sursum versus canalem, (qui canalis superior dicitur) ligneo cono obstructum. In eadem ad læuam, conspicuus est canalis inferior, cui alius, perfrigeratorium transiens, attexitur. In medio apparet vas refrigeratorium, cum suo canali ad læuam, cum quo statim recipiens committitur.

De destillatione Succini.

POstquam fornacem & instrumenta ti
omnia paraueris, accipe inferius instru
mentum, impone fornaci & exerito amb
ipsius canales, (vt vides factum in præc
denti schemate)atque illud in fornace opt
mè munito lateribus & luto,fiétque interse
ptum satis firmum, ne ab extra inspiciatu
& ignis ipsi incubando nocere possit, tan
túmque ipsi aquæ infunde, donec ex cana
effluat. Postea positis alternatim & succino
& lapillis in cucurbitam luto vestitam, it
ne succinum, sed potius lapilli operculum
attingant, tege cucurbitam ,ac operculum
clauis ferreis ad latera ipsius infixis munito
ne illud vi & impetu caloris excidat. Sed po
tius onus sufficere queat, & impone cucur-
bitam inferiori instrumento, ac locum, vb
coniunguntur obline luto, ne aliquis vapor
exire possit. Similiter & canalem ascenden-
tem obstrue ligneo cono, vt extrahere eum
possit, si affundenda est aqua calida: quod
fiet, si parum ipsi inerit, & oleum exire ne-
quiuerit. Canali inferiori appone alium ca-
nalem stanneum, vel ex cupro confectum,
transeuntem vas aqua frigida repletum,
quæ vbi calefacta fuerit, aliam frigidam af-
funde. Illi verò canali receptaculum adiún-
gito

gito, in quo sit ℔ j. aquæ frigidæ purissimæ, satis magnum & capax aquæ cum oleo. Sit autem vel vitreum vel figulinum, munitum vitro, non cupreum, quia facillimè oleum contrahit viredinem ex ærugine quæ cupro inest, omniáque optimè & diligentis. obstruantur. Hæc vbi facta sunt omnia, circa cucurbitam prunis ardentibus accende ignẽ placidum, suppeditantem ex omnibus partibus æqualem in principio calorem, & auge eum successiuè, vsque ad vesperam (vno enim die ea destillatio finitur) donec tota cucurbita tegatur & obruatur ignitis carbonibus. Et obseruandum est, vbi cucurbita quasi excandescit, absolutam esse destillationem: quare ignis remoueri potest, stent tamen sic per integram noctem sine igne, vt per se frigefieri possint. Postea exemptam cucurbitam, reperies vacuam à succino, lapillos qui ipsi adhuc insunt nigros quasi fuligine obductos. In fundo verò inferioris instrumenti cernes fæces, vel scorias picem referentes, oleo innatante per canalem cum aqua ad receptaculum delato: quæ vtraque reseruanda sunt, donec rectificetur oleum. Et hæc sufficiant de priori destillatione.

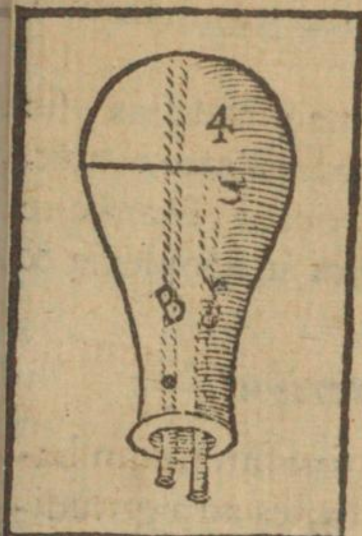
De rectificatione.

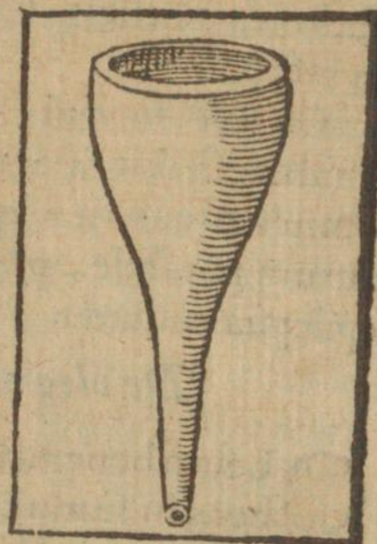
VEniendum iam ad ſecundam & poſtremam deſtillationem,quæ fit per aſcenſionem,& eſt rectificatio olei,id eſt,puri ab impuro ſegregatio. Peragitur autem ſequenti modo. Accipe cucurbitam vitream, atque in eam infunde aquam cum oleo, vt venter ipſius repleatur vſque ad collum, & impoſito ipſi alembico ſimiliter vitreo, balneo committe,& omnia optimè communire debes, ne calor eam perfringat, & calida aqua eſt affundenda. Siquidem vitrum calefactum ſubitam frigefactionem perferre nequit,ſed rumpitur. Quibus peractis, applica alembico quoque receptaculum vitreum, & exibit oleum puriſsimum pauca aqua permixtum, quæ ſegreganda eſt ab oleo, inſtrumento vitreo, quale eſt Valerij Cordi, quo ſemper eſt vſus, vel ipſius defectu,alio infundibuli formam referente. Innatat enim hoc oleum aquæ.

Poteſt autem hæc deſtillatio quoque fieri per arenam eodem modo, obducta tamē cucurbita luto,ne calore frangatur : ſed melius & purius fit per balneum.

Inſtru

Instrumentum Valerij Cordi. *Segregandi instrumentum aliud.*

4. *Est spacium vacuum.*
B. *Canalis per quem in spacium vacuum aër ingreditur.*
2. *Spacium olei & aquæ.*
A. *Canalis per quem aqua egreditur.*

De extracti & rectificati olei viribus & vtilitate.

APpellatū fuit olim hoc oleum sacrum, propter vires eius nimirum admirandas & arcanas. Habet quidem easdem, quas succinum ipsum, verùm multo efficaciores. Nam quicquid efficaciæ & virium in quinque, sex, vel septem succini libris inest, in vnā

libram facilè redigi poteſt. Quare plurimum confert Epilepticis, Paralyticis & ſpaſmo laborantibus, & mulieribus patientibus ſuffocationes matricis. Confortat etiam fœtum in vtero.

De oleo ſuccini, eiúſque virtutibus, ſic quidam ſcribit. Superat ſua facultate, inquit, omnes aquas vitæ, quas vocant, omnéque aurum potabile, præſertim in apoplexia & epilepſia curanda.

De oleo ex lateribus.

OLeum benedictum ſiue laterinum habens in ſe multas virtutes ad ægritudines frigidas, vtiliúſque balſamo virtute ſua & ſubtilitate. ℞. Laterum vel tegularum rubearum nouarum ab aqua intactarum, quãtitatem quam voles, contunde in paruitatem cicerum, canabis, milij, aut etiam ſubtiliſsimè cribrentur. Poſtea mittantur in vaſe vitreato vel alio, & fortiter igniantur. Deinde proiiciantur in oleo oliuarum antiquo & claro, ſi haberi poteſt, in vaſe terreo vitreato. Et dimittatur ſic ſtare per vij. dies & plus, & ſi fracturæ ſint groſſæ, conterantur in puluerem ſubtilem, & in cucurbita magna pone, & ſuperpoſito alembico deſtilla lento igne. Et ſcias quod de ℔ j. olei ℥ j. tantum exibit, cuius virtus naturalis maior

eſt, quàm

eſt, quàm in balſamo naturali ad omnia curãda, & eſt calidius ipſo, & propterea dicitur oleum benedictum, maximè ad morbos frigidos curandos, & quanto antiquius, tanto melius.

Probæ agnoſcendi ipſum ſunt, quòd oleum oliuæ tenet hoc oleum ſuſpenſum in medio ſui: vel circa fundum, non tangendo fundum. Vnde oſtenditur ipſum calidius eſſe & magis leue. Illud verò quod non eſt laterinum, eſt graue. Et ideo ſi iactetur gutta in ipſum, petit fundum. Et in hoc cognoſcitur eius grauitas & frigiditas. Item hoc oleum reddit fortem odorem, & in colore eſt rubeum. Et gutta eius poſita in manu, ſtatim euaneſcit & diſpergitur per totam manum. Et ſi ferrum liniatur eodem oleo, ſtatim ardet, & accenſum facilè non extinguitur. Quum autem perfecta fuerit huius olei deſtillatio: ſapienter aperi vas, poſtquam frigidatum fuerit, & extrahe puluerem laterum, & iterum impone de aliis pulueribus, ſi vis plus habere de ipſo oleo, & deſtilla vt prius. Et deſtillatum bene ſerua in vitro bene obturato cum cera.

Virtutes eius hic 44. annotantur, in frigida cauſa, interiori & exteriori. Primò reducit omnia membra aliquo accidente infrigidata, ſi membra læſa eo inungantur. Item ad

ſanandum vulnus, ſi herba appropriata aliqualiter in eo decoquatur. Item ad omnes manuum & pedum fiſſuras tempore hyemis. Item ad neruos infractos ex gutta, vel alia cauſa, & ad manuum & capitis tremorẽ. Podagræ & arthetic æ frigidæ, collo dolenti & circuntenſo cum nec commodè flectitur. Item lapidem renum & veſicæ comminuit inunctum, & frequenter bibitum. Excoriationi quoq; veſicæ, intus & foris, quæ agnoſcitur per mordicationẽ virgæ inungendo. Item retentioni & difficultati vrinæ. Itẽ paſſionibus aurium ex frigiditate, vt ſurditati & ſibilo & fluxui malorũ humorũ ad aures, panniculum ipſo intinctum auri immittendo. Item cõtra vermes auriũ ab intra natos, vel extrinſecus ingreſſos. Item tortioni oris. Item acutæ tortioni ventris: & matricũ doloribus in omni ætate. Dolori quoq; ſciatico, renum & ſpinæ dorſi: addi tamen poſſunt ei herbæ, flores & radices calidæ naturæ illis appropriatæ, vt ſaluia, pulegium, abſinthiũ, ſerpyllum, origanum, betonica, hyſſopus, diptamnus. Item omni puſtulæ & apoſtemati crudo non bene maturo, quia crudũ citò maturat, & maturum citò diſſoluit. Cui ſi addatur radix lolij & vitellus oui & cępe album, coctum ſub cineribus calidis, prodeſt vehementer, ſi ſuperponatur. Item valet duritiei

ſplenis

ſpenis propter infrigidationem nimiam, quia citò humectat & ſuauiter ipſum calefacit. Itẽ epilepticis & caducis, ſi cum eo nares patientium vngantur. Item oppilationi cerebri & naſi, propter cauſam frigidam vndecunq; venerit, ſiue oculi lacrymentur, ſiue nares ſint plenæ phlegmate, ſi loca earum cum ipſo inungantur, ſiue etiam per os ſumatur. Item valet omni frigiditati capitis & cerebri, ſi cũ eo vngantur calefacit, & mirabiliter confortat. Item vncta poſteriore cerebri parte, valet obliuioni, & debili memoriæ. Item valet dentium dolori, vngendo gingiuas ex eo. Item valet frigiditati matricis bibitum, intus quoque & extra inunctum, & retentioni intempeſtiuæ menſtruorum. Item educit fœtum mortuum, aperiendo orificia venarum. Item valet ſanguini coagulato ex percuſsione. Et ſterilium mulierum malas exiccat humiditates. Item tuſsi frigidæ & oppletioni pulmonis, bibendo ipſum, & pectus inungendo, & valet tuſsi ſiccæ & molli, quæ vocatur ſtrictura pectoris, & diſſoluit illic congelatos humores, & canales pulmonum aperit. Inunctum quoque oculis lacrymantibus ſubuenit, ſi ſuper palpebras fiat inunctio. Item valet inflationi ipſorum, dolori & rubedini per inflationem, vel abundantiam ſanguinis in ipſis factam. Item omni morſui

venenoſo, vt ſcorpionis, araneæ, veſpę, apum, ſerpentis, ſi locus percuſſus ex eo inungatur. Item valet ſyncopi, & debilitati cordis, & ſtomachi, ſi ex eo bibatur cum bono vino. Item valet piſcatoribus, ſi eorũ retia tali oleo inungantur antequam vadunt piſcatum, trahit & allicit piſces odore ſuo. Item valet contra potionem opij vel hyoſcyami. Item dolori ani & lumbricis bibitum & inunctum, maximè ſi ei abſinthium fuerit admixtum. Item valet ſputo ſanguinis, & mictui ſanguinis. Et cui coagulatus eſt ſanguis in capite, & cauſa ſit apoſtematis generati, vel ex percuſsione, ſi locus ipſo inungatur ſanat. Item valet crepatis, ſi ſupra locum fit cum ipſo inunctio & emplaſtratio cum ſucco abſinthij. Item contra ſcabiem duram, & ſiccam capitis inungendo. Item omni fiſtulæ. Item lapidi veſicæ & renum, ſi herbæ ad hoc appropriatæ, ſcilicet ſaxifragia milium ſolis, ſemen petroſelini, fœniculi, ſanguis hircinus, ei permiſceantur, & in potu tribuantur. Benedictus Deus, cuius immenſa largitas tot rebus humanæ fragilitati prouidit.

Si in oleo benedicto coxeris piper longum, & grana paradiſi, & pyrethrũ, de quolibet ℥ j. caſtorei ℥ ß. & cum hoc vnxeris (virgam puto) ad coitum facit.

Vt candela, neque vento, neque pluuia extin

extinguatur. ℞. Bombacem aut ſtuppam, & madefac in oleo benedicto, & cum ſeuo aut cera fac candelam, quæ poterit in aqua ardere. Item ſtercus columbæ cum oleo benedicto mixtum, & cum eo lignum linitum, & in ſole calido poſitum aliquandiu, per ſe accendetur. Item accipe calcem viuam, & ſulfur equalium partium, & diſtempera cum oleo benedicto, & forma inde pillulas, quas proiice in vrnam aqua plenam, & exibit inde ignis. Vt filum candelam ardentem extinguat, tunc circumuolue candelam, & linias ipſam cum theriaca bona, & extinguetur.

1. DE AQVA VITAE SIMPLIC ET COMPOSITA.
2. DE SVCCIS ET EXTRACTIONIBVS.
3. DE SALIBVS.
4. DE BORACE.
5. DE AVRO POTABILI, ET OLEO AVRI.

De aqua vitæ, seu vt vocant, ardente, destillanda, déque eiusdem facultatibus.

NVAE è vino, aut eiusdem fæcibus, destillatur aqua, aliis dicitur aqua vitæ, quòd vitam nimirum fulciat, seniúmque remoretur: sed aqua mortis rectius vocari posset, si non ritè fuerit parata, vtpote quod talis plus incommodi, quàm commodi afferat, vt refert author Pyrotechniæ: aliis verò ardens appellatur, quod pilis capitis superaffusa, vel panno, adhibita candela ardente, statim inflammetur, videantúrque capitis pili vel pannus ardere, licet neutrum consumatur. Dicitur etiam ad extremam sub

ã subtilitatem redacta, à Chymistis, Quin-
essentia. Destillatur verò, ex generoso nō-
nunquam vino, albo vel nigro: plerunque ex
ece cuiusque villi vapescentis, per turbinem
n metam furnariam prunis moderatè ex-
lefactam, exprimitur, vt author est Lem-
ius. Cæterum quando ex ipso vino aqua vi
destillatur: audio, inquit Gesnerus, ex sa-
magna vini quantitate, parum aquæ ar-
entis destillari: ex fæcibus contra multum.
vino Alsatico, aqua vitæ non vsqueadeò
ona destillatur. Porro vinum ardens, le-
tate ferè reliqua omnia humida superat.
Quum enim quatuor sint (vt idem Lemnius
ithor est, lib. ij. cap. xxxiiij. de Occult. natu-
æ miraculis) quæ leuitatis ac grauitatis ra-
one inter se certent, vinum aqua, mel & o-
um: horum omnium leuissimum, minimí-
ue ponderis est vinum ardens, quod oleo
dmixto fluitat summásque partes subit, o-
o in imis subsidente. Est enim illi prorsus
xcocta terrea omnis concretio, totáq; illius
ubstantia ignea, aëreáque effecta est. Proxi-
num huic leuitate est oleum, &c.

Quod si experiri velis, syncerâne sit, an ad
lterina hæc quinta essentia, mantile aut lin-
eum liquore illo madefacito, & flammæ ad
noueto, si confestim inardescat, illæso inta-
tóque linteo, efficacissima est. Inflamme-
scunt

ſcunt, ſi quidẽ ſudariola aqua hac macera-ta, at non conſumuntur. Flamma enim leni-ter modò peplo incumbit, nec penetrat, ſed lambendo abſorbet cognatum ſibi ac fami-liarem, igneæq́; naturæ liquorem. Quod volæ manus nonnihil imponas, admoueriſ-que ardentem papyrum, ardeſcit quidem pal-ma, at manus non vritur.

Illius vim mirificam, in multis rebus ſum expertus (inquit Lemnius) quamlibet enim aſperum intenſúmque gelu exiſtat, liquor in gelu nunquam congelaſcit, nec in glaciem concreſcit aut cogitur, adeò vt atramentum ſcriptorium, tum pleraque alia, quibus gut-tas aliquot admiſceri contingit, nunquam frigore conſtringantur, ídque ob extremam caliditatem ac tenuitatem, quibus eſt imbu-ta. Commixtum ſali hoc ardẽs vinum, & ap-poſitum igni, recepta flamma, aſtantis for-mam cadaueris ſimilem efficit, Ringelber-gius. Ouum decoquit, carnes coctas vel cru-das à putredine conſeruat, vbi in eadem in-tinguntur: vinum turbidum, ſi cum ea mi-ſceatur, clarificat & reſtaurat. Muſtum cla-rum reddit: vinum pendulum, acidúmque, affuſa reſtituit. Herbarum omnium virtu-tem ſi in ea ponantur, extrahit, præter violæ odorem, quem non retinet. Odor ipſius re-ptilia interficit, & venenum fugat, Vitalis

Eſt &

& hoc mirabile, quod à fide digno acce-
Si guttæ aliquot aquæ bombardis infun-
ntur, vt cum puluere commiſceantur, &
ſtea incendantur, diſsiliunt ſtatim. Eodem
do etiam franguntur petræ: & audio ſic
tam viam, à Valle Tellina (puto) Medio-
um verſus. Ex ſtillicidio illo, quod fit ex
o bis aut ter aduſtionem paſſo, mira ex-
antur, & vtilia. Panniculus enim illo infu-
(vt modò etiam dictum) citra filorum
ionem totus inflammeſcet: quod quartam
uſtionem ſuſtinuit, in aëra ſi proieceris ni
ex eo ad terram deſcendet. Piſcem ſi vo-
ris meliorem ſaporem habere, in hoc vi-
ceo ſtillicidio eneca, & in eo eſſe ſinito: ita
rdurabit ad compluſculos dies. Si hac ra-
ne piſcem enectum ſale & pipere cõdias,
il erit ſuauius, præſertim ſi ex optimo ge-
re fuerit piſcis. Aqua ardente, quæ ſæpius
ſtillata fuerit, ſi manus laueris, ardebunt
idem, ſed citra noxam, Gaudentius Me-
a Memorabilium lib. 4. Quod ſi inter de-
landum, puluis ſulfuris viui permiſcere-
r, accenſa aqua vitæ, fortius arderet. Dolo-
m capitis ſedat, ſi ex materia frigida fuerit.
bibatur ieiuno ſtomacho per biduum,
m pauca theriacæ quantitate, purgat ca-
t, & exiccat eius humiditates. Qui biberit
ius aliquid cum alio vino, mane, eidem
conſ

confortat cerebrum. Tenebras oculorum pellit, & pannos eorundem consumit, & humiditatem exiccat. Auribus instillata, auditum restituit: linguæ imposita, linteo in ea madefacto, sermonem paralytico restituit, si aliquot horis cõtinuetur. Quidam laudauere vini sublimationem contra vermes, qui dentibus innascuntur, colluendo ea os. Ad id præfertur, inquit Alexander Benedictus, vinum Cretense aut Rhęticum: validius enim quo sæpius camino (alembico) vitreo aut æneo vaporatione perficitur. Raucedini confert, collo inuncta, & mane bibita. In hydrope celebratur eius vsus ad hunc modum: Accipe aquæ vitæ mensurã dimidiam, calefiat mediocriter, vt sit quasi tepida, lauentur pedes, ac immittantur per quartam horæ partem, postea succo vrticæ fricentur plantæ pedum, & circa malleolos, & curabitur, vt nobis retulit Vitus à Rechberg. Aqua ex vino meraco sublimata, valet contra singultum ex vento aut frigore, Alex. Benedict. Germani eam, ardente etiamnum Sirio, mane bibunt vel delibant, pituitæ salutarem arbitrantes, Idem. Ad lumborũ dolores & ad tumores phlegmaticos, hoc à quodam rustico accepi. Habeas patinam aliquam, quæ ab igne non lædatur, eíq; impone pannum: patinam pone in sudatorium clausum, pannus

made

adefiat aqua vitæ optima, ac postea accen-
tur (neq; enim pannus consumitur, si aqua
æ fuerit bona) tum ingrediatur patiens
neum, & statim sudabit: calorem enim ve
mentem facit: hoc fiat quinquies aut plu-
s pro ægrotantis viribus, & locus dolens
ua vitæ in qua flores spicæ nardi fuerint
acerati bene fricetur, & sanabitur. Ad vesi-
calculum, iubent bibere aquam vitæ, per
acium septem mensium, singulis diebus
ane & vesperi, commiscentes vini non de-
llati partes duas, destillati verò vnam: &
c modo comminuitur lapis & excernitur.
lnera lota sanat, itémque cancrum & fi-
las.

Vitalis de Furno, ex multis has quoq; illi
buit facultates: Apostemata rumpit intrin
ca & extrinseca, si bibatur, aut extrinsecus
m ea aliquoties liniantur. Oculorũ macu-
s eorúmq; roborẽ & calorẽ aufert, lacry-
am etiã ab oculis fluẽtem restringit. Sple-
ticis valet & hepaticis, vbi sobriè potetur.
ercurium congelat, cuprum dealbat, spiri-
s & corpora calcinata soluit. Vulnera cu-
t, omnémq; guttam, cancrum, & fistulam,
potetur, aut locus vulneris abluatur. Intel-
ctum acuit, sobriè sumpta, præterita ad me
oriam reuocat, hominem super omnia red
t hilarem, iuuentutem conseruat. Salsum
phlegm

phlegma,guttámq; roſaceam curat. Narium
fœtorem , gingiuarum , axillarúmque tollit.
Apoſtema in gutture rumpit gargariſata.
Melancholicis plurimum confert, iſchiadi-
cis,podagricis,& artheticis multum prodeſt.
Hydropicos ex cauſa frigida curat. Colicam
paſsionem patientibus plurimum confert.
Cum calce ſua in vino ſoluta, lapidem fran-
git veſicæ:cum ſuo ſale verò ſoluta,renum la
pidem frangit atq; fugat. Febrémq; quarta-
nam tollit,ſobriè aſſumpta. Leproſus ſi non-
nunquam de illa moderatè biberit, lepra nõ
vltra aſcendet. Prodeſt etiam conceptui, ſi
prægnans de illa biberit. Si modicum de ipſa
bibatur interdũ,aut in ore retineatur, ipſum
rheuma curat. Oculos ſubuerſos,quãdo pal-
pebræ reſoluuntur, illita curat. Audaciam
præſtat, ſi puſillanimis aliquis aut formido-
loſus de ea interdum potauerit. Hactenus
Vitalis. De facultatibus præterea eiuſdem a-
quæ, in genere, hæc ſcribit Leuinus Lem-
nius lib. de Occultis naturæ miraculis. Nul-
lus,inquit,liquor, qui in aliquem vſum cor-
pori humano adhibetur, eſt aqua vitæ aut
leuior aut penetrantior,aut quæ omnia à pu
tredine, aut corruptione magis præſeruet ac
tueatur. Cuius vſus ſic inoleuit apud Belgas,
vt liberalius, quàm valetudini commodum
eſt,aſſumant. Neq; enim omnibus,aut quo-
uis tem

ıis tēpore,eius potus æquè salubris est: ma-
ilentis siquidē, siccæq; naturæ hominibus,
lenique æstate, vsus eius admodum perni-
iosus est:adurit enim corpora,atque humo
em natiuum depopulatur. Obesis autem
orporibus atque humidis, quíque pituito-
s humoribus redundant,nihil incōmodat:
am & humores excrementosos cōcoquit,
corpora à lethargo,atque apoplexia,mor
ísque frigidis vindicat ac tuetur. Quapro-
ter hybernis mensibus moderatum illius
sum concedo,nempe sesquidrachmā, quæ
ochlearis mensuram implet, exquisitè sac-
haro edulcatam, adiectóque exiguo panis
rimarii bolo,quo minus vi adurente cere-
rum naréque feriat, aut hepati noxæ ali-
uid,penetrabili, feruentíque calore inferat.
oris verò admotum, neruis ac musculis,
embrísq; algore oppressis auxiliatur, om-
ésque affectus dolorificos, qui in frigidis
umoribus consistunt, compescit ac discutit
calorifica,ac celeritate penetrandi. Quin
apoplecticis loquelam restituit,si seminis
rucæ & aceti scillitici momentum illi com-
isceatur. Quod si id genus vini factitii bis
rue,in alueum stillatitium immissum,ignis
extrahatur, incredibilem vim penetrandi
onsequitur. Hæc Lemnius.

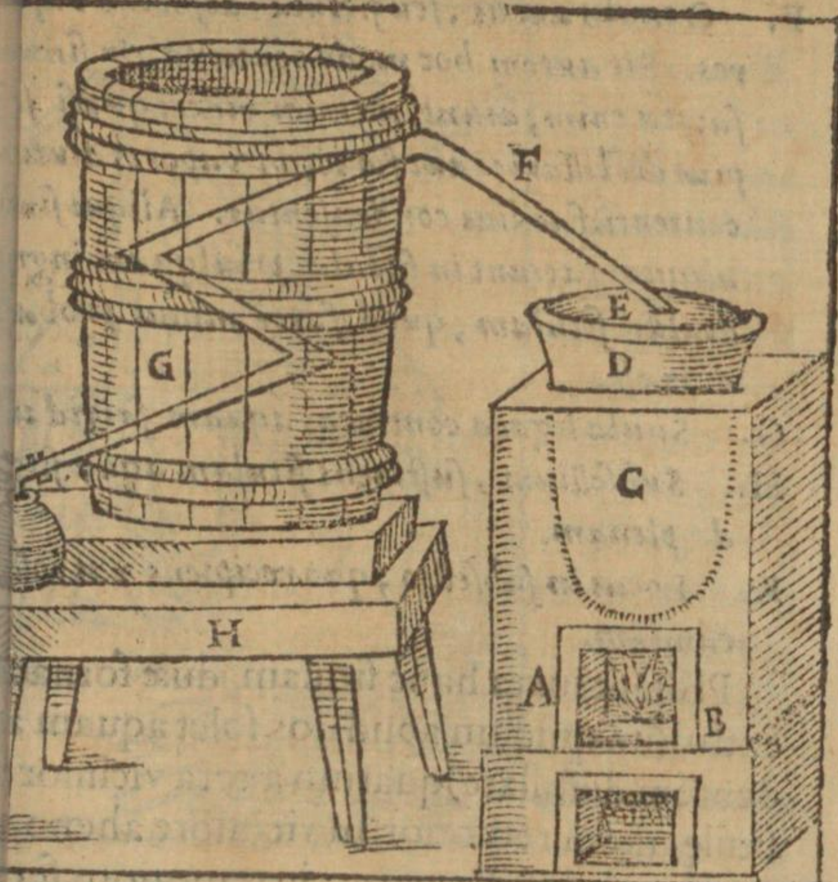
De instrumentis, quibus ad aquam vitæ destillandam artifices vtuntur.

IN destillatione aquæ vitæ, quoniam multi spiritus crassi, vi caloris eleuãtur, necesse est temperare eos, & subtiliores reddere beneficio instrumentorum longorum, angustorum, & sinuosorum: nec solum refrigeratione opus, sed etiam in loco frigido, vbi aqua nimirum actu frigida permaneat, ne aliqua viscositas aut crassities ad alembicum perueniat, destillatio perficienda. Vnde factum est, vt ab artificibus varia sint inuenta instrumenta, quæ id præstent.

Aquam ardentem nonnulli per vesicam destillant, de qua consule Lonicerum: verum is destillationis modus, propterea quod aquam affundãt, non omnibus probatur. Vtuntur autem hoc modo, propter compendium, ferè Pharmacopolæ tantum.

Instrumentum ad aquam vitæ, ex vini fæcibus destillandam.

A. Fornax rotunda forma constans, aut etiam quadrata: parum enim refert.

Locus seu foramen, per quod aheno ignis subijcitur.

Ahenum seu vas satis capax, continens fæces.

Operculum aheni. Id si aliqua ex parte conuexũ fieret, & in medio, vbi canalis egreditur, in acutum desineret, vapores multò melius sursum mitteret, quàm si planum fuerit.

Operculi foramen, in quod canalis insertus est.

F. *Canalis æneus, seu fistula, deferens vapo-res. Sit autem hoc modo contorta, & sinuo-sa: ita enim, aiunt, aquam videri quasi sæ-pius destillari: aut fortè, vt vapores diutiu contenti facilius condensentur. Aliqui sinu aliquot faciunt in fistula, priusquam ingre-diatur situlam, quod fortè minus proban-dum est.*

G. *Situla lignea continens aquam frigidam*

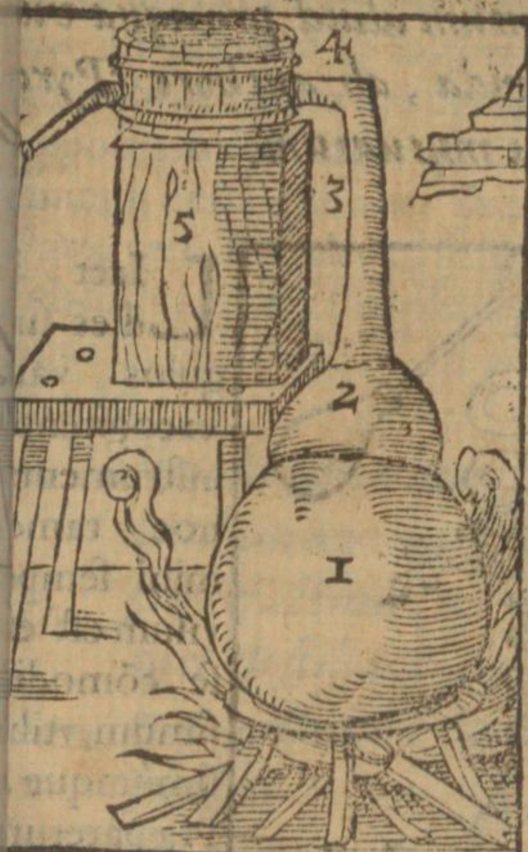
H. *Subsellium, sustinens situlam aqua frigi-da plenam.*

R. *Locus in subsellio, quo recipiens vas collo-candum.*

Possent iuxta hanc situlam duæ fornace extrui (ita quidam apud nos solet aquam ar-dentem destillare) quarum altera vicinior si situlę, altera remotior. In viciniore aheno, fæ-ces primò destillarentur: in remotiore, secũ-do, vt subtilior & purior aqua fiat. Verum idipsum minori negotio fortè fieret, si qua secunda vice destillari debet, per longiorem fistulam destillaretur: per longiorem enim viam, spiritus agitati magis attenuantur.

Instrumentum aliud.

I. *Vas seu olla, materiam destillandam conti-nens. Quidam apud nos ollam habuit 16. men-surarum capacem. Ex ijs biduo, bis, térue re-petita etiam destillatione, mensuras tres ex-traxit*

traxit.

2. *Operculũ.*

3. *Canalis seu fistula, quæ sic κωνοειδῶς fieri debet. Posset hæc eadem duplex fieri, vt aqua frigida infundi, & rursum calefacta emitti posset.*

4. *Situla, cõtinens aquã frigidam.*

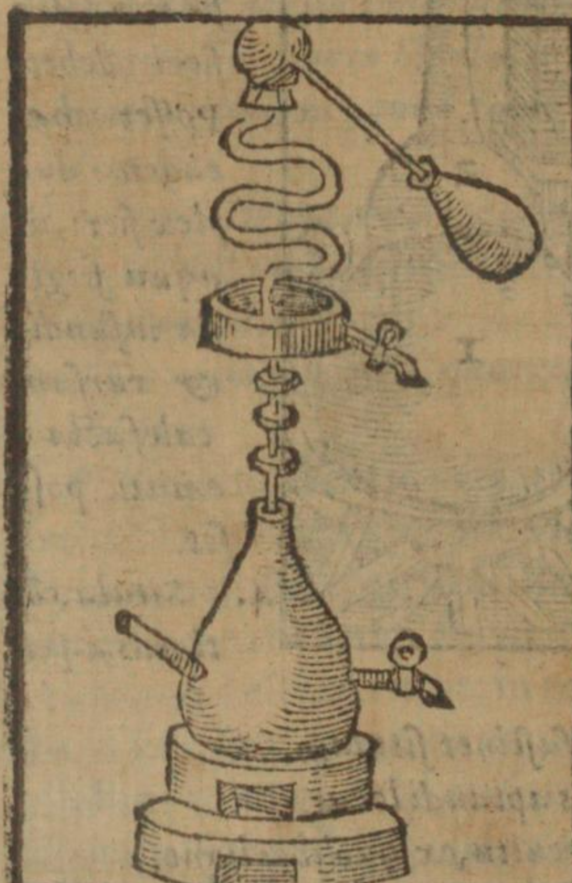
Sedes, quæ sustinet situlam.

Recipientis aptandi locus.

Ignis in circuitu, ex quolibet ligno.

Per tale instrumentum aqua vitæ valde copiosa habetur, magis quàm ex vulgaribus: quoniam fistula ex operculo ollæ rectà ascendit, non vt in aliis obliquè, & forte maior est quoque quàm in aliis.

Instrumentum aliud pro aqua vitæ destillanda, ab authore Pyrotechniæ mutuatum.

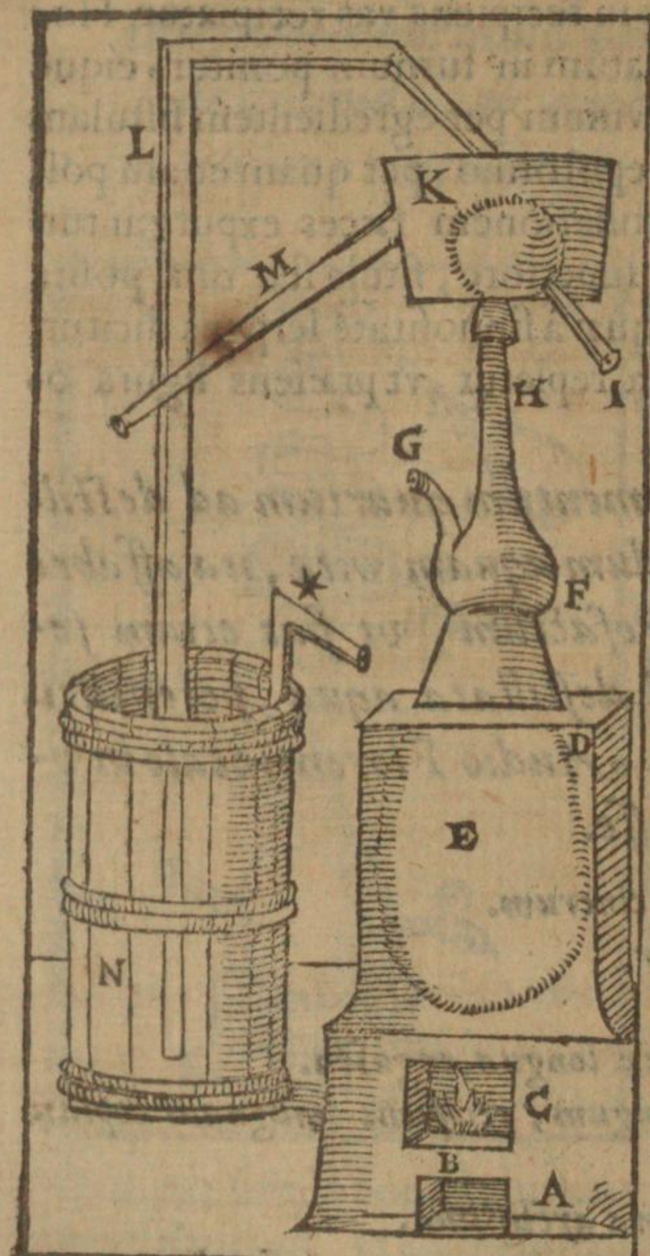

LIcet in dies singulos variæ excogitentur instrumenta, hoc tamen mihi semper visum est esse cõmodissimum, vtilissimúmque. Præparetur vas æneum stannatum, e quo parte ea qua vinum infunditur, producatur fistula longua multis concauitatibus fabricata. Huic ad finem quatuor aut sex vlnarum sit situla parua ex ære aut ligno extructa, eo modo, vt fistula parte tinæ, seu situlæ superiore, sinuosa, è medio eius egrediatur. Finis verò seu fistulæ extremitas recta, capitellum vitrum habeat adaptatum, cuius

cuius naſus in recipiens vas recipiatur. Hoc vas ita paratum in furnum ponitur, eique infunditur vinum per egredientem fiſtulam oppoſitam epiſtomio, per quam etiam poſt finitam deſtillationem fæces expurgantur. Parte verò ſuperiore, ſitula ſeu tina poſita ſub fiſtula, quæ à ſinnoſitate ſerpens dicitur, aqua frigida repletur, vt præſens figura oſtendit.

Inſtrumentum quartum ad deſtillandum aquam vitæ, ita affabrè fabrefactum, vt fiat etiam ſemel deſtillata aqua, potentiſſima. Audio Florentiæ tale in vſu eſſe.

A. *Locus cinerum.*
B. *Crater.*
C. *Ignis.*
D. *Fornax longua, anguſta.*
E. *Vas longum, recipiens magnam copiam vini.*
F. *Iunctura arctiſſima.*
G. *Fſtula, per quam vinum infunditur.*
H. *Via per quam vapores ſcandunt.*
I. *Naſus capitelli, qui recipienti inſeritur.*
K. *Vas aqua frigida plenum, refrigerans capitellum.*

L. Arundo seu fistula qua scandit aqua frigida.

M. Hac emittitur aqua excalfacta.

N Dolium oblongum plenum aqua frigida.

*. Instrumentum, quo efficitur, vt aqua sursum feratur pulsando, sicut in quibusdam puteis. Hoc instrumento, pauco igne, magna quantitas destillari potest.

De

De variis modis destillandi aquam vitæ, tum simplicem, tum compositam.

AQua ex vino meraco sublimata, inquit quidam incertus, nouum id inuentum est, per vitreum aut æneum infurnibulum sublimare, in quo vilis materia substat: quod leue est, vapore continuato, sublimia petit.

Aquam ardentem simplicem, sic destillare iubet Vitalis de Furno. Accipe vinum bonum ac forte purum, rubeum, pone in alembico, & destilla lento igne, sicut fit aqua rosacea, & exibit per sublimationem aqua ardens, quæ quo sæpius destilletur, tantò erit subtilior & vtilior.

Vt aqua vitæ semel destillata, æquè bona sit, eásque facultates possideat, quas alia ter, quatérue, aut etiam sæpius destillata.

SI aquam vitæ simplicem vel vinum ardēs, vna destillatione ita destillare volueris, vt in virtute sit, ac si esset vigesies destillatum, spongiam super os cucurbitæ obducito, & alembico sigillo Hermetis clauso ap-

positóq; recipiente in balneo, destillato. Ita enim fit, vt spiritus vini in cœlum ascendat: & rursus cadat in terrã, hoc est, recipientem: aquositas verò omnis remaneat in spongia. Hoc modo quidam Alchymista pro maximo secreto vsus est. Contulimus, inquit Gesnerus, cum aqua vitæ sine spongia semel destillata, & inuenimus nostram magis virtuosam: & rursus, cum alia decies destillata sine spongia, & nostra magis penetrabat quàm illa. Destillator quidam apud nos, affirmat aquam vitæ semel tantum destillatam, valde insalubrem iis, qui eam bibunt, haberéque magnam putrefaciẽdi vim, quod ipsum hac probat experientia: Si accendatur, inquit, aqua ardens, ac paulo post rursus extinguatur, quod reliquum est, valde fœtere. Quæ verò aqua bis térue fuerit destillata, neque fœtere, neque putrefacere.

De quintæ essentiæ per balneum Mariæ destillatione è vino. ℞. Vini albi optimi mensuras quatuor, aut quinque, secundũ capacitatem vitri aut vesicæ, ita tamen vt tertia vesicæ pars sit vacua, vitro superpone alembicum, perlutetur cum albuminibus ouorum, cum farina & aqua mixtis simul, & super pannum lineũ extensis, reponatur ita in balneo Mariæ, deinde destilla lentissimo igne, die noctéq;, ex quinq; mensuris mediam, &

quod destillasti, vsui pro extractionibus reserua.

Aqua vitæ è vino ter destillata. ℞. Libras viginti vini boni & crassi, & trahe de illis ℔ iiij. in vase vt scis: postea de illis quatuor libris, trahe duas libras, & iterũ de illis duabus extrahe vnam. Hæc aqua valet contra omnem guttam & maculam oculorum, & ad omnia vulnera, & contra catarrhum & fistulam, & ad alia multa est vtilis. Quod si iungas huic fel perdicis, tollit ardorem & caliginem de oculis: item posita in oculis, lacrymas tollit & restringit, si cum succo serpylli fuerit mixta.

Aqua ardens, accipe sextarium vini nigri vetustissimi, & ponatur in amphora magna amplum habente fundum, & strictum os, & apponantur vnciæ tres vtriusque sulfuris, vel vtriusque auripigmenti, armoniaci, tartari, salis nitri, lib. j. olei communis vetustissimi, & coquantur vsque ad duarum partium consumptionem, & tunc coletur totum, & addatur aqua calida, & extrahatur per embotum, vt extrahatur aqua prima. Si hac aqua deliniatur candela, vel licinium, & imponatur sub aqua, non extinguitur. Item si super aspergatur capillo vel panno vel pileo, vt inflammetur, posteaquam consumpta fuerit, remanebit pannus illæsus & illud super

per quod ponetur, Rogerius tract. 4. cap. 7. vbi modum hunc destillationis ex præcedenti capite plenius disces.

Aquam ardentē sic facias, Recipe vinum nigrum spissum, potens & vetus, & in vna quarta ipsius disperges viuæ calcis, sulphuris viui subtilissimè puluerisati, tartari de bono vino itidem puluerisati, & salis communis albi grossi, postea pones in cucurbita bene lutata, & desuper posito alembico destillabis aquam ardentem, quam seruare debes in vase vitreo, Albertus Magnus.

Aromatica aqua, quam vocant Aquam vitæ, vel Hippocratis, vel Balsamum: herbæ & radices odoratæ & aromata, in sextuplo vini dies tredecim macerantur, inde vinum colatur, species contusę iterum adduntur vino, & destillantur. Aquæ destillatæ, saluię recentis ℥ ß iniiciatur, & cinnam. zinziber, caryophylli, nux moschata, saluia cum radicibus. grana paradisi.

Aqua vitæ ad varios ex frigore morbos, ad podagram, & dolores eius, ad dolorem iliacum & à capite destillationem, bis mēse pota: dentium, gingiuarum, & linguæ morbis opitulatur collutione: ventriculo benefacit pituitam congerenti, & coli dolori ʒ j. exhibita cum tantundem theriacæ ex vino. ℞. Aquæ ardentis ℔ j. euphorbii, bdellii, sagapeni,

peni ſpodij, piperis longi, cubebarum, opopanacis, cinnamomi, caryophyllorum, nucis moſchatæ, pyrethri, cyperi, ſquinanthi, ana ℥ j. omnia trita, diebus tribus in aqua ardenti macerata, deſtillatorio inſtrumento liquorem eximito, Bertapalia.

Aqua vitæ contra peſtem, ex lib. manuſcripto. ℞. Caryophyllorũ ʒ ß. cinnamomi, zedoariæ, rad. valerianæ, pimpinellæ, tormentillæ, florũ roſarũ, ana ʒ j. ſantali citrini & rub. ſpodij, cort. citri, doronici, terræ ſigillatæ, diptamni, ſeſeleos, meliſſæ, maioranæ, enulæ campanæ, ſem. ſeſeleos, carabe, rhabarbari, nucis moſchatæ, macis, ana ʒ ß. ſcabioſæ, florum borraginis, bugloſsi anthos, cornu cerui vſti, rutæ, coriandri præparati, ſpecierum liberantis, ſpecierum de gemmis, diacameronis, lætitiæ, Almanſoris, diarrhodon abbatis, diamargaritonis, hyacinth. ſmaragdi, margaritarum ſplendidarum, ana ʒ j. mithridatij, theriacæ Venetæ, boli armeni, ana ℈ ß. foliorum auri & argenti, ana numero vij vini ardentis optimi ℔ viij. contundantur omnia optimè, & miſceantur cum vino ſublimato, ponantur in vas vitreatum, obturetur eius orificium optimè, ne quid exhalet, ſtent in infuſione tribus diebus, deinde deſtillentur lento igne ſecũdum artem per balneum Mariæ. Datur de ea in peſte cum

cum electuario appropriato.

Aqua frigidis morbis omnibus cõferens, morbo præcipuè attonito, membrorũ mollificationi, podagræ & articulorũ doloribus. Aquæ ardentis ex optimo vino ℔ ß. acori præparati ℥ ij. florum rorismarini, florum saluiæ, sing. ℥ j. ß. foliorum eiusdem M. ß. cinnamomi, xyloaloës, vtriusque ʒ j. maceris, cardamomi, corticum citri, caryophyllorum, croci, sing ʒ ß. nardi ℈ j. zingiberis ʒ j. stœchados ℥ ij moschi, ambari, vtriusque g̃ vj. omnia simul diebus 5. macerata, exceptis aromatibus, destillato, & aromata adiicito.

Aquæ generosæ, ad multos facientes affectus, quarum tam prima quæ stillatur, quàm secunda, vulnus recens vna die bis imposita, sanare fertur: cancro, fistulæ, phagedænis, lupóve, & morbo, qui noli me tangere dicitur, forixue vocatur, si semel in die lauentur, auxilium vtraq; præstat: & si dimidium drachmæ, cum modico optimi vini potetur, lapidem frangit, educítque: ardori valet vrinandi, & quibuscunque locellorum, seu matricis ægritudinibus: pari pondere cum pingui iure lassitudini lita auxiliatur, neruos sanat: conuulsionem etiam patientes, ter in die aqua ista, ablutos: pluresque alias infirmitates. Aqua verò ex iis tertiò destillata, sanguinis

is colorem præ ſe ferens, admodum pre-
cioſa eſt, de qua qui ſingulis diebus quinde-
cim medium ſumpſerit cochlearium, cura-
bitur à lepra, paralyſi, aqua inter cutem, ar-
thritica paſsione, podagra, reliquíſque hu-
iuſmodi morbis. Bibita præterea ad dimi-
dium drachmæ, vel ſaltem bis in hebdoma-
da, cũ cochleari aquæ borraginis per annũ,
ſenectutem retardat, & vires refouet, adeo
ut ſi quis morti propinquus fuerit, & modi-
cum quid de huiuſmodi ſumpſerit aqua, nõ
tam feſtinè vita priuabitur. Modus autem
hanc aquam conficiendi hic eſt: Sumantur
zedoariæ, galangæ, piperis longi & rotundi,
caryophyllorum, zingiberis, ſem. iuniperi,
corticum citri, citranguli, malíve medici, fo-
liorum ſaluiæ, ocimi, roriſmarini, maioranæ,
mentæ, baccarum lauri, pulegij, gentianæ,
calaminthæ, florum ſambuci, roſarũ rubea-
rum & albarum, nardi, xyloaloes, cubeba-
rum, cardamomi, cinnamomi, calami aro-
matici, ſtœchados, chamædryos, chamæpi-
tyos, melegetæ, maceris, thuris maſculi,
aloës hepatici, ſeminis & foliorum matri-
cariæ, ſem. artemiſiæ, ſing. ʒ j. ficuum paſ-
ſularum, carnium dactylorum, amygdalarũ
dulcium, pinearum, ſing. ℥ j. mellis electi ℥
j. ſacchari ad duplum ponderis: omnia bene
trita, in aqua ardenti ex optimo confecta vi-

no, ad

no, ad triplum omnium pondus macerato & destillato.

Aqua odorifera faciē dealbans & oculos. ℞. Rutæ campestris, fœniculi, foliorum verbenacæ, radicis betonicę, foliorum rosarum capillorum Veneris partes æquales, macerētur per noctem in vino albo odoro, & alembico destillentur, Fumanellus.

Liquor destillatus pro celeriter sanandis vulneribus, ex Fumanello. ℞. Aquæ vitę siue ardentis ℥ iiij. theriacæ ℥ ß. in alembico destillentur, & quod stillauerit vulneri imponito, & desuper aridum ex aloë & myrrha (puluerem) & denuo linteolum prædicta aqua madens.

Ad conciliandum somnum, ad quot horas libuerit ℞. Sem. papaueris albi & nigri, ℥ ß. vini albi, fellis leporis ana ʒ ij aquæ vitę ℥ iiij. infundantur in aqua (vitæ) per dies tres, postea per alembicum destilla. Gutta vna somnum conciliat ad horam vnam: duæ, ad duas, &c.

Compositio quædam Domini Gesneri, pro hydropico, vel asthmatico, ℞. Vini albi veteris ℔ ij cinnamomi ℥ j. iridis florentinę ℥ ß iridis nostratis ʒ ij ß. ros. rub. ʒ iij. coriandri præparati ʒ j. ß. fœniculi, zingiberis, ana ʒ ij. radicum asari ʒ iij. astrantiæ ℥ ß. chamæleontis albi bryoniæ, ana ʒ ij. esulę corticum

℥ iij.

ʒ iij.ari ʒ j.elect.de ſucco roſarum ℥ ß. macerentur per triduum in vitrea cucurbita lutata, deinde deſtillentur in cineribus, donec ſtriæ appareant in capello. Dato ℥ j experiundo. Ad idem poteſt fieri cum ſero lactis per ſe, vel cum vino, addẽdo ſaccharum, vel mel roſaceum cum dabis.

Aliquando iuſsit deſtillari vinum in quo Guaiaci ſcobs, baccæ iuniperi, & cinnamomi aliquid & roſæ maceratæ ſint.

Aqua vitæ D. Thomæ Finck ad multa. ℞ Lauendulæ, ſaluiæ, ana quartar. iij. rutæ vnciam ſemis, zingiberis, nucis muſchatæ, caryophyllorum, cinnamomi, granorum paradiſi, ſacchari albi ana vnciam ſemis. macis, alkekengi ana vnciam ſemis, olei oliuæ drach. ij infunde in vini fortiſsimi menſura vna & ſemis, per dies quatuordecim, deinde deſtilletur ſecundum artem, igne lentiſsimo.

Aqua nobiliſsima deſtillata pro quodam magnifico contra hecticam (phthiſim fortè) ℞. Vini ſublimati de vino maluatico ℔ iiij. panem tritici calidum, in alembico bene occluſa ſtent per dies 14. Tum deſtilla per balneum. Poſtea ℞ Specierum diamargariton, diambræ, diarrhodon abb. dianthos, diaYris cum muſco, lætitiæ Galeni, ana ʒ ij. caſsiæ extractæ, ſacchari candi, ana ℥ j.ſucci de

ci de liquiritia ℥ ij. rorismarini ʒ iij. musci Alexandrini ℥ ß. Omnia in vase destillatorio stent bene occlusa per mensem. Tum fiat destillatio per balneum, & diuidatur aqua in duas partes, prima aqua nobilior est quã secunda.

Aqua vitæ alia, è Germanico translata.

℞. Aquæ vitę optimæ mensuras duas, destilletur vt scis, in vitreo vase in aqua. De duabus istis mẽsuris destilla dimidiam partem, deinde accipe cinnamomi ℥ ij. incidatur minutim, & in vitro cum aqua vitæ misceatur, vt per digiti latitudinem cinnam. cooperiat, stent simul horis 12. vel quindecim, vt aqua vitæ colorẽ rubrũ aut sanguineũ acquirat, quam in aliud vas infundas & claudas. Rursus eidem cinnamomo affunde aliam partem aquæ vitę, à dimidia mensura relictam, vt prius, ídq; facies toties, quandiu dimidia hæc pars durat, semper effundendo, & quod effusum est, cum priori commiscendo, vt tandem aqua vitæ colore rufo non tingatur. Postea accipe ʒ ß. caryophyllorum minutim puluerisatorum, & similiter pulueri huic reliqua aquę vitæ medietas affundatur, vt prius. Quod si aquæ vitæ nihil amplius superfuerit, accipe aquam vitæ rubram in bocia, & imposito capitello, destilletur tantũ quantum ad macerandam materiam fuerit opus.

nihil

nihil enim rubedinis aſcendit, ſed quicquid deſtillat album eſt. Poſtea accipias ℥ ß. nucis moſchatę cõciſæ minutim, & vt prius affunde aquam vitæ. Quo facto, accipias aquam vitæ ex caryophyllis, & ex nuce moſchata, & commiſce cum aqua vitæ è cinnamomo. Tum accipe vini maluatici, aut optimi Rhenani menſuram vnam, & in olla inuitreata ponito, ei adde ſacchari candi triti ℥ iij. & paſta cooperito ollam, & carbonibus impone, vt leuiter fundatur ſaccharum, poſt fuſum ſaccharum refrigeretur. Poſt refrigerationem, affunde aquam vitæ rubram, & commiſce in olla vt prius, aut vitro: melius enim obturari poteſt, & habebis aquam vitæ optimam.

Aqua vitæ nobiliſsima cõtra catarrhum. ℞. Hyſſopi, ſatureiæ, marrubij albi, enulæ, [ir]eos, leuiſtici, betonicæ, ſaluiæ, foliorum tri[b]olij (quod facit multos flores groſſos in mo[d]um nucis paruæ, in quibus eſt quædã dul[c]edo ad modum ſacchari vel mellis in ſapo[r]e) ſingulorũ ℔ ß. Trita omnia groſſo mo[d]o ponantur in vino potentiſsimo & electiſ[s]imo, in vaſe vitreo vel alembico mundo, ita [v]t vinum ſupereminieat vno digito. Deſtilla [&] ſerua: ſuper aurum & gemmas valet.

Aqua vitæ contra apoplexiam & epilepſiam: eſt autem velut aqua quædã balſami.

℞.Zingiberis,caryophyllorũ,nucis moſcha-
tæ,granorum paradiſi,ana ℥ ß.foliorum ſal-
uiæ ℔ j.cardamomi,cubebarum , maſticis,
galangæ,roriſmarini,lauendulæ,maioranæ,
meliſſæ,betonicæ,ana ʒ ij.omnia puluerisa-
ta & cõtrita infunde in vini optimi ℔ ix.vel
in vino deſtillato in vaſe vitreo, vt omnia
cooperiantur per dies decem,poſtea fiat de-
ſtillatio. Valet ad paralyſim, vertiginẽ,apo-
plexiam,ſpaſmum,ad memoriam, & caput,
& ad ſtomachum frigidum: carnes & piſces
ea aſperſa non corrumpuntur.Vinum corru
ptum rectificatur:bibantur pro vice, tres vel
iiiij.guttæ, cum modico panis in eadem in-
fuſo,& poſtea comedatur, acuit ingenium.
Et fricetur ea quoque occiput & alia loca.
Valet etiam hydropicis,melancholicis, ſple-
neticis:& oculis etiam eſt valde pretioſa.

Deſtillatio quędã mirabilis & delectabi-
lis, quã quidã acquiſiuit à quodã Crabatio-
ne,cuius experiẽtiã & feci & vidi,inquit qui-
dam innominatus ℞. Vini maluatici optimi
& electi, menſuras ſex:deſtilletur lento igne
per alembicum nouem vicibus:poſtea impo
ne ambræ griſeæ,ſpermatis ceti, rhabarbari
electi, ana ℥ ß. moſchi ʒ ß. pulueriſentur &
ligentur in petia ſubtili,rara,& aquæ vitę im
pone. Eſt hæc aqua mirabilis & maximę vir
tutis. Valet pro regibus & principibus.

Aqua vitæ Friderici Cæſaris, ad omnes affectus. ℞. Aquę vitę menſuram dimidiam, maluatici menſuram integram, cinnamomi ℥ iij. caryophyllorum ℥ j. zingiberis ℥ j. ß. nucis moſchatæ ℥ j. zedoariæ Venetianæ ℥ iij. ß. granorũ paradiſi ℥ j. ß. galangæ ʒ ij. cubebarum ℥ ß. roriſmarini ℥ ß. hyſſopi totidem, althęæ totidem, rad. benedictæ ℥ j. ſaluiæ ℥ j. lauendulæ ℥ ß. omnia iam dicta manibus rumpantur, & terantur, ponantúrque in bociam vitream ſatis amplam quę capere poſsit menſuras tres vel quatuor. Præterea ſacchari candi ℥ iij. paſſularum corinthiacarum ℔ ß. paſſularum quartarium j. ficuum quartarium j. camphoræ ʒ j. aquæ roſarum cyathum dimidium, aquæ florum ſambuci totidem, & totidem aquæ endiuiæ, omnia hæc in vitro clauſa, inſolentur per dies octo ante feſtum Iohannis, & totidem poſt id, poſtea aquam colatam reſerua. Hac vtaris vbi opus fuerit, hoc eſt in maxima debilitate corporis & viriũ proſtratione accipias cochleare vnum, & experieris mirabilia: hac ſola aiunt ſuſtentatum Cæſarem Fridericum.

Aqua vitæ compoſita mirabilis, & contra graſſantem peſtilentiam ſæpiſsime probata, deſcripta à D. D. Mag. ℞. Rutę domeſticę iam iam decerptę, ſaluię, lauendulę, libanotidis, roriſmarini, rad. tormentillę, pimpi-

nellæ, valerianæ, biſtortæ, ana ℨ ij. bacca-
rum iuniperi, lauri, ana ℨ j. ß. terræ ſigillatæ,
boli leuantici, ana ſcrupulos iiij. radicis pſeu-
dodictamni, ſeminis ſancti, benedictæ, caryo
phyllatæ, helenij, gentianæ, rhapontici Dio-
ſcoridis, ciambet (an Zurumbet) ana ℨ iij. ß.
coriandri præparati, acetoſæ, baſilicæ, pim-
pinellę, ana ℈ ij. ß. trium ſantalorum, ana ℨ j.
florum borraginis, bugloſſæ, roſarum rubea
rum, ana pugil. ij. rad. ben albi, & rubri, ana
ℨ j. corticis arantiorum acetoſorum, citri,
mali granati, ana, contuſis & inciſis groſſo
modo, deſtillentur ſecundum artem per a-
lembicum in vino ſublimato, & rectificato
ad ſufficientiam quantitatis ad ℔ viij. po-
ſtea recipe Niberis (an piperis albi) bulledi-
ni, cinnamomi, granorum paradiſi, maceris,
nucis moſchatæ, cardamomi, ana ℥ ß. ℈ iiij.
croci ℨ ij. galangæ, cubebarum, caryophyl-
lorum, calami aromatici, ana ℈ iiij. ſpecie-
rum elect. liberantis, cordialium, contra
peſtem, ana ℨ iij. diamuſci dulcis, de gem-
mis, ana ℨ j. ß. inciſis & contuſis infundan-
tur in præſcripto deſtillato vino, ſtent in lo-
co tepido per horas xxxxviij. deinde deſtil-
lentur ſimul per alembicum luto ſapientiæ
perlutatum, aromatizentur poſtea muſci a-
lexandrini g̃ xvij. ambræ griſeæ g̃ xij. croci
℈ ß. vel g̃ vj. in ſyndone rubra ligata, pro-
iician

ficiantur in vas,& benè obturẽtur, ad vsúmque seruentur.

Aqua destillata ad omnes fistulas, Theophrasti. ℞. Aquæ vitæ optimæ ℔ iiij. aquæ rorismarini, saluiæ, ana ℔ ij. ß. sacchari albi, ℔ v. misce & destilla per alembicum certissimum in fistulis & vlceribus internis.

Aqua vitæ ad articulares dolores, & thoracis grauitates,& ad timorem casus in ægritudines cerebri, quales epilepsia, apoplexia, paralysis, vertigo & huiusmodi, ex consiliis Bened. Victorij. Radicum acori ℔ ij. pæoniæ ℔ ß. galangæ, zedoariæ, ana ℥ j. ß. iuæ, centaureæ minoris, saluiæ, maioranæ, stœchados, betonicæ rorismarini, pulegij, calamenti, polypodij, polij, folij, ana M. j rosarum rubearum baccarum myrti, ana M. ß. omnia hæc crasso modo contundantur, atq; in ducentis libris vini albi potentis & odoriferi fundantur spacio temporis trium dierum, demum vinum coletur, violenta & forti facta expressione,& in vitreo alembico vinum ponatur, & destilletur aqua: cui adde nucis myristicæ, macis, caryophyllorum, cinnamomi, masticis, zingiberis, de quolibet crasso modo rupto, ℥ j. trahe morã per diem naturalem, demum per alembicum iterato destilla aquam,& vsq; ad nonam destillatio-

nem eandem deſtillabis aquam. Remanenti verò aquæ ex nona deſtillatione permiſceto foliorum auri numero centum,foliorum argenti numero quinquaginta, omnium fragmētorum.ana ʒ ij.margaritarum ℥ ß.omnia pulueriſanda in ſubtiliſsimum conduces puluerem, & iterato vicibus duabus eādem deſtillabis aquam. Vltimo verò deſtillatam aquam cum muſco & ambra aromatizabis, & ſic habebis diuinum elixir vitæ. Modus vſus eſt, mane priuſquam ventrem impleat, diluat ſibi omnes ſpondylos colli atque thoracis muſculos,& pleroſque artus ſibi madefaciat. Quippe per tres ante matutinum cibum horas,ſorbeat potum hunc. Aquæ ſaluiæ,endiuiæ,ana ℥ ß.elixir vitæ guttas quinque,miſce,& potui dato.

Aqua ardens deſtillata compoſita contra peſtem,è Guaynerio tract.de peſte. Virtuoſa, inquit, exiſtunt multa contra peſtem,ſed in infinitū virtuoſior eſt, quæ ſequitur aqua. Tanta eſt enim inter cor & ipſam cōuenientia,vt in nō perceptibili quaſi,tempore attrahatur ab ipſo,attractáque mutatur in breui, & in ſpumoſam ſubſtantiam conuerſa, non ſolum à complexionali virtute, verumetiam tota forma omni peſtilentiali veneno reſiſtit, ac ipſum perimit indilatè. Et ideo tanta eſt eius excellens virtus, quod eius vſus homi-

nem

nem nō ſolum præſeruat à peſte, imò ab ipſa deprehenſum, celeriter liberat: cuius hæc eſt permixtio. ℞. Rad. tormentillæ viridium ſi haberi poſſunt ℔ j. radicum herbæ tunici & diptamni, ana ℔ ß. radicum enulæ campanæ ℥ iiij. acetoſæ cum ſeminibus ſi haberi poſſunt ℔ ij. vel acetoſæ ℔ j. & ℥ viij. & ſeminis eius ℥ iiij. bugloſsi & borraginis, cum eorum floribus, roſarum rub. ſylueſtrium, ana ℔ j. pimpinellæ, ſcabioſæ, ana ℔ ß. ſucci limonum ℔ j. theriacæ finæ ℔ ß. aquæ ardentis factæ cum vino optimo & pluries reiteratæ ℥ ij. terræ ſigillatæ, & boli armeni, ana ℥ ij. ſantalorum alborum & rubeorum, ſpodij, ben albi & rubri, margaritarum ſplendidarum, ana ℥ j. ß. oſsis de corde cerui ℥ j. raſuræ eboris ℥ ß. croci ʒ iij. camphoræ ʒ ij. foliorum auri ʒ ß. primò accipe folia auri, & ea cum cardone aut forfice diuide in fruſta minuta quantum poteris, vel ipſa ſuper porphyrio cum melle diu ducas, quia in puluerem non perceptibilem tactu ea rediges: poſtea pone ea in aqua ardenti, bene obturando ampullam ne reſpiret: & ſic dimitte per dies quindecim. Deinde accipe margaritas ſubtiliſsimè tritas, & ipſas pone in alia ampulla cum ſucco limonum quæ bene obturetur, & dimittatur per tantun-

dem temporis:poſtea cum optimo vino radices benè lauentur, vt à terra ſint mundæ, demum in vmbra à vino deſiccatæ, in mortario conquaſſentur, & ſimiliter herbæ, flores & roſæ cum ſeminibus. Quo facto omnia iſta in vaſe quodam terreo vitreato ponantur, in quo poſtea pone theriacam cum illis pulueribus & aliis rebus. Deinde cum his pone illam aquam ardentem cum foliis auri, ac etiam ſuccũ limonũ cũ margaritis, taliter vas ſigillando quod nequeat expirare. Poſtea facies foueam in terra in loco humido,ad profunditatem trium pedum,& ſolarium dimidij pedis ex viua calce in fundo foueæ conſtituas. Tum illud vas in medio colloca,cũ fimo equino ſeu vinatiis circundando & cooperiendo,ſuper quod vnam vel duas ſitulas aquæ poſtea affundas, & ſic ſepultum poſtea per dies xij.naturales dimitte, omnibus tribus vel quatuor diebus fimũ vel vinatias renouando: quibus completis, extrahe,& totam materiam illam accipe,& pone in veſica vitrea,& deſuper alembicum taliter ſigillando ne reſpiret,& cum igne mollium lignorum lento,ſine fumo, aquam extrahe,& in ampulla taliter ad roſtrum alembici liga,ne reſpiret. Extractam verò aquam iterum proiice ſuper fęces,& vt prius iterum deſtilletur. Tertiò verò ponatur in alembico

ſine fæcibus, & iterum in balneo Mariæ de nouo deſtilletur, demum in ampulla benè clauſa vſui reſeruetur. De aqua accipe cochlear vnũ paruum per ſe, vel cum alia cõfectione vel puluere. Hæc nanq; aqua ſpiritus multiplicat ipſos clarificat, membra confortat principalia, ipsáq; diſponit, vt impreſsionem cuiuſcunque peſtem inducere potentis, nequaquam recipiat, etiam factæ peſtis mirabiliter impreſsioni opitulatur. Dum enim res illæ ſepultæ permanebãt, in eis quædam eſt facta fermentatio. Demum per deſtillatiõẽ in eis noua introducta eſt forma, per quã non ratione quatuor qualitatum: ſed quia ta e, vt loquuntur authores, cuilibet peſtem inducere potenti, opponitur corruptiuè.

Aqua vitæ compoſita ad omnes corporis morbos, Recipe nucis moſchatæ, floris moſchatæ, caryophyllorum, cinnamomi, zingiberis, cubebarum, granorum paradiſi, ſtœchados, granorum pæoniæ, ana ℥ ß. granorum ſinapis, lauendulæ, ana ℥ j. cinnabaris (an ſanguinis draconis) coriandri, aniſi, baſiliconis, ana ℥ ß. gagatis (malim, inquit, Geſnerus, ſuccini) roriſmarini, ana ℥ j. maioranæ, cardamomi, fœniculi, liquiritiæ, hyſſopi, ſpicæ nardi, ana ℥ ß. florum borraginis, lilij conuallium, meliſſæ, capitum ſeminum roſarum, ana ℥ ß. viſci quercini, oſsium de

corde

corde cerui, ligni aloës, croci ʒ j. saluiæ M. j
Modus parandi hic est. Accipe mensuras vini boni quadraginta, destilla per alembicum in balneo Mariæ: in prima destillatione recipe mensuras duodecim, quas iterum destilla, donec nihil amplius sit in ampulla, quam quod cortice nucis capi posset, illud reiicias, quia phlegma est, vinum vltimò destillatum, destilla iterum quinquies totum & pedetentim, in balneo Mariæ, sic erit parata aqua. Recipe postea supra scripta simplicia omnia, partim minutim conscinde, partim in puluerem contunde, quæ scilicet contundi possunt, & infunde vini destillati tantum super ea, vt quatuor digitis vinum reliqua excedat, quæ omnia simul relinquas per tres aut quatuor dies, donec aqua coloretur. Dein vinum infunde in aliud vas vitreum, & tege optime, ne quid euaporare poßit. Super fæces verò affunde vinum recens, & ita relinquito septem vel octo dies, donec vinum omnium infusorũ substantiam extrahat. Tum vinũ à fæcibus separa, & pone totum vinum in vitro, & destilla per alembicum in balneo Marię, vt nulla humiditas in vitro remaneat, & habebis præcedentium rerum quintam essentiam, quam serua diligentißimè, ne ab aëre contingatur. Deinde destilla vinum ex illis simplicibus extractum per alẽbicum, & me-
diam

diam vini partem accipe, & hæc erit vera vini illius quinta essentia. Alteram verò partem quæ in vitro remanet, abiice: est enim aquatica solum humiditas. Tandem quinta vini essentia, cum aliarum rerum quinta essentia iungatur, & colorabitur, ac si esset aurea. Tum accipe muscum Alexandrinum, ambram griseam, ana ʒ j. rhabarbari ʒ ii. colligentur in linteo panno puro, & impone in vitrum, & confectum erit: claude tamen diligenter, ne euaporet.

Aqua vitæ mirè confortans, &c. dissoluẽs ac coagulãs ferrũ & cætera metalla &c. ℞. Nucis moschatæ, galãgę, cardamomi, granorũ paradisi, cubebarum, macis, zingiberis, cinnamomi, omnia puluerisentur, & cum vino albo fortissimo commisceantur, contundantur omnia simul ad pulticulæ consistentiam, ac postea lento igne destillentur, & extrahes aquam claram & purã. Huic aquæ si commisceas oleum, oleũ descendet: sin cõmisceas camphoram, tum habebit omnes virtutes quas habet cãphora. Quod si hæc camphorata aqua commisceatur cũ aqua communi, eam cõstringet vt lac, & si coletur per pannum, remanebit ista aqua coagulata, ex qua deinceps poteris facere candelam, & ardebit instar ellychnij. Aqua ista prodest in frigidis corporis ægritudinibus: coquit enim,

conser-

conſeruat carnes à putrefactione,conſternatum lætificat,virtutes omnium herbarum ad ſe trahit: pota rumpit apoſtemata:coagulat & conſtringit mercurium: ab oculis aufert lacrymas, rubedinem, & calorem, iuuat & ſpleneticos. Vulnera à putredine conſeruat, medetur fiſtulæ & cancro, emendat cauſas frigidas & paralyſim, auget & acuit intellectum:memoriam iuuat,ſi tempora ea vngantur. Hominem facit hilarem & iucundum, conſeruat iuuentutẽ & ſanitatem, tollit oris fœtorem & gingiuarum. Ex nouo, facit vinum vetus:contra venenum munit hominẽ, aufert dolorem, & ſurditatem aurium. Potæ guttæ ſingulæ in vini optimi & albi cyatho, memoriam conſeruant mirabiliter, ſi id fiat cum iturus es cubitum. Tempora ea quater in ſeptimana vncta, tempore hyemali, memoriam conſeruat.

Aqua vitæ pro quodam nobili, Recipe ſpecierum diambræ ʒ j. dianthos ʒ ß. radicum pyrethri ʒ ij. piperis longi ʒ vj. anacardi ʒ j. ß. xyloaloës ʒ j. trita infundantur in aqua vitæ ex vino maluatico deſtillatę ſepties ℥ viij. ſtent in infuſione per dies octo bene occluſa. Poſtea deſtillentur per balneum.

Aqua vitæ ad tertianas. Theophraſti, ℞. Aquæ vitæ pro denario, albumen vnius oui, conquaſſentur ſimul optimè, vt redigantur

ad

ad pulticulæ formam, dato ante paroxysmū. per horam vnam aut alteram, adde aliquid croci, &c.

Aqua aurea, valens in apoplexia, epilepsia & ægritudinibus neruorum. ℞ Foliorum & florum saluiæ, ℥ ij. nucis moschatæ, caryophyllorum, zingiberis, cinnamomi, granorū paradisi, ana ℥ j. castorei ʒ j. corticis citri ʒ iij. spicæ nardi ʒ j. olei laurini ʒ j. contundantur omnia benè & ponantur in mensuram vnã vini albi optimi & sigilla benè in bocia clausa, quæ dimittatur quatuor diebus in putrefactione, postea destilla lento igne.

Aqua alia priori non dissimilis, faciens iuuenescere. ℞. Foliorum & florum saluiæ electorum, quart. iij. zingiberis, caryophyllorū, nucis moschatę, granorum paradisi, ana ℥ ß. omnia subtilissimè puluerisata, pone in mensuras duas vini fortissimi, in bocia benè clausa diebus quatuordecim, postea apponitur alembico, & destillatur lento igne secundum artem, aquam serua in vitro clauso. Valet ad apostemata intrinseca frigida. potata cum appropriata aqua, statim rumpit. Valet & ad telas oculorum clarificando & deponendo, acuit visum, & ophthalmiam frigidam sanat, cum penna parum immissa, oculos valdè clarificat. Valet etiam ab extra & intra, accepta & potata: valet etiam contra contusiones &

perc

percuſsiones. Podagram & dolorem extremitatum curat. Vnctione facta cum ea, contra dolorem capitis, contra apoplexiam & catarrhum, & omnem cerebri frigiditatem, valet contra hydropiſim potata confert ſtomacho, valet contra tuſsim cum aqua appropriata. Credo ego quod iuuentutem conſeruat, ſi omni die parũ de ea accipiatur. Valet etiam contra ſcabiem omnem, cum ea linita, & contra morſum canis rabidi: contra eius maniam, ponatur ſupra morſum, & detur ad potandum.

Aqua vitæ ſecundum Ariſtotelem. ℞. Cinnamomi, zingiberis, caryophyllorum, nucis moſchatæ, piperis longi, ana ℥ ß. dactylorum ℥ ß. cubebarum, granorum paradiſi, macis, amygdal. galangę, ana ℥ ß. ſaluię ℥ xij. terantur, poſt imbibantur in maluatico, in cucurbita diebus octo, poſt deſtillentur igne lento ſecundum artem.

Aqua vitæ alia. ℞. Radicis cum herba ellebori nigri præparati (an in malo cotoneo) ℥ iiij. florum citranguli. florum ſtœchados citrini, florum praſsij, ana M. iiij. & eſt pro prima deſtillatione. Pro ſecunda deſtillatione, ℞. Rhabarbari electi ℥ ß. vel ℥ j. florum borraginis, buglosſæ, ana M. vj. paſſarũ vuarum ℔ ß. auriculæ muris, florum primulæ veris, herbæ ellebori nigri pręparatę, ana M. ij. florum

rum citri vel meliſſæ M.vj. angelicæ florum aut foliorum M.ij. florum origani M.viij. liquiritiæ raſæ ℔ ß deſtillentur. Item,recipe vini rectificati ad vltimum, menſuras quatuor,funde ſuper prunas ſpecies, & ſtent per dies octo omni die mouendo bis vel ter,deſtillatio fiat lento igne, ita fiat ſecundo & tertio. Poſt mellis electi deſpumati, olei oliuarum ana menſuram ſemis,ponantur cum vino ſic deſtillato, & deſtillentur ſimul lentiſsimo igne: tunc tollit fœtorem vino & dulceſcit vinum, & tollit fœtorem herbarum & ardorem. Si vis melius habere,impleatur vinum floribus ſtœchados citrinę, & iterũ lentiſsimo igne deſtilla. Poſt recipe iſtius aquæ vitæ menſ.iij ſacchari albi ℔ j.& ſic correctũ puluериſetur ſubtiliſsimè,& imponatur prunis,ſemper agitando, quouſque ſaccharũ totum diſſoluatur in eo,& fiet 29.diebus. Poſt ℞.Cinnamomi optimi ℔ j.pulueriſetur ſubtiliter,& impone per octo dies vel vltra,omni die agitando ſemel vel bis, poſtea coletur & exprimatur fortiter per torcular. Si placet pro maiori aromatiſatione adde moſci,ambræ ad placitum. Eſt mirabilis efficaciæ in defectu cordis, miſcendo cum electuariis & medicinis cordialibus,ſicut ſcis.

Aqua vitæ aromatica, ſeruiens omnibus ſtomachi morbis frigidis,ex Capric. Leonh.

Fierauanti lib.1.cap.56.℞.Nucis moſchatæ, caryophyllorum, galangæ, cardamomi, cubebarum, macis, cinnamomi, zingiberis, croci, thuris, ana ℥ j piſtentur groſſo modo, & miſceantur: ponantur hæc omnia in bociam quam optimè perlutatam, quibus commiſce aquæ vitæ finiſsimæ ℔ vj. ſtent ſimul diebus octo, deſtillentur poſtea per cineres cum ſuo capitello & recipiente, & deſtillabit aqua rufa. Curat, vt dictum eſt, ſtomachum, & vulnera ſine dolore quoque ſanat, memoriam iuuat, tuſsim emendat, triſtitiam pellit, &c.

Aqua vitæ mirabilis in apoplexia & epilepſia, valet ſumpta mane & ſero, melius tamen ſi mane accipiatur. In ſero accipiuntur tres vel quatuor guttæ cum mica panis, confortat cor & etiam cerebrum, & omnes vires cerebri & corporis. Exiccat omnes humiditates prꝑter naturales, & alias quoque ſuperfluitates, ſiue ſint ex cauſa calida ſiue frigida: conſeruat calorem naturalē in ſuo tēperamento. Infra triginta annos exiſtētes non frequenter ea vtantur, niſi multum ſint aggrauati multis humiditatibus frigidis: ſenibus autem & frigidis valde competit. Virtus huius aquæ non poteſt ſatis exprimi, valet ab extra & intra. Cōtra peſtem accepta cum theriaca eadem die. Inuncta ad nares valde

confortat. Et eſt ſumma medicina contra apoplexiã & epilepſiam : eſt mater omnium medicinarum, confortat matricem, & vterum omni tempore : ſi ſuperfluit, reſtringit, & ſimiliter prouocat.

℞. Saluiæ ℔ ß. abſinthii ʒ ij. florum origani ʒ vj. betonicæ ℥ ß. roriſmarini ℥ ß. maioranæ ℥ j pulegii ʒ ij. roſarum ℥ j ß. hyſſopi ʒ ij. ſatureiæ ʒ ij. petroſelini ℥ j. ß. radicis petroſelini ℥ j. polypodii, pimpinellæ, ana ʒ ij. lauendulæ ℥ j. tormentillæ ℥ ß. biſtortæ ʒ vj. valerianæ ʒ ij. aſtrantiæ ʒ j. vel ß. radicis benedictæ ℥ j. rutæ ʒ vj. baccarum iuniperi ℥ j. zingiberis ℥ j. ß. nucis moſchatæ, macis, ana ℥ ß. caryophyllorum ʒ vj. cinnamomi ʒ vj. cubebarum, cardamomi, ana ʒ ij galangæ ℥ ß. granorum paradiſi ʒ j. piperis longi, nigri, ana ʒ ij. croci ʒ j. calami aromatici ℥ ß. zedoariæ, corticis baccarum lauri, ana ʒ ij. foliorũ lauri ℥ ß. coriandri ℥ ß. aniſi, liquiritię, ana ℥ j. ß. theriacę ʒ ij. manus Chriſti, ſacchari cãdi, ana ℥ ß. cymini, carui, diptãni, ana ʒ ij. rhabarbari ʒ j. nigellę, cort. pomi arantii, ana ℥. ß. conſerue roſarum ℥ j. pſydiæ ʒ ij. vel iij. mellis ℔ ß. vltimo imponendo muſci ʒ vnius partem decimãſextam, ambrę griſeæ totidem, camphoræ ʒ ß. ſacchari albi ℥ j. vini ſublimati quinquies de vi-

 no,

no, & non de fæcibus menſuras tres. Radices & herbæ groſſo modo contuſæ imponãtur in cantharo bene clauſo tribus diebus: quarto die ſublimetur totum. Poſtea ſpecies contritæ imponantur non cribellatæ, & ſtẽt decem diebus in cantharo benè clauſo, omni die, aut ſaltem altera moueãtur. Deinceps totum ſublimetur in vitro ſtricti colli, cum recipiẽte clauſo, & cum extillarit album, vel fœtens, tunc ſatis eſt. Et tum impone hæc quatuor, muſcum, ambram, camphoram, & ſaccharum contuſum, alia tria non contuſa, ſtent ſimul tribus vel quatuor diebus, omni die mouendo ſemel vel bis cum lignea ſpatula à fundo: tunc iterum ſtent tribus vel quatuor diebus, donec reſideãt, tandẽ quod clarum eſt effunde, colando per ſyndonem in vitrum. Vltimo verò cum turbatur, rurſus commiſce. & iterum reſideat, tunc iterũ cola, ſicut prius, & ita continua, donec quod clarum eſt totum habeas, quæ omnia ſimul miſce ſeruando in vaſe ſtanneo, quoniã vitrum deſtruet, & ſeruetur in loco nõ calido, & virtus eius durat duobus vel tribus annis, aut etiã vltra Vbi ea vti volueris, accipe ſeorſim aliquantulum eius, reliquum iterum claudẽdo Reliquias poteris exiccare in vmbra ſuper panno, & tunc totum impone duabus menſuris vini clari & boni, decem diebus

bus

bus in cantharo obſtructo, poſtea deſtilla, & ſublimatum ſerua in vaſe obſtructo, & erit aqua nobilis licet non ita vigoroſa, ſicut prima: valet enim vngendo exterius vel in panniculo ſuperpoſita, in multis infirmitatibus. Primò debet fieri ignis fortis ex carbonibus, donec calefiat ita, vt digito admoto ſuſtinere valeas ſuperius, tunc igni ſubtrahatur, & ſic pergas lento igne, vt ſi attingas, ſuſtinere valeas, ne ignis ſit neque nimis lẽtus, neque fortis nimis, ne materia exiccetur in olla. Notabis etiam, ſæpe digito deguſtandam guttam: ſic ſenties enim, quando facultas eius minuatur, vel odor mutetur in fœtidum: ſi enim ita, tunc muta recipientem, vt ſuprà eſt dictum.

Vinum ſublimatum D. Ambroſij Iung. pro nobili, Recipe interioris cinnamomi ℥ iij. zingiberis, caryophyllorum, ana ℥ j. ſantali rub. ℥ ij. macis, nucis moſchatę, piperis nigri, galangæ cubebarum, cardamomi, aniſi, fœniculi, coriandri præparati, ſpecierum aromatici roſati, diambræ, dianthos, maiorانæ, baſilici, florum lauendulæ, anthos, ſpicæ nardi, ana ℥ ß. Tere omnia groſſo modo, & adde roſarum rubrarum M. ij. ß. vini maluatici ℔ iiij vel ij. ſublimati ℔ xj. vel vj. aquæ roſatæ muſchatæ ℔ j. ß. aquæ caryophyllorum, cinnamomi (ſcilicet aquæ) ana

℥ ij. ſacchari candi triti ℔ iij. Stent omnia in infuſione per dies quatuor. Poſtea fiat omnium ſecundum artem decoctio, & clarificetur modo ſolito.

Aqua vitæ, magnum ſecretum magiſtri Eduardi. ℞. Cinnamomi, caryophyllorum, nucis moſchatę, zingiberis, zedoarię, galangæ, piperis longi & nigri, granorum iuniperi, corticum citri, corticum arantiorum, baccarum lauri, foliorum ſaluiæ, baſilicę, roriſmarini, macis, ſpicę nardi, ligni aloës, cubebarũ, cardamomi, calami aromatici, ſtœchados Arab. chamępityos, myrrhę, maſtiches, olibani, ſemin. foliorum anethi, ſemin. artemiſiæ, ana ʒ j. ficuum ſiccarum, vuarum paſſarum, pulpę dactylorum, amygdalarum dulcium, pinearum, ana ʒ j. ß. mellis albi & puri ℥ vj. zuccari albiſsimi duri & optimi, ad pondus omnium prędictorum. Trita mixtáque deſtilla per alembicum vitreum ad minus quinquies.

Aqua vitę ad arthriticos & cõtractos, Recipe caryophyllorum, macis, ana ʒ iij. granorum paradiſi ʒ ij. piperis longi ʒ ij. nucis moſchatę, zingiberis, lauendulę, baſilici, hyſſopi, balſamitę, ana ℥ j. galangę, anthos, ſaluię, ana ℥ ß. xyloaloës ʒ ij. muſci fini ℈ ß. Trita omnia infundantur in ℔ iiij. aquę vitæ ex vino maluatico deſtillatæ, per dies 14. poſt deſtil

destillentur in balneo.

Aqua ad multos morbos difficillimos. Aqua sanans cancrum, gãgrenam, fistulam, sinus, morbum attonitum, morbum comitialem, impetiginem, serpiginem, morbum articularem, podagram, omnémque neruorum dolorem, siue à causa prodierit calida, siue frigida, cuius modus est talis. Aquæ ardentis electæ ℔ x. aut xv. iuæ M. j. sagapeni ℥ ß. cubebarum ℥ j. ß. xyloaloës ʒ ij. myrrhæ electæ ʒ ß. aloës hepatici ℥ ß. aristolochiæ, ammoniaci, opopanacis, ladani electi, sing. ℥ ß. sarcocollæ ʒ ß. thuris ℥ iij. masticheś ℥ ß. gummi Arabici tantundem, santalorũ rubr. ʒ ij. spicæ nardi ℥ j. galangæ ℥ ß. croci ʒ. ij. mumię ℥ ß. gummi elemi ℥ iij. galbani ʒ ß. styracis, caryophyllorum, vtriusque ʒ j. nucis moschatæ ℥ ß. cinnamomi electi ℥ ß. granorum paradisi seu amomi ℥ ß. resinæ liquidæ ℔ v. terebinthinæ ℔ iij. sanguinis draconis, castorei, vtriusque ℥ ß. ex eis stillatitio vtitor liquore, Fumanellus.

Aqua conseruandæ iuuentutis, Magistri Leonhardi Fierauant, Capric. lib. 2. cap. 22. ℞. Ligni aloës, caryophyllorum, zingiberis, galangæ, cinnamomi, macis, nucis moschatæ, piperis longi, calami aromatici, cubebarum, rhabarbari, granorum paradisi, cardamomi, ana ʒ ij. rorismarini, chelidonię, mercurialis,

cardui sancti, imperatoriæ, diptãni albi, ana ℥ j. omnia ista infundantur in ℔ vj. aquæ vitæ optimæ, diebus octo, postea destillentur in balneo. Aquæ sic destillatæ, adde pro qualibet libra aquæ, sacchari fini aqua rosacea dissoluti, ℥ ij. & musci ℈ viij. pro qualibet libra, & seruato in vitro diligẽter clauso. Huius sumuntur quolibet die ad iuuentutis conseruationem ʒ ij. digestionem enim adiuuat, calorem naturalem suscitat & auget, stomachum confortat. Humidas & frigidas materias consumit.

Aqua non ignobilis, multa præstans commoda. Ad arthriticos, morbósue articulares, destillationem à capite, iuuentutem conseruat, vires, ingenium & memoriam præstat, arteriarum spiritus viuificat & puriores reddit. Aquæ ardentis, ter vel quater destillatæ ℔ iiij. florum rorismarini ℔ j. summitatum frondium eiusdem ℔ ß. per diem simul macerata colliquato in duplici vase cum recipiente proceriori, parte eius tamen inferiori in frigida existente. Nominamus autem sic, ait Gal. quum in cacabo, qui aquã calidam habeat, vas alterum consistit. Sumitóque aquæ huius per alembicum destillatæ ℔ ß. nucis moschatæ, galangæ, caryophyllorum, cardamomi, maceris, cubebarum, sing. ℥ iij. ambari albi ℥ j. ß. ligni aloës tantundem, castorei,

ftorei, ſpicæ nardi, vtriuſque ℥ ij. leuigato quodlibet ſingulatim, & omnia ſimul componito, donec aliquod nanciſcantur concrementū, & denuo ſimul deſtillato. Vſus ex triticeo pane cum vncia prædictæ aquæ, quod ſupereſt bibendo. Valet nanq; vt balſamum, Fumanellus, puto.

De ſuccis ſiue ſuccorum extractionibus, rerum ſimplicium, & compoſitarum.

SVccus, qui Græcis propriè χυλὸς, & eius operatio χύλωσις dicitur, eſt, qui è rebus ſimplicibus vel cōpoſitis cōtuſis, aut inciſis, aut maceratis exprimitur. Exprimuntur autem alias ſucci, vel ex herbarum foliis & germinibus per ſe tritis, viridibus ſcilicet & ſucculentis: vel ex fructibus, veluti ex vua immatura, malis punicis, ſorbis, meſpilis, prunellis ſylueſtribus, cydoniis, limonibus, &c. vel ex herbis pauco humore, eóque lento præditis, vt hedera, portulaca, cotyledone, ſemperuiuo, &c. ex quibus non ſimpliciter ſuccus haberi poteſt, ſed affuſa aqua, aut alio liquore, illarum facultatibus ſimili, opus habent cōtritione aut expreſſione, vt expreſſæ unà cum ipſo humore, vis ſimplicis herbæ extrahatur: aut ſi tuſæ calatho imponantur

loco frigido, vt paulatim ſuccus in ſubiectũ catinũ defluat. De his & ſimilibus ſuccorum extractionibus, quæ in officinis, in vaſe anguſti orificii, ſuperfuſo oleo, digiti craſsitudine, aut ſale inſperſo, ſicut de omphacio conſtat, ad vſum medicum aſſeruantur & reponuntur, nihil in præſentiarum dicemus, quẽadmodum neque de aliis quibuſdam, quæ in ſole, aſsiduè mouendo, exiccantur & inſpiſſantur, vt in vmbra, vt acaciæ ſuccus: in clibano vel furno, aut alio loco calido ſicco inclufi atque ſuſpenſi. Dicemus tantum de iis ſuccis, quæ ex radicibus & herbis ſiccioribus, aut pauco admodum humore præditis, aliquot diebus in aqua aut alio copiam liquore maceratis, poſtea per balneum Mariæ deſtillantur, vt aquea humiditate ſeparata, ipſa rei infuſæ ſubſtantia, pura & ſyncera relinquatur aliquantulũ craſsior: aut citra deſtillationem, coctione tantum in vaporem humore extraneo cõuerſo, ſubſtantia rei infuſę incraſſeſcat, colata prius, aut per filtrum deſtillata tota aqua, &c. Et vſus quidem huius extractionis eſt, quod pauca quantitate aſſumpti ſucci, magna in corpore noſtro præſtet commoda. Etenim vbi de medicamentis in tota ſubſtantia dari ſolet ℥ j. extracti ſucci ſufficit ʒ j. in quo certè ægrotis multum gratificari poteſt, pręcipuè cum ple-

rique

ique ab assumptione medicamentorũ plurimum abhorrere soleant.

Est autem hoc notandum in extractionibus: Si spiritus non fuerit satis purus, aut diligenter separatus, ita vt aliquid terrestreitatis adhuc cõtineat, virtutem seu facultatem rei extrahendę huic terrestreitati permisceri, simúlque ascendere, & euaporare Spiritus verò syncerus hoc minimè facit, sed è re extrahenda descendit sine vllo odore aut sapore, ideóque facilè spiritus per balneum Mariæ separatur, cuius calor non excedat gradum caloris qui est in vrina hominis. Oportet quinetiam aqua, qua fit ablutio, valde subtilis sit, æquè atque vini spiritus, ne mala qualitas aquę simul ascendat. Proba verò aquę est, si sine sapore aut odore fuerit.

Extractiones herbarum & aliorum remediorum cum aqua ardente, perfectè in balneo Mariæ destillata, &c. vt ex rhabarbaro, agarico, elleboro, & guaiaco, secundum Theophrastum.

ARtificiosę rerum simplicium extractiones fiunt ad hunc modum: Primò sumo aquam vitæ optimam, vbi spiritu vini careo, quæ ad extrahendam herbarũ facultatem

tatem est satis efficax. Accipe igitur saluiam
vel aliud quodcunque simplex, è quo su
cum extrahere proposueris, exponatur ac
sicco, versus Septentrionem præcipuè: v
paululum exiccata fuerit, incidatur min
tim, & in vitrum, cuius orificium satis sit am
plum, hoc est, duorum digitorum amplit
dinem habens, vt inde vbi voles, quod im
situm fuerit, rursus extrahere commodè v
leas, ponito, eidémque affunde aquam vi
vel vini spiritum, vt ad minimum per latu
digitum herbam impositam cooperiat. Po
ea cooperi vas diligenter hoc modo: Fi
pasta, qua superius orificium per latum dig
tum circum circa obliniatur, cui chartam
ram superimponas sicq; obstruas, vt po
ea tantum circa ampullæ os lateribus adh
reat. Imposita hac charta, rursus pasta cha
tæ, circa locum, vt prius, obducatur, ac ru
sus alia noua charta eidem adaptetur. Ta
dem ac tertio & circum circa, & supra, vnd
quaque pasta inunge, & tertiam chartam
quæ vndiquaque adhærere debet agglu
netur, vt etiam ipsum orificiū pasta & cha
ta operiatur. Demum cera totum cooperit
quanquam hoc non ita sit necessarium. H
sic ritè peractis, collocetur vas spatio triu
aut duorum dierum in loco calido: pro
herba imposita fuerit crasſioris aut tenui

ſubſtantiæ, ita & breuiori aut longiori
pore erit maceranda. Poſt elapſos hos
s, ſpiritum in aliud vas effundas, rurſúſq;
perias: herbas autẽ relictas exprime per
num lineum, quam potes arctiſsimè, &
t expreſsionem abiice. Tunc rurſus alias
ſdem generis herbas recentes, & vt prius
paratas, in eundem ſpiritũ infunde, ma-
a & exprime, idq́; eſt ter, quatérve ita rei
ndum, prout extractionem validam aut
ilem volueris. Quod ſi verò res, ex qua
cus fuerit extrahendus, fuerit magni pre-
vt eſt rhabarbarum, lignum aloës, nõ ſe-
ei eſt affundenda aqua vitæ, ſed ſæpe ac
us, vt penitus quicquid inerit ſpiritus aut
ltatis, in aquam deponatur. Poſteaquam
ur vini ſpiritus facultate herbarum abun
erit, ita vt quaſi proprium iam amiſerit
rem aut odorem, tum exprime herbas,
uod expreſſum fuerit, per filtrum diligẽ-
& ſubtiliter exprimetur, & vtere vbi opus
it. Aut facile erit ſpiritum vini à facultate
barum per deſtillationem in balneo Ma-
ſeparare, extrahendo vel medietatem
mnino, vſque quo ad extremam perue-
t aquoſitatẽ, aut quouſque incraſſeſcat
lſa, aut ſuccus concretus, qui pulueriſari
it, prout tuo vſui ſeruierit. Nam vbi mul
umiditas in extractione fuerit, poſt vini
ſepa

ſeparationem, indicium eſt ſpiritum vini non vſqueadeo ſyncerum fuiſſe. Vbi verò vini ſpiritus ſatis potens fuerit,& in fine deſtillationis nulla aquoſitas ſequatur, accipe eiuſdem ſimplicis aquam deſtillatam, & affunde extractioni, & commiſce diligenter cum penna, vt ſpiritus adhuc in materia relicta, cum aqua affuſa commiſceatur, tum rurſus per alembicum aquam affuſam extrahe, ídque potes reiterare, dum nulli ſpiritus vini in extractione ſentiantur, id quod ſic cognoſci aut probari poteſt. Vbi nulla vinoſa permixtio ſpiritus vnà cum aqua elambicatur, ſed pura tantùm aqua, tum ſatis eſſe intelligas.

Cæterum conſulo & ex vſu etiam eſt, vt extractioni ſeu ſubſtantiæ herbarum, propria aqua affundatur, ſeorſim prius deſtillata, quemadmodum ſuprà in extractione ſaluiæ monui. Eodem planè modo auferri vini ſpiritus poſſunt, affuſa ſcilicet aqua ſaluiæ deſtillata in fine, & probè permixta, rurſúmque ſeparata. Et talis extractio eſt eximia, & conſeruatur in multos annos.

Ratio qua herbæ cuiuſlibet ſuccus haberi poteſt. In aqua herbæ alicuius deſtillata impone ſiccam herbam pulueriſatam, in infuſione calida feruente, nec tamen coque. Deinde cola, in colatura deinde impone de-

nuo

-uo herbam ſiccam pulueriſatam eiuſdem
-eneris, & infundatur, coletur, hoc ſæpius
-epetatur, tandem deſtilla in balneo Mariæ,
-ars tenuior diſſoluatur in vaporem, quod
-ſidebit in fundo erit mellis conſiſtentia
-herbæ ſuccus: & in recipiente aqua her-
-æ. Vel:

Herbæ cuius liquorem deſtillaturus es,
-ccum exprime, & expreſsionis reliquiis
-nà cum ſucco deſtillatis liquor erit effica-
-or & limpidior, vt audio, Geſnerus.

Modus pulcherrimus, nec ita multum
-erosus, quo cuiuſcunque ſimplicis, ſiue
-erbæ ſiue radicis, vera ſubſtantia, ſiue
-uinta eſſentia atque etiam aqua facile ex-
-ahi poteſt. Aptus erit hic modus, etiam
-uctibus diuerſis, expreſsis ſcilicet ſuccis &
-epuratis.

Accipias radicem aut herbam optimo
-mpore collectam, & in vmbra ſiccatam
-ut aëre, eámque in vaſe mundo, affuſa pro-
-ia aqua per deſtillationem aliàs extracta,
-acera tandiu, quoad aqua colorem rei in-
-ſæ acceperit, tum ſepara aquã in vas aliud
-orſim, & ſerua obturatum. Radici autem
-ut herbæ aliam aquam deſtillatam affun-
-e, & rurſus cooperta ſtent, ad aquæ coloris
-utationem. tum vt prius aquam ſepara, &
-priore cõmiſce, hoc eſt repetendũ, donec
aqua

aqua non amplius coloretur, & radix vel herba nihil virium amplius obtineat. Quo facto, coaceruatas aquas in cucurbita, in balneo Mariæ, cum ſuo capitello & recipiente deſtilla, vt aſcendat aqua omnis, & materia in cucurbita incraſſata ſit vt paſta, aut pulticula. Quod vbi acciderit, materiam relictam craſsiuſculam è cucurbitæ fundo extrahe, & vbi in peluim aut vaſculum mundum poſueris, lentiſsimo calori admoueas, vt iuxta fornacem aut intra cineres calidos, vt paulatim aliquot diebus ſuperflua humiditas euaporet, & materia ipſa electuarij conſiſtentiam acquirat, aut mellis etiam, tum demum habebis optimam & pretioſiſsimam rei extractæ ſubſtantiam, ſeu quintam eſſentiã, cum qua paucifsima etiam quantitate, plus efficies, quàm magnis radicum aut herbarum aceruis. Seruetur in vaſe argenteo, aut ſtanneo obturato, quod quo fuerit vetuſtior, eo etiam erit melior. Et nota vlterius, quod aqua per deſtillationem extracta, non minus valet, quàm aliæ aquæ herbarum aut radicum deſtillatæ.

Modus extractionum alius. ℞. Radicem aliquam ſiccam, vt radicem petaſitis, ea ad puluerem ſubtilem redigatur, & in cucurbita ponatur, vinum affundendo adſufficientiam, cucurbita perlutata in balneo Mariæ pona

ponatur, & extrahatur vinum. Vbi huius vini cyathum mediocrem plenum extraxeris, ignis paulatim extinguatur, & vbi materia quæ in cucurbita est, refrigerata fuerit, affunde eam quam extraxisti aquam aut vinum, ac rursus in balneo destilla, ídq; facito tribus vicibus, si libuerit, aut amplius, vsque quo omnis facultas per decoctionem in vinum fuerit deposita: Hoc facto manibus exprimatur lentè, & expressum serua. Hoc est instar auri pretiosum. Vbi voles, in vitro soli exponatur, vt euaporet vinum, & sola oleositas in fundo relinquatur.

Extractionis modus alius, haud inelegãs, incerti: Accipe quintam essentiam tuam, cui per horas 14. infunde rem tuam simplicem aut compositam, crassiusculè puluerisatam, maneat in infusione in loco frigido non calido: tunc quinta essentia tua attrahit ad se spiritum rei tuæ fixum, & assimilat, & cum videris quintam essentiam ex re infusa coloratam, tunc separa eam artificiose per instrumentum, & repone in vitrum, cera firmiter obductum.

Recipe iterum quintam essentiam tuam simplicem, & superfunde iterum rei tuæ prius infusæ (quæ separata nunc est per instrumentum) maneat rursus in infusione, per horas vigintiquatuor, in loco frigido,

tandem denuo coloratam ſepara iterum per inſtrumentum à re infuſa (vt ſcis) ſeparatam autem priori quintæ eſſentiæ coloratæ, adde.

Totius rei tuæ infuſæ eſſentiam ſimplicem ſuperfunde, & ſepara, donec à re tua infuſa colorari nequeat amplius.

Accipe quintam eſſentiam tuam collectam, impone cucurbitæ longiore collo prę-ditæ, cui ſuperpone alembicum ſuum, perlutetur ſecundum artem, repone in balneum Mariæ, deinde deſtilla lento igne quintam eſſentiam, donec in fundo cucurbitæ videris mammillas conſiſtentiam referentem, & habebis in fundo rei tuæ infuſæ ſpiritum fixum permanentem, quem collige artificioſè in argenteum vaſculum.

Modus extrahendi ſuccos ex herbis, pulcherrimus & vtiliſsimus. Accipe ſaluiam viridem, & extrahe ex ea per deſtillationem aquam: aut ſumatur ſaluia ſiccata, cui affundatur aqua, à qua pars ſubtilior ſeparata ſit, craſsior verò ſaluia affuſa, maceretur aliquot diebus, poſtea deſtilletur. In aqua hac deſtillata maceretur rurſus ſaluia exiccata, ita vt aqua duobus vel tribus digitis ſaluiam cooperiat, ſtent benè obſtructa in cantharo, ne vel minimum reſpirare poſsit, in aqua temperatè calida. Poſtea exprimatur ſaluia, &

& denuo ſaluia itidem exiccata in hac aqua maceretur vt prius, ídque fiat ter quatérue. Quo facto ſeparetur aqua,quę ad aliam extractionem ſeruire poteſt, aut ad alios vſus. Quod verò extractum eſt,in fictili euaporet in fornace aut alio loco calido, quoad redigatur ad conſiſtentiã,quæ operanti placeat.

Vbi volueris ſubſtantiam veram è rhabarbaro, elleboro, agarico, fraxini ligno, & aliis eius generis ſimplicibus,extrahere,tum procede, vt iam ſuprà dictum eſt. Primò ſuperaffunde ſpiritum, ſicque relinque quouſque plus ſatis coloretur, tum effunde,cola, & ſpiritum paulatim in balneo ſepara: eundémque rurſus rhabarbaro priori affundito, & aliquandiu in infuſione relinquito in loco calido,quouſque colorem acquirat,tum cola, & rurſus in balneo ſepara per deſtillationem: id autem tantiſper eſt repetendum, quoad ſpiritus à rhabarbaro non coloretur amplius. Id tum exprime fortiter, & per filtrum deſtilla: habet enim neſcio quid tenacitatis aut lentoris à rhabarbaro,quæ in extractione eſt inutilis, & ſimul multæ vtiles partes fluunt, quæ non ſunt negligendæ, ideóque ad hunc modum deſtillare oportet per filtrum.

Per roſtrum ſeu naſum alembici, filo trahe filtrum digiti vnius latitudine, quoad

præ naſi anguſtia, filtrum amplius non ſequatur, cauendo tamen ne nimia violentia diſsiliat vitrum: quo facto impone ſpiritum filtrandum in alembicum obſtructum chartà humectata. Spiritum per filtrum deſtillatum extractioni, quæ prius erat ſeparata, rurſus in vitro affunde (multum enim vitro adhæret, ideóque in primum vitrum, cui ſpiritus erat infuſus, omnes ſpiritus rhabarbari percolandi ſunt & ad ſeparationem infundendi) non curãdo, quòd extractio vna iam prius in vitro reperiatur: omnes enim extractiones neceſſariò coniungendæ ſunt, & ad extremum aquæ deſtillatæ permiſcendæ, & rurſus ſeparandæ, quo ad aqua limpida extrahatur. Poteſt verò extractio fieri vel in ſicco vel in humido, prout cuique placuerit.

E ligno fraxini non magno labore extractio fit: nam ſemel ſuperaffunditur, & diebus quatuor maceratur lignum, poſt effunditur liquor, & aliud lignum recens imponitur vt prius, ídque faciendum bis térue, pro vt magnam aut paruam extractionis copiã requiris, poſtea per filtrum mundificatur liquor, ſeparatur verò per deſtillationem.

Extractio turbith, agarici aut alterius medicamenti cathartici. ℞. Catharticorum aliquod, vt turbith, vel agaricũ, vel aliud cum ſuo correctiuo, pulueriſetur ſic, impone in

ſaccu

ſacculum ex albo ſerico, & pone vtrumque ſacculum in alembici partem eam, quæ concretos vapores per naſum emittit: in fundum verò cucurbitæ infunde aquam vitę rectificatam, quæ nihil phlegmatis porrò in ſe contineat, quam deſtilla per ea, quæ ſacculis incluſa in alembico poſita ſunt, atq; ita extrahitur omnis facultas. Quo facto, bociam diligenter laua, ac rurſus aquam extractam in bociam infunde, in cuius orificium ſpongiam ponas, & appoſito alembico, aquam vitę deſtillato per ſpongiam, & in fundo materia quædam relinquetur ſpiſſa inſtar mellis, quæ eſt vera ſubſtantia, & rei maceratæ extractio.

De agarico, turbith, colocynthide, rhabarbaro, berberi, ſumach, balauſtio, & aliis vel laxatiuis, vel reſtrictiuis, vel odoriferis. ℞. Agarici (vel cuiuſuis medicamenti) tere vt decet. Pone in vas vitreum in balneo, ſuperinfunde aquam ardentem, ſigilla, ſine per diem naturalem, vt diſſoluatur, tum extrahe colando per pannum lineum ſine expreſsione. Poſtea iterum pone in vas tantundem aquæ, vt prius, & circuletur in balneo horis 24. tum cola. Has colaturas pone in vas amplum ad extrahendum cum ſuo capitello & recipiente, (ſi voles, aquam reſeruato quæ ad alia tibi ſeruiet:) & cum fuerit ad ſpiſsitudi

tudinem mellis vel opiatæ, extrahe, fac trochiſcos, & iis vtere.

Rhabarbari extractio. ℞. Rhabarbari electi ʒ iiij puluerifa & infunde in aquas appropriatas, ſtet infuſum per diem & noctē, deinde fortiter exprime. Illam expreſsionem adiecto ſaccharo candi, quantum videbitur, leuiter in arena exhalando, exicca, ad craſsitiem electuarij.

Aut ſic: Infuſio rhabarbari commodiſsimè fit in ſuccis borraginis & bugloſsi. Poſt infuſionem in vaſe duplici per integrū diem decoquatur ad tertiæ partis conſumptionē, tum exprimatur. Expreſſus ſuccus ad iuſtā conſiſtentiam decoquatur mixtus cum ſaccharo candi. Sic in plurimos annos conſeruari poteſt. Fęces poſt expreſsionē non abiiciantur. Magnus enim vſus iſtarum in aſtringendo ventre, præſertim in dyſenteria. Ipſe verò ſuccus ſuauiſsimè lubricat ventrem, etiam in infantibus citra noxam.

Rhabarbari extractio, quam à Medico quodam accepit Geſnerus: Rhabarbarum eodem modo infundi poſſet, quo ellebori nigri radices, vt infrà dicetur: ſed in aqua cinnamomi, & cum ſyrupo roſato ſolutiuo fieri debet ſuccus de rhabarbaro.

Agaricus in affectibus capitis & catarrho, melius facit, ſi cum infuſione & decoctione

præpa

præparetur, quã si extrahatur, & egrè etiã extrahi potest. Si tamen omnino succũ extrahere velis, facias hoc cũ oleo anisi in aqua fontana, vel aqua anisi, cui oleum ablatum sit.

Extractio ellebori nigri medici Cæsarei. Infundantur cortices radicis ellebori nigri exempta medulla in aqua anisi, de qua oleũ separatum sit, & stent in infusione per horas vigintiquatuor, vel quandiu libuerit, deinde bulliant simul, quousque extent radices, ad aquæ scilicet ferè consumptionem, coletur postea cum forti expressione. Vltimo decoquatur expressum, cum syrupo rosato solutiuo ad sufficientem spissitudinem, reponatur in vasculo terreo inuitreato, & vtere. Dosis est ℈ j. vel scrupulus j. ß. purgat sine molestia humorem melancholicum. Valde hæc infusio D. Montano placuit, quia dicebat Hippocratem semper in exhibitione ellebori nigri, sumere quoque anisum, vtpote proprium eius correctiuum.

Extractio alia ellebori, Hieronymi Herold. ℞. Succi buglossi, borraginis, ana ℔ ij. depurentur colentúrque & purificentur, adde his radicis fœniculi cichorij, asparagi, petroselini, ana ℥ iiij. fructuum sebesten, iuiubarum, ana ℥ ij. seminũ frigidorum minorum, ana ℥ ß. decoquantur in aquæ ℔ xvj. ad tertias, colaturæ adde succos suprascriptos,

bulliant ad ignem purum : permiſce poſtea rad. ellebori nigri veri ℔ iiij. coque donec radices emineant:fiat tandem colatura omnium , & decoquantur lento igne ad mellis ſpiſsitudinem.

Extractio ſolutiua, D. D. Magenbuch. ℞ Colocynthidis ʒ vj. ℈ ij. agarici ℥ ß. rhabarbari ʒ ij. cinnamomi electi ℈ iiij. aſari, ſpicæ nardi, roſarum rubearũ, maſticis, ligni aloës, ana ʒ j. ſtoracis liquidæ ℈ iiij. vini maluatici menſuram vnam , fiat infuſio , & extractio, vel deſtillatio ſicut quintæ eſſentiæ.

Extractio ſolutiua alia eiuſdẽ Doctoris, cuius doſis eſt à ℈ ad ʒ ß. viro à ʒ ß. ad ℈ ij. vel ʒ j. ℞ Pulpæ colocynthidos ʒ vj. & ℈ ij. turpeti albi & gũmoſi ʒ x. ſtœchados Arabicæ ℥ ß. diagridij ʒ iij. (alias ʒ vj.) agarici albi ℥ ß. rhabarbari electi ʒ iij. cinnamomi interioris ℈ v. rad. aſari, ſpicę nardi, florum roſarum rub. maſticis, ligni aloës, ana ℈ iiij. aloës hepatici ℥ j. ß. & ʒ ij. ſtoracis liquidę ℈ ij. g̃ iij. inciſis & contuſis , infundantur in vino ſublimato, rectificetur , & fiat ſecundum artem electuarium.

Deſcriptio alia electuarij, prioribus ferè ſimilis, quod Norimbergæ vocatur extractũ, prout idẽ parare ſolitus fuerat. ℞. Colocynthidis ʒ xiij. veratri nigri, ſenæ Alexand. ana ℥ ß. agarici albiſsimi ℥ j. raued optimi ℥ ß.

alias

aliâs sumit eius ℥ j. cum rhabarbaro non ita præstanti, diagridij ʒ xiiij. cinnamomi ʒ ij. & ℈ ij. turbith, stœchados Arabicæ, ana ℥ ij. ß. ros. rubearum, ligni aloës, masticis, ligni paradisi, myrrhæ, rubiæ, asari, spicæ nardi, storacis liquidæ, ana ℈ v. fiat infusio vel putrefactio per aliquot dies, nempe 10. 12. 14. cum essentia vini, hoc est, aqua vitæ ter destillata, calida, & succus deinde expressus vniatur cum aloes præparatæ ℥ iij. Pręparauit autem aloen hoc modo: Inciditur in peluim seu cacabum vel ollam, aloes ℔ j. plus minus, addendo aceti ros. & aquæ ros. ana q. ß. ita tamen vt aceti ros. plus sit quàm aquæ rosaceę. bulliant simul lento igne, duabus aut tribus ebullitionibus, deinde colato fortiter exprimendo. Colatum iterum bulliat lento igne ad cõsistentiam aloes, cum spatula agitando continuè. Vbi autem refrixerit, seruetur ad vsum. Species suprà enumeratæ, primum tenuiter inciduntur, deinde puluerisantur, atq; iis superinfunditur aqua vitæ ter destillatæ ß. frequẽter interea agitãdo quotidie: dein exprimatur per pannũ lineũ, grossum forti expresſione, deinde in alẽbico adiecto igne humiditas aquea extrahatur, donec quod in fundo remanet, veniat ad consistẽtiam diacydonites. Quod si in eo adhuc quædam humiditas fuerit, ponatur super carbones

 ardentes

ardentes in vase aliquo, quandiu videbitur, vt ea à calore absumatur, & euaporet.

Succus extractus è baccis iuniperi, ad duodecim annos seruari potest, si ritè sit confectus. Valet ad calculi præseruationem: expertus enim est eius vsus in multis, qui antehac grauiter laborabant, & multa prophylactica adhibuerant, à nullo tamen tantopere sunt, atque ab hoc adiuti. Calidum quidem medicamẽtum est, ideóq; renes fortaßis nimium calefacere posset, vt aliquis existimarit, sed propter parandi modum, qui calorem nonnihil frangere existimatur, non nimium poterit. Pituitã in ventriculo vel concoquit, vel consumit, vel educit, & ventriculũ abstergit, ac roborat. Vsus eius non tam est ad morbos præcauendos, quam curandos. Omne genus destillationũ & catarrhorum, vertiginem, lippitudinem, raucedinem pectoris angustiam, tußim, colicam, matricis suffocationẽ, menstruorũ suppreßionem, syncopen, calculum, pestem curat. Quinetiam ab aliis adnumerantur hi morbi, quos hic succus curare dicitur, mania, hydrops, fœtor anhelitus, epilepsia, tremor membrorũ, apostemata interna. Caput & cor hoc succo mirabiliter recreantur, & sanitatem in multos annos conseruat. In præcautione accipitur ieiuno stomacho tribus anni partibus, sine custodia, autumno

nimirum

nimirum hyeme & vere, æſtate verò propter calorem & ſiccitatem, neceſsitati reſeruatur. Quod ſi tamen cælum humidum fuerit, & calor moderatior, vti etiam in æſtate poteris. In morborum curatione adhibetur omni tempore & crebrius, ſed per certa interualla, interiectis aliis eodem ſpectantibus. Theriacam nõnulli Germanicã dixerunt, tum quod efficax ſit contra venena, tum Germanorum corporibus amiciſsima & maximè ſalutaris.

Succus de malis cotoneis ſimplex, & ſine omni admixtione parari eodem penè modo poteſt, qui & ipſe præſtantiſsimus eſt, & ſeruari quoque quàm diutiſsime poteſt, fitque propemodum de die in diem melior ac ſuauior.

De xyloebeno Theophraſti ab Hohenheim: Primo elicimus tria genera medicaminum, liquorem, gummi, & alkali. Liquor qui erumpit, ſimilis eſt acaciæ ſucco: gummi, ei qui eſt albotim: alkali ſali gemmeo. Liquor eſt ipſiſsimus potus: gummi vnguentum: alkali purgans & mundificatiuum. Deinde liquor per incluſam deſtillationem, quadmodum oleum extrahitur. Cuius ℥ j. vel iiij. pręſtãt & efficaciores ſunt integro talẽto, quod iuxta medicorum vulgus decoquẽdo è ligno ſcaturit. Tertio, liquori ſuccedit gummi, ſcilicet ex eo ligno quod reliquum eſt, in

hunc

hunc modum: Mitte xyloebenum in reuerberationem inclusiuam in ſecundo gradu ignis, & in vigintiquatuor horis illico videbis gummi, quod eadem tenacitate cum ſtyrace liquida à corpore ſeparatur, & ad ipſam non ſine mediocri fragrantia (refertur.) Interea autem dum in calore ſingula exiſtunt, corpus & gummi eliquetur, cuius ℔ j. & ℥ vj. efficaciores ſunt, ducentis libris, quæ in elixando extrahuntur. Poſtremo elicitur alkali ad hunc modum. Corpus tranſmutatur in vltimam materiam, quæ alkali fons eſt, & origo, interueniente aqua fumiterræ, probè coagulata, haud diſsimile * anation aut entali, cuius ℔ j. & ʒ v. fortiores ſunt quinquaginta libris, quæ per vulgatam viam preparantur.

Vſus, principio purga ægrotũ in hunc modum. ℞. Alkali xyloebeni ℈ ß theriacæ Alexandrinę ʒ ij. miſce, doſis eſt ℈ ß. Et id ipſum non ſemel atq; iterum, ſed tertio aut quarto, pro ratione videlicet morbi. Præterea tanta vis purgandi, maximè podagricos, paralyticos, denique puſtuloſos humores, huic ineſt alkali, quantum neq; in laxatiuis, purgatiuis & expulſiuis deprehendes. Hanc purgationẽ continuò ſequatur Chirurgica ſanãdi ratio, in hũc modum: Principio quicquid apertum eſt cum alkali mũda, deinde gummi inunge

in die

in die bis, ídque tantiſper dum ſingula ſolidę
cuti reſtituantur. Porro ſi nihil adſit, quod pa
lam videas, illic vbi dolor deliteſcit gummi
inunge. In hunc modum medetur podagræ,
paralyſi, denique morbo gallico. Vbicunque
autem aliter atque à nobis præſcriptum eſt,
egeris, cum empiricis oleum & operam, non
ſine priuato diſpendio perdes.

Viuendi ratio: Nolim hoc loco propriam
viuendi rationem præſcribas, ſed oportet vi-
no & cibo apprimè cõdito, ægrotum foueas.
Nam prædictorum morborum diatheſim,
non in viuendi ratione, ſed in remediorum
energia ſitam eſſe, ſciendum eſt. Quare nihil
eſt, quod hic decumbentem cœna perparca
maceres. Nam hæc omnia ſuperat non vul-
garis huius medicaminis vis.

De extrahenda ſubſtantia vera è myrrha,
aloe, aut aliis ſimilibus lacrymis pinguibus,
quibus quidem extractio vera nulla fieri
poteſt, ſed tantum reſolutione deſtillationé-
que quæ per filtrum fit, purificari poſſunt. ℞.
exempli gratia, aloes, q. u. maceretur aliquã-
ſper, in loco calido, in aqua aliqua conue-
nienter deſtillata, aut in rore, vſquequo aqua
coloretur, tum ſeparetur hæc aqua, & noua
affundatur, quæ & ipſa, poſtquam colorem
infuſi receperit, effundenda, ídque continuan
dum tantiſper, donec aqua amplius non co-
lore

loretur. Omnes istæ aquæ per filtrum sunt destillandæ, ac vbi fuerit aqua per destillationem separata, remanet in fundo materia, quam quæris. Huiusmodi extractiones à frigore congelantur, à calore verò soluuntur: & eodem pondere & dosi exhibentur, qua res à quibus extrahuntur: id quod in aliis extractionibus non fit. extractum enim multò est potentius, quàm id à quo extrahitur.

De salibus factitiis & oleo salis.

SAlium quoq; quæ ex simplicibus exuruntur æquè ferè magnus in medicina vsus est, atq; salis fossilis aut communis, in communi hominum vita. Etenim quando à simplicibus crassum phlegma aufertur, quod nimirum impedit, quo minus possint operationem perficere, conuertuntur in materiam spirituosam, id quod lõga destillatione & filtratione fit, vt in igneam materiam quodá modo degenerent. Nec dubium est, quando ita in salem sunt conuersa simplicia, atq; ita elementum ignis in iis habet dominium, quin citius etiam penetrent, & actionẽ propriam perficere possint, vt præterea tanto simpliciũ variorũ aceruo, in remediorũ compositionibus opus non sit. Sed habẽt huiusmodi sales facultates aliquas, quibus purgantia reliqua destillata ferè destituuntur. Omnis sal, in-

quin

Theophraſtus, purgat: at aquæ à purganti-
bus deſtillatæ, ea facultate carent, quia ſal eis
non acceſsit. Magna in omnibus, puto, acri-
monia eſt, & vrinam reſipiunt.

Verum ratio & modus, quo huiuſmodi
ſales parantur, alius atque alius ab au-
thoribus præſcribitur. Quidam ita monent
faciendos, Simplex collectum debito tem-
pore, inde extrahatur ſua aqua per balneum
Mariæ, fęces reliquæ in fundo calcinantur in
furno reuerberationis: cum aqua propria
fiat filtratio calcis ſæpiſsime: aqua filtrata po
natur in pelui ad ſolem, vel cinerem ca-
lidum, vt aquoſitas exhalet, & remaneat
ſal. Hoc autem fieri poteſt ex omnibus ſim-
plicibus.

Modus alius extrahendi ſales ex herbis,
aut radicibus, aut ex alia aliqua materia è
Germanico. Herbæ aut radices ad hūc vſum
deſtinatæ exiccari prius debent, poſtea in ol-
la comburi ad albedinem cineritiam. Huius
cineris vbi ſatis magnam copiam habueris,
repone vaſculo, eíque affunde aquam frigi-
dam deſtillatam, aut aquā pluuiam puram
& mundam, & ſtent ſimul aliquot diebus,
frequēter agitando & mouēdo, poſtea aquā
ſubtiliter effunde, aut per ſacculū cola, & cine
ribus prioribus nouam aquam affundito, íd-
que toties, vt prima vice, repetito, quoad

cinis

cinis nullam amplius in ſe acuitatem habeat. Quibus peractis, collectas omnes aquas, in cucurbita, inter cineres aut arenam euapora, ſícque in fundo ſal relinquitur, quem ſerua, quia eſt res pretioſa.

An pręſtabit non omnino, nec ſubitò comburere herbas, vt è cinere lixiuium fiat, ſed ad dimidium tantum, vt ſaporis, odoríſque de herba plus relinquatur, & empyreumatis minus? an ad vltimum etiam maſtiches aliquid adiici poterit, aut gummi, aut aliud, vt glutinoſum factum, melius conſeruari, & in pillulas etiam formari poſsit? Geſ.

An decoqui poterit cinis vt abſinthij, cum aqua eiuſdem deſtillata, vel ſucco depurato eius & filtrato, vel herba eius ſicca, ita vt infundatur, ſimul ebulliat aliquantum, deinde coletur: ſic enim ſapor odórque magis adeſſent: poterũt etiam roſę ſiccę ſic addi? Idem. Notandum autem eſt, quod quidam præcipit ne ſalium extractiones aqua feruenti, ſed frigida potius fiant. Deinde extractum cinerem, rurſus licet vrere, ac calcinare, rursúmque, vt prius ſalem de eo extrahere, ídque toties, quoad nihil in ſe ſalis deinceps contineat. Quod ſi ſal extractus albedine careat, tum reuerberetur ad albedinem: quæ tria ſunt notatu non omnino indigna.

In parãdis ſalibus notabile etiam hoc eſt, vt ſi

vt filtro optimè purgentur: quidam etiam vigintiquatuor vicibus filtrant.

Hæc ſalia, quæ Theophraſtus dicit eſſe vera alkalia, ſeruanda ſunt in vitreo vaſculo, ne eliquentur in aëre, quod maximè accidit ſalibus, qui fiunt ex herbis (rebus) quæ plus olei in ſe habent, & ſubtiliores ſunt. Indureſcunt ſales lapidis inſtar, aut qui optimè filtrati ſunt, pellucent cryſtalli modo.

Salem hypericonis, in pleuritide aiunt pro batiſsimum eſſe. Hypericonis plantam ſiccam in cinerem redige ſuper foco, cinerem proiice in aquam feruentem, & decoquantur, & partes terreſtres ad fundum deſcendunt. Poſtea aqua in cucurbita in balneo Mariæ conſumatur, & remanebit in fundo eius ſal, quem exicca bene, de quo dato patienti in vino calido, quantum dimidio cortice nucis auellanæ contineri poteſt. De ſale hyperici pugillum vnum exhibuit quidam medicus in vino maluatico, pleuritico, & teſtis eſt Deus, quòd liberatus fuit.

Salem abſinthii quidam in omnibus morbis ferè exhibet, ſed prę cæteris in peſte vtiliter offertur in vino, vt audio. Theophraſtus huius ſalis propinat tria tantum grana hydropicis, verum (vt puto) aliquoties repetit. Abſinthii ſal maximè vrinã ſapere videtur, nulla manifeſta amaritudine, Geſ.

Sal artemisię vrinam quoque sapit, sed est candidus & purus, nec non, vt seuum quoddam, pinguis.

Ex herba kali dicta, salem parant. Est autem kali herba duorum cubitorum sine spinis, interdum valde rubens, sapore salso cum quadam grauitate ingrata, colitur apud locos salsos & seritur, vt ex ea parent salem alkali. Paratur autem sic, vt retulerunt ij qui eum parant. Fodiunt fossam, cui transuersim imponũt ligna, quibus supponunt aceruum herbæ prædictæ, & accenso igne, efficiunt, vt in foueam stillet liquor ex herba, qui liquor tandem concrescit, & fit sal alkali, coloris partim nigri, partim cineritii, valde acris & salsus, vt etiam corrodat, Iohan. Bauhinus Medicus Geneuæ.

Salem chamomillæ, exhibuit quidam in vino optimo, hoc est, salis huius pugillum vnum, in difficultate vrinæ, & subitò est liberatus.

Salem è baccis & ligno iuniperi, sic parauit Gesnerus. Accepi, inquit, virgulta iuniperi arida, vnà cum suis baccis, in magna quãtitate, & in cinerem redegi (oportet autem exactissimè comburere, aliqui in magna olla figulina noua, & in qua liquor nullus ante fuerit, comburunt.) Cum hoc cinere fiat lixiuium, cum aqua mediocriter calida: aut

potest

potest in vase ligneo cinis cum aqua relinqui, vt subsideat, ac postea aqua seorsim effundi, & cinis cum aqua turbida separari. His alia aqua affundēda, ídque aliquoties, quoad nullus sapor lixiuii in aquam deponatur, ac postea aqua decoctione consumenda, ad exiccationem materiæ, & eiusdem albedinem. Odore refert boracem & vrinam: acris est & penetrans.

Modum conficiendi salis, ex aquis thermarum Aponensium in agro Patauino, quē tenuit & excogitauit Iohannes de Dondis, quo tantā salis copiam confecit, vt satis fuerit pro tota sua familia, & potuerit etiā dono amicis dare, docet Gabriel Fallopius libro de Thermis, aquis & metallis Sal autē quod conficiebat ex ea aqua, erat magis sapidum, & acrius, quàm sal marinū, vel fossile quodlibet. In lacuna ampla aquæ Aponitanæ locabat vasa ex silice excauata, ad profunditatem quatuor digitorum, quæ vasa, præterquam quod erant excauata ad eam quā dici altitudinem, erant etiam quadrata. Vasa igitur hæc collocabat in lacuna, ita vt aqua non posset in ipsa ingredi, sed superstarent aquæ, quantum est spacium duorum digitorū. Postea habebat plures ollas testaceas, quas explebat aqua illa: mox eas collocabat in quadratis illis vasis, inibíq; relinquebat,

quo fiebat, vt aqua illis ollis contenta agitaretur à calore & ebulliret, & ſenſim ac ſenſim euaporaret: & tandiu permittebat philoſophus ille, vt bulliret, quandiu appareret ſplendor quidam in aqua, & tunc effundebat aquam illam ollarum in excauatą illa vaſa lapidea, in quibus concreſcebat ſal candidiſsimum, in ſumma ſcilicet vaſorum illorum ſuperficie: in ima autem materia gypſea ab ipſo vocata.

Vrina pueri, ſi in alembico more aceti deſtilletur vſque ad ſpiſsitudinem picis, deinde phlegma eiiciatur, poſtea vas optimè ſublimetur, habebis ſal volatile. Sunt nonnulli qui vtuntur ad aurum & argentum diſſoluendum, & non pauci philoſophi ſuũ menſtruum vocauerunt.

Ad menſes euocandos, quod ipſe ſum expertus, recipe radices chelidonii mundatas à terra ſine ablutione, q.u. tere diligenter in pila marmorea: pone in vaſe circulationis (vt ſcis) per diem naturalem, deſuper infunde aquam ardentem ſeu animam vini, vt de agarico & aliis dictum eſt, poſtea ſine per noctem in balneo Mariæ ſtare, demum mane extrahe ſine vlla expreſsione. Poſtea fac vt ſeparetur (exuperet) aqua ardens deſtillando, vt moris eſt, & colligatur, vt de agarico dictum eſt. Et cum tota aqua ardẽs per bal-

neum

neum Mariæ fuerit resoluta, in fundo vasis remanebit puluis citrinus (an salis instar?) quo vtere: pro qualibet dosi ℈ j. cum vino albo, loco & tempore necessario.

Puluis ex salibus ad separandam omnem pituitam. ℞. Hyssopi, pulegii, ana ℥ ß. origani ʒ ij seminis fœniculi ℥ ß. carui ʒ ij. liquiritiæ ℥ j. salis vsti ℥ vj salis absinthii ʒ ij. salis iuniperi totidem, cinnamomi ℥ j ß. piperis longi ʒ vj. cardamomi, granorum paradisi, caryophyllorum, ana ℥ ß. zingiberis ℥ j. misce, fiat puluis.

De salium herbarum oleis: sal ita absoluitur. ℞. Salem, calcinetur igne fortissimo, calcinatum deinde super porphyrio lapide subtiliter pulueriſetur, pulueriſatum sterne super vitrum: vitrum deinde cum puluere pone in cellam vinariam in loco humido & sal soluetur in substantiam oleosam, quæ vulgò vocatur salsal.

Oleum salis, aut vnguentum salis ad defluxiones tam calidas quàm frigidas, quas Germani vocant *gsüchte*, accipe salis bonam quantitatem, teratur quã fieri potest tenuissimè, ac postea in sartagine assetur sine aliquo humore, vsquequo fusci colorẽ acquisiuerit, quo facto, in mortario teratur, ad tenuis pollinis subtilitatem, eúmque deinceps cum oleo oliuarum ad vnguenti consisten-

tiam permiſce, ſine calore aut igne. Hoc vnguẽto vnge partem affectam in loco calido.

Sal armoniacus, à Gallo empirico. ℞. Gũmi Arabici albiſsimi ℥ iij. diſſolue in aqua communi, cui adde poſtea ſalis communis clari pulueriſati ℔ ij. coque ad iuſtam ſpiſsitudinem, poſtea iniice in quoddã vas, prius cum aqua communi madefactum, & fuligine vndique aſperſum, & tegas quoque fuligine pulueriſata, & in loco commodo exiccetur.

De borace.

Boracis confectio Venetiis vſurpata, ſecretum. ℞. Lactis vaccini deſtillati ℔ ij. mellis deſpumati ℥ iiij. croci ʒ iij. ſalis nitri rafinati benè (id eſt, puri & ſubdulcis. nullã habentis amplius acrimoniam) ℔ iiij. Incorporentur omnia cum lacte (id eſt, diſſoluantur ad ignem) cum ℔ iij. aquæ capitelli fortis, de cineribus optimis, & miſce fortiter. Demum mitte in olla vitreata, in loco frigido (humido) per menſem. Lapis deinde in fundo repertus, iterum mundetur, affinetúrque ſic. ℞. Dicti lapidis ℔ j. aquæ ſimplicis deſtillatæ ℔ iiij. ad ignem diſſolue omnia ſimul, remoue ſpumam, & cum non fuerit ſpuma, euapora totam aquam (id eſt, eiice, aut effunde cum refrigerata fuerit) & habebis

bis boracem finiſsimum.

Pro borace faciendo, modus egregius, è libro Gallico manuſcripto. Accipe butyrum recens vnius menſis, aut circiter, ſalitum, lauetur ſæpius aqua clara diligentiſsimè. Huius butyri loti accipe ℔ j. olei tartari ℔ iij. miſceantur in ſole, & ponantur in patinam vitream aut figulinam inuitreatam, agitentur ſimul baculo fortiter: poſtea accipe ℔ j. aluminis rochæ finiſsimi & pulchri, ſalis nitri Alexandrini ℔ ß. & miſceantur in ſole calido, noctu verò aëri exponantur, ſed ita ne compluantur, aut aqua tangantur: alioquin enim fruſtra fierent omnia. Et congelabitur eius ſuperficies inſtar cryſtalli, congelatum tolle: illud ipſum enim eſt quæſitus lapis. Fieri autem commodiſsimè poteſt menſibus Iunio, Iulio, & Auguſto.

Borax quomodo fiat, qualis apud aurifabros eſt in vſu, qui ex Alexandria ad nos affertur, ex Italico. Lacti caprino deſtillato, inque vaſe vitreo poſito, adiunge alumen rochæ tritum, vt in aqua lactis diſſoluatur ſine igne. Ponantur in vrinale aut aliud vitrum, ita vt aqua ſupra alumen per duos digitos excedat, cooperiatur vrinale, & ſtet quinque aut ſex ſeptimanis, vel quouſque alumẽ appareat ſeorſim, quod ab aqua eſt auferendũ, & in vitreum vas ponendum. Quibus habi-

tis,recipe ℔ ij.olei amygdalarum dulcium, & medullæ bouis,aut vaccinę ℔ iiij.miſceatur medulla cum oleo, vt liqueſcat, & tandem coletur per pannum, & habebis oleum ſpiſſum. Huic oleo immitte prædictum alumen, ita vt oleum duobus digitis alumen obtegat, tum exponatur ſoli per tres mẽſes, aut quod melius eſt,diutius,& ſic facies boracis quantum voles,& ſcias quod eſt ſecretum magnum Eſt autem verus borax, qui fit in Alexandria.

Aliter,ex eodẽ. D.H D. Recipe alumen è fæcibus,quo tinctores vtuntur,& ex eo cum aqua capitelli ouum ſuſtinente, fiat lixiuiũ: deinde accipe paſtę boracis quantitatẽ, quã voles,& ponas in vas, cui lixiuium affundas feruentiſsimum ea quantitate, vt paſtam excedat, & cum canella incorporentur benè, tum ſtent,quoad fæces fundũ petant. Quo facto,lixiuium ingeniosè ſeparato, ita vt ſuprà dixi, vt paſta benè ſit ſeparata & purgata ab omni immunditie.Deinde cape omne lixiuium (& paſtam boracis impone) decoquantur in cacabo deſpumando. Spumam verò ſeorſim ſerua in vaſculo, quia in ea cõtinetur oleum, quod inſtar lucernę accenſum ardet. Vt verò iudicium facere poſſis de perfecta coctione, inſtilla guttas aliquot marmori, aut ſupra vnguem, & ſiquidem

em congeletur, ſatis eſt.

Aliter, ex libro aurifabri inſignis apud os. ℞ Aluminis ℔ j & groſſo modo fran- atur: gummi Arabici mundi & clari qr. j. btiliſsimè pulueriſatum, granorum frumẽ- & hordei, ana qr. ß. & ponantur grana fru- enti & hordei in vaſe terreo intus deui- eato, cooperiantur lacte vaccino tepido, onantur in fimo calido per quinquaginta- uinque dies, & ſemper de ſeptimo in ſe- imum diem renouando.

Aliud ℞. Duas partes olei oliuarum anti- uati, lactis vaccini recentis partem j. & mi- e totum ad inuicem, & pone in ampullam tream, & pone intus aluminis rochæ inci- in fruſtis largis ad modum dactyli, tãtum uod liquores prædicti eminènt ſuper alu- en per duos digitos, & pone in fimo per uinquaginta dies, & quoad fimus ſit benè lidus, poſt ſicca in vmbra, &c.

Paſta boracis. ℞. Saponem album & ra- a ſubtiliter, & miſce cum melle, & coque in ſe terreo, donec deueniat tenerum, pro- tum.

Confectio boracis. ℞. Aluminis rochæ ℥ & reſolue ℥ ij. ſalis alkali diſſoluti, & pone vaſe ſtanni ſuper ignẽ lẽtum per mediam ram, deinde extrahe aquam, & miſce cum ℥ ij. ſalis gemmæ pulueriſati, & totidem

ſalis alkali, & mellis ℔ ij & ℔ j. lactis vaccæ, tunc pone ad ſolem per tres dies, & inuenies lapides.

Aliter bonus ſic fit, perfectus ad omne iudicium. ℞. Salis ammoniaci ℥ j. gummi Arabici ℥ ij. maſticis, aluminis rochæ, ana ℥ ß. ſalis nitri ℥ j. ſalis communis ℥ ij. tartari calcinati ʒ j. omnia trita ſubtiliter pone in vaſe vitreo cum vrina, & fac totum bullire, vt ſpiſſetur.

De auro potabili, oleo auri, & puluere Solis, ſiue auro vitæ.

VAriæ fuerunt apud antiquos Philoſophos de auri ſolutione opiniones, atq; etiam adhuc de eadem inter doctos nõdum ſatis conſtat, poſsitne tã pura & ſyncera ſubſtantia, qualis auro eſt, arte aliqua aut humana induſtria, vi & facultate ignis, in liquorẽ ſynceriorem, puriorémque reſolui. Aliquot huius generis diſputationes & argumenta nos hic ſubiiciemus, prout inter Euonymi ſchedas inuenimus. Sunt autem ferè omnia, à viris doctis, in vtranque partem per literas familiariter Geſnero propoſita. Ac primo quidẽ partem negatiuam ſic quidam vir doctiſsimus & magni nominis Medicus, tuetur.

tur. Si possset, inquit, oleum auri fieri, iam Alchymistæ haberẽt omnia. Non enim fit oleũ vel aqua, nisi redigatur in spiritum & soluatur substantia perfectè mixti. Id an fieri posset, obsecro ad tuam Philosophicam intelligentiam reuoces. Solui potest aurũ, & quidẽ in adeò minutas partes, vt cũ liquore in destillatione, vt vocant, ascendat: remanere tamen auri substantiam certum est. Ac multa sunt quæ ita soluunt aurum, vt in minimas portiunculas redigant. Aquam autem vel oleum ex auro elicere, ἀδύνατον esse, sciunt omnes ἐγχειρη[...]ικοὶ artifices. Ac credas mihi, nullũ vnquã, qui hoc affirmauit, reipsa præstitisse. Crœso ditior esset, qui hoc sciret. Lapides & tincturas fieri posse non nego. Quæso nugas paululum istas considera. Quomodo in vase aureo, operculo aureo ignito tecto, ex auro oleum fieri posset, ita vt ipsum vas aureum non dissoluatur? Somnium est, sicut omniũ ferè scripta Alchymistarum, qui tandiam nonnulli nostri temporis homines. [...] phantasmata, scriptis complexi sunt, re[...]a autem nihil quicquam experti: vt aliis vanitatibus & mendaciis, sic istis quoque oblectant Theophrastei, & ex stultis insanos facere student. Verisimile est aliquid admirandum non diuina ope, fecisse illorum Magistrum: verum ista remedia, quę diuulgant,

vana

vana ac falſa eſſe, nihil dubito. Obſcuritati autem implicant, ne peruerſitas deprehendi queat. Sed de his ſatis. Vnũ hoc poſtremum adiungam, admodũ impudentem eſſe oportuit eum, & inimicum nominis tui atq; hoſtem, qui tibi hoc perſuadere eſt conatus. Hæc ſcripſit Medicus inſignis ad Geſnerum de auri oleo. Idem ad eundem aliàs in hanc ſententiam ſcripſit.

Περὶ ἡλίου τοῦ πιστοῦ quid ſcribã? Otioſorum hominum ſpeculationes ſunt, quæ ſi ad rem conferantur, oleum & opera perit. In minimas partes redigi aurũ poteſt, atq; ita πιστὸν effici: vt autem in ſpiritum & oleum natura auri conuertatur, ſpes Alchymiſtica, non veritas ipſa, ratum eſſe iubet. Cæterum quin aurum comminutum in minimas partes, & redactum in prima ſua elementa puriſsima, poſsit fieri potabile: (non tamen ſub forma aquæ aut olei) poſsit etiam alia metalla admiſtione reddere meliora, & quaſi tranſmutare, non nego, nec omnino nihil eſſe, quod de lapide Philoſophorum dicunt, fateor. De aqua autem & oleo auri quod adferũt, illud falſum eſſe omnino certus ſum. In eadẽ ſententia videtur & Auicẽna eſſe, Albertus Magnus, ac ipſe etiam Braſauolus, quãdoquidem aurũ materia conſtat ita perfectè digeſta, vt quaſi contrario omni, aut ſubſtantia

au-

ut excremētitia carere videatur, imposſibi-
s videtur, vi ignis ſine alio adiutorio, aliquo
nodo in ſubſtātia alterari poſſe. Ac ipſe Bra-
uol. De purgātibus, nō modò vana, quę de
uro potabili & argento feruntur, ſed etiam
enena eſſe affirmare non dubitauit. In hāc
ntentiam multa plura afferri poſſent, ſed
relinquemus ad præſens. Vberior dicendi
cus fortè erit in libro De lapidibus, gem-
is & mineralibus, cuius ſchedas infinitas
enè, indigeſtas tamen Geſnerus noſter, vt
has ipſas, reliquit.

Diſſolutionē verò auri, quod ea arte Chy
ica perfici poſsit, pleriq; affirmant. Ac pri-
ò quidem nobis perſuadēt, authoritate &
oris venerandæ antiquitatis: deinde verò
ulari noſtri temporis virorum celebrium
ſpectione & operatione cōfirmant. In hāc
ntentiā ſcribit vir quidam eruditus, & na-
ralis philoſophiæ ſtudioſiſsimus, ad Geſ-
rum: Fuerunt, inquit, apud me, duo, qui
rum puriſsimum ita tractarunt, maceran-
o, deſtillando, putrefaciēdo, ſoluendo, deſic
ndo, vt in liquidiſsimum humorem rede
rint: in eo opere occupati fuerunt ſeptima
s octodecim, à nona Iunij vſq; ad decimā
intam Octobris, ídq; tanta diligētia ege-
vt nunquam eo tempore extinctus ſit pla
ignis, eo tamen admodum lento vſi ſunt,
in quo

in quo video præcipuè peccare noſtros Al-
chymiſtas: adſuere operi perpetuo, noctu vi-
gilias partiti ſunt, & vaſa & inſtrumẽta pau-
ca adhibuere. Quod ſiquis liquor auri pota-
bilis benè præparati eſt, hoc modo præpa-
rari poſſe aut debere crediderim, vt ab his
quibus ſpectator adfui parabatur. Atque vt
id credam facit primum, quod aurum eò re-
digunt, vt ſuæ aquæ innatet, quaſi puriſsima
nebula imbrifera: idem tranſit in recipiẽtem
lento igne, & quod maximè ſum miratus,
tingit aureus iſte liquor, colorẽ aureum red-
dens, chartam, lanam, aliámue rem admo-
tam, qui color ita penetrat, vt minima guttu-
la aliquot folia in Pindaro meo Græco pene-
trarit. Præterea, quod etiam ipſum veræ ſo-
lutionis indicium eſt, albus auri ſoluti color
eſt. Hæc & alia faciunt, vt credam hanc ra-
tionem ſoluendi veriſsimã eſſe qua hi vtun-
tur, nec ſimile apud vllos alios Alchymiſtas
hactenus vidi. Quod ſi vera ſit ſolutio, faci-
lis inde ratio eſt perficiendi liquorem. Illi in
puluerẽ redigere abituri: ſed is humido loco
ſua ſponte, vitro etiã benè munito colliqueſ-
ſcit olei modo, cuius rei experimentũ feceri
apud me. Hæc vt oculatus teſtis ſcribo, ali-
quin hęc tãquã ἀδύνατα, hactenus ſępe apud
noſtros & alios ſolebã confutare. Multa ſunt
in ſpecie impoſsibilia, quæ certa via ac ra-
tion

ione facillima ſunt. Audio hos ipſos curare
morbos quoſdã deploratos. Hactenus ille.

De auro diſſoluto & potabili, eiúſque facultatibus, caput VII. *Antonij Fumanelli ex lib. De compoſ. medicamentorum.*

NEc ſilentio præterire ſtatui medicamẽtum, quod Chymicæ artis profeſſores
ſummis extollẽtes laudibus, Aurum potabi-
le vocant, vt ſaltem quæ ipſius ſit compoſitu
ra noteſcat. Cuius has eſſe facultates aſſe-
runt, quod bibitũ cordi lætitiã præſtat, eiúſq;
vires auget, & morbos repellit, ſenectutẽ re-
tardat, humores augens natiuos, omnes cor
poris partes illæſas tuetur, lepram curat, ſan-
guinẽ mundat, caſui cõfert capillorũ, ſi cum
endiuiæ ſumatur aqua, aut potius decocto:
quod ſemel retuliſſe ſufficit, vt ſupra relatũ:
capitis verò dolori cum aqua betonicæ, ſco-
rdmiæ, & vertigini cum decocto bugloſsi, &
meliſſæ, lethargo cum ardenti, & lilij: memo
riam corruptam cum fœniculi decocto, &
ſororum, potatũ inſtaurat, melancholiam
commouet, omnémq; amentiam cum aqua
borraginis: facit ad morbum attonitũ, cum
aqua ardẽti: & cum pæoniæ albæ radicis lu-
na decreſcente collectæ decocto, ad morbũ

comi

comitialem:ad membrorum verò mollitiem
cũ aqua saluiæ stillatitia, aut decocto ex ea:
ad ophthalmiam seu oculorũ phlegmonem
& dolores cum aqua fœniculi, atque sileris
montani, seselísq; Massiliensis:ad destillatio-
nes, seu rheumatismos cum iridis aqua: ad
fluxum sanguinis narium cum aqua scabio-
sæ: valet & tussi cum aqua capillorum ven
in sputo sanguinis cum plantaginis aqua:in
phthisi cum aqua mellis, & lacte:in dolore
& abscessibus pulmonis cum aqua cancro-
rum fluuialium: in cordis tremoribus cum
aqua melissæ, aut buglossi:in dolore ventri-
culi cum aqua mentæ, vel ipsius decocto: in
calida dispositione cum rosacea, aut myrtil-
lorum aqua:in dysenteria, & ventris tormi-
ne, fluoréue cum aqua plantaginis: in col
dolore cum ardenti, in vermium passionibu
cum zedoariæ decocto, aut absinthij: in he
patis tumoribus, aut obstructione, atq; aqu
inter cutem cum aqua scariolæ, & hepatica
in causa calida:in causa verò frigida cum sp
cæ nardi decocto, aut cinnamomi: in icter
morbo cum aqua caprifolij, vulgo pericly
menos nuncupati, aut sero caprino: in lieni
passionibus cum aqua fraxini, aut tamari
cis:in renum passionibus, oppletione, & lap
de cum tribulorum marinorũ. aut raphan
alkekengi, & pimpinellæ, aut puluere phila
tropo

tropos, seu apatinæ: in stranguria, & renum vlceribus cum caprillo lacte: in enterocele, intestinorúmue ramice, epiplocele, omentiue ramice, & epiploenterocele, intestinorum, & omenti ramice cum aqua vtriusque consolidæ: in mēsiū suppresione cum aqua sabinæ, aut matricariæ, & in partus difficultate cum aqua artemisiæ. Auxiliū præterea sterilitati præstat cum aqua nepetæ, & lauēdulæ: arthriticis, morbóue articulari, podagricis, ischiadicis, chiragricis, & extenuatis cum aqua ardenti, aut paralysis, aut lauendulæ: pestilenti febri cum acetosæ, vel buglossi, & scabiosæ: gangrenæ, fistulis, & psoræ cum aqua pedis columbini, aut buglossi, vel acetosæ. A veneno præseruat, & veneno affectos, morsósq; à cane rabido curat cū aqua tormentillæ, dictamni albi, & bistortæ, aut aqua rad. pęoniæ, febres quotidianas, tertianas, & quartanas in accessionis, seu periodi principio exhibitum cum aqua scolopēdrij, vagas & erraticas, caussimque cum serapio violato delet: vtq; vnico dicatur verbo, asserunt aurum potabile cum aqua ardenti nobilem inducere effectum in corpore humano, omnésque ferè pellere morbos. De ipso autem in magnis morbis scrupulum aut semidrachmam exhibendam censent, in mitiobus scrupuli dimidium, in paruis ad duo-

rum granorum hordei pondus, decuplum decocti ipsi commiſcendo. Quod, quum pluribus doceant cõficere modis, hic nonnullos adducam: ſi autem plura de eo quis ſcire cupierit, & quod Chymiſtæ ſolis fixionem in cœlo noſtro dicunt, commentarium legat Cœlum philoſophorum nuncupatum, plurimas auri potabilis formas, & diuerſas continentem, in quo & plures aquæ vitæ compoſituras reſpicere licet: de quibus veritas ipſa authorem appellet.

Auri potabilis conficiendi deſcriptio.

Prima. Foliorum auri electi quantitatem, quæ tibi magis opportuna videbitur, ſucci limonum optimè depurati quod ſufficit, in bociam, vt decet obturatam condito, ad cineris furnellum igne lucernæ ſuppoſito diebus quatuor, pluribúſue, adiicitóque aquæ ardentis quinquies deſtillatæ partem mediam.

Secunda. Aliam auri potabilis confecturam edocentes, ſumunt foliorum auri in leuorem redacti, numero centum, ſalis ſuper lapidem porphyreum triti ℥ ß. hæcq́; commixta, aqua abluunt calida, & in cucurbitã vitream iniecta, collo procero fabricatam, fundo ſapientiæ luto contecto, copertorióq; impoſito, & igne lucernæ tria habentis licinia ſubſtrato, vt dictum eſt, deſtillant, & ſi quid

quid auri in vasis fundo constiterit, ad vsum seruant. Tertia.

Alio aurum potabile conficientes modo, sumunt auri optimi partem vnam, argenti viui partes duas, quas nocte diéq; simul maceratas, quousque aurum dissolutum fuerit, suaui destillant igne, donec vtiq; argentum viuum ab auro secretum est: auro autem in vasis imo, iam ad nigritiam tendenti, aquæ buglossi ℔ ß. adiiciunt, vasísque ore obturato ignẽ diebus tribus, & noctibus ad auri liquationem supponunt. Quarta.

Sumatur auri de cemento ℥ j. & componatur cum ℥ j. argenti viui Hispani puri: ponantur in cucurbitam vitream oleo communi superposito, & per duos digitos supernatante, & ad calidos cineres bulliat horis xxiiij. & quum infrigidatum fuerit, extrahe oleum, & quod reliquũ est, ablue cum aqua tepida, donec humiditas, & vnctuositas ablata fuerint, & siccatum in tenuem cõtere puluerem, ponatúrq; cum sulphure in crucibulo super carbones, & accẽdatur ignis, donec sulphur comburatur: post accipe aurum, & tere cum sale aliquo tempore, & post cum melle super porphyreum lapidem longa triturtione: postea ablue cum aqua feruenti, donec aurum sit optimè mũdum, & purum: & post accipe vrinam stillatitiam vicibus

tribus:primò quidem destilletur ad medieta
tem:secundò ad tertiā partē: tertiò ad quar-
tam:huícq; vltimo destillatæ in vas vitreum
ad cineres calidos appositæ, adde salem tri-
tum, & salem ammoniacum ad ignem sua
uem, donec in vrinam destillatam soluantur:
hæcq; simul alembico destillentur. Aurum
verò per filtrum, quod vrinæ præparatæ
misceatur, & salibus vtrisque, & ad mollem
ignem positis, quod supernatat, vt oleum ab-
luatur, donec salsedine priuatum fuerit, quæ
in bocia vitrea cum aqua vitæ imposita, tan-
dem in aquam limpidam soluentur.

Quinta. Vitrioli rubificati ℔ j. salis ni-
tri ℥ ix. cinnabaris ℥ vj. salis communis ℥ iij.
tere omnia simul, & extrahatur aqua acris,
cum qua misceatur aurum, vt suprà præpa-
ratum, & destillentur per alembicum, donec
exierit aqua in colore auri, ipsum aurum re-
manens in fundo vasis ad formā mellis reda-
ctum commisce cum aqua infrascripta. Cin-
nabaris ℔ iij. vitrioli rubificati, salis nitri,
aluminis rochæ calcinati, sing ℔ j. salis com-
munis ℔ j ß omnia simul terantur, & artifi-
ciose elambicentur, & quod sublimatum est,
& infrigidatum, albúmq; effectum, tere cum
salis ammoniaci æquali pondere, & quin-
quies sublimetur, teratúrque: quod sublima-
tum est super porphyreum lapidem, & om-
nia

nia igni ſimul poſita, & liquata miſceantur cum auro, vt ſupra præparato, & bulliant lento igne, donec ſoluatur aurum, & quum infrigidatum fuerit, ſepeliatur vas ſupraſcripta continens, ſub fimo diebus triginta, & ad ignem denuo poſita, quod ſtillauerit repo- nito. Sexta.

Aurum aliud potabile contra peſtem, omnéſque infirmitates contingentes ex intemperie, in compoſitura, ſoluta vnitate, & eas quæ communes ſunt.

VRinæ ter deſtillatæ, quæ ſic fit: Accipe vrinæ hominis ℔ xx. & deſtilla prima vice extrahendo ℔ x. ſecunda vice ex his decem v. & ex quinq; iij. & cum iſtis quinq; ponatur ad alembicum aurum præparatum. Accipe auri ex ſuo naturali cemento ℥ j. & amalgama cum ℔ j. argenti viui Hiſpani, & pone in bocia vitrea, & fac bullire cum oleo communi horis trigintaquatuor: poſt eximito, & refrigerari ſinito: deinde laua cum aqua calida, donec oleum, omníſque digeratur ventoſitas: tunc comprime per corium, & remanebit aurum amalgamatum, & deſicca, & optimè ſiccatum tere in morta-

rio cum ſulphure, vt amalgama cum ſulphu-
re ad tenuem puluerem redigatur : poſt hæc
ſumito vrinam, vt ſuprà deſtillatam, & po-
ne in vrinali cum puluere ſalis communis, &
ſalis ammoniaci, & ſtillentur denuo: poſt ſu-
perpone aurum in bocia vitrea, & fac bulli-
re, & aurum ſoluetur, & tunc accipe aurum
ſupernatans cum cochleari vitreo, & pone
in aquam ardentem, aut eam, quæ deſtilla-
tur ex elixir vitæ in duplici vaſe, & in ea diſ-
ſolue aurum calefaciendo, hócque aurũ eſt
ad omnia vtile. Septima.

Sumito fauum mellis cum tota cera, &
melle, & in vrinali vitreo imponito, ſuperpo-
nendo de optima aqua ardenti: quod exactè
clauſum, duobus menſibus in loco perma-
neat calido, humidóque, donec omnia lique-
ſcant, & deſtilla. Quod primò exit, erit vt
aqua, quod ſecundò vapor, quod tertiò pars
ignea, & bulliat, donec ſoluatur aurũ: quod
mirum eſt, & expertum pro ventriculo, he-
pate atque inteſtinis, ex frigida intemperie
affectis, & cum timor eſt de futura aſcite.

Modus & ratio quid ſimile auro potabili conficiendi, faciens ad morbos varios.

Qvidam ex Chymiſtis arbitrantes ar-
dentem aquam auri concipere facul-
tates

tates, ipſum aurum, quem Solem vocant, natura aut arte depuratum in ſegmenta tenuiora, bracteoláſue diſſectum centies accendunt, totiésque ardenti extingunt aqua, quintæque commixto eſſentiæ, vt cœlo, in variis vtuntur morbis. Hactenus Fumanellus.

Modus faciendi aurum potabile, medici Craconiēſis quo etiam vtitur in compoſitionibus contra peſtem. ℞. Aurum foliatum, & miſce (ponerem in ampulla vitrea) cum tanta quantitate, quæ tibi melius videbitur, & ſufficiens, ſucci limonum depurati. Poſtea pone in bociam bene obturando os bociæ, & ſepeli illam in cineribus calidis, & teneas ſic per quatuor dies vel plures, ſicut expedit, poſt ea adde pro medietate iſtius mixturæ, tantam quantitatem aquæ vitæ optimæ (nimirum dulcis illius, de qua ſupra) rectificatæ, & claude benè os bocię ne reſpiret, & ſerua tan quam margaritam & balſamū, & theſaurum inæſtimabilem, pro humani corporis ſanitate ſuper omnia neceſſariū. Et de iſto theſauro poterit homo ſumere quater in anno, in principio cuiuſlibet tertij menſis, quantum eſt cochlear pro vice, cum optimo maluatico vel cum brodio plus minúſue pro neceſsitate. Deſtillationis nullam facit mentionē: quid ſi ſuccus limonum primum abſtraheretur

destillando : dein aqua vitæ adderetur, & rursus destillaretur? Aut, videas quale sit, si ita ex præscripto paretur: & si placet, preterea destilla mediocri igne carbonum, per horas quatuor & viginti.

Aurum potabile paratur more Alchymistarum ad hunc modum, quem accepimus, è libro manuscripto veteri Alchymico. Calcinatur primò Sol, more aurifabrorum per Mercurium, & permitte vt Mercurius euaporet ab eo, tum teratur valde bene in lapide, postea ponatur in furno reuerberationis per biduum, & euenient flores subtilissimi, qui colliguntur, & calcinantur reuerberati tam diu, vsq; totum vertatur in flores. Cum illis floribus auri, accipe acetum vini optimi destillati, & pone hos flores in vitro, & pone ad putrefactionem per dies xiiij. postea effundatur acetum coloratum, & nouum acetum affundatur, benè mouendo, postea permittatur vt resideat, ac tandē rursus acetum permutetur, aliud affundēdo, ídq; tandiu continuandum, quoad nihil in fundo amplius remaneat, & totum in acetum soluatur. Postea acetum coloratum effunde in vitrum magnum, vt euaporet acetum, & in fundo manebit aurum nigrum ad modum olei vt pix, quod accipe & pone ad vinum tuum rectificatū vt ibi soluatur, & ponatur ad vas

circu

irculationis, & mittatur ſtare in calore lenſsimo per xij. hebdomad & coagulabuntur t fixabuntur omnes ſpiritus vini & vertenır in puluerem, vnà cum ſole, quos excipe pone ad ſoluendum & ſoluentur in oleum arißimum, vt aurũ, & hoc vocatur aurum otabile, de quo vtere vt ſcis. Vini autem reificatio ſic fit: In vaſe reiterationis ſeu recti cationis ſtet vinum per dies x. in vino verò oluãtur prius, quàm ponatur in vitrum ad ectificãdum, camphoræ ℥ ij. ſacchari crudi ius benè exiccati totidẽ, de nuce moſc. ℥ j. acis, zedoariæ, zingiberis, ana ℥ j. cũ his reifica vinũ in vaſis rectificationis, vaſis optiè clauſis, ne quid vel minimũ reſpiret, poca auferatur: & hoc vino præparatur aurũ.

Aurum potabile inquit Fierauant. Capric.).ij. cap. xxij. liquor eſt diuinus, cui alius nul s poteſt comparari Philoſ. ſuperioris ætaı, atque etiam recentiores ſummo ſtudio ri ſolutionem quæſiuerant ideóque variis am modis id ſunt aggreßi. Multi eorum te deſtillationem, aurum calcinandum ius cenſuerunt: alij ſolutionem eius quæerunt aqua forti: alij poſt calcinationem, luebant aqua vitæ: alij in alios errores ſunt ſi. Modum verò ac rationem faciendi eciosiſs. hunc liquorem facilem & firmam o docebo, propterea quod is ſit maximi

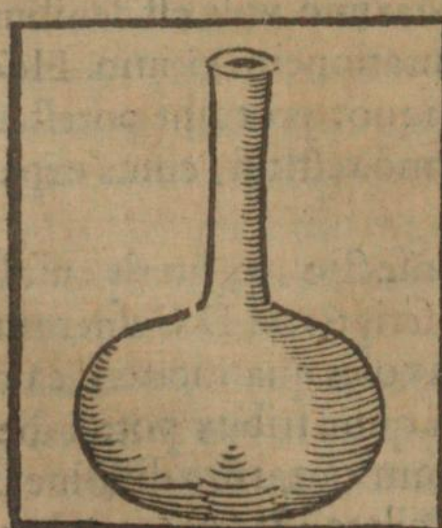
inter mortales momenti,& quasi altera ani-
ma, imò vita ipsa nostra. Accipiatur sol. au[ri]
pondus vnciæ vnius: dehinc habeatur galli-
na satis magna, bona, quæ est interficienda
& ita adhuc calida, ab interioribus mundan-
da, & in multis partibus præcipuè carnosio-
ribus ferro aperienda, vtpote in pectore, i[n]
coxis, sub alis. Istæ partes auro commixt[o]
sunt infarciendæ, vt penitus cooperiatu[r].
Quo facto ponatur hæc gallina in locum
vbi per dies trigintasex calida permaner[e]
posit calore suo naturali, vt aurum soluatu[r]
in aquam. est enim occulta quædam in ca[r]-
ne gallinæ proprietas soluendi aurum in a-
quam. Quo finito termino, deprome, & ca[r]-
nem laua ita exactè vndiquaque, vt nihil d[e]
auro, ne minimum quidem relinquatur, a-
qua mellis destillata cum suis spiritibus, qu[æ]
sit rectificata bis térue. Peracta hac lotion[e]
accipe tantum aquæ vitæ, quantum est d[e]
aqua loturæ carnis gallinæ, & commisce. P[ro]
qualibet libra aquæ adiunge ℥ j. salis amm[o]-
niaci albi, sine vlla nigredine, ponantur om-
nia in bociam vitream, & abscondantur p[er]
tres menses in fimo equino calido. Veru[m]
singulo quoque mense visitanda erit mate[ria]
semel, & effundendæ partes aquæ huius cl[a]-
riores, & seruandæ in vitro optimè clau[sæ].
Bocia verò remittenda, & finito mense ru[r]-

s quod clarum fuerit à fæcibus ſeparãdũ, habebis ſpatio trium menſium omnem quam ſolutam & claram. Demum deſtilla ꝛces in arena forti igne, vt omnis materia elior aſcendat. In deſtillatione verò fęcum, iendum eſt, quòd fæcibus eſt affundenda bra ſemis aquæ vitæ optimæ, & quod per ſtillationem extraxeris commiſcebis cum o quod primò fuerat ſeruatum, & rurſus in alneo Mariæ quod reliquum eſt extrahe. ſum repone in fimum equinum diebus vi-ntiquinque, & habebis aurum potabile aratum facilè & minimo ſumptu, quod ſua irifica facultate mortuos quaſi reſuſcitat. ſus eius eſt eiuſmodi: Auri potabilis ſumi-ir ℥ j. cũ vncia vna iulepi violacei ſimul per-ixta. Et hæc compoſitio dari poteſt in bro-io, aut cum aqua aliqua, aut per ſe ſine alio dmixto liquore. Maximè vtile eſt ſenibus ecrepitis, ad reſtaurationem virium. Hoc pſo vita ad dies aliquot protrahi poteſt in grotantibus, & ſermo reſtitui, cuius expe-ientiam ego vidi.

Auri potabilis confectio, ex literis cuiuſ-am lingua Gallica ſcriptis ad D. Geſnerum. artari ſume quam voles quantitatem, calci etur ad albedinem, quod tribus poteſt die-us perfici: calcinatum tartarum diſſolue in qua communi deſtillata, & ſcias quod pro

℔ j.

℔ j. tartari calcinati ℔ iij. aquæ requiru-
tur. Poſt diſſolutionem aqua per filtrum d-
ſtilletur & congeletur. Quo facto, denuo l-
ris octo vel nouem eſt calcinandum, tum r-
ſus diſſolue in aqua cõmuni deſtillata, & c-
geletur vt ſupra, ídque ordine repetatur ſ-
pties. Septima tandẽ calcinatione, tartaru-
ad diſſoluendum per ſe coniiciatur in vas v-
treum amplũ, in loco humido, quò neq; aë-
neq; pluuia pertingat. Quo ſic parato, acc-
pias ℥ xv. aquæ huius è tartaro calcinato, p-
ſingulis vnciis ſolis calcinati, eo quo ſequit-
modo. ℞. Auri finiſsimi & puri ℥ j diſſolu-
tur cũ Mercurio, quẽadmodũ id ipſum ar-
fices, & aurifabri, qui vaſa inaurant, di-
ſoluunt, poſt ſeparetur euaporatione Me-
curius ad ignem. Vbi igitur habueris ca-
cem, aut cinerem, aut puluerem auri deb-
to pondere, impo-
nas in vas vitreum
quod matraciũ vo-
cant, cuius collum
quo fuerit longius,
eò eſt melius. Tum
obtura diligente-
matraciũ, ne qui-
impuri aut alien-
incidere poſsit, &
repone in fimum
calidum,

dum, aut potius in balneum Mariæ per ndecim dierum ſpacium, & caue ne vas ueas, ne id quod ſolutum eſt, & quod limatum parietibus adhæret, decidat, que actio impediatur, quo minus relim diſſolui poſsit. Relinquatur ibi, quoad totum, vel maior ſaltem pars ſit diſſo. Quando extrahendum erit aurum ſom, id magna diligentia erit aggrediendm, ne quod ſolutum, cum eo quod reſom non eſt, commiſceatur. Vt verò acui aquæ, quam ab aqua tartari accipit, eratur, accipe aquam vitæ quater aut inquies deſtillatam, & commiſce cum na tartari & Sole diſſoluto, & repete c donec tota aqua tartari fuerit ſepara à Sole, & quoad nullus ſalis ſapor ſufſit. Poſtea coniunge aquæ roſarum pan, vt tollatur etiam aquæ ardentis odor, que ita relinquitur tibi oleum auri puimum.

De ratione ac modo conficiendi & paran aurum potabile, ſic ad Geſnerum ſcripſit, doctiſsimus quidam: Mitto ad te aurum tabile, vt petis vir doctiſsimè, hoc eſt, ratio m eius conficiendi, qualẽ vidi apud meos tos artifices, qui id hoc modo præpararũt ud me ſuperioribus annis. Te oro, vir ortiſsimè, vt ſi tibi videbitur, certi aliquid

con

continere,tibi reserues. Eius enim apud me authores magni faciebãt,ac ea lege inspectorem me omniũ voluerunt,ne facile cuiquam communicarem : id hactenus ita obseruaui, vt nulli vel scripto vel narratione explicuerim: tibi soli, & bona cum fide,quantum memoria complecti, & animo consequi potui, communico. Cuius summaria ratio hæc est:

Aurum eligatur præstantissimum,id purgetur igne per cementum , vt purum,syncerúmque quam exactissimè fiat:hinc in laminas extendatur,& frustulatim conscindatur, ita concisum in matracio (matracium puto dici phialam à Chymistis) soluatur. Solutio ita breuior fiet. Aqua fortis accipiatur , quater purgetur à fæcibus,& destilletur cũ quarta parte salis communis præparati : in hanc aquam sic præparatam immittatur aurum comminutum, & sensim immittatur tartarũ calcinatum probè,ac lento igni , vt manu collum matracij teneas : soluetur in aquam claram & limpidam,quo facto seponatur, vt refrigeretur. Hinc transfundatur in vitrum ampli orificij,ac in calidis cineribus resoluatur aqua illa tota, & desiccetur materia,ita vt vix sentias odorem aquæ fortis, inde iterum refrigescat materia . Interea aqua rosarum destilletur , eíque infundatur ac resoluatur, desiccetur materia, vt prius,iterúmque id repetatur

tatur vt prius, sic probè tandem exhalabit aquæ fortis.

Ad hunc modum mundata materia & de-cata, ad putrefactionem accedendum est, ita fiet: Vitro satis amplo imponatur ma-ria, addatur illi aqua communis destillata, materiã excedat, ad digitos fortasse tres, ponatur in fimum equinum, aut fiat id bal o, quod magis placet, per dies decem. In-destillanda est ad vaporem aquæ (id est, nec euaporet aqua) & materia exiccanda: siccatæ superinfundatur aqua destillata, ad lentũ ignem in vaporem aqua soluatur nuò, postea destillanda est in cineribus, & iccanda, vt prius. Hactenus si decenter o-s continuatum fuerit, eò perducta est ma-ria, vt nebulas tandem exhibitura sit: quod expeditius fiat, in fine præcedentis destil-tionis materia desiccata, infundatur super m vinum ter destillatum, ac vapore aquæ per lẽtum ignem soluatur materia. Quod ritè fuerit factum, incipient apparere ne-ulæ, ascendent autem ex fundo alembici reæ guttæ sensim ad aquæ superficiem, iam totum ambiet purissimum, ceu reti-ulum, à quo dependebunt guttæ aureæ: unc aureum imbrem Danaës interpreta-ur. Et sanè nihil eo vidi elegãtius. Porrò has ebulas studiosè decet colligere. Eximuntur autem

autem vitreo cochleari parte conuexa (conuexa parte nebulæ eximi debent, ne cũ ipsis aqua hauriatur:nam conuexę parti facilè adhærescunt:translatæ verò in patellã vitream ab aqua solidæ vel integræ recipiuntur,in ea aquam fontanam intelligo) & reponantur in patellam vitream, quæ plena ferè sit aquæ (fontanæ) destillatæ. In hac statim fundum petet nebula.Prima sic collecta nebula,repetatur putrefactio,exiccatio,destillatio ex ordine, sic alia colligetur nebula, ídque toties donec omnes collectę fuerint. Vbi nulla amplius apparuerit, habes aurum separatum à tartaro (quasi tartarum prius conglutinetur auro vel concorporetur) quod in fundo album remanebit. Aurum sic in nebulas conuersum, exemptum ex aqua patellæ vitreæ, exiccandum erit in furno calcinationis, ita liberabitur ab humore extraneo;id quod fiet fortasse ad dies decem:lentus autẽ debet esse calor, qui naturalem corporis humani nõ excedat. Desiccata materia post diem decimum,in vitrea patella cochleari facilè in puluerem conteretur. Nebulæ puluerisatæ matracio infundantur,& in balneo putrefiant,simúlque soluantur iterum, quod fiet ad dies triginta interdũ. Soluetur autem in oleosam materiam,quæ iterum exiccata conseruabitur ita,tanquam ad præsens satis præparata.

Nam

Nam in cella vel alio loco humido, conuertetur si opus sit in citrinam aquã, quam dicunt esse miræ facultatis, ad omnia ferè morborum genera. Hæc fide bona, quantũ memoria consequi potui, tibi communicata volui, &c. Vale.

Alius modus Theophrasti, pro auro potabili: Soluitur aurum (nimirum in tenuissimas laminas, & frusta redactum & incisum) in aqua forti conuenienti (regia nimirum) abluatur ab acuitate cum aqua dulci destillando, postea exiccando solutum, de quo recipe ℥ iij. aquæ vitæ mellitæ ℔ iij. in cucurbitam pone diligenter perlutatam, orificio optimè sigillato, & supra cineres vel carbones lẽtos 24. horis collocetur, illic leuissimè bulliat. Sic enim Sol in ista aqua soluitur, cuius vsus est, vt scis ex aliis.

Auri potabilis modus nobilissimus, valde rarus & secretus. Primò omnium malum citrium excauetur, auferẽdo medullam & semina, cauitati indantur foliorum auri, necdum ad extremã tenuitatẽ redactorum, quantum videbitur. Tum expresso mali citrii succo, affusóq; auri foliis, malũ suo operculo operiatur, ac in loco calido, aut iuxta fornacem diebus quinq; aut octo seruetur. Hoc modo affirmant aurũ in oleum resolui. Quo facto, succus ab oleo separetur, oleũ

cum aqua vitæ fortiſsima cõmiſceatur, quæ aliquoties rurſus deſtillatione ab oleo eſt ſeparanda. Iudicium autem de perfectione olei ſumitur hoc modo. Illinatur oleum crudo carnis fruſtulo, ſiquidem id non deauretur, ſed ad profundas partes penetrauerit, vt auri ſpecies nuſpiam appareat, optimè deſtillatio & operatio ſucceſsit. Hoc oleum volunt, omne aliud aurum potabile, quocũque modo id fuerit præparatum, virtute & facultate excedere.

Sol potabilis ex ſcheda Italica, Recipe pumicis pulueriſati ℔ ij. auri finiſsimi in foliis ℥ viij. & ſimul contunde diligentiſsimè, poſt accipe ℔ iiij. dicti lapidis tuſi ſine auro & fiat lectus è pumice, & alius ſupra hunc è pumice cum auro, viciſsim pergendo in olla vitreata lutata ne reſpiret, & ollã collocato in furno ignis tẽperati per dies 40. poſt extrahe aquam vitæ vt ſcis, hoc eſt, infunde ipſi aquam vitæ, & aurum quaſi oleum aſcendet.

Aurum potabile, quale à Raymũdo præparatum olim fuiſſe fama eſt. Accepit auri puriſsimi quantum illi videbatur, quod in aqua regis ſeu forti (aurum nimirum diſſoluẽte) diſſoluit primò, deinde verò aquam & ſpiritus deſtillatione extraxit, ad exiccationẽ materiæ, ad eum penitus modũ, quẽ in præcipitato faciendo, ſequuntur vulgò: tandem in ce

in cella vinaria in oleum resolutum (quod quinto die fieri solet) rebus aliis permiscuit, & propinauit. Facilis hæc est, & expedita via miniméque negligenda.

Aurum potabile sic fit, ex libro manuscripto veteri Alchymico. Fit aurũ potabile eodem modo quo supra, ex eodem libro docuimus facere oleum vitrioli. Et eodem quidem modo fieri possunt omnes lapides pretiosi potabiles, non ponendo Mercurium, sed tantum sulfur. Recipe ergo quemcũque lapidẽ pretiosum, eúmque tere subtilissimè super lapide porphyrio, deinde adiunge ei tantundem sulfuris viui subtilissimè triti in pondere, & postea pone in crucibulo inter carbones ignitos, donec fiat ignitum, vt carbo & sulfur sit combustum & exhalatum. Hũc puluerem residuum rursus pone in marmore, & iunge ei de sulfure pondus suum, & fac vt prius fecisti, & iterum similiter fac tertio, & tunc erit lapis tuus sufficienter præparatus. Tunc recipe de isto puluere ʒ ß. de prædicta aqua ℥ iij. & pone simul in ampulla, & fac vt aqua albescat, & remanebit lapis tuus sicut pasta, cui adiunge aquam vitæ, & habebis lapidem potabilem pretiosum. Valent huiusmodi lapides potabiles contra diuersos affectus seu ægritudines corporis.

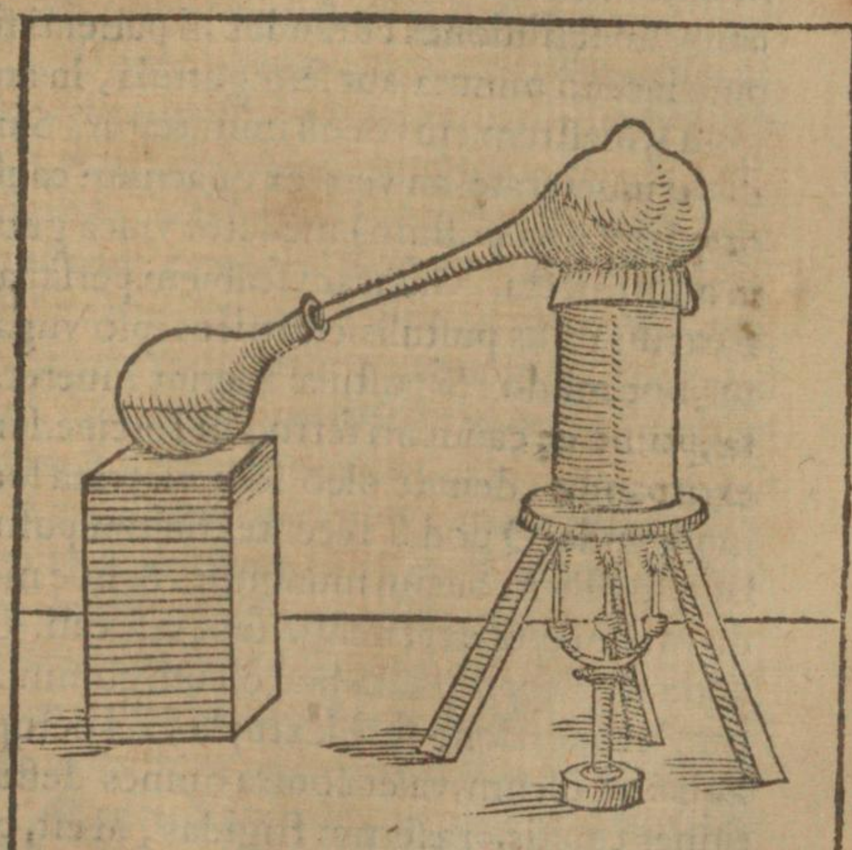
Medicina à Deo data ad præseruandam

hominum vitam in statu longęuo, etiam le-
præ resistens, multas in se habēs virtutes mi-
rabiles occultas. ℞. De sole purissimo in sub-
tilissimum puluerem redacto ℥ iij & de bal-
samo electo ℥ j. & de myrrha electa & aloë
hepatico & thure, & ladano non sophistica-
to, ana ℥ ij. camphoræ ℥ v. conficiatur cum
oleo pomorum mandragoræ & balsamo si-
mul mixtis. De hac medicina recipiatur ℥ j.
vel ß. in mense, & superbibat vitrum plenum
de vino ardente mixto cum aqua buglossæ
& florum rosmarini, simul mixtis & destilla-
tis per alembicum. Hæc medicina regalis est
& magnifica, cuius laudes sunt innumeræ,
nec indignis communicandæ. Aequiparatur
auro potabili: & si aurum purum esset reso-
lutum in aquam sine corrosiuis, & prædictis
rebus permixtū, multo pretiosior esset medi
cina. Itē si quis iuuentutē diu conseruare ve-
lit, & talem medicinam habere nequeat, vta-
tur quotidie chebulis cōditis cū suo syrupo.

Aurum potabile aliud excellentissimum.

Ante omnia ℞. Vini vetustissimi q. ß. pone in
alembico vitreo, postea luta capellá cum a-
lembico, vt & recipiens, fiat destillatio in bal
neo Mariæ, separādo ab eo quatuor elemen
ta: videlicet prima exiēs aqua, erit acuta ten-
dens ad insipidum gustum, quæ nihil valet.
Secunda erit acutissima, ignem referēs, quæ
&

& ipsa inutilis. Tertia erit dulcis gustu, & illa optima est, quia aërea constat materia. Quarta omnino insipida quæ nihil valet, & terra dicitur. ℞. Ergo prædictæ dulcis aquæ, videlicet materiæ aëreæ ℥ v. auri purissimi, in tenuissimas laminas redacti, & in parua frusta incisi ℥ j. ß pone in alembico paruulo vitreo, optimè in fundo lutato, & fac destillare per dies quinque igne quatuor lucernarum, ita vt sequens figura oculis subiicit.

Vbi candelabrũ vides, hic ponitur lucerna ardẽs, quatuor luminibus.

Diebus quinq; preteritis amoue lucernã, & impone ignem mediocrem carbonũ, per horas 24. & tranſibit tota aqua ad recipientem, & permanebit aurum in fundo alembici, referens oleum clariſsimum, quod eſt verum aurum, potabile pretioſiſsimum pro vſu medico. Hoc quidam vſus eſt frequenter ſine commixtione cum aqua vitæ, valet ad oculorum ſuffuſiones curandas, ſi patienti ſupino iacenti minuta aut ſemiguttula, in angulũ ſylueſtrem eius oculi immittatur. Surditati inueteratę (an verò ex quacunq; cauſa ortę, ſcire non poſſum) medetur vnica gutta in aurẽ iniecta. Gallicam ſcabiem perſanat, ſi excisis prius puſtulis, cicatrices ipſo vngantur, hoc modo: Si puſtulæ fuerint inueteratæ, primo eę candenti ferro, aut forcipe, ſunt extirpandæ, deinde oleo ſolo vlcerata loca inungenda. Quod ſi recentes fuerint puſtulæ, ipſis ſaltem oleum inungitur, & hoc modo multi certa experientia ſunt reſtituti. Cũ aqua vitæ appropriata hoc oleum commixtum proportione ferè ſextupla, vel octupla aquæ ad oleum, valet contra omnes deſtillationes capitis, præſertim frigidas, id eſt, catarrhos ſuffocatiuos. Cõmiſcendum autem

ita,

ita, vt in aquam vitæ gutta de oleo auri instil
letur, ac vehementer conquassetur, donec aqua vitæ ab auro rubrum ferè colorem, pellucidum tamen, acquirat. Idem oleum cum aqua vitæ præparatum, ac deinde cum lacte caprino cõmixtum, tantisper dum lac coloratur, iuuat inflationes, & exulcerationes oris, & gutturis, si eo fiat gargarisatio. In prǽseruatione, sex vel octo guttulas, si singulis vel quater denis, vel septimanis sumantur: in curatione autem medium, vel integrum cochleare, exhibitum ei, qui vel apoplexia vel epilepsia, vel conuulsione, aut simili affectu fuerit correptus curat. In summa, facultates eius sunt, constringere, simul & purgare, & corroborare. Qui hoc oleum paratũ habebat, nunquam cuiquam purum vendere voluit, sed semper cum aqua vitæ præparatum, ea obseruata proportione, quæ suprà est indicata. Vnciam vnam, non minoris vendidit, quàm duobus coronatis.

Auri oleum egregium. Folia auri macerata in succo limonum (an & aceto, præsertim destillato) & aqueo humore destillatione detracto, (quid si margaritę & corallia addantur) remanet in fundo quasi butyrum. Id vinum mistum, aureum colorem ei conciliat, & acetosum facit, ac mirificè putredini resistit. Purgat etiam multos, & sudorẽ mo-

uet. Fac periculum, videbis me vera ſcribere (inquit vir doctus in literis ad Geſnerum) & non improbabis auri vſum. Hoc remedium, ſicut & oleum vitrioli, quod in aurum redigi poteſt, valde prodeſt leproſis, & qui inunctionibus Mercurialibus ab iſtis hominibus, qui imperitia pecuniam lucrantur, vt Hippocrates ait, ſunt perditi.

Oleum de auro, ſummi cuiuſdam experimentatoris apud nos ſecretum, quod Geſnerus à quodam accepit, ea lege, ne cuiquam pateſaceret. Aurum ſoluitur in aquã, neſcio cum quibus acribus remediis: ſic ſolutum ſuper igne nõ poteſt eleuari & deſtillari propter pondus, ſed infuſa in ipſum pauca aqua ardente rectificata, ſine igne mox aſcendit, (& ſtatim oportet ſupponere recipientem) & ſeparatur à materia illa reliqua erodẽte, quà ſolutum fuerat in aquam.

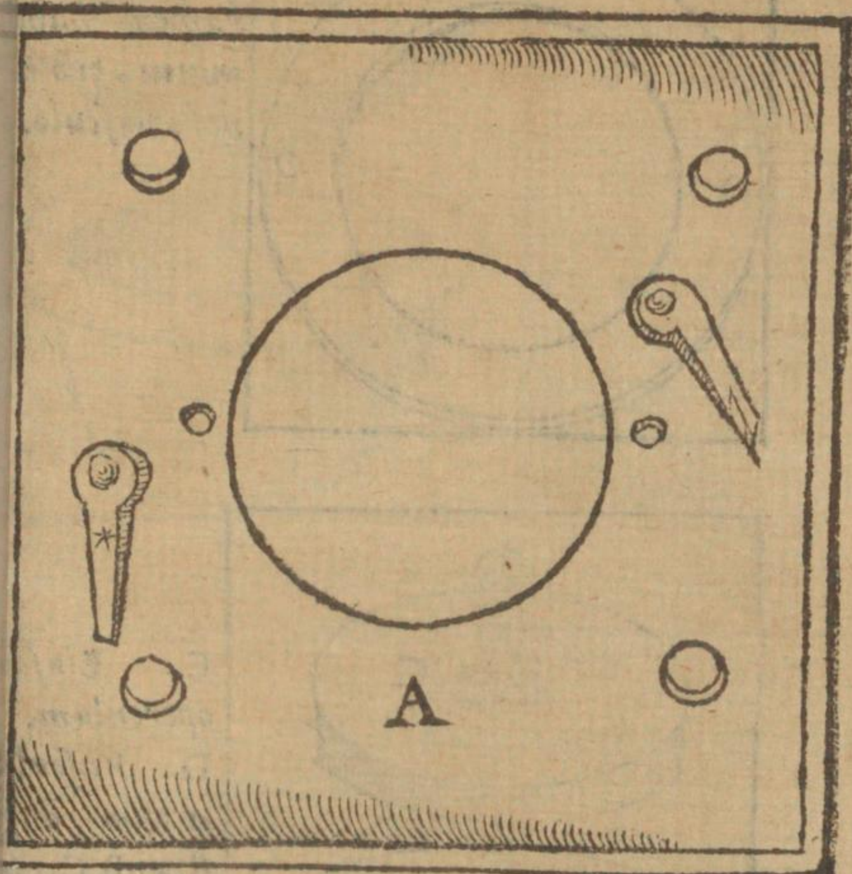
De oleo auri ſecretum magnũ, viri in hoc genere deſtillationis, haud mediocriter exercitati. Primò omnium pro hac operatione, habeas cyathum, aut vas aliud vino nigro optimo, ad ſummum vſque repletũ, quem in aliud vas aqua frigidiſsima oppletũ collocabis, præſertim ſi operatio æſtatis tẽpore ſuſcipienda: quo enim vinum fuerit frigidius, eo plus olei: quo verò calidius, eo minus, aut omnino nihil haberi poteſt. Huic cyatho

ſuper

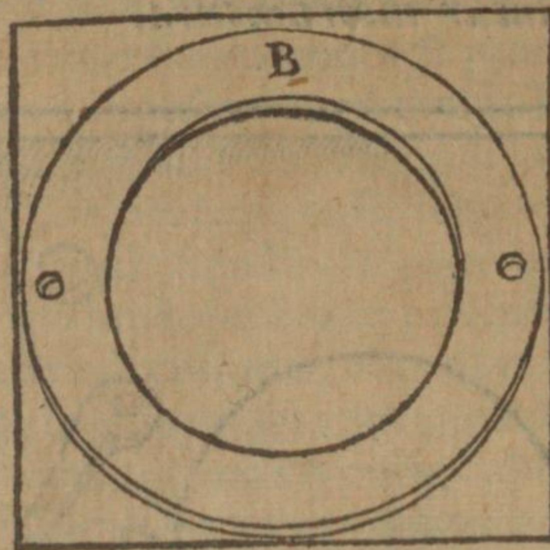
ſuperimponas maiorem iſtam quadratam, & latam, tenuem tamen laminam ferream, qualem figura A litera notata repræſentat, habentem in medio foramen rotundũ, amplúmque. In foramen magnum mox immitte & adaptato conchulam ſeu vaſculum æreum D. vel aureum F. vel cuiuſcunque alterius materiæ (è cupreo enim, cupri oleum habetur, vt ex aureo vel argenteo, auri vel argenti) in quo poſt operationem abſolutam, oleum reperitur, cuius fundus in refrigerato vino ſit ſubmerſus. Quod ſi vaſculum illud anguſtius fuerit, quàm vt exactè foramini medio A. committi poſsit, laminæ A. circulum B. itidem tenuem imponito, vt foramini anguſtiori, rectè D. vas anguſtius, conueniat: quod vt firmius hæreat, nec facilè loco moueri poſsit, firmandum eſt, tenaculis illis A. laminæ cõiunctis, & hoc * ſigno, notatis. His omnibus iam rite adminiſtratis, imponendus erit fundo vaſculi D. vel F. rotundus pannus, exiguus, ſubtilis, rarus ex ligno. Quo facto, excitandus erit ex carbonibus viuis ignis, eíque imponendum operculum C. ſi D. vaſculum vino fuerit immerſum, aut E ſi F. ibíq; relinquẽdũ, quoad totum excandeſcat: tum forcipe acuto operculum anſula (qualem in vtroq; inferius conſpicies) apprehende, & vaſculo ſeu conchu-

læ,eo quo vides modo,ſubito impone,ſic excitabitur ſtatim ſtridor,& panniculus in concauitate poſitus comburetur. Vbi ſtridor ceſſarit,& ipſa etiam vaſa paululum refrixerint, operculo forcipe rurſus ſemoto,atque etiam panniculo aduſto, & nigro ingenioſè ablato, in fundo vaſculi apparebunt tibi, aut ad latera plures, ad minimum verò vna olei vel auri,vel cupri,aut argenti,guttula, pro vaſculi natura, quod eſt colligendum ſubtili cochleari & paruo ex argento facto, & in vaſe argenteo diligenter cuſtodiendum. Notandum hoc loco,oleum tale, natura ſua citò picis inſtar denſari aut inſpiſſari.Cuius ſi vſum aut vtendi modum requiras,accipito tempore neceſsitatis huius quantum videbitur, & diſſolue in cochleari in aqua vitæ, aut aqua cinnamomi,& exhibe ægroto,tum huius olei efficaciam & facultatem, non ſine admiratione,experieris. Quod ſi in cupreo vaſe oleum quæras, aut auricalcho, caue intra corpus exhibeas,ſed ad extra ſerpigini, & aliis maculis fœdis inunge. Oleum in argenteo vaſe hoc ingenio factum, potentiſsima oculorum eſt medicina. Oleum auri,inquit idem,propinaui filio meo, iam iam animam quaſi agenti, trium guttarum quantitate, in aquæ vitæ cochleari pleno, & ſtatim ad vitam rediit.

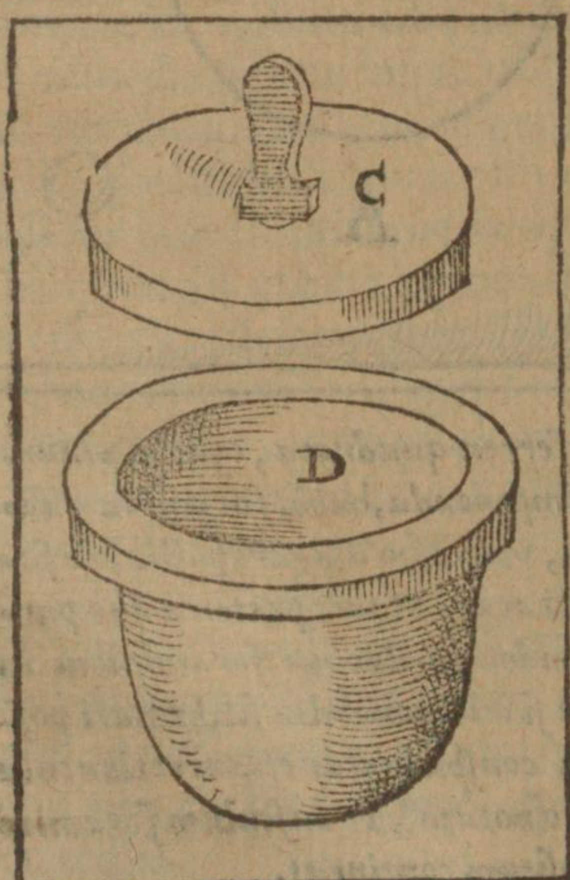
Sequuntur instrumenta.

Lamina ferrea quadrata, cyatho vinum continenti imponenda, habēs foramina quatuor magna, vt cyatho alligari poßit, ne facilè loco moueatur. Habet præterea duo parua, correſpondentia duobus foraminibus in circulo B. vt ſi is imponendus ſit, firmari poſſit. In eadem conſpiciuntur etiam retinacula duo, aſteriſco notata, vt vaſculum foramini magno impoſitum contineat.

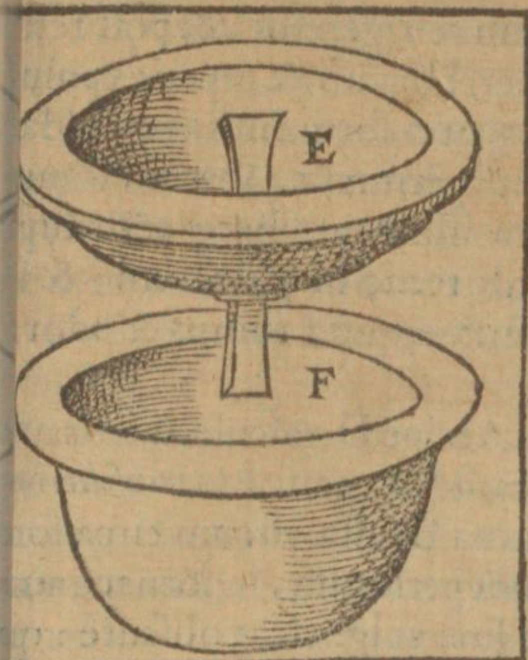

B. *Circulus fo-*
ramen haben-
minus, pro mi-
nore vasculo.

C. *Eiusdem*
operculum.
D. *Vasculum*
æreum angu-
stius, B. *Circul*
conueni, *cum*
ansa prominen
te recta sur-
sum.

E. Ei

E. Eiuſdem operculum, cauum ſuprà cum anſa ſuprà infráque.

F. Vas maius aureum foramini A. immediatè imponendũ.

Deſcriptio auri vitæ,ſiue pulueris Solis,Re
pe Mercurij ℥ iiij.ß aut ℥ v. lauetur exqui-
e aceto & ſale, auri Vngarici ℥ ß. ex his
t amalgama, quali vtuntur aurifabri ad
ſa deaurãda:lauetur amalgama iſtud ace-
& ſale toties, quoad nullam demittat am
us nigredinem. Hoc impone in bocia vi-
ea cui poſtea tantum aquæ fortis affunde,
liberè Mercurius totus ſolui poſsit,in fun-
verò appareat aurum pulueriſatum puni
i coloris. Huic bociæ impone capitellũ di-
ẽter lutatum, & deſtillatione ſepara aquã
rtem,primò quidem lento igne, poſt verò
rtiori,ſemper ignẽ augendo.poſtremò ve-
vt etiam arena igneſcat,& ſpiritus omnes
extra

extrahantur, tum refrigeretur, & poſt refri-
gerationem aperi bociam, & reperies pulue-
rem coloris purpurei, forma inſtar cuiuſdam
* placentæ ſimul permixtæ. Vitrum frange
& placentulam iſtam in libero aëre ſuper
porphyrio lapide terito in puluerem, & fa-
ciem à vento auerte, quòd fumus & odor ſit
venenoſus.

Calcinatio. Accipe D. vaſculum ſatis am-
plũ, quale vocant Germani *Ein tribſcherben,*
& pone ſub parua E teſta circum circa fora-
minibus aliquot perforata, in fornace auri-
fabrorum, & ſine vt igneſcat obſcurè: quo
habito, ferreo cochleari huic vaſculo infun-
de aliquid de hoc puluere, vtpote ℥ j. & ß
aut ℥ ij. pro vice, ferrea ſpatula benè agitan-
do, & apparebunt tibi varij colores, qui tan-
dem omnes in nigrum degenerant: tum ſem-
per perge, nec intermitte, dum rurſus rubrũ
colorem acquirat. Quo apparente colore
aufer ab igne, & ſine vt refrigeretur. His fa-
ctis, aliud vas ſimile ſuperiori accipito, ea-
dem magnitudine qua prius fuerat, & illud
collocato in locum prioris, & rurſus de pul-
uere affunde vt prius, & igneatur vt priori
vice ſemper & continuè mouendo, dum
omnes colores euaneſcant, & rubedinem ac-
quiſiuerit: ſic beneficio huius calcinationis
omnes ſpiritus aquæ fortis diſsipantur, vt in-

tr

ra corpus assumptus puluis nullam posit
fferre noxam.

In præparatione huius pulueris, est ca-
endum à communi Mercurio, quem Al-
hymistæ quidem coloribus tingunt, sed si-
e auro, nec ita validè calcinare potest.

Dosis huius pulueris est, senibus quidem
ondere denarij antiqui, pueris verò duode-
im vel quatuordecim annorum, oboli anti-
ui, in hostia, vt integrè descendat.

Aqua fortis fit, Accipe vitrioli ℔ ij. salis
etræ non extincti & optimi ℔ j. permisce
erendo, destilla ad omnium spirituum ex-
ractionem, ac postea rursus secunda vice,
ine vllo additamento destilla, vt à spiritibus
tiam crassioribus separetur, quo facto, a-
ua fortis hæc potens est, quæ Mercurium
oluat, & aurũ calcinare posit. Hæc omnia
x lib. Caspari Kegleri Medici Lipsiæ excusi.

Explicatio quorundã, cum figuris, cuius-
dam Medici insignis.

A. *Amalgama sic fit, aurum purissimum in laminas diducitur, postea crucibulum igni impositum fac vt excandescat, cui (extra ignem) infunde auri laminas & Mercurium, vt misceantur, mixtura dicitur amalgama.*

B. *Bocia collocata in loco calido, citius ab aqua forti operatio fit.*

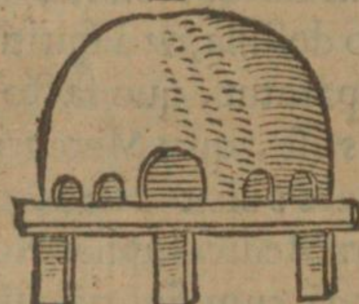
D. Va-

D

D. Vas, quod vocamus Germanicè, Ein trybſcherb, refert quodammodo vaſculum illud, in quo tonſores ſecantes venam, ſanguinem recipiunt, niſi quod hoc ex auricalcho, illud ex terra factum eſt: huius formam hic adiecimus.

E

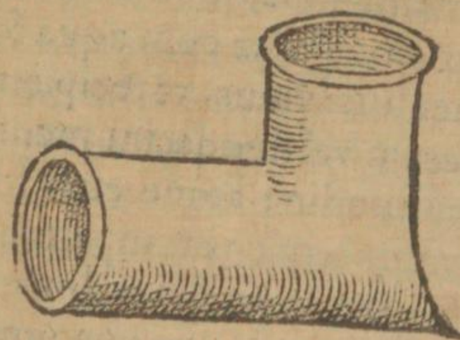

E. Teſtam vocaui, quod in Germanico vocabatur Ein müffel. Cõſtat ex terra cocta, formata inſtar parui clibani, in lateribus perforata, cuius hæc eſt figura.

F. For

F. *Fornax aurifabrorum ex luto parata, in hanc formam.*

F

Descriptio pulueris Solis modo breuiori hęc est. ex eiusdē obseruatione Frustra enim fit pluribus, quod potest fieri paucioribus. Accipe vas nouum terreum amplum, lato orificio, vt patellæ sunt tonsorum venam secantium, nisi quod latius esse debet. hoc ipsum in igne ex carbonibus accenso, igneatur, vt rubescat, postea puluerisa rubrum hoc caput tuum ex destillatione genitum, vt paulò ante dictum est, & in vas illud ignitum effunde, spatula ferrea continuè agita, vt fiat ex nigro fusci coloris, ac tandem rursus rubri, & habebis puluerem Solis: caueas tamen ne ab eius vapore veneno- so inficiaris.

Aut, accipe amalgama illud de quo supra, & sine vt in aquam liquescat, vt in fundo aurum appareat, in modum pulueris punicei Bociam perlutato, in qua destillatio facienda est, & per se exiccetur, vt facilius ignē ferat. Postea impone capitellum, perlutando rimas seu iuncturas cum petia linea & luto

 sapien

ſapientiæ, ne ſpiritibus pateat exitus. Hoc animaduertas, quod ſi bocia, in qua continetur amalgama cum aqua forti, capax fuerit menſuræ vnius, vt recipiens ſit amplitudine decem vel duodecim menſurarum, alioquin multitudine atque etiam fortitudine ſpirituum recipiens rumperetur. Quo facto, bocia cum capitello collocetur in fornace reuerberationis, in qua ignis ex carbonibus ſit, vt ſequitur. Primò ignis lentus ſit, vſque quo ſpiritus cœperint aſcendere, poſtea paulatim augendus. In fine aqua fortis clareſcit rurſus. In ſuperiori parte fornacis vbi ventilia ſunt, claudatur fornax, relictis tantum ſpiraculis.

De auro vitæ ſeu puluere Solis (alij præcipitatum cum auro vocare vidẽtur, de quo pauca ſupra quoque de aquis metallicis in fine) ſic quidam doctus vir ad Geſnerum ſcripſit: Auri vitæ, inquit, ſeu pulueris Solis, in eum finem deſcriptionem expetere mihi videris, vt iudicare poſsis, an eius vſus tutus eſſe poſsit. Laudo inſtitutum, vt omnia ad vſum referas. Componitur ex Mercurij viui ℥ v. auri puri ℥ ß. aquæ fortis q. ß. Vſus ſum ego iſto menſe, & indies vires experior. Morbum magnum iſto curo, qui ſi ceſſerit, vt bonam ſpem operatio præbuit, dico donum Dei, &c. Crederem ego ab illo qui nuper

præpa

præparauit, cui ego ſemper aſtiti, ℥ ij. poſſe duobus Daleris redimi: nam ille laborem & odoris tædia, nec non vaſa, magni æſtimat. De hoc puluere Solis, ſcito me citra omnem noxam, dediſſe grana quinque: ſed cum ad grana octo aſcēdiſſem, vomitum & alui deiectionem ſtrenuè moui, cum antea quatuor continuis diebus grana quinque propinaſſem, &c.

Argenti (oleum puto) fit, Recipe argenti calcinati, quantum volueris, pone in acetum deſtillatum, & intra aliquot dies ſoluetur, & fiet cæruleum, tum lentè in balneo Mariæ euaporet acetū, & fiet (oleum) pulcherrimum.

FINIS.

INDEX RERVM SCITV DIGNARVM, DE quibus in hoc libro tractatur.

Destilla

Hom

Mellis

Hom

Mellis

maſti

OO

philo

M *eius*

INDEX MORBORVM, DE QVIBVS IN HOC LIBRO TRACTATVR.

Ebrie

E

Lepra

Partus

Scro

Ventri

Vocis

FINIS.

LVGDVNI,
Excudebat Joannes Marcorellius.
1572.

814

222=

3/2/1·10